

BARANYAI NÉPMESÉK

BEVEZETŐ TANULMÁNNYAL
ÉS JEGYZETEKSEL KÍSÉRI
BANÓ ISTVÁN

KIADJA A BUDAPESTI KIR. MAGYAR PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNY-
EGYETEM BÖLCSÉSZETI KÁBÁNAK MAGYARSÁGTUDOMÁNYI INTÉZETE
ÉS A
FRANKLIN-TÁRSULAT MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA
BUDAPEST, 1941

RANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

BEVEZETŐ

Az Egyetemi Magyarságtudományi Intézet a Kisfaludy Társaság egyik jeles kezdeményéhez s már hosszú évek óta megakadt kiadói munkásságához hasonlóan, a magyar népköltészet anyagának összegyűjtését és kiadását is céljai közé sorozta. «Új Magyar Népköltési Gyűjtemény»: a cím is szerényen emlékeztetni akar a Kisfaludy Társaság sorozatára, a tizennégy kötetes Magyar Népköltési Gyűjteményre s ezzel is jelezni kívánja, hogy az újabb módszerekkel is azt a nemes hagyományt óhajtja folytatni, melynek elindításánál Vörösmarty Mihály, Erdélyi János, Kriza, Arany János állottak, azt a hagyományt, melyet e tizennégy kötet szerkesztői tisztében Gyulai Pál, Arany László, Vargha Gyula és Sebestyén Gyula is híven szolgáltak. Maga ez a névsor is bizvást mutathatja, hogy a népköltészet anyagának összegyűjtése és kiadása nem volt pusztán szaktudományi feladat, hanem egyben az egész magyar irodalomnak, egész magyar műveltségünknek gazdagítása is. Az Egyetemi Magyarságtudományi Intézet Igazgatótanácsa előtt is ez az egyetemes magyar művelődéspolitikai gondolat lebegett, mikor elhatározta sorozatának megindí-

tását a múlt esztendőben és szándéka, hogy évenként legalább egy, ha lehet több kötetben publikálja a magyar népköltészet újonnan összegyűjtött anyagát. A mai folklóré tudományának módszerei, gyűjtési és kiadási elvei vezetik, azonban ez az új sorozat a merőben szaktudományi igényesség mellett a magyar közművelődés emelésén és a falu — város mesterséges ellentétének megszüntetésén is fáradozik.

Az Egyetemi Magyarságtudományi Intézet e sorok íróját bízta meg a szerkesztői munkával. A fentiekben röviden jeleztük feladatunk súlyát és természetét s erről nem is érdemes részletesebben írunk: a hosszú bevezetők helyett méltóbb a vállalt munka becsületes elvégzése. A kitüntető megbízatást nem is hálálhatnék meg jobban, mint a magyar népköltészet ügyének mind buzgóbb szolgálataival. Csak annyit kell tán előljáróban mondanunk az évek során megjelenendő kötetek előtt, hogy az Új Magyar Népköltési Gyűjtemény kötetei a népi költészetnek elsősorban két területét foglalják majd magukban: a népmese és a népi színjátszó szokások, hagyományok világát. Nemcsak azért kell elsősorban ezt a két területet munkálnia a gyűjtésnek és kiadásnak, mert Bartók és Kodály több évtizedes munkáját foglalja össze majd az évek óta készülő hatalmas népzenei gyűjtemény, melynek kiadására Akadémiánk vállalkozott, tehát a népzene s a népdal világa a leghivatottabb kezekben van letéve, hanem azért is, mert a népmese és a népi színjátszó hagyomány a magyar népköltészeti gyűjtés elhanyagoltabb területei közül való. Bár voltak a magyar népmesének s például a regölésnek is érdemes kutatói, mint a boldogult s méltó

tatlanul elfeledett Kálmány Lajos és Sebestyén Gyula, mégis a magyar kutatás viszonylag sovány anyagra támaszkodhatni, a színjátékszerű hagyományunk modern szempontú gyűjtése még csak a kezdeteinél tart s valójában ma is még megvalósításra váró feladat. Feladatunknak tekintjük tehát, hogy amennyire lehet, ezt a két elhanyagoltabb területet vizsgáljuk át s mentjük meg az elkallódó értékeket, hiszen egy-két újabb gyűjtemény jól bizonyíthatja, hogy még ma is találhatunk népmeséink között új típusokra, vagy már ismert típusok új s értékes, az eddiginél gazdagabb változataira.

Ennek a tervbevett sorozatnak második kötete a Bánó István által gyűjtött és gondozott «Baranyai népmesék». Hogy mennyire érdemes még a népköltési gyűjtés munkájával foglalkoznunk, azt ez a kötet is jól bizonyíthatja. Nemrégiben jelent meg ugyanis dr. Berze Nagy János gondozásában a «Baranyai magyar néphagyományok» három kötete (Pécs, 1940.). Ennek a nagy gyűjteménynek második kötete baranyai meséket tartalmaz s mégis érdemes Bánó gyűjtését is kiadnunk: más megélőktől s más községekben gyűjtött. így hát kötetünk egyenesen kiegészíti Berze Nagy kiadványát s elmélyíti Baranya megyéről való ismereteinket. Joggal hittük volna, hogy a paraszti hagyományok köréből mind tudatosabban kilépő baranyai «pógárok» már elhagyták népi költészetüket, e kötetek az efféle előfeltevéseket gyökeresen cáfolják. így hát még ma is időszerűnek érezhetjük a Magyar Népköltési Gyűjtemény 1872-ben megjelent első kötetének előszavát, melyben Gyulai és Arany László így fordultak az olvasóhoz: «A mi nyugati Európában kezd

kivétel lenni, az nálunk még rendes dolog. Minden félrébb eső falu megannyi mese és dalfészek, minden pórfiú egy élő gyűjtemény. Még van idő a gyűjtésre, de nem lesz soká.» A kutató remény és a féltő aggodalom: a népköltési gyűjtés két ösztökélője még ma is sarkallhat bennünket új munkára. Ez vezette sorozatunk első két kötetének gyűjtőjét s ez vezet majd munkánkban továbbra is.

Ortutay Gyula.

Gyűjteményem elé írt kis tanulmányom újabb lépés akar lenni azon az úton, amelyen a mai külföldi és magyar néprajztudomány halad. Az aránylag fiatal néprajztudomány állandó törekvése, hogy önálló és minél helyesebb szemlélethez jusson. Meg akar szabadulni attól a tehertől — aminek ugyan létezését is köszönheti, — hogy a kuriózumok, furcsaságok különös világa legyen, s inkább az ember minél alaposabb megismerését igyekszik előmozdítani.¹ Belülről kell szemlélnünk a néprajz jelenségeit, mégpedig nem a magasabb műveltség világával az ellentét és a hasonlóság viszonyába állítva. Minden egyszerűnek és jelentéktelennek látszó körülményt meg kell vizsgálnunk, és nem szabad tetszetős magyarázatokat eleve elfogadnunk, és ilyenszerű feltevésekkel mint axiómákkal bizonyítanunk.

Szűkebb tárgyunkra, a népmesekutatás területére áttérve is azt látjuk, hogy amikor a tudományos világ legelőször fölfigyelt a népmesére, először is a legizgatóbb kérdés, az eredet kérdése, ragadta meg a kutatókat, és tartotta igen sokáig fogva. Solymossy Sándor írja kis könyvében, amelyben a népmesekutatás történetét foglalja össze:² «a népmese problémái három kérdés körül csoportosulnak: honnan és hogyan származott a mese? Mik a lényeges

¹ V. ö. Ortutay Gyula hasonló megjegyzéseivel: Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék (illusztrálta Buday György), a Szegedi Fiatalok kiadása. Gyoma, é. n. 12 1. ¹

² Solymossy Sándor: A népmese és a tudomány. A Kis Akadémia könyvtára XXVIII. kötet. Budapest, 1938, 25. 1.

fogalmi jegyei, vagyis mit tartsunk igazán mesének és mit nem? Végül: Mi hozhatta létre egyenletes elterjedtségét? Közülök a döntő súly az első kérdésem nyugszik. Ha reá mai ismereteinkkel az előbbieknél kielégítőbb feleletet adhatunk, vele új és helyesebb megvilágításba kerül a másik két kérdés is.»

Ez a megfogalmazás történetileg helyt áll: valóban az eredet kérdése volt a népmesekutatás történetében mindig a legfőbb probléma, a másik két kérdés nagyon is alárendelt szerepet játszott. Tisztázatlanságuk nagy zavart is keltett néha a kutatásban.¹ Végül az egész kutatás valahogy zsákutcába jutott. Most már égetően szükségessé vált, hogy a népmese belső világa felé forduljon a kutatás figyelme. Így született meg André Jolles nagyhatású könyve is: *Einfache Formen*,² melyben a szerző értékes vizsgálódásokat végez, a mese és a többi naív műformák között. Megállapítja, hogy a naív formák létrejöttében igen nagy szerepe van a megszólaló anyag, a nyelv lehetőségeinek és gátjainak. De vizsgálati módja kissé merev; nem nyúl bele a forma-keletkezés televényébe, hanem a meglévő formákat eredeti környezetükből kiszakítva veszi vizsgálat alá. Mind hibáit, mind erényeit bemutatja ez a rövid kis idézet a könyvéből: «Sowohl bei der Kunstform wie bei der Einfachen Form können wir von «eigenen Worten» reden, bei der Kunstform jedoch meinen wir die eigenen Worten des Dichters,... bei der Einfachen Form die eigenen Worte der Form selbst.»³

Magyar tanítványa, Honti János egy önálló kötetben foglalkozik a népmesével.⁴ Sok értékes megállapítására

¹ Solymossy i. m. 19. 1. utal Bédier tévedésére, aki a fabliau-kat azonosította a mesékkal.

² André Jolles: *Einfache Formen*. Halle 1929.

³ André Jolles: i. m. 235. 1.

⁴ Honti János: *A mese világa*. Budapest (Pantheon kiad.), 1937.

többször fogunk hivatkozni. De Honti sem az élő népmesével foglalkozik, hanem a mesével általában, rendszerezése normatív természetű, ezért megállapításai néha nem elég hajlékonyak.

A néprajzkutatás minden területén a néphagyományok alaposabb megfigyelése újabb szempontokat vetett fel. Kikezdték az alkotó közösség mítoszát, helyette a hagyományos formák mögött működő alkotó egyéniségek kutatása nyomult előtérbe. E folyamatnak részletes tárgyalása megtalálható Ortutay Gyulának Fedics Mihály meséihez írt tanulmányában.¹

A közelmúlt magyar néprajzi irodalmában is van egy szerény, talán éppen szerénysége miatt alig észrevett nagyon értékes kis könyv, amely már népi művész-egyéniségeket mutat be: Madarassy László: Művészkedő magyar pásztorok.² Ortutay Gyulának előbb említett könyve pedig egyetlen, eddig talán a legnagyobb magyar mesélővei, Fedics Mihállyal foglalkozik.

Mielőtt pontosan körvonaloznám, hogy milyen cél . szokott szemem előtt lebegni gyűjtés közben, és hogy milyen szempontok szerint állítom össze ezt a kötetet, és írom meg e kis bevezetést, Marót Károlynak három egymásután megjelenő tanulmányára hivatkozom, amelyekben egy rokon néprajzi területen (ritológia) próbál az eddigi módszertani elvek felszámolása után helyes módszert találni; sőt utolsó tanulmányában az egész magyar néprajzkutatásnak szándékozik irányt szabni.

«Szent Iván napja» című tanulmányát ezzel fejezi be: «jobban fogunk járni, ha elvetve, illetve megkorrigálva minden egyoldalú cél- és történelmi fejlődés-gondolatot, figyelmünket elsősorban az aktuális rítusok és az eleven

¹ Ortutay Gyula: Fedics Mihály mesél. Budapest, 1940.

² Madarassy László: Művészkedő magyar pásztorok. Budapest, Kir. Magy. Egyet. Nyomda. Könyvbarátok Kiskönyvei sorozatban.

ember komplex-szimultán természetű vonásaira fordítjuk, ezekből indulunk ki».¹

Ritológiai tanulmányából is minden kommentár nélkül idézzük ezt a kiszakított részt: «A rítus mindig úgy mint má, a mindenkori jelenből, a viszonyok örök másféleségéből, az összes régebbi és másféle esetekhez viszonyítva egyéni különösségben fakadt, ami egyedül biztosítja vitalitását.»²

Programm-értekezéséből pedig a következő mondatot idézzük: «A jelenség korát vagy eredetét éppen olyan másodrangú fontosságú keresni, amilyen elsőrendűen fontos lesz mindenütt a tényleges másféleségek gondos számbavétele.»³

Ritológiájából idézhetjük legbátrabb mondatát: «Kielégítő eredményt azonban csak a radikálisan megfordított olyan módszer Ígérhet, amelyik a történt valót (a rítust, az éheket) a cselekvő-érző, vagyis a lelke mélyéből nézett emberből, egy minden bizonnyal misztikus komplikált síkból kiindulólág segíti fel a szilárdabb történeti alapjaira; ez felel meg egyedül a rítus természetének.»⁴

Mi is ez utóbbi bátor mondathoz csatlakozunk: csak a radikálisan megfordított vizsgálati módszer, az aszcendens, az eddigi deszcendens-sel szemben hozhat kielégítő eredményt a mesekutatás terén is. Az eddigi deszcendens (tulajdonképpen csak Aktive deszcendens) módszer végső eredménytelensége ellenére mégis csak nagy távlatokat nyitott meg. De az aszcendens módszer előtt még nagyobb lehetőségek állnak. A múltra vonatkozó sovány utalások,

¹ Marót Károly: Szent Iván napja. Ethnographia, 1939. 278. 1.

² Marót Károly: Rítus és ünnep. Ethnographia, 1940. 149. 1.

³ Marót Károly: A magyar néprajzkutatás feladatai. Ethnographia, 1940. 274. 1. E helyt hivatkozik Mühlman, Bach és Bateson hasonló felfogására is.

⁴ Marót Károly: Rítus és ünnep. Ethnographia, 1940. 152—153. 1.

ásatag töredékek helyett az élő néphagyomány televényébe mélyülhet el. Bár a távoli múlt felderítésének igényét sem utasítjuk el végképp, sőt reméljük, hogy az alaposabb kutatás ennek a problémának megoldásához is újabb kapaszkodókat fog nyújtani és teremteni.

Tehát a mai, a most élő néphagyományt kell tanulmányoznunk, életéről mindent pontosan meg kell figyelnünk. A hagyomány mai életéből kell kiindulnunk.

A ma a nép körében élő mese elsősorban műalkotás, művészi szerkesztés, fölépítés.¹ Szóbeli átadás útján örökítődik át nemzedékről-nemzedékre. Különböző tehetségű mesemondóktól esetenként újra-alkotott formában aktualizálódik.

E körülmények egymás mellett felsorolva lényegtelennek látszanak, pedig mindenikük döntően befolyásolja a mese életét. A mai mese elsősorban műalkotás, a mesélő előtt, ahogy már Asadowskij meglátta, tudatosan, vagy tudattalanul ugyanazok a feladatok állnak, mint a költő előtt.² Ennek a mesét esetenként újra-alkotó költőnek stílusideálját nagyban befolyásolja, hogy műalkotása a mese, szóbeli hagyomány; az a mesterségbeli stílár és epikai hagyományanyag, amelyből a mese elmondója táplálkozik, amelyben előadó és formáló képessége kifejlődött, szintén szóbeli hagyomány volt. Maguk a mesélők különböző tehetségűek, más-más lelkialkatúak, más az érdeklődési körük, mindez nyomot hagy meséiken is.

A következőkben külön-külön foglalkozom minden egyes mesélővel, mint alkotó egyéniséggel. De nemcsak egyéniségükben különböznek, hanem egymástól elkülönülő típusokra is oszlanak. Tehetségesebb mesélők mellett látni fogunk tehetségtelenebbeket is, újítók mellett konzerva-

¹ V. ö. Honti János hasonló nyilatkozatait, i, m. 71., 78. 1.

² Ortutay: Fedics Mihály mesél. 82. 1.

tívoakat, hogy egy kisebb tájegység mesei életének, ha megközelítőleg sem tökéletes, de minél élethűbb képét láthassuk.

Legelsőnek *Vágyi János* egyetlen meséjét közlöm. Már nincs is módomban több meséjét följegyezni, mert *Vágyi János* elköltözött az élők sorából; magával vitte a sírba, örökre menthetetlenül, hatalmas arányúnak sejthető mesekincsét. Amióta egyszer találkoztam vele, és ezt az egy meséjét lejegyeztem, legnagyobb vágyam és legdédélgettebb tervem volt, hogy összes meséit, minden elbeszélését lejegyezzem. De hányt-vetett élete miatt nem tudtam ezt megtenni mostanáig, amikor már örökre lehetetlenné vált. Egyetlen meséje, magáról ejtett megjegyzései és másoknak róla mondott véleménye alapján rajzoltam meg alakját.

Amit a következőkben elmondok, az nem csupán *Vágyi Jánosra* vonatkozik, — hisz nem is lehetne végleges képet alkotni egy mesélőről egyetlen mese alapján—hanem egy típusképet akar jellemezni, az *alkotó mesemondó* típusát, amelynek viszont éppen ő a legjellegzetesebb képviselője e kötetben, és egyetlen meséje is nagyon alkalmas arra, hogy a hagyományos, klasszikus népmese jellemző típusaként mutassuk be.

ő maga pedig e mellett még szomorú példája a művészi tehetséggel megáldott, vagy inkább megvert, elkallódó paraszttehetségeknek is. Belőle, ha nem kellett volna megmaradnia parasztnak, okvetlenül nagy író lehetett volna, de így inkább kárára mint hasznára volt tehetsége. Igaz, hogy messzeföldön ismert, híres mesemondó lett, de ez nem szerzett neki még igazi megbecsülést sem, mert azért mindenki csak haszontalan embernek tartotta.

1872-ben született a baranyamegyei Jágónak községben jobbmódú parasztcsaládból. (Meséjét a közeli Vázsonokon jegyeztem le.) Elég szép kis birtokot örökölt apjától,

földműves lett ő is, meg is nősült. A társadalmi kényszer hatása alatt be akart állni a rendes, dolgozó emberek sorába, de nem tudta megállni a helyét; nem neki való volt ez az élet. Találóa mondják róla, hogy «elmesélte a vagyonát». Később újabb próbákat is tett arra, hogy rendes ember módjára éljen: vásárokra járogatott, marhakupec lett. Ezen aztán elvesztette vagyona roncsait is. Családja felbomlott, felesége, gyermekei elhagyták, ő aztán szolgának szegődött nagyobb gazdákhöz. De «sehun se vót helálló embör», gazdáit sűrűn váltogatta. Ez is okozta halálát. A múlt évi nagy télen (1939/40.) megfázott, nagyon megbetegedett, egyik volt gazdájánál húzta meg magát Baranyajenőn, és ott is halt meg 1940 áprilisában. Ezért nem tudtam többet lejegyezni meséi közül, mert csak egy alkalommal tudtam megtalálni nem is tudom hányadik gazdájánál, akkor nem tölthettem nála sok időt, utána pedig nyomaveszett. Sokáig hírt sem tudtam szerezni felőle az utolsó szomorú hírre, amely haláláról értesített.

Munkaadói panaszkodni szoktak rá; az állandó panasz, hogy nem nagyon szeret dolgozni «mindig spekulált, neki az a foglalkozása» — mondta egyik volt gazdája. De egyöntetűen szinte félő tisztelettel beszéltek mesélő tehetségéről. ő maga sem volt meglegedve sorsával, hallgaton talán igazat is adott a közvéleménynek, amely elítélte őt, de nem volt képes más életre. Éppen ezért szívesen menekült a mesemondásba. Mindenkor pillanatnyi felemelkedést jelentett számára, hogy nagyszámú hallgatóság figyeli, és egy időre fölöttük érezheti magát. Főlényének tudatában néha még sötét próféciaikat is mondott hallgatói fejére.

Egyetlen meséje arról tanúskodik, hogy mesélési módja mélyen a hagyományban gyökerezik: hosszú idő alatt tanulta meg és szívta magába a klasszikusan szép nép-

mese törvényeit. De ezzel kapcsolatban nem hivatkozhatunk pusztán memóriájára, különösen olyan értelemben nem, hogy valamikor több mesét hallott, azokat jól megjegyezte, és azokat emlékezetből mondja el. Egy ilyen minden ízében kicsiszolt mesénél ilyesmire komolyan nem gondolhatunk. Az anyagot, a lehetőségeket a hagyományból vette, de az alakítás a sajátja. Nagyszerű nyelvtelhetséggel párosuló epikai talentuma a népmesével találkozott, és annak minden műfaji sajátosságát, minden kifejezési lehetőségét magáévá tette; epikai tehetsége teljesen átalakult mese-formálási képességgé. Lehet, hogy ilyen tökéletes azonosulás által meselakító tehetsége tudatalattivá süllyedt, de mint alkotó tényező megvan és Vágyi János sajátja. Bár alig lehet rajtakapni valami tudatos alakításon: meséje minden ízében klasszikusan tökéletessé kristályosodott.

A mesék megszokott, hagyományos elemeit használja. Meséje szélesen megalapozott, lassú folyású. Nincsen egy megkezdett történet sem befejezés nélkül, minden mozzanat a mese egyértelmű hatalmas kupolája alá gömbölyödik. Minden rövidítés nélkül és alig pár szó véletlen eltéréssel ismétli a rendszerint háromszor visszatérő eseményeket. Érti, hogy ez emeli a kaland valóságosságát, felszítja a várakozást; az elnagyolt ismétlés pedig kizökkentene a mese ájtatos hangulatából.

Finoman készíti elő a már várt és megszokott meglepetések kibontását. Milyen tempósan írja le a menyét megetetését: Háromszor vet neki János húst, a menyét mindannyiszor megeszi, azután még elmegy előbb a forráshoz, vizet iszik rá, és csak azután mondja meg — amit már amúgy is vártunk — hogy ő lesz a harmadik segítő. Ugyanilyen módon készíti elő azt is, ahogy a görhes csikóból táltos lesz. Már János sem bízik benne, ott akarja hagyni, amikor beleragad a sárba. A táltos aztán csak

ekkor mutatja meg magát nemcsak Jánosnak, hanem a mesehallgatóknak is. Szinte a varázslat bűvös eszközeihez hasonló módon éri el, hogy ilyen kellemes meglepetésekkel tölthet el bennünket az, aminek bekövetkezését tudtuk, és előre vártuk. Maga a klasszikus népmese is ilyen varázslat, amelynek mindenkori kibontakozása együttérző örömmel jár. Ezért lehet ismert népmeséket zavartalan élvezettel többször is végighallgatni.

Előadásmódja lassú, szélesen hömpölygő, s így teremt meg a mese nyugodt folyását, amely a mese-varázslat elragadtatott ámulatához szükséges. Erre például idézhetném az egész mesét, e helyett mintegy ízelítőül ideírom a mese első pár mondatát: «Éccer vót égy juhász-legény, és a farkas rákapott a birkájjaira. Es akkor már úgy elhorta a farkas a birkájjait, hogy nem mert hazamönni. Útnak vötte magát, mökszőkött.»

Paradoxonnak tetszik, de talán legközelebb áll az igazsághoz, hogy a legnagyobb tehetségű mesemondók meséiben lehet a legnehezebben észrevenni a mesélő alakításának nyomait. A mű és alkotója között a személyes közelség mellett nagy tárgyilagos távolság van.

Hebenstreit György meséi a klasszikus mese szépség-ideálja szerint talán hátrább szorulnának, de rengeteg színesség, problematikus érdekesség van bennük. Maga a mesélő pedig egy újabb mesemondó típusnak markáns képviselője, ő nem a mesének, hanem a mesélésnek a megragadottja. De nem mélyült el annyira a mese szellemében, újabb, járatlan utat jár. Nincsenek meg benne Vágyi szélsőségei sem. Ő is jobbmódú gazda-családból származott, de végig megmaradt «rendes embernek», ma is «jó pógár», bíró is volt már. Kis falujában ismert és kedvelt mesemondó, bárkit szívesen szórakoztat meséivel, és örömet szerez neki, ha mesélhet. Mindig kitörő örömmel fogadott, amikor meséért mentem hozzá.

1877-ben született Pelsőegerszegen, ma is ott él. Német neve ellenére nem számítható még csak asszimiláltnak sem. Már apja is magyarnak tudta magát. Apja a szomszédközségben, Vázsnokon, anyja, Nagy Katalin Felsőegerszegen született; mind a kettő színmagyar község, ő maga is tudja, hogy neve német név, de ez egyáltalában nem zavarja abban, hogy magát természetesen magyarnak ne érezné. Németül csak annyit tud, amennyit katona korában a közösöknél megtanult. Életét szülőfalujában élte le; volt katona, résztvett a világháborúban is.

Legáltalánosabban úgy jellemezhetjük mesemondó magatartását: szeret mesélni, ő is találkozott a népmesével, sokat tanult és sokat vett át belőle, de merített máshonnan is. Nagyszerű nyelvérzékére vall, hogy változatos anyagához nyelve simulóan alkalmazkodni tud.

Az a kivehető ideál, amely szerint meséit alakítja, nem a klasszikus népmese világa, ahol lehet, kilép ebből. Történeteinek elmondásakor a mese szerkezetét használja, él a mese világának lehetőségeivel is, de ha módja van, történeteit reálisan akarja felépíteni. Építő elemei közt népmeseiek is vannak, ezeket is nagy hozzáértéssel kezeli, de ahol lehet, e világra hozza vissza a történetet és észrevehetőleg az ilyen jeleneteknél időzik legszívesebben, és ezeket színezi nagy kedvveléssel, igazi rátermettséggel. Szinte problematikus, hogy egy-két meséjét mesének nevezhetjük-e.

Ortutay Gyula a Nyíri és rétközi parasztnesék közt¹ több olyan mesét közöl, amelybe modern elemek szivárogtak bele. Hajdú József egyik meséjében sürgönyről² van szó, és «vertán kassza»³ szerepel. Korpás László egyik

¹ Ortutay: Nyíri és rétközi parasztnesék. Szegedi Fialatok kiadása. Gyoma, é. n.

² U. o. 198. 1.

³ U. o. 195. 1.

meséjében pedig olyan helyeket találunk, mint regényekben: «a kirájfí egy nagybált fog tartani egy szállodába. Mán el is készült a kirájfí. Ült' a kocsira. Kesztyűjét benn felejtette az asztalon. Monta az inasnak: «Hozd ki csak a kesztyűt, az asztalon hagytam.»¹ A szegény lányt a szakács így akarja lebeszélni arról, hogy a bálba elmenjen: «Minek mennél oda — monta a szakács — nem eresztednek téged oda be se. Oda hercegnők is csak jeggyel mehetnek be.»¹ Korpás László egy másik meséjében pedig repülőgépekkel üldözik a mesehóst.² Még jócskán szaporíthatnák a példát ilyen modern elemek beszivárgására ebből a kötetből.

Ezekkel a jelenségekkel kapcsolatban Ortutay nem mondja ki egész határozottan a véleményét. Szerinte a repülőgép szervesen belehelyezkedik a mese atmoszférájába, a szénvonólapát társa lehet. Másrészt pedig utal arra, hogy ezek a beszivárgások lényeges ponton jelentenek változó erőket, a népmese stílusát, szellemiségét is átforgalmaltatják.³

Véleményünk szerint a népmesébe beszivárgott ilyen modern elemeknek olyanféle a szerepük és a jelentőségük, mint a nyelvbe kerülő idegen szavaknak. Pusztán ilyen beszivárgásoktól a népmese szellemének megváltozását nem kell féltenuünk. Honti János egyik tanulmányában⁴ felhívja a figyelmünket arra, hogy a mesével együtt a mese háttérének is története van. A hajdani háttérül szolgáló ősmítoszi világkép sokat módosult a mese története folyamán.¹A mai népmese elsősorban szerkezet, és ezek a modern elemek nagyszerűen beillenek új szerkezeti elemeknek.

¹ u. o. 150. 1.

² U. o. 187. 1.

² U. o. 33. 1. k.

³ Honti János: A népmese háttére. Ethnographia, 1940. 311. 1.

Hebenstreit György meséiben ilyen modern beszivárgásokat keveset találunk (egyik mégis sokat segít leleplezésében). Új stílusú mesemondóvá őt az elbeszélései mélyén meghúzódó ama törekvés teszi, hogy meséit erre a világra szereti lehozni. Ezért problémátikusnak tűnik, hogy egy-két meséjét egyáltalán mesének nevezhetjük-e, a bennük szereplő mesei (csodás) elemek ellenére is. A népmeséből mindig megtartja a mesei keretet, a mesekezdet és vég formuláit. Néha még oly esetekben is a «boldogan éltek, míg meg nem haltak»-féle mondókával állítja meg a történetet, amikor ez egészen kiűt az elbeszélés hangjából, mint pl. a Dácius legendájában. Meséi természetesen e szempontból sem teljesen egyformák: van közöttük olyan, amelynek levegője zavartalanul mesei levegő, és van olyan *meséje*, amit már *elbeszélésnek* tarthatunk.

Elbeszélései közül a Mirkó kiráji a legtisztábban népmese. Ebben nincs egy mozzanat sem, amely újszerűségével kiűtne a mese megszokott világából; de mégsem ez Hebenstreit legszebb meséje. Ebben a mesében nem volt alkalma sajátos tehetségének kibontására. Talán csak a nyelvében, előadásában megnyilatkozó kedves, családias derű a sajátja ebben a mesében.

Tillinkó Jankó meséjében még túlsúlyban vannak a mesei elemek, de ezt sem a mese sajátos szépsége felé mélyíti el, hanem ott időzik nagyobb kedvteléssel, ahol alkalma nyílik a mi világunkba lehozni a mesét. Tillinkó Jankó hanglemezre is került a Rádió Rt. és a Néprajzi Múzeum hanglemez-felvételeinek keretében.¹ Hanglemezen nagyon élvezhető, ahogy a párbeszédet egészen élő jelekké tudja varázsolni hangjával. Még olvasva is észre lehet venni, hogy mennyire élvezi Jankó kalandjait; különösen amikor az ördögöket becsapja. Ezeknél a

¹ Pátria hanglemezek. FM. XIV.

jeleneteknél kedvesen pajkossá válik a hangja, néhol rövidke nevetéssel kíséri az ördög kudarcát. Ebben a mesében is találunk részeket, amelyekből józanító alaptermészete kiütközik: olyan gondos részletességgel írja le azt a «burított», amellyel a gróf elfogja a virágból vált szép lányt, hogy egészen megnyugodhatunk: azzal a burítottal biztosan sikerül megfognia a lányt.

Már egészen másodrendű a mesei elem szerepe a Kecsepásztorban. Nagyon is életszerű helyzetből indul ki a mese a folyton pénztkérő katonafiú alakjával. Mikor aztán meglátja apját, ijedtében elfut előle, kifut ebből a világból át a mesébe. Később a mese ismét visszakerül erre a világra, és ekkor következnek a mese legragyogóbb részei. A mesehősből, aki már király is volt, kecskepásztor lesz, megtanítja a kecskéket díszlépésben masírozni. Maga a mesélő is láthatóan ezeket a részeket élvezi; a mese lehetőségeit arra használja fel, hogy itt nem kell gátat vetnie zseniális túlzásai elé. Azután a szerencsés végkifejletben a történet ismét visszatalál a mese világába.

Károl és Ilonka történetét pedig már alig lehet mesének tartani. Itt talán rajtakaphatjuk a mesélőt, hogy ő tette ezt a mesét egészen e-világi történetté. Egyetlen mesei elem van benne, a mesék megszokott segítője adja Károlynak azt a kis cédulát, amelynek megfelelő alkalmazásával feltámaszthatja halott menyasszonyát. Ezt az elemet viszont a mesében megszokott, magától értetődő természetességgel használja. Károlynak úgy sürgönyzik meg, hogy felesége hűtlen lett, de ugyanakkor azért tart olyan sokáig Károly utazása, mert még akkor nem volt vonat. E két tény közötti ellentmondás valószínűvé teszi, hogy valamikor más lehetett a sürgönyzés helyett, és csak a történet valószínűségét akarta emelni a mesélő azzal, hogy a régebbi meseszerű tudósításmód helyett a távirat-

küldés formáját használta. Közben nem vette észre, hogy ellentétbe kerül a másik, szerkezetileg igen fontos tényezővel, t. i. azzal, hogy akkor még nem volt vonat, mert csak így tarthatott Károl utazása olyan hosszú ideig, hogy ez elegendő volt felesége elcsábítására.

A hűtlen feleség kivégzése után a mese egy rabló-történetben folytatódik, Károl rablók kezébe kerül, éppen azokéba, akiket el akar pusztítani. Sikerül kezükből kimenekülnie, és őket legyőznie. Ebben a kalandban a ponyvaregények fenegyerekének ötletessége és ügyessége segíti, de valahogy védi a mesei rend is: a hős nem veszhet el. E helyt előadásán is érzik a ponyvaregények nyelvi hatása: «Mikor a rablóvezér ezt meghallotta, azonnal revolvért ragadott, és a Károlt le akarta lünni. De Károl egy ügyes mozdulattal kivágta a kezibü a revolvért, és kardot rántott, és a betyárvezért azonnal levágta». Az utolsó mondat megint csak a mesébe talál vissza: csak ott természetes az, hogy Károlnak a rablóvezért egycsapásra sikerül levágnia.

Dácius meséje tulajdonképpen legenda. Belső be rendezése lényegében azonos a mesével. Mindenütt megmarad a történet a mese, illetve a legenda csodálatos világában. A mesélő egy búcsújáró öreg asszonytól, Szentős Juli nénitől tanulta, de egészen bizonyos, hogy valami irodalmi forrás húzódik meg mögötte. E legendával kapcsolatban különösebb alakításról nem beszélhetünk, de örömmel hívom fel a figyelmet tárgyhoz illően áhítatos nyelvére. E legenda kiváló példa a népnyelv sokszínűségének igazolására is. E legendáját összehasonlíthatjuk a mesélő egyéb elbeszéléseivel is, és ebből kitűnik, hogy ez az ájtatos hang választékosságot jelent.

Többi meséi lényeges újabb vonásokat nem adnak mesemondó alkatának eddig vázolt képéhez, csak a már megrajzolt képet erősítik. Meséi többé-kevésbé mindig

közeljárnak a sáros földi léthez. Lefelé húzzák őket enyhítetlen vaskos kiszólásai. is. Ahol csak erre alkalom kínálkozik, mindenütt megnyilvánul spekuláló hajlandósága, konkrétumokat kereső, részletező leírása.

*

Mesélőim közt ez a kettő látszik olyannak, hogy őket igazi alkotó egyéniségeknek nevezhetem.¹ E kötet többi mesélőiben vagy nincs elég tehetség, hogy meséiket minden tekintetben a lehető legszebb formában mondják el, vagy nincs bennük elég bátorság, hogy egy-egy mesén lényegesebbet változtassanak, néha pedig a kedvük hiányzik hozzá. A mesemondók közt lévő ilyenszerű kettősségre Ortutay Gyula hívja fel a figyelmünket Fedics Mihály meséihez írt tanulmányában.² Szembeállítja a Kern Tóbiás-féle típussal, amely nem változtat a mesén, a változtató kedvű mesemondót, amilyen volt Fedics Mihály is. Az egyik típust nevezhetjük *alkotó* típusnak, a másikat *reprodukáló*nak. Köztük a legfontosabb választóvonal a tehetség. A reprodukáló mesélő a hallott meséket mesemondó tehetségének fokán megőrzi, és elmondásával továbbadja, de nincs hozzá elég tehetsége, hogy minden ízében szép, tökéletes meséket alkosson, sem tehetsége, sem bátorsága arra, hogy új elemeket olvasson meséibe. Szerepük a néphagyományok életbentartásában és általános elterjesztésében némiképp hasonlít az irodalmi életben az epigonok szerepéhez. Nagy számuk miatt ők tartják életben és adják tovább a hagyományokat. Töredékeiben fenntartják a mesék egyes szépségeit, és így lehetőséget adnak egy-egy nagyobb mesélőnek, egy alkotó-

¹ Már itt megemlítem, hogy a trufák elmondói közt ismét fogunk találni alkotó típusokat.

² Ortutay: Fedics Mihály mesél. 86—87. 1.

nak, hogy az az ő meséikben szétszórt kincseket magába-szívhatta és a szépség összes lehetőségeit egy-egy mesében hozza napvilágra.

Valamikor minden parasztember és parasztasszony — ha nem is kiváló mesélő — legalább is jó reprodukáló volt: hagyományok szerény továbbéltetője; hisz még ma is minden öregebb falusi ember tud mesélni jól-rosszul, «ha nagyon szorul a kapca».

Az alkotó mesélő pedig —¹ amint az eddigiekben is már körülírtam — a különböző meséikben szétszórt szépségeket egy-egy mesében egyesíteni tudja, vagy új elemeket is gazdagítja a mesemondás lehetőségeit.

A kötet többi mesélőjének értékét nem akarom csökkenteni az által, hogy nem nevezem őket alkotóknak, hiszen érdemeiket tagadni sem lehetne a hagyományok életbentartásában és elterjesztésében. Egyébként az itt következő egypár mesélőt átmeneti típusnak nevezhetném: nem sorolhatom be őket nyugodtan sem az alkotók, sem az epigonok közé.

Keresztúri István is egypár meséje, különösen a legelsőnek elmondott, és. elsőnek közölt meséje alapján alkotótípusú mesélőnek látszik, de legtöbb elbeszélése már csak jó, értékes reprodukálónak mutatja.

Keresztúri István Kárászon (Baranya m.) született 1872-ben, szegényebb kisbirtokoscsaládból. Hosszabb időre sohasem hagyta el faluját; katona is csak két hónapig volt, utána felmentették. Kis birtokán dolgozgatott, e mellett néha alkalmi munkát is végzett, vagy néha átjárt a szomszédos komlói bányába dolgozni (vele egy háztartásban élő fia ma is úgy él). Ma már tőpörödött öreg ember Keresztúri István, de azért még dolgozgat, télen is tesz-vesz valamit a ház körül, az állatokat is ő eteti.

Szívesen és örömmel mesélget. Arra is szívesen vállalkozott, hogy nekem meséket mond. Legelőször is a

vén bakkancsos katonáról szóló mesét mondotta el, ami kedves meséje lehet, és úgy látszik ez a parádés meséje. Valószínűleg ezt szokta legtöbbször elmondani, és a sokszori elmondásban ez a meséje a legapróbb részletekig kicsiszolódott. Némely helyen oda nem illő sallangokkal is kidíszítette, egyes szavakat «óriásán» majdnem a helyesírás betűje szerint ejtett ki (ezt természetesen betűhíven közöltük is). Az a körülmény is valószínűvé teszi, hogy sokszor el szokta mondani ezt a mesét, hogy kis leányunokája a mese kiélezettebb formájú helyeit nagyapját megelőzően előre mondogatta, hogy ezzel bizonyítsa előttem járatosságát. Keresztúri is erre a meséjére lehet a legbüszkébb, mert habozás nélkül ennek az elmondásába kezdett. Érdeklődésemre büszkén vallotta, hogy fiatal korában olvasta ezt a mesét, mert akkorában ő sokat szokott olvasni. Mikor aztán elejtett megjegyzéseimből azt következtette, hogy jobban örülök a hallomásból tanult meséknek, akkor azt mondta, hogy ezt a mesét is csak úgy hallotta.

Érthető is, ha ez a jó öregnek reprezentatív meséje, mert igen szép mese, különösen nyelvi színességével tűnik ki. Hogy csak egyetlen példát ragadjak ki, ahol az öreg koldust vigasztalja a katona: — «Na öreg — aszongya — nagy hiába gyütté, ha alamizsnát akarsz, jó szándéknál egyéb nincs». Többi meséin az alakításnak különösebb nyomait nem lehet látni, de sok szépséget őrizett meg bennük. Ha mégsem tartjuk alkotó-mesélőnek, annyit elismerhetünk róla, hogy a kötet reprodukáló típusú mesélői között ő a legtehetségesebb és legtermékenyebb mesemondó.

Takács István 1900-ban született a Jágonakhoz tartozó Margitmajor-pusztán (Baranya m.). Gyermekéveit a környező falvakban és pusztákon élte le. Katona is volt. Nősülése után végleg Jágonakon telepedett le, és

mint napszámos kereste kenyerét. Ma pedig mezőcsész. Mesélni ritkán szokott, csak néha-néha, ha társaságban összejönnek.

Két meséjét közlöm. Az egyik a Kis lámpa, legjobban megközelíti a klasszikus népmesét. Meghatóan kedves a hangja, különösen amikor emberi jóságról beszélhet. De nem bírja végig megőrizni ezt az áhítatosan bájos hangot; néha egy rövid időre nagyon is prózai a hangja, pl.: «Ezzel a király behívatta a lányát, és megbeszéték a lakodalom idejét.»

Másik meséje, a Fagörbítettő, Kűtörő és Vasgyúró, már modernebb, újszerű vonásokat mutat. A mese reális talajból indul ki: ez a három nagyerejű ember is csak közönséges aratómunkás. Nagyon élethű a summás munkások életéből vett kezdőkép is. A sorozatos ismétlődéseket rövidítésekkel helyettesíti. Helyenkint jól sikerül neki a mese aktualizálása, életessé tétele is: «hogy milyen hosszú vót (a kötél), azt má elfelejttem én is». Vagy «kosarat fontak iszalagból, mer akkor még drót nem vót».

Szelíd békés egyéniségének nyoma a mesében, hogy kerüli a durva megtorlást: a mese végén nem öleti meg a két megtévedt embert: «Ne féjjetök, nem löszök olyan rossz hozzátok, mint ti énhozzám» — mondja a megbocsátó szavakat a megtévedteknek a Vasgyúró szájával. A szegénység mély emberiességre tanította Takács Istvánt: megértő lett és könnyen megbocsátó.

Lukács János 1899-ben született Baranyaszentlőrincen, szegényebb családból. Volt katona, részt vett a világháborúban is. Meséjét Alsómocsoládon (Baranya m.) jegyeztem le tőle, ahol már tíz éve él mint szegény kétkézi munkás-ember. Meséje hanglemeze is került a Rádió Rt. és a Néprajzi Múzeum néprajzi hanglemez-felvételeinek keretében.¹

¹ Pátria hanglemezek. FM. XV,

Lukács János mint mesemondó különösen érdekes típus. Meséjét a klasszikus népmese mintájához szabta, tulajdonképpen sehol sem zökken ki a mesei hangulatból. De nem éli bele magát a mesébe, inkább hűvösen, fölényesen távol tartja magát tőle. Amikor meséjét leírtam, kikerülte a visszatérő cselekmények megrövidített ismétlését is: «így ezön mód mind a kettőt írgya föl. Az ér-dökösse még ezután gyün». Azt hiszem, ide vehetjük azt a jelenetet is, amikor találkozik a mesei másvilágon a hős a sárkány rabságában sínylődő királylányokkal:

«Azt mongya a királlány a Hajnalnak: — Hol jársz, te Hajnal, ahol még a madár se jár?

«Azt mongya: — Ne beszélj sokat, gyere velem el-viszlek apádhó».

Így bánik el aztán a második lánnyal, meg a harmadikkal is:

«Hát azt is mektaláták hamarossan (a harmadik lányt), egy rubin kastélba vót. Ammá messzirü kiabáta hogy — Ne gyűjjetek, mer széttép bennetöket a harminc-kétfejű sárkány!

— Ne spekulájj annyit, hanem add oda a zönnivalóját, a sárkányét, aztán majd elintézünk».

Ezzel a fölényes, gúnyolódó hanggal mintha csak azt mondaná: Ne óbégass, hiszen a mesében vagyunk, nekem úgysis győznöm kell.

Lukács János olyan alkotó típusú meséiének mutatkozik, akinek nincs kedve a mese alakításához. Nem tartja komoly dolognak a mesélést. Valószínűleg ezért is nem tud több épkézláb mesét elmondani.

Sánta János 1902-ben született Kárászon (Baranya m.) Más községben nem is lakott. Szegényebb, jó dolgos, gyarapodó ember. Feles földeken gazdálkodik, szokott fuvarozni is. Mesélgetni a leányának szokott. Minden különösebb színezésre való törekvés nélkül mondja el

azokat a meséket, amiket másoktól hallott. (Az angyalbarányok meséjét könyvből olvasta). Hiányosságokat nem találunk meséiben, mert erre nagyon is vigyáz. Valami tárgyilagos szárazság jellemzi meséit. E képességénél fogva meg tudott őrizni egypár finomabb felépítésű, kötött formájú mesét is. Talán nála sem elsősorban tehetség dolga, hogy nem lett alkotó mesemondó, hanem életkörülményei hozták magukkal. Életében nem játszik fontos szerepet a mesélés. Pedig egyik trufája (Az együgyű lány és a leánykérő), illetőleg e trufájának igényes ízlésű csattanója azt mutatja, hogy van érzéke a nyelv és humor finomságai iránt.

Három, egymással közeli kapcsolatban lévő mesélőt mutatok be, a Budi-családot (Kárász, Baranya m.). Köztük a legjobb mesélő *Budi Péter* 1898-ban született Vékényben. Apja kőműves volt, ő maga most bányász. Kárászon lakik, és ormán jár be a komlói kőbányába. Meséit még gyermekkorában tanulta nagybátyjától, Beke Józseftől.

Mesélni elég ritkán szokott, de jóízű beszélgető, és ezt a természetes beszélgető hangot viszi bele meséibe. Nyelvében van valami nyersség, de helyenként meglepően szép formákat mutat, mint pl. ez a mozaikszerű folyamatosság: «Este vacsoraközbe a zegér megjelönt, és ő is rácsapott. A zegér eltűnt. Elámosodott, mire fölébrett, a szalma, kazal elszéthurcolva». Vagy pedig ez a fokozatosan haladó megközelítő formula: «vót a kastél előtt egy üveghegy, az üveghegy tetején egy fenyő. A fenyő tétén egy páca és a páca tétén egy aranpapucs, mel a kisasszon lábára passzót». Képei általában egyszerűek, de feltűnően tiszták.

Felesége *Budi Pétemé, Kovács Teréz* 1907-ben született Kaposszekcsőn (Baranya m.). Szegény napszámoslány volt. Körülbelül öt éve került Kárászra férjéhez. Mesélni nem nagyon szokott, ezt az egyetlen mesét tudta,

amit még édesanyjától tanult. Amúgy nagyon jóbeszédű asszony, ez meg is látszik meséjén, valamint az is, hogy nincs mesemondó gyakorlata.

Özv. Budi Adámné, Beke Erzsébet 1876-ban született Vékényben, ahol apja kovácmester volt. Férje, Budi Ádám, kőműves volt. Fennebb említett fián kívül volt egy leányuk is. Mostani özvegyiségében bábaasszony! keresetéből és' gyermekei támogatásából él. Olvasgatni inkább szokott, mint mesélni. Kedves jóindulattal támogatta mesegyűjtési törekvésemet, valószínűleg ezért mondott nekem meséket. Előadásmódján meglátszik, hogy nem szokott mesélni. Meséinek megfogalmazása olyan primitív, mintha emlékezetéből összeállítva most mondotta volna el őket először. Leközölt meséjét még kislány korában tanulta édesanyjától. Ezenkívül elmondott még nekem egy Méhner Vilmos-féle ponyvafüzetből olvasott épületes történetet is.

Magyart István jágonaki lakos 1919-ben született a tolnamegyei Döbröközön, ahol apja községi kanász volt. Több helyen volt már az apja bojtárja. A mese lejegyzések Jágonakon volt községi kanász az apjával együtt.

Érdekes típusa a fejlődő mesélőnek. Amikor meséket jegyeztem fel tőle, még alig volt tizenkilencéves, de már határozott mesemondói gyakorlata volt. Neki hasznot is hajt a mesélés. Ezzel is a gazdagabbak megbecsülését és támogatását igyekszik megnyerni, mert erre mint szegény kanászlegénynek szüksége is van. Nem lehet róla határozott képet festeni: mesemondó alkata még nincs véglegesen megszilárdulva. Azt a meséjét, aminek ő a «Szegény ember három fia» címet adta, mindenféle különösebb alakítás nélkül, de nagyon jó érzékkel mondta el. A Tillinkó Jankó-féle mesének a változatát a saját kitalálásának vallotta. Ezen a mesén csakugyan lehet is észrevenni nem valami szerencsés kézzel végrehajtott újításokat (pl.

az egyik háromszoros kalandot négyszeressé teszi). Határozott törekvés van benne a mesék alakítására, de még fejletlen ahhoz, hogy nagyobb alakításokat sikeresen vigyen véghez.

Valószínűleg olvasmányainak hatását mutatja az, hogy minden meséjének címet ad, de nem olyan véletlen esetlegességgel, ahogy ezt néha más mesélőknél láthatjuk. Mint pl. Hebenstreit is egyik meséjét a «Kecskepásztor»-nak, a másikat «Tillinkó Jankónak» stb. nevezi, de csak azért, hogy a maga számára is meg tudja jelölni, hogy ez az a mese pl., amelyben azok a kecskepásztori furcsaságok elfordulnak. Magyarai, amikor meséit leírtam, először mindig címüket diktálta le: «A szegényember három fia», «A furfangos cigánylegény».

Takács Istvánná Rajna Mária jágonaki lakos 1906-ban született Szabályban (Tolna m.). Szülei uradalmi cselédek voltak. Férjéről, Takács Istvánról már volt szó.

Rajna Mária legtipikusabb példája az igazán értékes reprodukáló meséiének. Meséje szépsége miatt hanglemezre is került.¹ Leközöltem az Ethnographiában is, ahol külön kis tanulmányban boncolgattam a mese stilisztikai értékeit.² Nagyjából abban a formában hallotta kislány korában édesanyjától, e mesét ahogy nekem elmondta. Érdeme, hogy megőrizte ezt a szép mesét, meg tudta érteni finom szépségeit, és e szépségekhez előadásában tökéletesen alkalmazkodni tudott. Érdekes, hogy több mesét viszont nem tudott mondani.

Tombi János 1872-ben született Alsómocsoládon, jobb módú kiscgazdacsaládból. Szülőfalujában élte le életét, mint «jobb módú pógár». Meséit még legénykorában tanulta, amikor még — Tombi János visszaemlékezése

¹ Pátria hanglemezek. F. M. XII.

² Bánó István: Két szem magyaró. Ethnographia. 1939. 159—161. 1.

szerint — a mesélés volt a legények egyik legfontosabb szórakozása.

Öntudatos reprodukálónak látszik, vagy bátortalan alakítónak is nevezhetnők. Tudatában van annak, hogy a mese alakítása teljesen a kezében van. Föl is veti néha a kérdést, hogy, mit hogyan alakítson, de mindig a hagyomány alapján dönt, mint pl. mindjárt a mese elején is: «Mondom most ez kirá lögyön, vagy valami fejedelem? Hát lehet királl is, mer mi úgy mesétünk: királl».

Egy másik esetben előbb logikai alapon próbál dönteni, de ismét csak a hagyomány győz: «Tehát azután kesztek enni, ebédöni vagy vacsorázni; nem tóm mekkora idő vót. Hát minálunk vacsora vót a mesébe.»

Legvilágosabban kitűnik magatartása egy, a nyelvhasználatra vonatkozó, hasonló megjegyzéséből. Meséjében előjött a *volt* alak, ő azt *vói*-nak ejtette, és utána hozzátette, hogy «*vót* vagy *volt*, az má mindegy». Tudta, hogy *volt* a «helyesebb», de ő azért csak megmaradt a szokottább *vót* mellett.

Valószínűnek tartom, hogy nem mindig ilyen formában mondja el ezt a mesét. Most azért tépelődik néhol, mert valami felelősség-félét érez azért, hogy nekem tollbamondja a mesét, ezáltal ő ad neki végleges formát. Egyébként meséjének felépítése, hangja, előadásmódja kifejező és kedves. Talán még alkotónak is lehetne venni, ha nem lenne meg benne ez a kis bátortalanság.

A kötet többi mesélője már legnagyobbbrészt egyforma. Egypár többé kevésbé híven megőrzött és reprodukált mesével szerepelnek. Itt ismét hivatkozom arra, hogy így is fontos szerepük van a néphagyomány életbentartásában, és a bizonyos hiányossággal elmondott meséik sem nélkülöznek minden esztétikai értéket.

Így pl. *Farkas Péter* meséje egy újabb, immár harmadik változata a Tillinkó Jankó típusának. A másik

két változattal szemben határozottan valami újat jelent az, hogy a főhőst, a «köröszfit» ő festi a leghatározottabb vonásokkal hóbertos kópénak, ami egységet ad meséjének. Nyelvét és előadását egyénítően jellemzik zavaros, pongyola elcsuszamlásai. A mesélő Alsómocsoládon (Baranya m.) élő szegény napszámosember. 1886-ban született Ágon (közeli szomszédközség). Házasságával vőnek jött át Alsómocsoládra. Ezt a mesét már itt tanulta meg egy öreg embertől.

Mint ember különösen érdekes egyéniség a következő mesélő, *Tombi József* is. 1874-ben született Alsómocsoládon kisebb birtokú földműves családból. Elég korán elkezdett kóborolni, ebben aztán később sokra vitte. Járt Amerikában, Kínában, Japánban, Dél-Amerikában, Kanadában, Németországban. Sehhol sem maradt meg sokáig, pedig néha jól ment a dolga. Öreg korára visszatért elhagyott családjához szülőfalujába. Most is elég kemény küzdelmet kell folytatnia a mindennapi kenyérért. Bevallottan van ambíciója a mesélésre. Apja is jó mesélő volt, ő pedig egész életében mindig különc volt, most is szeretne valamivel az emberek fölé kerülni. De amint elbeszélései mutatják, nincsen a meséléshez különösebb tehetsége. Hazudós meséje azonban eléggé lendületes.

A hátralevő három mesélő egy kalap "alá tartozik: két kedvesbeszédű, imádságos öregasszony és egy egészen más érdeklődésű fiatalember. Tudnak véletlenül töredezetten egy-egy mesét.

Fóris Jánosné, Deák Teréz Magyaregregyén született 1878-ban. Ott is öregedett meg. Ma kedves búcsúlátogató néni. Van több kötetre való, cérnával összeöltögetett vallásos ponyvafüzete, amelyeket búcsúkon szokott összevásárolni. Egypár versbeszédett szent történetet kívülről is tud. Lekötelező jóindulattal mondott el nekem két mesét (amelyiket nem közöltük, azt könyvből olvasta),

éppen úgy szokott mesélni unokáinak is, ha nagyon kintatják érte. Meséje nem a legjobban áll össze, kissé töredezett. Egy helyt hangos gondolkodással árulta el, hogy zsákutcába jutott.

Fórisné jellemzésével szinte már jellemeztem kedves barátnőjét, Pál Mihálynét is. *Pál Mihályné, Pap Katalin* szintén Magyaregregyén született, barátnőjénél két évvel később, 1878-ban. ő is itt öregedett meg. Kettőjük között az a különbség, hogy Pál Mihályné még kevésbé ért a mese bonyolításához, mint Fórisné.

Pál István 1913-ban született a baranyamegyei Somogybán. Ma szegény kétkézi munkás, napszámos Kárászson. Ritkán szokott mesélni. Legtipikusabb példája a pusztán emlékezetből reprodukáló mesélőnek. Meséiben a legközönségesebb mindennapi nyelvet használja minden formálásra való törekvés nélkül. Közölt meséje az ördög-vőlegény mese típusának felépítésében, különösen pedig megoldásában érdekes változata.¹

*

Mesegyűjteményünkben egy új csoporthoz értünk, amelyet nevezhetünk trufának, anekdotának, tréfás elbeszélésnek, esetleg adomának.² Sok minden vonása elkülöníti ezt a csoportot a mesétől. Egyéni jegyeiben nagyon nehezen megfogalmazható, de a mesétől határozottan elkülöníthető önálló műfa jnak tekinthetjük. György Lajos említett tanulmányában már nevének etimológiájával kapcsolatban kiemeli, hogy a mese tündéries világával szemben a földi valósághoz jár közelebb.³ Kiemeli, hogy

¹ Egy másik mesét is elkezdett, de nem tudta befejezni, ezért nem közöljük.

² Különféle elnevezéseire v. ö. György Lajos: Anekdota c. tanulmányában. *Magyarság Néprajza* III. k. 149. 1. k.

³ *Magyarság Néprajza* III. 148. 1.

az anekdota az emberi életből jellemző felvételeket készít, és ezeknek elmondásával szórakoztatni akar.¹

Ezért az anekdoták természetesen humoros színezetűek. De csattanójuk sohasem olyan kiélezett, mint a mi városi vicceinkké, még olyankor sem, mikor olyannak látszik (v. ö. Sánta János trufája az együgyű lánykérőkről; elmondójával kapcsolatban a mesék közt van közölve). A csattanó már jóelőre érezteti hatását, a trufa befejezésekor nem robban ki a nevetés a hallgatókból, hanem beleolvad az egész trufát átható könnyed frissítő, nevetető érzésbe. Akkor jó a trufa, ha a nyelv és előadásmód végig alkalmazkodni tud a trufa hangulatához. Zseniális nyelvi alakításokat találunk különösen a «bakatellaságokban» (pikáns beszéd, Boros János kifejezése), amelyeket alacsonyabb témájuk mellett éppen nyelvi alakításuk kiválósága emel ki a közönséges pornográfiák közül. (De az ilyen természetű trufák legtöbbjét bizonyos szempontok miatt nem közölhattük e kötetünkben. Legnagyobb részükre csak utalunk az egyes mesemondókkal kapcsolatban, és tán egy, inkább csak szakemberek számára készülő kiadványban ezeket is publikálhatjuk. De itt is kénytelenek vagyunk utalni rájuk, mert máskülönben nem kaphatunk teljes képet egy-egy mesélőről). Más trufákban sokszor nevetésbe fojtva keserűségüket, önmagukat gúnyolják, vagy pedig az élet furcsaságainak nevetés mellett könnyebben elviselhető kritikáját adják. Néha a libidó sentiendi felszabadultságával élvezik ki egy-egy nagyszerű ötlet lehetőségeit, vagy különös igazságokat rejtenek el bennük.

Természetes, ez a műfaj más típusú embereket igényel, mint a mese. Vannak olyan mesélők (itt abban az általános értelemben használom ezt a szót, ahogy a nép használja),

¹ u. o. 152.1.

akiknek éppen az anekdota a specialitásuk,¹ anekdotás típusú emberek kezén sokszor a mese is anekdóta-ízűvé válik. Itt is mesemondó egyének szerint rendezem anyagomat. Egymás mellett közlöm egy-egy ember elbeszéléseit, ha a trufák mellett van egy-egy inkább meseféle is.

Két nagy tréfacsinálót mutatok be mindjárt az elején: Pap Tamás Katalint, és Boros Jánost.

Pap Tamás Katalin 1872-ben született Kárászon, szülei jobbmódú pógárok voltak. Saját bevallása szerint már lánykorában jól föl volt vágva a nyelve, jóbeszédű volt, már akkor erősen érdeklődött a trufák iránt. Ezek a tulajdonságai idők folyamán csak erősödtek. 1890-ben férjhez ment egy falubeli gazdalegényhez, Bernát Jánoshoz. De férje nemsokára kiment Amerikába, ott meg is halt. Ma az egész faluban lánykori nevén emlegetik, ezért mi is lánykori nevén nevezzük. Házasságából egy fia maradt. De a fiú amikor már nagyobb lett, megnősült, magára hagyta anyját. Kati néni már régóta egyedül él. Van egy kis háza, pár hold földje, azonkívül fonogat, kötöget másoknak. Télen nem szokott otthon tüzet rakni, hanem minden napra elmegy gazdaházakhoz, fonogatók közé ingyen szórakoztatónak; az egész faluban ismerik, és legtöbb helyen szívesen látják.

Kedve és tehetsége egészen a trufák felé vonják, különösen pedig a pikáns történetek felé vonzódik. A szellemes és ötletes feldolgozás feledteti a tartalom durvaságait. Volt azért benne is az idegennel szemben egy kis elfogódottság: mindjárt elég vastag történetekkel kezdte ugyan, de ezek mégsem voltak különösen sikamlósak, és inkább az erkölcsi tartalom domborodott ki belőlük. Később aztán egyre jobban belemelegedett és egyre vastagabb, de mindig ügyesen felépített trufákat mondott

¹ V. ö. hasonló vélemény Ortutay: Fedics Mihály mesél,

(ezek legnagyobb részét kénytelenek voltunk mellőzni). Később mintegy önigazolással tündérmeséket, általában tisztességes történeteket mondott, de egy-egy kiszólás erejéig ilyenkor sem tudta megtagadni önmagát, legtöbbször a kezdő formulát is kidíszítette egy kissé. Végül elbeszéléseket mondott, amelyekben elrettentő példákkal akar visszariasztani a kárhozat útjáról, mondott olyan történetet is, amelyikből a lélek halhatatlansága derül ki. Mindezeket ponyvából olvasta. Közülük csak kettőt közlünk le, hogy Kati nénit más oldalról is bemutassuk, mert másrészt ezek a trufák mesemondó alkatát nem jól jellemzik. Azután még azzal is védekezett, hogy ő nemcsak a tréfákat érti ám, hanem «nincsen olyan inök vagy imáccság, amit ő ne tudna», aki ismeri a paraszt lelkeséget, az ezen nem fog csodálkozni, nem fogja sem hazugságnak sem képmutatásnak tartani.

Trufáiban szinte alig lehet hibát felfedezni, de annál több alakítási és nyelvi értéket. Igen jól tud jellemezni, különösen típust. E nemben egész kiváló a szegény kis parasztasszony és a gögös gazdag parasztasszony bemutatása egy, e gyűjteményben nem közölt darabjában. Ugyanilyen kiváló az *egykes lány* (egyke) alakja a Fülemülében. Sohasem téveszt a szójátékokra vagy a nyelvi színességekre felépített trufáiban. Ösztönös érzékkel alkalmazkodik a nyelve a témájához: a hadikölcsönről szóló történet fölényesen gúnyolódó szatíra, ezért nyelvkezelése már kezdettől fogva komikus: «Gyütt a szent- atya Pétör, egy nagy rozsdás kujccsal, aszongya: — Na mit akartok» stb.

Egyik trufájával, a Fülemülével, többet foglalkozunk, mert legjobban mutatja meseformáló készségét, inven- cióját és nyelvi kifejező képességét. Azt a történetet, amely ennek a trufájának alapjául szolgált, még fiatalabb korában olvasta egy könyvből, amit az akkori mágocsi

állomásfőnöktől kapott. A trufa elmondása előtt szabályosan diktálta a címet: «A fülemüle». A könyv, amiből e történetet olvasta, nincs meg. Címére és írójára ő természetesen nem emlékszik, de olyan nagy a hasonlóság trufája és Boccaccio hasonló című elbeszélése közt, hogy majdnem bizonyosra vehetjük, hogy Boccaccio Fülemülését olvasta. A történet címe és váza megmaradt, csakhogy ő paraszti környezetbe hozta át az úri világban játszó történetet. De ehhez nem volt elég, hogy az úri ifjú és leány helyébe parasztleányt és leányt tegyen, és az úri kastély erkélyét a parasztház «gangjával» helyettesítse. Az volt a nehezebb, hogy valószínűvé, egyáltalában elképzelhetővé tegye, hogy egy parasztlánynak a szülei beleegyezzenek abba, hogy lányuk a gangon aludjék. Nagyszerűen oldotta meg ezt a problémát: szereplőjét egyes lánynak (egyke) tette meg, akit nagyon szeretnek a szülei (ez így van ugyan az olasz eredetijében is, de nincs ilyen határozottan hangsúlyozva). A lányt a szülei mindentől óvják, minden kívánságát teljesítik, azért — milyen sok finom gúny van e megfogalmazásban, — hogy «ne fájjon a szíve». A történet komikus fejleményeinek minden lehetőségét szójátékokkal használja ki. Kis trufája szószátyár eredetijének (ott ez van rendjén) mintegy tizedrészére csökkent le terjedelemben.

«Tisztességes» hangú elbeszéléseiben viszont nem találjuk semmi különösebb nyomát alakító tehetségének, helyette inkább hiányosságokból eredő botlásokat találhatunk.

A másik nagy tréfacsináló *Boros János* 1888-ban született Csikótöttösön (Baranya vm.). Volt katona, résztvett a világháborúban is. Szülőfalujában élte le életét mint szegény vasúti munkás, napszámos.

Mindig jó borivó cimbora, jó anekdotázó ember volt, akinek minden szava tréfa. Nyelvébe a népnyelv ízes

kifejezései mellé újabb városias elemeket is szívott fel. Ismeri a hivatali nyelv furcsaságait, a hazafias beszédek megszokott, üres szólamait. Mindezt megfelelő' helyen találóan tudja alkalmazni (ezekre nagyszerű példákat találhatunk egy itt nem közölhető trufájában).

Ez a két trufája, amit itt leközölhetünk, nem jellemzi őt eléggé, bár ezek is nagyszerű anekdótázónak mutatják. Ezekben is feltűnik friss, pajzánkodó hangja, amely különösen a «bakatellásokban» bontakozik ki igazi elevenségében, bár ezt a tehetségét a legritkábban használja fel a trufák sikamlóságainak elmélyítésére. Inkább pattogó ötletei, nyelvének hajlékonysága, találó és gunyoros jellemzései, a témákból adódó és nagyon ügyesen felhasznált komikum vonják magukra figyelmünket trufáiban.

A többi anekdótázó itt is a reprodukáló típusúak közé tartozik. Egy-két trufát tudnak elmondani, némelykor a trufák természetéhez nagyon jól igazodó könnyed nyelvkezeléssel. A hagyományok életbentartásában ugyanaz a szerepük, mint a reprodukáló típusú mesemondóknak.

Acs József 1876-ban született Gerényesen (Baranya vm.), jómódú gazdacsaládból, ő maga is «jómódú pógár». Pógári önérzetéhez híven, hűvös előkelőséggel szokott mesélni. Trufái azt mutatják, hogy van érzéke a humorhoz, és jól tud jellemezni is. Tempósan, komótosan szokott mesélni, ami trufái hangulatához jól talál.

özv. Gothár Antalné, Bartos Erzsébet. 1880-ban született Kaposszekcsőn (Baranya vm.). Férjhezmenetele után is ott maradt; jómódú pógárasszony lett belőle. Jó nótás, jó táncos, jó beszédű volt mindig. Több balladát és népdalt is jegyeztem fel tőle. Ezen az egy humoros történeten kívül, amit e kötetben közlünk, több mesét nem tud, pedig sokat hallott apjától, de azoknak csak töredékeit tartotta meg emlékezetében. Úgy látszik, hogy ez a humoros történet jobban megfelelt víg kedélyének, azért tudta

megőrizni, viszont ez egész kivételesen jó trufa, azért kicsit többet foglalkozom vele.

Érdekes keverék: komikus ötletei mellett rejtett paraszti öngúny van benne. Lehet, hogy alakításához a mesélő nem sokban járult hozzá, de megértette, és megtartotta összes finomságait. Nyelve és előadásmódja nem zökken ki egy mindig nevető hangulatból.

Átvette és megtartotta azt a retardáló előadásmódot is, hogy lassankint bontja ki előttünk, hogy Jankó hús helyett a kismacskákat ette meg, rostába engedte a bort, és hamú helyett lisztet szórt rá, hogy észre ne vegyék.

«Aztán mikor a Kati bemönt, azt mongya neki:

— De szőrös húsféléje van apádnak!

— Talán nem a kismacskákat ötté meg kő?

— De az lehet, mer rótt nagyon!

(Ehhez hasonló módon jár el a többi esetekben is.) Jó érzékre vall, hogy megtartotta a trufának azt a változatát, hogy nem megy át a történet a mesei szerencsés kifejeletbe. Bolonkata meg a Bolonjankó nem lesznek gazdagok a zsványok megtalált pénzével, mert továbbra is megmaradnak olyan bolondoknak, amilyenek a történet elején voltak: a pénzben csak azt tudják élvezni, hogy ahogy futnak, csörög a zsebükben. Futnak hát addig, amikor a pénz már nem csörög zsebükben, így aztán szegénységben éltek, míg meg nem haltak.

Egy érdekes történet kapcsán összetartozó négy történet következik, amely a néphagyományok életéből nyújt érdekes pillanatfelvételt. Szereplői egy különös házaspár Vargáról (Baranya vm.): *Nagy Ádám és a felesége*. A férfi 1880-ban Meződön született, ahol apja községi kanász volt. Testi hibával született, sánta is maradt egész életére. Apja mellett bojtárkodott a környező szomszédközségekben, csak most öregségére, anyja halála után nősült meg. Felesége, *Kovács Katalin* 1871-ben Ligeten született.

Szegény lányból később szegény asszony, majd még szegényebb özvegyasszony lett, így ment el aztán feleségül Nagy Ádámhoz.

Kérésemre együtt eljöttek Vargán a szállásadóhoz egy este mesét mondani. Először Nagy Ádám mesélt el egy trufává lekopott mesei részletet arról, hogy egy suszter hogyan csapta be az ördögöt. Utána a felesége vette át a szót, és elmondott két trufát. Az egyik arról szólt, hogy az asszonyok milyen ötletesen tették bolonddá a férjeiket. A másik pedig a Mátyás király és az okos lány-féle mesének egy változata volt. Még olvasva is észre lehet venni a mesélő asszony fölfokozott örömét, amit mindkét mesében az asszonyok győzelmén érez.

Erre mondott el válaszul Nagy Ádám egy újabb trufát, amely az asszonyok hiszékenységét és hiúságát gúnyolja ki. Vastag túlkapásait valószínűleg azért nem enyhítette, mert feleletül szánta az előbbi két mesére, de mi, sajnos, éppen e miatt nem közölhetjük.

Azt hiszem, jellemzőnek tarthatjuk, hogy asszony mond férficsúfoló és a férfi mond asszonycsúfoló trufákat, különösen ilyen kiélezett formában. Sokszor az egyik trufa a másikat reakcióképpen előhívja. Esetünkben legalább is úgy látszik, hogy ez volt ennek a kis idillnek létrehozója.

A következőkben egy érdekes öreg embert jellemzek röviden, *Takács Jánost*. 1852-ben született Mászlyonpusztán (Tolna vm.). Egész életében juhász volt Baranya, Tolna, Somogy, Fejér és Veszprém megye különböző uradalmaiban és faluiban. Ma békésen éldegél megtakarított vagyontájakból Kaposszekeső szőlőhegyén (Baranya vármegyében).

Viselkedésében még most öreg korában is valami igényes választékosság jellemzi. Választékosságra való törekvésének csökevényes nyomai elbeszélésein is meglátszanak. Egyik trufájában (az obsitos katona elkergeti az ördögöt)

versnek, ritmusnak és rímnek nyomait veheti észre az olvasó. De ahogy elmondta, határozottan lehetett érezni, hogy versnek szánta ezt a trufát. Amikor mesét mond, a határozott névelőt sohasem ejti a, mindig csak *az* formában: az tyúk, az réce stb. Lehet hogy ebben régi olvasmányai helyesírását akarja utánozni. De hétköznapi beszédében azért csak ő is a-t mond. Esetleg egy régi, ma már letűnt, külsőségekben is csínra törekvő mesélő típus képviselőjének tekinthetjük.

Alig tudok valamit utolsó megélőnkéről, *László Mártonról*. 1908-ban született Jágonakon (Baranya vm.) ma is ott él mint fiatal gazda. E hazudós meséjét különös érdekességei, feltűnően rövid formája, és kiváló csattanója miatt közöljük.

*

E helyt mondok köszönetét a Pázmány Péter Tud. Egyet. Néprajzi Intézetének, amely a gyűjtés munkája során részesített anyagi támogatásban, és a Pázmány Péter Tud. Egyet. Magyarságtudományi Intézetének, amely a gyűjtés munkájában is támogatott, és e kötet megjelenését lehetővé tette.

BARANYAI NÉPMESÉK

1.

Éccer vót egy juhászlegény és a farkas rákapott a birkájaira. És akkor má úgy elhorta a farkas a birkájjait, hogy nem mert hazamönni. Útnak, vötte magát, mök-szökött. Ennek a juhásznak János vót a neve. És amin mönt, elérít éty várost. A városba mindön házná ki vót tűzve égy fekete ászló. János kérdözte a népeket, hogy mér van kitűzve a házakra a fekete ászló. A népek azt feléték, hogy a királ má réguta ágyba fekszik, nagy beteg. A királlnak az udvarába van ojan cserösnye fa, aminek az ágai az égönn föllü érnek. A királlnak a jövendőmondója azt monta a királlnak, addig meg nem halhat, még annak a cserösnyefának a termésibü nem öszik.

Kirónak vót három lánya; a királ kihirdette az országba, hogy aki arra a fára fölmászik, gyümölcset dob lé, annak ágyá égyik lányát, halta utánn még örökölni foggya birodalmát. Próbákosztak hercegök, grófok, bárók fölmászni a fára. A fának a héjjá ojan sima vót, mind a pintös üjeg. És mind visszalohantak, mind visszaestek, hala martalékává vátak.

Akkor éccakába a János mindig gondókozott a kirá felü: Talán jó vóna öneki is jelönközni, talán fölengenné a fára. — János nagyon szép, csinos, egészségös gyerök vót. Másnap röggel jelönközött a kiráná. Beatták, hogy van égy ujjabb jelönköző; Jánost bevezették a királ elibe. A királ mikor mégglátta, nagyon méksajnáta, nem engette föl a fára. Azt monta neki: Má sokan próbákosztak,

hercegük, grófok, bárók fölmászni a fára, de mind visszastek, halá martalékává vátak. Nem akarom, hogy te is az én életömér meghajjá.

Másnap röggé megen elmönt a királlhó; megenn jelönközött, de akkor se engette föl a királl.

Akkor megen azon gondókozott, hogy micsinyájjon. A fá, meg a királ nem mönt ki a fejbü. Ászt határozta, hogy másnap megenn émén, nem kér a királtu egyebet, mind három ötözet ruhát, és három könnyeret, hogy még fölmén a fára^ölég lögyön.

Harmadik röggel megenn elmönt a királlhó, bejelönközött. Most azt monta: — Nem kérök egyebet, mind három ötözet ruhát és három könnyeret, hogy még fölérök a fára, ölég lögyön.

Akkor aszonta neki a királl: — Látom má terád is csak a halál martaléktya vár, hát csak ergye.

János mekkapta a három öltön ruhát, három könnyeret, kimönt a cserösnycfáhó. A fát mögtapogatta, köröskörü ujan sima vót, mint a pintös üjegnek a zódala. János a könnyeret és a ruhát magára kötöszte. Jánosnak vót éty kis baltájja. Mekkeszte a mászást. Amikor elfáratt — vót egy baltája —, a fának a zódalába belevágta, ráüt. Amikor megpihent, mászott tovább.

Egy hétre ledobott János égygy öltöny vérös ruhát, akkor a népek várták a cserösnyét.

Másik hétbe mögenn lepottyant egygy vérös ruha, akkor is várták a cserösnyét.

Harmadik hétbe megenn lepottyant egygy öltöny vérös ruha: — Na, — aszongyák — most biztos lédobgya a cserösnyét.

De János amikor fölért, ujan szép kastélt látott maga előtt, hogy elfelejtötte, hogy mér mászott föl a fára. János akkor a kastélnak tartott. Amind a kastélhó bekocót, ojan szép nőt látott, hogy szöme-szájja tátva maratt.

A János szógálatot kért tőle. A lány azt kérdezte: — Hol jársz te itt, ahol még a madár se jár? — Befogatta szolgá-
nak. Kérdözte János, hogy hogy nevezze. Azt feléte, hogy
Ötet csak Szép Úrnőnek nevezze, mer az ő neve az.

Méggyütt a vasárnap. Szép Úrnő elmönt a templomba,
János még elmönt a kerbe sétálni. A kerbe odd vót három
ló mögködve. Eggyik aranszörű vót, a másik ezüst szörű,
a harmadik pedig rézszörű. Rézszörű ló megszólalt: —
Te rút ifjú, más az Istent imággya, te még itt vagy?

Aszongya János: — Nem méhetők, mer nincs szép
. ruhám.

— Gyere üjj föl a hátomra, máj éviszlek, akkor lössz
szép ruhád.

János fölugrott a hátára. Aló mögrázkódott. Jánosnak
résszinű ruhájja lött. Azt monta neki a ló, hogy a templomba
a Szép Úrnő mellé üjjön, de a mise végit né várgya még,
hanem gyüjjön ki, ő ott foggya várni.

János amin kimönt a templombu, a ló évitte haza,
és amin odahaza lészát a ló hátáru, mégenn ojan piszkos
ruhájja vót, mind előbb vót.

Szép Úrnő, amin hazaért a templombu, nagyon sírt.

— Mér sírsz, Szép Úrnő?

— Te rút, te piszkos ifjú, mér kérdöd, hogy mér sírok.

Té úgyse tunná azon segíteni.

János éháगतott.

Möggyütt a vasárnap. Szép Úrnő ismét elmönt a
templomba, János pedig elmönt a kerbe. Megszóllította
az ezüstszörű ló: — Te rút ifjú, más az Istent imággya,
té még itt vagy!

Aszongya János: — Nem méhetők, mer nincs szép
ruhám!'

A ló ászt feléte neki: — Gyér, üjj föl a hátomra, máj
lössz szép ruhád, én meg éviszlek.

János fölugrott az ezüstszinű ló hátára. A ló mögrász-

kódott, Jánosnak ezüstszínű ruhájja lőtt. Aszmongya neki a ló, mikor bemén a templomba, a Szép ürnő mellé üjjön, de a mise végit ne várgya meg, hanem gyűjjön ki, ő ott foggya várni.

János a templomba kigyütt, a ló hátára fölugrott, a ló elvitte haza. Amin odahaza leszát a lóru, megenn ujan piszkos ruhájja lőtt, mind előbb vót.

A Szép Ürnő hazamönt a templomba, ékezdött erőssen sírni.

János azt kérdi: — Mér sírsz Szép Ürnő?

— Mit kérdöd azt, te piszkos, úgyse tucc azon ségíteni.

János éhátgott.

Meggyütt a harmadik vasárnap. Szép Ürnő ismét elment a templomba, János meg kimönt a kerbe. Még-szólíttya az aranszörü ló: — Te nít ifjú, más az Istent imággya, te meg itt vagy!

Aszongya János: — Nem méhetök, mer nincs szép ruhám.

— Nahát, ha nincs szép ruhád, majd én éviszlek.

János fölugrott a hátára. A ló mögrászkódott. Jánosnak aranszínű ruhájja lőtt. És a ló azt monta neki, hogy a templomba a Szép Ürnő mellé üjjön, de a mise végit né várgya meg, hanem gyűjjön ki előbb.

János a templomba kigyütt, a ló évitte haza. Amin odahaza leszát a ló hátáru, megenn ujan piszkos ruhájja lőtt, mind elébb vót.

Szép Ürnő hazamönt a templomba és keservesen sírt. János kérdözte: — Mér sírsz Szép Ürnő?

Szép Ürnő azt felete: — Mit tűröm, tagadom, be köll vallanom: miuta te itt vagy, mindig szöbb és szöbb ruhájju legény ült mellettem, de annékü, hogy mögtudtam vóna, hogy ki az, mer még a mise végit se várta még.

Akkor János azt felete: — Mit tűröm, tagadom, be köll vallanom: én vótam.

Szép Úrnő azt feléte Jánosnak: — Na János, ha te vótá, én löszök neköd feleségöd, te pedig ennek a kastélnak léhecc az ura.

A kastélba vét tizenkét szoba. Tizenegy kúcsot a Szép Úrnő Jánosnak átaladott, a tizenkettediket nem atta neki. János ezönn sokat gondókozott: mér nem kaptya á,t az ű feleségítü a tizenkettedik szobakúcsot. Eccer, amin János a hálósobába bemönt, a kúcs ott fekütt az asztalon. János a kúcsot fölkapta és szalatt ilyenössen a tizenkettedik ajtóig. Röktön lenyitotta az ajtót és amin belé-pött a szobába, egy tizenkétfejü sárkány ott láncsal össze vót kötözve. János megijett, ki akart rohanni a szobábu. A sárkány rákiátott: — Ne szalaggy ki, segiccs a bajjomon, még valamikor valami nagy bajbu kiséghíthetlek.

Akkor János kérdözte a sárkányt: — Hát hogyan segiccs rajtad? Levögyem a láncokat?

Azt feléte a sárkány: — Nem, csak ety pohár vizet hozzá, mer nagyon szomgyus vagyok.

Amind a sárkány a pohár vizet megitta, azt feléte: — Hozzá még egy pohárrá, még valamikor nagy segiccsé-gödre lehetők.

Amikor a második pohár vizet mögitta, azt monta a sárkány: — Aggyá'l még egy pohár vizet, még valamikor valami atyádfiát még a purgátériombu is kiséghíthetöm.

Mikor harmadik pohár vizet a sárkány mögitta, mög-rászkódott, az összes láncok leszakattak róla. Azt feléte Jánosnak, hogy az enyim a Szép Úrnő, nem a tied. Azzal fölfogta, és má vitte is a levegőbe.

János kiszalatt a kerbe, sírt keservessen, haját té-pászta. Mögszólította Jánost a rézsinü ló. Azt feléte Jánosnak: — János, gyere üjj föl a hátomia, enis tudók röpüni, gyere, talán máj vissza tuggyuk hozni a Szép Úrnőt. János föluggrott a ló hátára és röpütek, möntek.

Amin odaérnek a tizenkétfejü sárkány ballanggyáhó,

a Szép Úrnő éppen akkor akart vizet bevinni a sárkánynak. János megszólította a Széd Úrnőt, üjjön föl a ló hátára és mönnyön vissza velük.

Szép Úrnő azt feléte: — Nem mehetök János, én ettü az undok állatta nem szabadíthatok. Te menny el innen, amég valami bajjod nem lössz.

De János nem hagyott neki békét, fölút a ló hátára és möntek.

Tizenkétfejü sárkánynak is vót egy lova, az meg az istállóba erőssen vákta a pallót. Tizenkét fejü sárkány kimönt a lovához: — Mi bajjod van? Nincs szénád, vagy abrakod?

Azt felelte a ló: — Szénám is van, abrakom is van, elvitték a Szép Úrnőt.

Akkor kérdöszte a sárkány: — Ihatunk-e, öhetünk-e?

Azt mongya a ló: — Ihacc is, mög öhecc is, tizenkét mázsa dohányt mögpiázhacc is, még akkor is uton-érünk.

A sárkány övött is, meg ivott is, tizenkét mázsa dohány megpiázott, azután fölút a lova hátára, még a fele útba se vótak, amikor elérték.

Mikor elérték, sárkány a Szép Úrnőt a ló hátáru lekaptá, vitte vissza.

János mikor hazaért, a ló hátáru leszát, ismét keservessen sirt. Megszólította az ezüstszőrü ló a Jánost: — Na János, enis tudok röpüni, gyere üjj föl a hátomra, talán máj visszatudunk hozni.

János fölút a hátára. Amin odaérnek a sárkánynak a ballanggyáhol, Szép Úrnő akkor vidd be fát. János mög-szollította Szép Úrnőt, üjjön föl a ló hátára, gyüjjön vélik, haggya itt ezt a rút állatot.

Szép Úrnő azt feléte Jánosnak: — Hiába próbálkozol, meny vissza, mer még a sárkánnyal hátha valami bajjod történhetik.

De János nem hagyott békit, fölűtek és möntek hazafelé.

A sárkánynak a lova ismét vágta a pallót. A sárkány kimögy a lovához: — Mi bajjod? Nincs szénád, vagy abrakod?

— Szénám is van, abrakom is van, övítették a Szép Ürnőt.

Sárkány öre azt feléte: — Ihatunk-e, öhetünk-e?

— Ihacc is meg öhecc is, tizenkét mázsa dohányt mögppipázhacc, még akkor is elérünk.

Sárkány ivott is meg övött is, tizenkét mázsa dohányt mögppipázott; fölűt a lovára, fele utonn má utonérték. Amind a sárkány lekapta Szép Ürnőt, azt monta Jánosnak: — Ha mégeccer ballangomba mersz gyünni, ezör darabba darabollak.

Akkor János visszaért haza. Leszát a ló hátáru, keser-vessen sírt, haját tépászta. Megszólította az aranszörű ló: — Gyere üjj föl a hátomra, én is tudok röpüni, talán má j visszatudunk hozni. — Azt monta neki a ló: — Hát van kedved magadat ezör darabba darabótatni?

Jánosnak nem vót kedve magát ezör darabba darabótatni, de a Szép Ürnő nékü se tudott möglönni. Fülűt a ló hátára és mentek.

Odaértek a sárkánának a lakásából. Szép Ürnő akkor vitte ki a szobábu a szemetet. János mögszöllította, hogy üjjön föl a ló hátára, mönnyenek vissza. Haggyá itt ezt a rút állatot.

Szép Ürnő feléte: — Nahát János, véna kedved szét-darabótatni magadat ezör darabba. En nem menekühetök innen, csak ergye.

János nem hagyott neki békit: — Talán é tudunk meneküni!

Szép Ürnő fölűt, és möntek.

Sárkánynak a lova vágta a pallót., Sárkány kimönt a lovához: — Mi bajjod van? Nincs szénád vagy abrakod?

Azt felelte a ló: — Szénám is van, abrakom is van, elvitték a Szép Ūrnöt.

Akkor k rdozte a sárkány: — Ihatunk-e, öhetünk- ?

— Ihacc is, m g  hecc is, tizenkét m zsa doh nt m g pip zhacc, még akkor is elérünk.

Sárkán bemönt, jóllakott, kivezette a lovát, aztán f l t a hátára. Éppen a kast lkert fölött v tak, mikor a sárkán elérte  k t, kesztek l ereszkonni a kerbe. Szép Ūrn t a l  hátáru lekapta, J noszt pedig ez r darabba darab ta, a teste széthullott a kerbe.

 s akkor r p tek arra hollók a kert fölött. Látták a város husdarabokat, és elkeszték  nni. Aszmongya az egyyik: — Ne b ncs tok ennek a szegénynek a testi maradékát, nem tuggyátok hányszor j llaktunk érmék a város ruháján a földön? — Azt felelte a holló a többinek: — Jobb l ssz, ha  sszeraktyuk, és ismét l ssz bel le embör.

A hollók összeszötték, összerakták, és ismét l tt bel le embör. Amikor összerakták, sokkal sz bb legény l tt bel le, mind ezel tt v t.

Amikor János  llet t kapott, a holló azt k rdozte; — Na János, f l brett ?

Aszmongya János: — F l. Már nem is engettet k alunnom, mikor  jan jó aluttam.

A holló azt fel te Jánosnak: —   hisz m, hogy alutt , de ha mi ide nem gy v nk, aluhatt  v na  r k mindig. — Holló azt fel te Jánosnak: — Te János, csak ergye mindig d lnek, talász  ggy utat, azon csak mindig tarcs. Az ut mellett majd l sznek vad állatok m gk t zve l ncc , te azokat engesd el, azok még máj t g det kiszabad thatnak.  s amin m gy az úton, máj talász  gy szalm stetej  házat. Ott lakik  gy boszorkány, annak van három lánya. Az azokat a lányokat  t tuggya változtatni lovakkal.  s arra vigyázz, hogy annak a vén boszorkánynak t  tuggy el bb köszönni, mer ha az k sz n n k d el bb, akkor az a vén

boszorkány tégedet lefejez. Amikor odaérsz, kérgy tüle szógállatot. Három nap lössz nála három esztendő, eddig köll teneköd ott szógáni. Amikor az üdöd letellik, tégöd a boszorkány ki akar füzetni ezüsttel, arannyal, de te ne fogaggy el tüle semmit .mást, mind a szemétdombon fékszik egy piszkos ló, tikólba vagy egygy nyerög, meg égygy rozsdás kard, másba ne eggyezz bele.

János útnak vötto magát és mönt a kijelölt útnak.

Amin mönt az ut mellett egy farkas oda vót kötve egy fáhó, könyörgött Jánosnak, hogy óggya el, még valamikor valami bajbu kiszabadithattya. De János fét, mer a sárkánnyal is megjárta: évitte a Szép Ürnöt. Azt feléte a farkasnak: — Nem szabaditlak el, mer mijen ehös vagy, te engöm mögöszöl.

Farkas könyörgött neki: — Nem bántlak én, még valamikor nagy segiccségödre lehetök.

Mikor János fölódotta, a farkas adott neki egy sipot és azt monta neki, ha bajba lössz, fújja mög ezt a sipot, Ó máj ott lössz segiccségire.

János ballagott tovább. Tálát egy rókát megkötözve egy fáhó. Róka is könyörgött neki: — Engegye el, még valamikor nagy segiccséggyire löhet. János ezt má könynyebben fölotta, mikor fölotta, a róka is adott neki egy sipot, és azt monta neki, ha bajba lössz, fújja mög ezt a sipot.

Evvel János ballagott tovább, végtire odaért a boszorkány tanyájjáhó. De amin mönt, ügyét mindönfelé, nem-e valahunn megláthatná a vén boszorkánt a ház körü. És észrevötte, hogy a boszorkány a kertbe hajlódozik. Nagy hangol) rákiátt János: — Jónapot aggyonisten kedves öreganyám!

A vén boszorkány fölugrik: — Köszönd fiam az Istenödnek, hogy előbb eszre vötté^mind én tégedet. — Akkor a vén boszorkány asztmongya: — Mi járatba vagy édös fiam?

Akkor a János azt feléte: — Szógállatot keresők, kedves öreganyám.

Vén asszony azt feléte: — Jó van édös fiam, neköm éppen szóga kõne. Három nap Jössz nálam három esztendő. Három lovam van neköm, azt kell õrizni, és ha haza nem tudod ükét vezetni, a fejedet vöszöm le. Nézz körü, itt a karókonn mind embörfejek vannak, eggy karó van üressen, ára kerül a te fejed.

A János kapott jó Vacsorát. Másnap röggel főkét; tarisznyájába is adott valamit, és akkor a három lovat kellött neki vezetni, evvel a szóval, ha nem tuggya ükét megõrizni, fejét leveszi, és abba a züres karóba behúzza.

János kiért a lovakkal a legyelõre, szabadon engette ükét. Tálát egy fõrás^kutat, oda letelepödött, és meg-röggelizött. Amin réggelizött, egy sánta monyét meg oda-mönt hozzá, nézte, hogy micsináll János?

János dobott neki egy darab húst. A monyét azt föl-vötté és mögötte.

Megenn csak nézött Jánosra, megenn csak dobott neki egy darab húst. Fõlvötte, mögötte. Ismét nézött Jánosra a monyét, János megenn dobott neki egy darab húst. Akkor õmönt a monyét a fõrásra, és nagyot ivott rája. Akkor a monyét odaát János elibe. — Aszmongya: — Na János, mivel jótartottá, adok neköd egy sípot, ha bajba kerúsz, ebbe a sibba fűjj bele, mingyár a segiccsé-gödre gyűvök.

Jánost egy kis levegõ mekkapta és elalutt. Mikor föl-ébrett, eggy lova se vót. János összevissza szalatta az egész legyelõt, de lovait nem taláta. Jánosnak eszibe gyutott a farkasnak a siptya, belefűjt, a farkas ott vót elõtte. Farkas aszonta neki: — Na János, mi a bajj?

János azt monta neki: — Évesztek a lovaim.

Farkas azt feléte:—Tudom én, hun vannak a te lovaidd. Itt a parton túl, ott van eggy fõka birka, azok között

vannak. Birkává változtatta a vénasszony. Mas csak gyere velem, én azt a három lovat kizavaram a birkák közü, te csak vágd a fejkő a kötőféköt, mingyá lovakká változnak. Te csak hajcsd haza ükét, mer többet nem segittök.

Akkor odaértek a birkákó, a farkas kikergette azt a három birkát, János a kötőféköt a fejkő vákta, röktön lovakkal vátak. A fejkre tötte a kötőféköt, és hazahajtotta a lovakat. A vénasszony má a kapuba várta mesztelen karddal. Dühébe, mérgébe majd elpattant, mikor látta, hogy a János hajtya haza a lovakat.

Másnap ismét kivezette a lovakat a legyelőre. Megenn megcsapta egy levegő, ismét elalutt. Amikor fölébrett, egy lova se vót. Akkor befűjt a rókának a siptyába, a róka ott termött előtte. Róka kérdészte: — János, mi a baj?

János azt felőte: — Evesztek a lovaim.

A róka ászt felőte: — Tudom én, hun vannak a lovaidd, a vénasszony kácsával változtatta ükét, itt úszkálnak az árokba. — Akkor a róka áaszt felőte: — Én máj a kácsákat kikergetöm az árokbu, te csak vágd a fejkő a kötőféköt, mingyá lovakká változnak.

Akkor a róka kikergette azt a három kácsát. János a kötőféköt a fejkő vákta, röktön lovakkal vátak. A fejkre tötte a kötőféköt, és hazahajtotta ükét. A vénasszony megenn a kapuba várta mesztelen karddal. Mérgibe majd elpattant, mikor látta, hogy a János hajtya haza a lovakat.

Harmadik nap János megenn kivezette lovakat a legyelőre. Akkor má kötőféköt a bocskorának a szijjáhó kötözte, hogy e ne tuggyanak mönni. Ekkis levegő Jánost megcsapta, elalutt. Amikor fölébrett, egy lova se vót. János belefojt a mönyétnek a siptyába. A mönyét röktön ott termött nála. A mönyét kérdészte: — János, mi a baj?

János azt felête neki: Évesztek a lovaim.

Azt monta monyét: — Tudom én, hun vannak a tē lovaidd. A vén boszorkány tyúktojással változtatta őket. Otthon vannak a tikólba, a vénasszony még rajtik ül m nd kotlóstik. — Aszonta monyét: — Idevigyázz János! Vén boszorkány má égyik lábomat kitekerde, de azér mögpróbálkozom vele. Gyere más haza, én máj bemögyök a tikóba, a kotylóst kihajtom, tē még a tojásokat vedd ki, hozd ide a legyelőre, a kötőféköket tödd rájuk, lovakkól változnak, és vezesd őket haza, mer tovább nēm segitthetők.

Jánosná három esztendő letellött. Másnap röggé fölébrett, yénasszonytu kapott jó frustukot. A vén boszorkány kérdözte Jánost: — Na János, mivel ijen hű szolgám voltál, most mi jutaléket kívánsz éntőlem.

János azt felête: nēm akar égyebet, mind aki a szemétdombon fekszik ló, a tikóba van égy nyerög, még égy rozsdás kard; ezt a három tárgyat.

Vénasszony ere nagyot nevetött: — Mit akarsz fiam avval a rongyos lóval, evvel belemész a sárba, benn marad!!

János azt felête: — Nē töröggyön vele, neköm más nēm köll.

A vénasszony elhitta a kamujába, ott vót égy hordó arany, még égy hordó ezüst. Kináta, hogy vihet belüle amennyit akar, mivel hogy hű szolga vót.

János nēm engedőit, azt felête, neki más nēm köll, mind a ló, nyerög és kard.

A vénasszony beleégyezött, János a lovat föleméte, kardot főkötötte, és fölút rá. Éballagtak. Amin möntek éccér beleérték égy pocsványba. A ló nēm tudott a pocsványbu kimönni. Gyűgette ám, gyűgette, de bizony a lábait nēm tutta föleméni. János éré mögharagudott, leugrott a lóru és otthagya. A ló mögszólamlodott, utánna

kiátott Jánosnak: — János, ijjen kicsihitű vagy te én-hozzám?! Minek tekintő te engömet, talán semminek?

Azt feléte János: Micsinyájjak veled, ha még a sárbu se tucc kigyünni.

Azt feléte a ló: Gyere vissza, üjj föl a hátomra, talán máj ki tudunk gyünni.

János visszamönt, fölút a hátára, a ló mögrászkódott, aranyszörrel változott mindön szál szőre. A ló kiugrott a sárbu, azt kérdözte a Jánostu: — Hová mönnyünk most, János, legelőbb?

Azt feléte János: Szép Urnöér!

Akkor a ló azt kérdözte a Jánostu: Hugyan mönnyünk, úgy mind a szél, vagy pedig úgy mind a gondolat?

János azt feléte: — Úgy, hogy se teneköd, se énnéköm bajjom ne lögyön.

Möntek, odaérték a sárkának a lakására. _Szép Úrnő az udvart söpörte. János kérte a Szép Úrnőt, üjjön föl a ló hátára, haggya itt ezt a rut állatot.

Szép Úrnő azt feléte: — Ergye János, mer én ettü meg nem menekühetök. Mást még vót valaki, aki összerakott, de ha mégeccer szétszöd ez a rut állat, senki se szöd össze.

János nem engedött, Szép Úrnő fölút a ló hátára és möntek. Vákta a tizenkétfejü sárkának a lova a pallót, de erőssen.

^Bárkán kimönt, kérdözte tüle: Mi a bajjod? Nincs szénád, vagy abrakod?

. — Szénám is van, abrakom is van, elvitték a Szép Úrnőt!

Sárkány azt kérdözte: Öhetünk-e, ihatunk-e?

A lova azt feléte: Se nem öhecc, se nem ihacc, de azér talán még se érünk el.

Sárkány dühébe kivezette a lovát, fölugrott a hátára möntek utánnik. Mikor annyira mögközelítötték Jánost,

hogy közel értek, a sárkány lova odakiáltotta a János lovának: — Vagy ájj meg, vagy menny ujan gyorsan, sose lássalak többet, he szakajcs meg egészen!

János lova azt kiátotta neki vissza: Vesd le azt a rutát a hátodru és gyere velünk.

És akkor a sárkánnak a lova levetötte a sárkánt a hátáru, úgy hogy amikor leesött, röktön szurokká változott.

A sárkán lovát mögvárták, és akkor kastélba leszátak. Sárkán lova és a János lova egygy testvérük vótak.

Akkor mögtartották a hetedhétországgra való lakodalmat. Ujan lakodalom vót, hogy még a sánta kutyák is rukták a port. És hogyha még meg nem haltak, még máig is élnek.

Ez a vége.

Nagyi János.

2.

Éccer vót egy királl, annak vót három fia. És ennek a királlnak egygyik szöme mindig sirt, a másik meg nevetött: ez vót a Fehér Királ.

Az a három királfi mindég azon tanakottak, hogy mért van az, hogy az aptyuknak egygyik szöme mindig sír, a másik meg mindig nevet. És összebeszélek, hogy meg köilene kérdözni. És mindig azt monták, hogy mellik mönnyön be. A legkissebbik azt mondta a legüdössebbnek: — Te vagy a legüdössebb, te rajtad a sor, menny be!

Hát akkor ez elvállalta a felelőséget, hogy bemegy.

Mikor bement, ott ült az aptya a királl trónuson. Azt mongya: — Jónapot aggyonsiten, királl Edösatyám!

Aszongya a királl: — Aggyonisten'fiam! Na mi jót hoztál?

— Nem hoztam egyebet, mongya meg neköm, hogy mi annak az oka, hogy az egyik szeme mindig sír, a másik mindig nevet.

Ere a királ azt mongya: — Na jó van fiam, máj mingyá megmondom. — Ere a királ kirántotta a kardot, és le akarta vágni a fiát, de a királlfi kiugrott az ajtónn. Mikor kiért, az öccsei mingyárt azt kérdőzik: — Na mit mondott?

Azt mongya középsőnek: — Csak menny be, máj megtudod!

Bement a középső, a is azt mongya: — Jónapot aggyonisten, királl Édösatyám!

— Aggyonisten fiam, na mi jót hoztá?

— Nem hoztam egyebet, csak azt, hogy mongya meg nekem, hogy mi annak az oka, hogy az egyik szeme mindig sír, a másik meg mindig nevet.

Annak is aszongya: — Na jó van fiam, mingyá meg mondok. — Évvé kirántotta a kardot, le akarta vágni a fiát.

Az is kiugrott az ajtónn. Kérdi a kissebbik: — Na mit mondott?

— Menny be, máj mektudod!

Mikor a kissebbik bemönt, ennek Mirkó vót a neve, megáll az aptya előtt, aszongya: — Jónapot aggyonisten, királlédösapám!

— Aggyonisten, édös fiam! Na mi jót hoztá?

— Nem hoztam én egyebet, csak azt akarom kérdőzni, hogy mi az oka annak, hogy egyik szeme mindig sír, a másik meg mindig nevet.

Aszongya: — Jó van fiam, máj megmondok. — Evvel kirántotta a kardot, le akarta vágni.

De a Mirkó megát, és azt monta: — Idd vagyok királlédösatyám, fia vagyok, tehet velem, amit akar.

Aszongya: — Látod fiam, ez annak az oka, hogy az

égyik szömöm mindig sír, a másik meg mindig nevet, mert az egyik szemem a bátyáidra sírt mindig és terád mindig nevetött, merd azt láttam mindig, hogy te királlnak való vagy. De azt nem tehetöm, hogy tégöd tegyelek királlá, merd a bátyáid az elsők. Hanem van én neköm egy nagyon jó barátom, akivel má száz éve találkoztam, és avval nagyon szeretnék beszélgetni; améllőtök neköm azt elhozza, az lössz a királl.

Mikor a Mirkó kimönt, a bátyyai mingyár kérdözték, hogy mit mondott az aptyuk. És elmeséte nekik, hogy mit mondott a királl, az aptyuk.

Evvel a két üdössebb királlfi azonnal fölötöztek, és a legfinomabb lovakat nyergéték föl és útnak indútak. Mirkó, csak várt. Hát éccer a két királlfi visszajött eredmény nélkül. Nem is mertek az aptyuk ejjje mönni, mert azt monta a királl, aki nem birgya elhozni, azt. lefejezteti.

A Mirkó csak szomorkodott. Vót égy rongyos csikó ott az istállóba, avvá nem törödött senki, azt csak a Mirkó ötette mindig, még ő pucóta. Hát megenn ódámén a csikóhó, akkar neki énni anni, mégszöllát a csikó, aszongya: — Mér busúsz, kedves gazdám?

Mirkó aszongya: — Hogyne busúnék, mikor apám azt monta, hogy van neki egy jó baráttya, a Fekete Királl és azt monta, hogy má száz éve, mikor beszét vele, és nagyon szeretne vele beszéni. És aki azt el tuggya hozni, az léssz a királl, és aki pedig el nem tuggya hozni, azt léfejezteti. A bátyáim má elmöntek, és vissza is jöttek eredmény nélkül, és má lé is fejeztette őket, és most rajtam a sor, ha el ném tudom hozni, én is arra kerülök.

Aszongya: — Né busujj semmit, kedves gazdám, elhosszuk a Fekete Királlt. Csak hozzá neköm éty teknyő paraszat, és éty teknyő köleskás át.

Elmént a Mirkó mingyá, hozott neki égy teknyő köleskását. Mikor ezt mégéte, akkor azt monta Mirkónak:

— Odd van a tikóll padlásan egy öreg nyerög és egy rozsdás kard, azt hozd el és tödd rám, a kardot meg kösd az ódaladra.

Mirkó elment, és elhozta a nyergöt és a kardot, azt a rossz csikót fölnyergéte, kardot pedig az ódalára kötötte.

Aszongya: Na mást vezess ki az istállóim, és mást üj fő rám. Na mást — aszongya — édos gazdám, hogyan mönnyünk: úgy mind a szélvész, vagy mind a gondolat?

Aszongya Mirkó: Ügy mind a gondolat.

— Na akkor csak kumm be a szömödet, de ki ne nyizsd addig, míg nem mondom.

Hát éccer csak szól ám a csikó neki: — Na kedves gazdám, mást nyizsd ki a szömödet.

Mikor a Mirkó kinyitotta a szömit, elbámút, mer látta, hogy a lova aranyszőrű vót. Máj elveszött a szeme világa. Az ő ruhájja is szinte ujan aranyos vót.

Aszongya: — Mást ideértünk a Fekete' Királ birodalmába. Idd van a palotájja nem messze. Engemet haggy itt, majd itt megtalász, s menny el oda a Fekete Királl palotájjához, de jól vigyázz, merd a Fekete Királl ott alszik a sátorába, el van átkozva, és az addig föl nem ébred, még te föl nőm szabadítottod. Csak menny be a palotába, de vigyázz, mer ott nagyon sok az ellenség, s még azt le nem győzöd, addig a Fekete Királl nem ébred föl. És mikor mész a palotába be, ott máj kettesivei gyünnek a katonák ki az ajtónn, de *te* csak ráncs ki a kardot, és vagdald le mind ami szembe gyün veled. Mikor beérsz a szobába, máj ott meglátod, hogy mi fog történni.

Akkor a Mirkó elment. És tényleg, mikor ment be az ajtónn, a katonák jöttek kettesivei kifelé a folyosónn. Alighogy kettőt levágott, már mégenn ott termött kettő. Csak vagdáta sorba ükét le, utóvvégre odaért az ajtóhó,

hon jöttek ki ezek a katonák. Éppen akkor gyűtt ki kettő, azokat is levágta, és belépett az ajtón, és látta, hogy egy vén banya ott szőtt. Mikor a vetéllőt beledugta innen, akkor innen ugrott ki egy katona, mikor onnan, akkor onnan ugrott ki egy katona. És éppen mikor kiugrott az a két katona, mégenn levágta ükét, és akkor fogta a kardot, és levágta a banyának a fejét. Akkor több katona nem gyűtt.

Ezt — a Fekete Királlnak vót égyg lánya—mind nézte az ablakonn. Mikor látta, hogy a katonák nem gyűnnek ki, gondóta, hogy ez a vitéz biztossan végzött a banyával is. És légyütt az emeletrü, odamögy a Mirkóhó, azt mongya: — Ki vagy te vitéz királlfi, hogy azt a sok ellenségöt lé bírtad győzni?

Aszongya: — Én vagyok a Fehér Királlnak a fia, Mirkó, és atyám elküldött, hogy vigyem el hozzá a legkedvesebb baráttyát, a Fekete Királlt, mer má száz éve mikor találkoztak, nagyon szeretne vele találkozni.

Ere a királléány azt mongya: — Az én atyám a Fekete Királl, és el van átkozva, ez má azúta, miúta atyáddal beszét, mindig alszik. De most látom, hogy té vitézül harcoltál, legyőzted az ellenségöt, de még égy ütközetön körösztü kell mönni: Van itt égy óriás, azzal meg kell birkóznod. De majd azér segítök a bajjon.

A leány akkor lészalatt a pincébe, és fölhozott égy korsó bort. — És ebbül — aszongya — igyál éccér, és akkor — aszongya — már erős löszöl. De ha nem bírod legyőzni, akkor márcsd bele az ujjodat ebbe a korsóba, akkor még erősebb löszöl. Ha pedig másoccor se bírod legyőzni, akkor egészen nyomm bele a kezedet.

Hát úgy is létt. Az óriás má mégneszéte, hogy valaki ott van, és látta, hogy a katonák má mind lé vannak mészárévá a banyával égyütt. És elkezdött ordittani hogy ki vót az a fickó, ki ezt merészöte ténni.

És Mirkó előát; aszongya: — Én vagyok az!

— Na — aszongya — máj elbánok veled!

Összekaptak, de nem bírta egyik a másikat legyőzni. Elfáratnak és eleresztötték egymást, és ez alatt az üdő alatt, Mirkó belemártotta az ujját a korsóba, és aztán ujbu összekaptak. Megenn egy keserves harc kezdődött. Akkor má nagyon mektörte Mirkó az óriást, de mégsem tutta legyőzni. Akkor megátak pihenni ujbu, és Mirkó ujbu belemártotta kezít a korsóba, és újra összekaptak, és úgy vágta földhöz az óriást, hogy azonnal kipattant a hasa.

Éré a királlány odamönt, és átölelte a Mirkót. Aszongya: — Köszönöm szép királlfi, hogy megmentettél bennünket, ezt sohasem fogom elfelejteni. Mást gyere mennyünk atyánkhó, mást máj fölébred.

Elmentek a királ sátorára, akkor kezdött ébredözni. Mikor meglátta a leányát, nem tutta örömibe, hogy mit csinájjon. Fölugrott, és megcsókóta. Azt mongya: Hát ez? Ki ez a vitéz, aki idd van melletted?

A leány azt mongya: — Ez édesapám a mi megmentünk, ez a Fehér Királnak a fia, Mirkó.

Aszongya: — Te vagy a Fehér Királnak a fia?! Az én jó, kedves barátomé, akivel má éppen száz éve, hogy beszétem!

A Mirkó aszongya: — Éppen ezér küldött atyám, hogy nagyon szeretne má fölségöddel beszélni, hogy vigyelek el hozzá.

Aszongya: — Mennék én szives örömet, de hogyan tudunk elmenni?

Aszongya: — Azon ne agyóggyon Fölséged! Van én neköm égy nagyon gyönyörű szép lovam, aki idehozott, az máj vissza is visz bennünket.

Aszongya a királ: — Az lehetetlen!

De éré a lány azt monta: — Lehet, édösapám! Meny-

nyünk föl a palotába. — Markénak meg azt monta a lány: — Ne idd van egy aranypáca. Mikor mink benn löszünk a palotába édesapámmal, akkor te menny a palota mellett köröskörü. Háromszor kerüd meg, és mindenkor veregesd meg evvel a pácával. És mikor háromszor mekkerüted, akkor a palota aranyalmává változik, és mi ketten bent löszünk, és akkor tedd az aranyalmát zsebödbe, és aztán akkor úgy elvihecc bennünket.

Mirkó úgy is tött. Háromszor mekkerüte a kastélt, megverögette az arany pálcával és arany almává változott. Betötte zsebgýibe az almát, ment a lováhó. A lova má messzirü kiátott: — Na kedves gazdám, gyóztél! Újj föl a hátomra és kumm be a szömödet. — És eccere odd vótak az aptyának az udvarába. Aszongya a lova neki: — Na kedves gazdám, nyiss ki a szemedet, itthun vagyunk.

Akkor a Mirkó lészát a lóru, bevezette az istállóba, levötte róla a nyergöt, és adott neki önni. Aszongya neki a ló: — Na mást kedves gazdám, menny ki az udvarra. Az aranyalmát tedd le az udvar közepibe, és kerüld meg háromszor, és verögesd meg avval az arany pácával.

Mirkó kimönt. Letette az aranyalmát; háromszor körükerüte, megverögette, és azonnal egy palota lett belüle. A Fekete Királ és a leánya néztek ki az ablakonn.

A Fehér Királ mikor kitekintött az ablakánn, elbámút, nem tutta, hogy miféle palota áll ott. Akkor látta, hogy a Fekete Királ és egy gyönyörü szép leány néz ki az ablakonn. Azonnal kirohant, és a Fekete Királlnak kiabáll: — Gyere le kedves barátom, jaj de régönn láttalak már!

És a Fekete Királ legyütt a leányával együtt, és a Fehér Királ azonnal a nyakába borút a Fekete Királlnak és megcsókúta: — Csakhogy mégeccer találkoztunk! Most má nem bánom, ha meg is halok.

Mirkó erre odaugrott az aptyához, aszongya: — Ne haj jön meg, édösatyám! Nem azért hoztam el a Fekete Királlt, hogy méghajjon, hanem még sokáig beszélgethessenek égyütt.

Aszongya a királl: — Hát te hoztad el, Mirkó fiam?

Érre a Fekete Királnak a lánya is megszóljal: — Hábbizon ez hozott el, Királ őfelsége, a Mirkó királlfi bennónket! Ez szabadította föl atyámat, mer száz év óta mindig alutt, el vót átkozva.

Aszongya: — Hát mi az? Te vagy az én jó barátomnak a leánya:

Aszongya: — Én vagyok fölség.

— Tuttam én, hogy az én fiam vitéz gyerök, azért nevetőit erre az egyik szömöm mindig, a másik meg sírt a másik két fiamra. — Aszongya: — De talán má szeretitek is egymást?

Aszongya a leány: — Hát bizon én, mikor megláttam a palota ablakonn, mingyár beleszerettem.

Aszongya Mirkó: — De én is, édösapám, amikor megpillantottam a palota ablakánn, hát semmi áron se bírtam vóna otthagyni.

— Na jó van — aszongya — akkor legyetek egymásé. Én má úgyis öreg vagyok, hát legyen Mirkó a királl. Mi majd az öreg barátommal elbeszégetünk, amig élünk.

Akkor mektartották a nagy lakodalmat, hetedhét országra szólót, és aztán még máig is élnek, ha meg nem haltak.

Hebenstreit György.

3.

Vót eccer egy öreg cigán. Az' egy grófná szógát, és vót neki három fia, a cigánynak. Mind a három má mégnőtt, azt monta nekik: — Na fiaim, más má megnötetek,

el kell menni valami mestörségöt tanúni. Kiment vélik az erdőbe. Ménnek a zerdőbe, találtak egy szép bikkfát. Aszongya a züdössebbik fiú: — Édesapám, mi lönne ebbü?

Aszongya a cigány: — Ebbü fiam, lenne szép kocsi.

— Jó van édösapám, én itt maradok, ezt mögcsinállom, löszök bográn.

Hát akkor az ott maratt, a többiek ömöntek. Amin mennek, mégenn találtak egy szép vatkörtefát. A közepső fiú azt mongya: — Édösapám, mi lönne ebbü?

Aszongya az aptya: — Ebbü fiam lenne szép asztal.

Aszongya a gyerök: — Jó van én ezt levágom, megcsináltam, leszek asztalos.

Ménnek tovább a kisebbik fiúval. A gyerök észrevött a bokorba égy szép hajtást. Aszongya: — Édösapám, mi lönne ebbü?

— Ebbü lönne, fiám, szép bot.

— Jó van én akkor ezt levágom és megcsináltam. És löszök uan embör, amit a nap mégigér, a holdvilág odaaggya: löszök betyár.

Na akkor má mind a háromnak vót mestörsége, akkor az öreg elmönt haza. Mikor mönt hazafelé, bemönt a temetőbe és ott egy síron tálát egy gyönyörűszép lilioszállat, és azt kivötte tövestől és odavitte, égy virágcserebbe beleültette, és betette a grófnak a hállószobájába, az ablagba. A gróf nem is tutta, hogy miféle lilium az, ki hozta oda, de nagyon teccött neki.

De minta az a lilioszál oddvót, — a grófnak a vacsorájába mi mögmaratt, mindig ott szokott maranni az asztalon — és azóta a maradékba réggére nem vót semmi. A gróf azon gondúkodott, hogy ki éhette meg az ű vacsoramadéktyát. Ide nem gyühet be sönki.

Eccer föltötte magába, hogy ébrenn tótti az éccakát, és meglesi, hogy kicsoda az, aki megöszü az ű vacsora-

maradéktyát. Hát eccer észrevötte, éjjel úgy fél tizenkét óra tájba, hogy a liliomszáll leszáll az ablakbu és egy gyönyörű szép kisasszony lössz belüle, és odaűt az asztalhó és a vacsorát elfogyasztotta.

A gróf mikor le akart száni az ágyra, a leány azonnal eltűnt, má ott is vót az ablakba, lilom lett újra belüle. És akkor azonn spekulát, hogy hogyan bírná mékfogni. Akkor csinátatott sárgarézdrotbu ojan burittót, és azt fölesinátatta oda az asztalhó a padlášó, éppen aziránt, ahun a lány szokott űni. A padlášó vót egyy csiga, azon forgott, és a kötél vége az ágyhó vót húzva, hogy leereszt-hesse a gróf, mikor leül a leány. Hát éjjel megenn leste a gróf, hogy máj jön a kisasszony. Hát eccer látta ám, hogy a liliomszáll megenn leszáll az ablakbu, leánnyá változik. Odaűt az asztalhó és elkezdett vacsorázni. A gróf azonnal leeresztette a burittót és fogva maratt. A lány elkezdett jajgatni, megijett, de a gróf odamönt, és monta neki: ne jajgasson, lögyön a felesége. Dq a leány azt monta, hogy engeggye el, mer nem lehet a felesége sehugyan se. Mer úgyis megbánná a gróf, ha a felesége lönne, merd ű nem mehetne el vele társaságba sohase, de még a templomba se. Aszongya a gróf, ő nem bánnya, ha nem mehet el vele, hanem csak legyén a felesége.

Aszongya: — Ha úgy van, nem bánom, de én tudom, hogy máj meg foggya bánni.

Hát akkor ott maratt, és el is vötte a gróf feleségül. És egyyideig szépen éltek, nem vót semmi baj. De utó-végre mégis észrevötte a grófné, hogy a grófnak nem teccik, hogy ű nem mégy vele séhová se. És akkor monta a grófnak: — ügyé mégmontam, hogy engeggy el, most má látom, hogy ném szeretőd, hogy nem méhetők veled, pedig ném méhetők el.

Aszongya gróf: Dehogyném jöhetnél el, ha máshová nem, legalább a templomba.

Aszongya grófné: — Jól van, elmögyök, de többet nem lácc.

Hát a gróf nem hitte el, elmentek a templomba. Miást leültek a padba, a sánta ördög má odd vót a templomajtóba. Aszongya: — Mást má három pár vasboeskort elszaggattam utánnad, mást kötöttem föl a negyediket, de evvel elviszlek. — Avval elkapta a grófnét, és eltűnt vele.

Hát a gróf megbánta nagyon, hogy mér tudott vele a templomba elmenni, mér beszéte rá, de má nem tudott segíteni a bajjon.

Hát abba a züdöbe kerűt vissza a cigánnak a kisebbik fia, annak a neve vót Jankó, ez vót a Tininké Jankó, és ez a Jankó mindönhun járt, még a pokolba is vót. Hát a gróf meghallotta, hogy a Jankó hazagyűtt és ez járt a pokolba is. És akkor az öreg cigántu kérdözte, hogy igaz, hogy méggyűtt a fia.

Asztmongya a cigány: — Igen is méggyűtt gróf úr!

Asztmongya a gróf: — Ügy hallottam, hogy az a pokolba is járt.

Asztmongya a cigány: — Lehet hogy úgy van, de én nem tudok róla, neköm nem meséte.

Asztmongya a gróf a cigánnak: — Küdd föl a fiadat, akarok veled beszéni.

Elmén a cigán, fölűtte a Jankót, hogy a gróf hivati.

A gyerök fölűnt, a gróf mingyá azt monta neki: — Te Jankó, úgy hallottam, te a pokolba is jártá.

Aszongya: — Igen, voltam ott is, gróf úr!

— És nem láttad az én feleségömet ott?

— De igen láttam, odd van, az ördögöknek a szakácsnéjjik.

Aszongya: — El tunnád-e hozni, annék neköd ezör forintot.

Aszongya: — El tudom, ha van az úrnak ujan szerzsáma, mivel el lehet hozni.

Aszmongya: — Hát mi köllene hozzá?

Aszongya: — Van-e a gróf úrnak ojan kocsíjja, ki előtt még ló nem vót soha?

Aszongya gróf: — Van.

— Hát uan ló, ki kocsi előtt még nem vót soha?

— Az is van.

— Hát uan gerenda, ki még épületönn nem vót soha.

— Az is van.

— Hát uan fejsze, ki még fába nem vót soha?

— Az is van.

— Hát uan furu, _ki még fába nem vót soha?

— Az is van.

— Na — aszongya — akkor állitassa elü, akkor máj elhozom a grófnét.

Mikor mindön megvót, a Jankó fölpakót a kocsira, befokta lovat, és elindút. Odaért a pokol kapujjára, ott lepakót és elkezdött fúrni-faragni. Há az ördögök meghallották, hogy idd valamit kocónak. Belzebub kikülte sánta ördögöt, hogy nézze meg, mi van ott. Sánta ördög kimönt, látta, hogy Jankó farag ott kinn, s kérdi a Jankótu, aszongya: — Na mit akarsz Jankó?

Aszmongya: — Templomot akarok ide csinyáni.

Evvel beszalatt az ördög, és monta a Belzebubnak, hogy a Jankó van itt, templomot akar építeni.

— Ereggy vissza, mond neki, ne épiccsön, megkapj, amit kíván, csak ne épiccsön templomot.

Visszamönt az ördög, mongya Jankónak: — Jankó, ne épicsd föl a templomot, aszmonta Belzebub, hogy megaggya, amit kérsz, csak templomot ne csinájji.

Aszmongya Jankó: — Jó van, ha odaaggya a grófnét, akkor nem csinállok templomot.

Az ördög visszaszalatt, mongya Belzebubnak, hogy a grófnét kéri a Jankó.

Aszmongya Belzebub: — Azt nem adunk neki, hanem

mongyad neki, hogy kap pénzt, amennyit elbír vinni, de a kisasszonyt nem kápi, a grófnét.

Az ördög visszamönt, és mongya Jankónak, hogy a grófnét nem kápi meg, de pénzt, amennyi csak kell neki, annyit kap.

Aszongya Jankó: — Nem kell neköm a pénzötök, ha nem aggyátok a grófnét, azonnal kész lössz mingyá a templom, máj huzom is most mingyá a köröszöt föl rá.

Az ördög visszaszalatt a Belzebubhó, és monta neki, hogy a Jankónak nem kell más, mind a grófné. És ha nem kaptya meg, mingyá kész lössz, már akari a köröszöt fölhúzni a toronyba.

Aszongya Belzebub: — Akkor csak hadd vigye grófnét, de ide ne csinyájjon templomot.

Kivitték neki a grófnét, széjjel szötte a gerendákat, és fölütette a kocsira a grófnét és elmöntek.

Hát amin mennek, az ördögök megbánták, hogy odatták a grófnét, és aztmonta Belzebub a sánta ördögnek, hogy szalaggyon a Jankó utánn; és vót neki egy mázsás vasbuzogánya, aki eztet legmagasabbra föl tuggya dobni, azé lessz a grófné.

Hát az ördög szalad ám a Jankó utánn, a sánta; kiabáll utánna: — Megájj Jankó!

Aszongya Jankó: — Csak szalaggy bolon, majd elérsz!

Hát mikor odaér, aszongya: — Jankó, nem a tied a grófné!

Aszongya: — Hát kié?

— Azé, ki ezt a vasbuzogányt a legmagasabbra föl tuggya dobni.

Aszongya Jankó: — Jó van, hát csak dobb föl.

Az ördög földobta úgy, hogy három óra hosszáig gyüött le, és úgy belemönt a földbe, hogy csak a vége láccot ki.

Akkor aszongya az ördög: — Na most dobb föl, Jankó!

Jankó leszát, megfogta a buzogány végét, és főfelé nézött, az ég felé.

Aszongya az ördög neki: — Mit néző, Jankó?

— Azt nézöm, hogy ezt a buzogányt többet nem látod!

Aszongya: — MÉR nem látom?

Azér, mer van neköm egy nagybátyám, meghat, és az kovács. És éppen mastanába üzent, hogy nincs neki vasa. Küggyek neki valami vasat, hogy tuggyon dógozni, és ez épp mást kapóra gyütt, ezt máj földobom neki.

Akkor a sánta ördög kikapta a Jankó kezibü a buzogányt és elszalatt vele.

Akkor a Jankó megenn csak ment tovább a grófnéval. És az ördög mikor hazaért, monta Belzebubnak, hogy Jankó úgy föl akarta dobni a buzogányt, hogy többet sasé gyütt vóna le.

~ Akkor aszongya Belzebub: — Most szalaggy utánna, aki nagyobbat tud kiáltani, azé lessz a grófné.

Akkor az ördög megenn fut utánna. Megen kiabáll: — Megájj Jankó!

A Jankó meg aszongya: — Csak szalaggy bólon, máj elérsz!

Mikor odaért aszongya: — Hát nem a tied a grófné, Jankó!

— Hát kié?

— Azé, aki legnagyobbat tud kiáltani.

Aszongya Jankó: — Jó van hát kiács te előbb!

Az ördög akkorát kiátott, hogy a Jankó majnem megsüketút.

Aszongya: — Most kiács te Jankó!

Akkor a Jankó leszát a kocsira, és odament a kerékhő, és az agykarikát kocogatta le kalapácsá, hogy leveri.

Aszongya az ördög: — Mit akarsz Jankó?

— Ezt a karikát rá akarom a fejedre verni, mer én akkorát kiáltok, hogy másképp a fejed széjjel reped.

Akkor aszongya: — Ne kiáccs, ne kiáccs, csak vidd a kisasszonyt, vagy a grófnét.

Visszaszalatt az ördög. Bélezébubhó, aszmongya: — Nem lehet a Jankónn kifogni, mer akkorát akart kiáltani, hogy a fejem széjjel repett véna.

Aszongya: — Hát azt is elhitted?! Csak mennyi utánna, és mond neki, aki legjobban tud futni, azé léssz a grófné.

Hát szalad az ördög, megenn kiabáll: — Mégáj, Jankó!

Aszongya: — Csak szalaggy bolond, máj elérsz.

Mikor odaér: — Na — asszongya — tudod Jankó, azé lessz a grófné, aki legjobban tud futni.

Aszongya a Jankó: — Jó van, de én velem hiába szalacc, mer van neköm egy kéthetes kisöcsém, azt sem érőd el.

Aszongya az ördög: — Hol van?

Éppen a legellőbe vótak, téllé vót bokorral:— Aszongya: — Gyere máj mégmutasztom. — Hát mennek, a Jankó meg verögeti egy bottal a bokrokat sorba. Éccer kiugrott egy nyúl a bokorbu: — Na — aszongya — ott szalad, szalaggy utánna!

Az ördög futott égy jó darabig, de nem érte el; utóvégre eltűnt a nyull elüle, és az ördög visszamönt. Akkor az ördög aszongya"? — Na Jankó, elvihetöd a grófnét, mást má többet nem bántlak.

így akkor a Jankó elindút a grófnéval és haza is ért. És elvitte a grófnét a grófhó, és kérte tüle az ezör forintot. Még is atta neki, avval a Jankó elmönt haza.

Másnap röggel az öreg cigán fölmönt a grófhó. Aszongya a gróf a cigánnak: Te cigán, mommég a fiadnak, mer látom, hogy nagy gazembör, hogy van neköm égy lovam az istállóba, két embör tartya a kantárszárt, égy meg a

farkát foggya, a negyedik meg rajta ül, és az istálló ajtóba van két ór, kettő az udvaronn, kettő meg a kapuba áll; ha ezt a lovat az éjjel el nem loptya, azonnal fölakasztatom.

Hát az öreg cigány elszomorodott, hazament nagybussan, és a fia látta, hogy szomorkodik az aptya. Kérdi tüle: — Mér busul. édosapám?

Aszongya: — Nagy baj van fiam.

Aszongya: Mi az a nagy baj?

Aszmtonta a gróf, hogy van neki egy lova az istállóba, két embör tartya a kantárszárat, egy tartya a farkát, egy meg rajta ül. Két ór van az istálló ajtóbaj kettő az udvarba, kettő meg a kapuba, ha ezt el nem lopod az éjjel, azonnal fölakasztat.

Aszongya gyerök: A! Kissebb gondom is nagyobb anná!

Hát akkor a gyerök elmönt, vett egy kishordó pálinkát s kevert bele mézet, megcsinyáta jó édosre, és vett álompört, azt is belekeverte. Mikor készön vót vele, akkor főtötte ety kis kordéra, és éjjel húzta ára az utonn, a grófnak a palotájja felé. És mikor odaért az örökhő, a kapuba, ott megát és monta nekik, hogy nem innának ety kis édos pálinkát? Azok meg aszmongyák, hogy aggyon belüle kóstolót, hogy jó-e. Persze Jankó szívesen adott nekik.

Ezek meg megizlelték, jó esett nekik, és kértek . egy litert. És bementek, és a többieket is megkináták vele, akik az udvarba vótak, az istállóba, minnyát. S mikor má jó andungba vótak, a Jankót v.. -ba rúgták, és elvették tüle a pállinkát. És annyit ittak, hogy utóvyégre elaluttak mind.

Mikor elaluttak, akkor a Jankó bement, és ami rajta vót, az embört fölkötötte a gerendához a nyereggé együtt, améllik meg a kantárszárat fogták, azoknak meg kötelet adott a kezikbe kantárszár helött. Améllik a farkát tartotta, annak meg egy söprút tövött a kezibe. És a lovat elhajtotta.

Reggel a gróf mikor fölébrett, mingyá az vót az első, hogy ment az istállóba, hogy megvan-e a ló. De mikor mönt, látta, hogy az embörök mind má alszanak.

És akkor bement az istállóba, látta, hogy a ló nincs meg; az emberek még alszanak, és fölrázta ükét, kérdözte, hogy mi történt, és aztán elmeséték, hogy egy embör pálinkát hozott, abba ittak, és elaluttak. — Akkor má tulta, hogy a Jankó vót.

Hát mikor az öreg cigán mégen fölmégy a grófhó, azt mongya: — Te cigány! micsinyál a fiad?

Aszmongya a cigány: — Éggy rongyos lovat pucógat.

— Ereggy mond a fiadnak, hogy hozza föl a lovamat, adok neki kétezér pengőt.

A cigány elmönt haza és monta a fiának, hogy hajcsa föl a gróf lovát, kap kétezér pengőt. Hát a Jankó fölhajtotta a lovat, a gróf kifizette neki a kétezér pengőt, de nem szót sémmít.

Mikor áz öreg cigán mégenn fölgyütt a grófhó. Aszongya — Cigány, mommég a fiadnak, hogy van neköm hatfan pár ökröm és hatfan bérösöm, azok kinn szántanak a mezőnn, ha azokat fényös débe el nem loptya, fölakasztatom.

A cigány mégenn elszomorodott, hazamönt, és monta fiának: — Aszmonta a gróf, hogy van neki hatfan pár . ökre, és hatfan bérösse; kinn szántanak a mezőnn, ha azokat el ném lopod fényös nappal, fölakasztat.

Aszongya Jankó: — Ha! Legkisebb gandom is nagyobb anná. — Jankó fogta magát, összesződött sok csibét, uan apró csibéket, és azokat bearanyozta. Azokat betötte uan vesszöbüfont ketröcbe, és kivitte a mezőre, oda ahun ezök a bérösök szoktak etetni débe; éppen éggy erdőszélbe vót. Mikor a bérösök kifoktak étetni, ez elbújt ott az erdő széllin, hogy né lássák. — Az ökröket is kieresztették és ük is nekiátak ebédözni.

Éccér a Jankó nekiereszti ám a csibéket! Észrevették

ám a bérösök, hogy a csibék, aranyos csibék futkosnak ott az erdő széllőn. Az eggyik elkiáltta magát: — Gyertök fogdossunk aranyos csibéket! — Persze utánnik futottak, a csibék meg elszéllettek abba az erdőbe, a bérösök meg utánnik. Éggyet se tultak fogni, de azok is elszéllettek utánnik az erdőbe. A Jankó meg elhajtotta az ökröket.

És úgy csinyát, hogy az ökrök farkikat levagdáta, és beleásta a földbe, úgy hogy ety kicsit a vége kiát. Mikor a bérösök visszaértek, látták, hogy az ökrök nincsenek meg, és azt látták, hogy a farkik minnyának kinn van a földbű, azt hitték, hogy elsillettek ott. És akkor elmentek ásókér, hogy máj kiássák ükét. De bizony hiába ástak egész esteiig, nem talátak ökröt. Aztán elmonták a grófnak, hogy az ökrök nincsenek meg, elsillettek. — De a gróf má tulta, hogy mi történt.

Reggel mikor az öreg cigán fölmönt hozzá, mingyá mongya neki: — Te cigány, micsinyáll a fiad?

Aszongya: — Hát van neki néhány darab ökre, azokkal bajmolódik.

— Ereggy, mon neki, hajósa föl az ökreimet,, adok neki háromezör pengőt.

Cigány elmönt, a fiának monta, hogy a gróf aszmonta neki, hogy hajcsa föl az ökröket, ad neki háromezör pengőt.

Jankó fölhajtotta az ökröket, és a gróf kifizette neki a háromezer pengőt. De nem szót a gróf neki semmit.

Másnap mikor az öreg cigány fölmege a grófhó, aszongya neki a gróf: — Te cigány, mommeg a fiadnak, ha az éjjel a feleségöm ujjáru el nem lopi az , aranyürüt, röktön fölakasztatom.

Hát a cigány megenn elmege nagyszomoruan: hát ezt má hugyan tunná megtenni az ű fia. Aszmongya fiának: — Hát fiam, azt monta a gróf, hogyha az éjjel a felesége ujjáru az aranygyürüt el nem lopod, hát fölakasztat.

Hát aszongya Jankó: — Legkisebb gondom is nagyobb anná. — Akkor a Jankó fogott egy fát, egy karó formát, uan magos mind egy embör, és betekerte zsúppal, uan egy embör-alakot csinyát belüle és fölötztette ruhába, kalapot is tött a fejibe, és odatámasztotta a gróf ablaktyáhó éjjel.

Hát eccer a gróf láti ám, hogy valami mozog az ablakonn. Míngyá mongya feleséginek: — Te? a Jankó alighanem itt akar ám begyünni az ablakonn.

Aszongya a felesége: — Meglehet.

A gróf fogta a puskát és agyonlütte az ablakon körösztü. Persze mikor méglütte, a baba eldüt, aztán akkor utóbb a gróf azt mongya: — Elmögyök, eltemetöm valahová a ganyéba, ne lögyön itt ez a dög.

És evvel kimönt a gróf. Mikor kimönt, elvitte, azt hitte, hogy a Jankót viszi, pedig a babát; Jankó meg bemönt a szobába. Aszongya a grófnénak: — Ej — aszongya — visszagyüttem mégis, ráérök később is eltemetni, visszagyüttem pihenni. — Aztán lefekütt a grófné mellé, az meg azt hitte, hogy az ura.

Azt mongya neki: — Na — aszongya — fordulj ere, csókujj meg. — Hát akkor aszongya nekijje utóbb: — mégis talán jobb véna elmönni más má, eltemetni. Hanem a gyűrűt add ide, hátha talán nem avvót, asztán be talál gyünni, aztán elviszi a gyűrűt.

Hát neki atta az asszony a gyűrűt, nem is tudott semmit. A Jankó elmönt a gyűrűvel.

Hát eccer a gróf is mén be, már elvégezte a temetést, de nagyon el vót fáradva. Aszongya feleséginek: — De elfáratam evvel a döggel, annyit killóttam.

Aszongya felesége: — Hiszen ölég hamar végezté vele I Aszongya: — Hamar?

— Hát persze hamar, nincs még öt perce, mikor elmönté!

Aszongya: — Mit beszélsz, má van egy órájáná több mint a killódom.

Aszongya: — A fenét van, iszén még nincs öt perce se hogy elmenté, még meg is csókótá!

— Mit beszélsz, hát nem-e a Jankó vót itt?! — Aszongya. — Hát a gyűrű megvan-e?

Aszongya grófné: — Te elvitted azt is, azt montad, hátha néalántán mégse az vót, a Jankó el találja vinni.

Akkor a gróf mérges vót, biztos a Jankó vót itt, elvitte a gyűrűt, mást má vége van. — Es még meg is csókót, azt má restellem.

Hát mikor a cigány réggé főmönt, a gróf kérdi a cigány tu: — Na öreg, micsinyáll a fiad?

— Hát — aszongya — egy rongyos rézgyűrűt pucogat.

— Ergye mondd a fiadnak, hozza föl a feleségöm aranygyűrűjét, adok neki négyezer pengőt.

A cigány elmonta fiának, hogy vigye föl a grófné aranygyűrűjét, a gróf ad neki négyezer pengőt.

.- Há a Jankó fölvitte a gyűrűt, odaatta a grófnak, és kifizette neki a négyezör pengőt. Aszongya a gróf neki: — Ki akartam rajtad fogni Jankó, de nem bírtam. Mást amit attam pénzt, abbu má könnyen megéhecc, most má többet nem próbáltok veled, mer látom, hogy hiába. Csak azt az égyet kéröm tüled, hogy az titokba maraggyon, hogy a feleségömet megcsókótad.

Evvel a Jankó elmönt és éltek tovább^még meg nem haltak.

Hébenstreit György.

4.

Hát vót eccer égy gazdag úr. Annak vót égy fia. Ennek Pista vót a neve. Ez bevát katonának. És mikor bevonút, az aptya mindön hónapba küdött neki száz pöngöt. Persze

mikor émént, adott neki száz pengőt, de egy hónap alatt öfogyott a pénz.

Akkor írt az aptyának. Azt írta: — Hála Isten édesapám, má frájter löttem. — Akkor az aptya küdött neki száz pengőt.

S persze a gyerök nagyon elzüllött, a pénz hamar elfogyott. Második hónapba ismét újra írt az aptyának: — Hála Istennek, édosapám, má káplár löttem — Megenn küdött neki száz pengőt.

Az megenn hamarossan elfogyott, a harmadik hónapba újra ír: — Hála Isten, édosapám, mást má őrmestör löttem. — Akkor ijen hamar fölugrott.

De ezt má az öreg nem akarta elhinni. Aszongya a feleséginek: — Ez má nem létözik, hogy ilyen hamar avandzsérozhasson ez a gyerök.

De a felesége azt mongya: — Lehet papa! Tudod, hogy a Pista ügyes gyerök vót, lehet, hogy má őrmestör. — Hát az öreg megenn csak beleeggyezött, megenn küdött neki száz pengőt.

S mikor az elfogyott, megenn írt, aszongya . — Hála Isten, édosapám, mást má hadnagy löttem.

De aszmongya az aptya: E! Ez má nem lehet!

De a felesége megenn csak rábeszéte: — Meglehet, mer nagyon ügyes gyerök a Pista. — Megenn küdött neki száz pengőt.

Mikor elfogyott a pénz, megenn csak írt: — Hála Istennek, édosapám, má főhadnagy löttem.

Hát azt má igazán nem akarta elhinni: Az má nem létözik! — De a felsége még akkor is rá tutta beszéni, hogy megenn küdött neki száz pengőt.

Mikor az elfogyott, megenn írt: — Hála Istennek, édosapám, má kapitány löttem!

Akkor az aptya azt mongya a felséginek: — Na, asszony, ezt má nem hiszöm el — aszongya — hanem

tudod mit, most befogatok a kocsissal, és elmegyünk hozzá, meggyőződünk róla, hogy igaz-e, amit írt. Ha hazudott a gyerök, hát én azonnal agyon lüvöm ott.

Hát aztán befogatott és elmentek feleségivei. S mikor odaértek abba a városba, szembegyütt vélik egy kapitány lóháton. S azt mongya az asszony az urának: — Oda nézz, odd gyünn a Pista!

Aszongya az embör: — A! ez nem az!

De az asszony erősítötte, hogy az lössz az.

Mikor odaértek közel hozzá, akkor látták, hogy bizon nem az, s megállították a kapitányt és kérdezték tüle, hogy ismer-e ijen és ijen nevű kapitánt.

Hát a kapitány gondókozik, aszongya: — Én ijen nevű kapitánt nem ismerök, hanem ismerök egy ijen nevű közlegényt, az én századomba van. — Aszongya — de valami gazdag fiú lehet, mer sok pénzt kap hazuru.

Mingyá azt mongya az embör a feleséginek: — Ugye megmontam, hogy etyszó sem igaz, amit írt, máj elbánok én vele.

Aszongya a kapitány: — Azért nem köll bántani, mer rördös embör máskülönben, csak sokat züllik. Ennek pedig maguk az oka, mér kimnek annyi pénzt neki.

— Hát mikor annyit hazudott, azt írta, hogy má kapitány, de mást adok neki.

És evvel émöntek a kaszányáhó, és a Pista éppen a kapuba át posztonn. Mikor látta, hogy gyünnek az aptya meg az annya, a puskát odatámasztotta a fal mellé, ő meg elszalatt.

Akkor aszongya az annya az aptyának: — Gyere fordujjunk vissza, mer utóvvégre még megbüntetnek, asztmongyák, hogy elijesztünk a posztokat.

Evvel émöntek vissza ömentek haza.

A Pista pedig elment, ment mendegét éjjel nappal. Éccéer bekerüt egy nagy erdőségbe, és amind ott mén,

hát rátalál égy nagy kastétra. Oda be akart menni, de nem tálát kaput. Be vét kerítve nagy kőfallal, de nem tálát rajt kaput. Már valami háromszor mékkerúte, akkor észrevött egy helön valami gombot, azt megnyomta, és kinyillott a kapu. Akkor bement. Bemegy az első szobába, és odd vét égy gyönyörű szép kisasszony, ott bevót falazva, csak éppen a feje láccott ki. Mikor a Pistát meglátta, aszonta: Ó te szép fiú, de örülnék, ha mektunná menteni ettü az örökös rabságtu.

Aszongya a Pista: — De még én is örünék, ha mektunnálak menteni.

Aszongya a lány: — Pedig meg tucc, ha három huszonnégý óráig nem aluszol.

Aszongya a gyerök: — Azt szivissen mekteszem, ha evvel meg bírlak menteni.

Hát a Pista mégpróbáta. Két huszonnégý óráig nem alutt el, de a harmadikba elalutt. Mikor fölébrett, akkor látta, hogy mást el van bukva. Akkor odamönt a lányhó sírva, hogy nem tutta megmenteni. Aszongya: — Mond még, ha még lehet még valahogy menteni, ném bánom, ha tizenöt évbe kerül is, csak birgyalak valahogy megmenteni.

Aszongya a lány: — Meg bírsz menteni, ha mektészed, amit mondok, de éppen belekerül tizenöt évbe. Méenny ide a faluba. Ott van a faluvégén égy kis öreg szalmásház. Abba a szalmásházba lakik égy szegény öreg asszony. Annak van éty szép leánya. Azt a leányt kéresd még, véd el feleségül, de még is kapod. És úgy iparkoggyatok a dologgal, hogy éppen karácsony éjjel szüllessék égy gyerök; de gyerök is lössz. És mikor a gyerök léssz má tízéves, akkor tanicsd katonának és keress még hozzá uan idősseket tízénhármat És ezeket tanicsd addig, még tizenöt évessek ném lösznek, fegyverezd föl ükét, és azon a naponn, mikor tízénöt évessek elmullanak, akkor

jöjj ki vélik ide az erdőbe, azokkal meg tudsz menteni.

Evvel a gyerek elment, és odatalált ahhol a szalmás házhó. Benéz a szobába; jónapot mond az asszonynak, a leány meg ott út szintén a székönn. Aszongya a Pista: Ejnye édesanyám, de szép leánya van. Nem anná neköm? Elvönném feleségül!

Aszongya az asszony: Lehet róla beszéni, ha teccötök egymásnak.

Hamarossan összeegyeztek, és meg is lőtt az esküvő. Hát aztán a Pista azon iparkodott, hogy miné előbb szülessék gyerök, és tényleg lőtt is karácsony éjjel.

Amikor a gyerök má nyött, nem is várta, hogy a gyerök tíz éves lögyön, mikor má nyóc éves vót, akkor má keszte tanogatni katonaságra. Akkor a Pista tudakulózott, hogy hát hunnan lehetne kapni még tizenhárom ijen gyerököt. Bement a faluba, hát csakhamar össze is tudott szénni tizenhármat, és rábeszéte ükét, hogy öneki is van ijen fia, mennyének el hozzá jáccani, máj jáccanak katonásdit. Hát a gyerökök meg kaptak rajta, és elmöntek mindennap. És tapogatta ükét katonának. A gyerökök ürütek neki. Mikor má tizenkét évesek löttek, akkor má jó tuttak mindenfélét. Mikor má tizenhárom évesek löttek, akkor má vett nekik fegyvert, és avval is kiképezte ükét. Mire meggyütt a tizenötödik év, úgy ki lettek képezve, hogy nagyszerűen bántak a fegyverrel. 8 akkor eccer azt mongya nekik: — Most kimögyünk gyerökök az erdőbe gyakorlatozni. Mikor kiértek az erdőbe, egyenest vezette le ükét a kastélba, ebbe az elátkozott kastélba A gyerököket otthatta az udvarronn, és ő meg bement a leányhó, és monta neki: — Hát meggyüttem a gyerekekkel.

Aszongya: — Jó van, csak mást a gyerekeket álicsd sorba itt az ajtó előtt. És majd tizennégy órakor jön ki — alattam van egy luk — ezen jön ki ety tizönkétfejü sárkány. Ha ezt le birgyátok győzni, akkor megszabadulok.

De te úgy vigyázz, hogy te vágd le a legelső fejit. A gyerekeket oktasd föl, hogy a sárkány mikor kirohan, akkor csak eccerre ugorgyanak neki, vagdossák le mind a tizenkét fejit. De mást jobban vigyázz mind azelőtt. Mást csak ergye, és álicsd helikre a gyerekeket, mer má közeledik az üdő.

Pista kiment, és elállította a gyerekeket, mindeniket a helire, és megmagyarázta nekik, hogy vigyázzanak, mer jön egy tizenkétfejű sárkány. — Majd én állok elü, mikor én egyik fejit lecsapom, akkor úgy ügyesköggyetők, hogy mindéggyik vággyon le egy fejet.;— Ezzel aztán várták az ütközetet.

Hát eccer csak hallik¹ ám a zúggást. Pista kirántotta a kardot, és mikor gyütt a sárkán, odavágott neki, egyik fejit lecsapta, és akkor a gyerekek nekirohantak, egykettőbe levagdáták mind a tizenkét fejit. Akkor a lány kiugrott, átölelte Pistát és mékcsókóta. — Na kedves, szivem szép szerelme, minket senki el nem választ.

S ott azonnal támadott egy város, mer ez egy elátkozott város vöt, és ez meg kiráalleány vét; és ott lett katonaság, mindönféle, ami elébb vöt. Akkor fölmöntek a palotába, hamarossan meg is tartották az esküvöt. így a Pista lett a királl.

Hát aztán étek ott sokáig, egyy évig, vagy kettőig boldogann. Utóvvégre eszibe jutottak a Pistának a szülei, hogy vajon élnek-e még. És monta a feleséginek: — Tudod mi jutott eszömbe?

Aszongya: — Mi? Mongyad!

— Az hogy vannak nekem szüleim, és ha élnek még, nagyon szeretném ükét látni. Én elmegyek, és fölkeresem ükét. Szeretném, ha te is jöhetnél velem, de te nem jöhecc, mer valakinek itt is kell kormányozni?

* Hallik = hallják.

Aszongya a felesége: — Nem bánom, menny el, de visszagyüjji, hozd el a szülédét is, ha élnek. De magad ne menny el, hanem vigy magaddal katonaságot, mer hátha valaki megtámad az utonn.

Így a Pista kiatta a parancsot a tisztöknek; egy zászlóajj katonával elindulnak útra. Fegyvert és töltenyt visznek magukkal és élelmiszert. Ezzel összecsomagóttak és elmentek.

És amint mentek, egyutszéli csárdáná megestelettek. Akkor ászt mongya királl a tisztöknek: — Tovább nem megyünk, itt meghállunk.

S azzal bementek a csárda udvarára, ott a katonaságnak helet csináltak. Azt mongya a királl a kocsmárosnak:

—Vendéglős úr, a legényeimnek aggyon enni, inni, amenynyi csak jól esik.

ö meg bemönt, a kocsmárosnak vót egyy leánya, bemönt ahó, és avval ott elszórakoztak. A királl vitt magával ety tarisznya aranyat, az a nyakába vót. Utóbb má levetközött egészen ümögre-gatyára. Készülődött a lefekvéshő. De azér még egy darabig szórakoztak.

Hát eccer csak a leánynak valami észibe gyjitt ám!

— Ejnye — aszongya — Én meg is felejtköztem, mink csak itt beszélgetünk, és minden éjjel ide szokott jáni negyven betyár vacsorára. Nem tudom, nem-e, történik valami bajj? — Hát erre a szóra hajják ám a nagy ordittást, a csattogást. A katonaság jóformán ivott, és mind aluttak. Még őrségöt se állítottak föl.

Mikor a betyárok odaértek, látták, hogy sok katona fekszik ott, és mind lekasabóták. Persze mekhallotta a királl is, leány is, hogy má kinn baj van. Akkor azt monta a leány a kirájnak: csak mást meneküjjon az ablakon ki, merd ütet is kivégzik.

És persze királlnak annyi üdeje se vót, hogy fölötözhetött vóna, csak kapta tarisznyájját, nyakába akasz-

tóttá és kiugrott az ablakonn ümogbe-gatyába, mezítláb, hajadon főim.

És réggére odaért egy másik határba. Persze hűvös vót éjjel, aztán fázott. Mikor a nap fölbujt, akkor kezdött kicsit melegönni, és akkor vette észre, hogy hajt a kanász ki a mezőre. Odamönt a kanászhó: — Kanász bácsi, legyen ojan szives, ha van valami rongyos ruhájja otthun, hozza el, én nagyon mekfizetöm.

Kanász mipgyá aszongya búj tárnak: — Ergye gyerök haza. Van ott a palláson egy rongyos nadrág, égy rongyos dalmány, még égy rongyos kalap is van; még égy pár rossz bocskor is van ottan; hozd el, én másikat nem bírok anni.

A gyerök észalatt, és hamarossan el is hozta. 8 akkor a Pista fölötözött, mer akkor má ném vót királl. Adott a kanásznak égy marék aranyat. A kanász elbámút, hogy mit akar annyi pénzzel. Aszongya, né aggyon neki annyi pénzt, ném ér ez a ruha annyit, úgyis odaggya neki ingyen. De a Pista azt mongya: — Nem csak tédd el. Még hozzá úgyis köszönöm a ruhát.

Persze kanász is nagyon örút az aranyak, mék-köszönte az is, akkor a Pista elbúcsúzott a kanásztu, el-indút. Hát éccer hazaért ám az aptyáho. Fét is bemönni, de mégiscsak rászánta magát; mindéggy, akármit csinyáll az aptya, mégiccsak bemögy. Hát mikor bemögy a szobába, hát szeréncsére az aptya ném vót otthun, csak az annya. Aszongya: — Jónapot aggyon-isten, édesanyám!

Ránéz az annya: — Hát mi az? Csak ném te vagy a Pista?!

— De bizony én vagyok édesanyám.

— Hát mi van veled, micsinyátá te bitang! Mennyi pénzt eküttünk neköd, aztán ijen ruhába gyüssz te haza. — Aszongya: — Ha apád meggyün, így méglát, hát azonnal agyon lú.

Aszongya: — Nem tehetek róla, Édesanyám, így történt. De — aszongya — ha Jönne szíves valamit anni önni, mer nagyon ehös vagyok.

— Csak mennyi le a pincébe, mer ha az apád méggyün, nem tudom, hogy mit csinál veled, máj a szógállótu küdök enni. Addig fő ne gyüjj, még nem küdök érted. Majd apáddal beszállok, ha rá tudom vonni, hogy ne háncson, máj fölgyühecc.

Akkor lement a szógállóval a pincébe. Az udvaron főkapott égy méteres hosszi hasápfát, és azt levitte a pincébe magával. A szógálló vitt le neki enni. Mikor jólakott, akkor neki át ott egrecérozni, avval a fával féktérzo'tt, mintha kard lótt vóna. És perszejinca sötét vót, és egyy száz akós hordóbu kiütötte a csapot. Bor fojt, kereste a csapot, de nem találta, mer sötét vót. Utóbb má derékig ért neki a bor, akkor fölút a hordó tetejire, s még ott is csak egyre fektézzott avval a fával.

S ezalatt az idő alatt az aptya hazaért. És elkezték az annyával ketten ebédőgetni. Eccer ékezdi ám az asszony: — Te papa mi jutott eszömbé?!-

Aszongya: Mi?

— Az, hogyha megtalá gyünni az a rossz fiunk, visszafogannád-e?

— Én azt a bitangot? Azonnal agyon lünpém.

Aszongya az asszony: — Á te papa, ezt má mégse kő csinyáni. Azér csak a mi gyerökünk az, akármijén rossz is vót.. Lehet, hogy má talán nem is ujan rossz, hát mégse kőne agyonlünni. Inkább má vót róla szó máskor, ha visszagyünne, azt montad, hogy kecskepásztor löbbe. v

— Na — aszongya — éppen mást vótam oda, vásárotam háromszáz darab kecskét, ha haza talána vetőnni, hát kecskepásztor lössz.

Akkor az asszony kiment a konyhába és monta a szó-

gátlónak, hogy mennyen, hijja föl a pincébü azt az embert; meggyütt az aptya, má nem lössz semmi bájjá.

< Szógálló lement a pincébe, szót neki, hogy gyűjön fő, meggyütt az aptya, ne féjjon, nem lessz semmi bájjá.

Aszongya: — Jaj, de baj van ám, mer kiütöttem a csapot, és elfojt a bor, és nem talátam meg.

A szógálló azt mongya: — Nem baj, mékcsinállunk, az öregur üsse szokott borér gyünni.

Hát a Pista fölmönt ám szomorujann. Bemegy, aszongya: — Jónapot agyon Isten, Édösapám I

Az aptya ránéz: — Mi az te vóná a Pista?

— Én vagyok, édesapám I

Akkor az aptya fölugrott: — Hát te bitang, te gazember, így kell neköd hazagyünni! Mikor mennyi pénzt elküttem én teneköd? És még ruhád sincs?! Rosszabb vagy egy kódusná. Megájj, disznó, máj elbánok veled. — Aszongya —: Éppen most vótam el, vásárotam háromszáz darab kecskét; má hónap itt lösznek. Azokat fogod őrizni.

Aszongya,: — Jó van, édösapám, nem bánom, csak aggyanak enné kicsit jobb ruhát.

Aztán vót az aptyának má letött ruhájja; meg egy öreg cilinderkalaptya, azt neki atták. De nagyon bő vót, mikor fölötözött, úgy nézött ki, mind egy madárijesztő.

Másnap meggyültek a kecskék. Há Pista aztán közrefogta ükét, szoktatta magáhó. Harmannap kihajtotta ükét a legellőre. S ott se tudott maranni, elkezte a kecskéket taníttani egrecérozni. De utóbb úgy mektanútak a kecskék, hgy két lábonn möntek. Mikor hajtotta haza este, mikor mentek be a kapunn, elkiátotta magát: — Hapták! — És akkor mind az egész kétlábra át, és kettős sorba mentek be az udvarba. Az aptya, meg az annya az ablakon nézték. Akkor kiáltott nekik: —Század jobbra nézz! — Úgy csak úgy pattogott a körmik úgy

mentek. Hogy má az aptyának is muszáj vót magát elnevetni, aszongya feleséginek: — Hát nagy gazembör ez a gyerök l

Hát mindönnap csak kihajtotta a kecskéket, s akkor má elmúlt egy fél éve, hogy onnanhazu elindút, és a felesége má nem tutta elgondóni, hogy hol van má. És akkor fogta magát, fölötözött férfiruhába, királlu ruhába, ű is útnak indút egy zászlóajj katonával. És ű és éppen eggy ujan tarisznya aranyat vitt magával, mind az ura .

Szóval akkor elindútak. És űk is éppen a csárdáná estelöttek meg. Mikor odaérnek, bemennek az udvarba. Királl lészát a lóru, és mongya a kocsmárosnak: — Vendéglős úr, a legényeimnek aggyon enni, és minden embernek féliter bort.

Ez szinte bemönt a szobába, a kocsmárosnak a lányával társalogni. Mikor mégvacsorált, akkor . beszélgettek és eccer csak azt mongya a kocsmáros leánya: — Éjnye, mink itt beszélgetünk. Nem járunk-e úgy, mind a tnútkori kiráj.

Aszongya: — Hogyan járt a mútkori királl?

Aszongya: — Éppen az is ijenforma királ vót, ennyi katonával gyütt, és apámnak azt monta, hogy aggyon a a katonaságnak enni, inni, amennyi csak köll. És a katonák berúgtak, és elaluttak. És ide szók járnü negyven betyár vacsorára. A katonaságot mind levagdáták.

Aszongya a királl: — Hát a királlal mi történt?

Aszongya a leány: — Az megmenekült az ablakonn, de má le vót vetközve. Imögbe-gatyába tudott kiugrani.

— Na — gondúta magába — ha megmenekút, akkor csak éjjedbe van. — Akkor azonnal kiment, szót a tiszteknek, hogy azonnal csinyájjanak riadót, mer ez és ez az újság. És mekkérdézte a lánytu, hogy mellik utonn szoktak gyünni a betyárok, és azt monta a tisztöknek, hogy az utat szájják meg kétfelü, és mikor a betyárok gyünnnek,

sortüzet aggyanak rájjuk. De úgy, hogy egy se meneküjön még közülük.

Hát mikor ez méktörtént, megszállták az ut mellékit, léfeküttek, hogy né vegyék ükét észre a bétyárok. Hát éccér csak gyüttek. Mikor odaértek éppen irányukba, azonnal léattak egygy sortüzet. A bétyárok ordítoztak, összerogytak sokann, de meneküni nem tudtak. Aki még még nem halt, az karddal vágták lé. Akkor visszamentek a kocsmába, és léfeküttek, réggelig aluttak. Réggé még-reggeliztek, és útnak indútak.

ügy délután két óra tájba értek abba a határba, ahun a Pista vót. A királlné észrevötte, hogy ott a rébbe kecskéket őriznek. Mégállította a katonaságot, csak nézte, nézte azt a kecskepásztort. Akkor azt mongya kapitánynak, lovagojjon oda kecskepásztorhó, és mongya neki, hogy gyüjjön ide.

Kapitány odalovagót, azt mongya: — Te kecskepásztor, azt monta királl őfelsége, hogy gyere oda hozzá.

Emmeg aszongya: — Mond még a királl Őfölségének, hogy őneki annyi idegyünni, mind neköm odamönni.

Kapitány mékharagudott, kirántotta kardot, lé akarta vágni. Mikor a királl észrevötte, hogy le akari vágni, aszongya: — Né báncsd! Gyere vissza l Hát mit mondott?

— Azt monta, hogy annyi a királl őfelséginek odamönni, mind neki idegyünni.

— Jó is monta!

Ekkor a királ odalovagút, léugrott a lóru és átöleléte a kecskepásztort, mékcsókóta. — Katonaság még nézte: — hogy mi lötte a királt! Mégbolondút?

Akkor azt monta Pista a feleséginek, a királlnak: — Mennyetek be ebbe a városba, itt lakik apám. A katonaságot el köll kvártélozni a városba. Té pedig az én apámhó menny kvártélba a tisztékkel. — S akkor mégbeszélték a dolgot, hogy máj micsinának estére.

És akkor bemöntenek a városba, a katonaságot elkvárté-
lozták. A királl pedig a tisztükkel odamönt a Pistának az
aptyáho kvártélba.

Hát este mikor hajtotta haza a kecskéket a Pista, a
királl meg a tiszttrakkal kin át az érkéllön. Amikor a
kecskéek odaértek a kapuhó, Pista elkiátotta magát:
— Század vigyázz! Század' jobbra nézz! — Oan diszme-
net vót, csak úgy pattogott; a tiszték meg csak bámútak.

A királl elkezdőit nagyon nevetni. Pistának az aptya
meg röstellte. Bocsánatot kért a királltu. Nem tehetök
róla, de ijen nagy gazembör!

Aszongya a királl: — Nem nagy gazembör, hanem
nagyszörü fickó.

Akkor a Pista bezárta a kecskéket, otthatta ükét.
Akkor azt monta királl Pistának az aptyának, hogy a
vacsorát estéere a kecskepásztor horgya föl.

De nem akarta engenni Pistának az aptya: — Van
neköm külbönb emböröm is, csak nem evvel a pizsokkal
hordatunk.

— De — aszonta — annak köll fölhordani, én paran-
csolom.

Így a gazda többet nem mert széni.

Amikor vitte oda Pista a levest abba a nagy bő ruhába,
készakarva meglottyantotta, és kiloccsant a leves fele a
pallóra. Akkor az aptya morgott: — Ugye megmontam,
hogy nem evvel kell fölhozatni.

A királl azt monta: — Nem baj kecskepásztor, csak
hozd el, máj mögöszünk, ami maratt.

Hát azután, mikor vitte be a húst, avval is meg-
botlott, abbu is kihullott néhány darab.

A királl aszonta: — Nem baj kecskepásztor, szöd
össze, jó lessz az azér!

Hát a tiszturaknak nem nagyon teccött. Má nem
nagyon akartak önni. Mikor a kirá látta, hogy ezek ó

doznak az övéstü, a tiszturak, aszongya: — Na urak, nem is teccik? Én meg bírom önni, maguk nem?

Persze tiszturak nem mertek ellenközni, muszáj vót nekik önni.

Azután mikor vitte be megenn a süteményt, megenn csak megbotlott, a sütemény elgurút a pallón. Aszongya királl: — Nem bajj kecskepásztor, szódd össze, azér mögösszünk.

Összeszötte, odavitte, aztán megötték.

Akkor aszongya a királl: — Na uraim, most a kecskepásztor egészégire igyunk egyget! Na kecskepásztor, foggy egy poharat! — Akkor kocintott vele: — Isten éltessön, kecskepásztor, sokáig!

Akkor aszongya kecskepásztornak a királl: — Te kecskepásztor! neköm az éjjelre ojan leányt szörözz, mind én magam mijen vagyok.

Aszongya: — Meglössz!

Amikor léfeküttek, a királlnak külön szobájja vót, mikor má alutt az egész, akkor bemönt a feleségihó, a királlhó a kecskepásztor. Levetötte a kecskepásztor-ruhát, elvitte a ganyéba, elásta, megmosakodott, és fölötözött a királlli ruhába, a feleségiébe. A felesége pedig hozott magával női ruhát is, és abba ötözött.

És persze reggé, mikor má tókétek a tisztök is, meg a Pistának a szülei, akkor várták a királlt is hogy főkel. De nem nyitotta ki az ajtót. Szóni nem mertek neki.

Hát aztánn a kecskéket ki kellött vóna hajtani, de a kecskepásztort nem taláták sehol. Utóvégre a szógállónak kellött a kecskéket kihajtani.

És a Pistának az anyna má nyugtalan vót, kíváncsi vót, hogy még se kelt föl a királl. A kulcslukon benézött, bekukucsgát, és látta, hogy a királl ott sétát égy gyönyörű szép lánnyal, mingyá mongya az urának: — Ez a бүдös gyerök mijen lányt hozott a kirájnak.

Benézett, aszongya: — Igazán gyönyörű, nem is láttam a városba ilyen nőt.

Hát akkor hamarosan kinyitották ám az ajtót, és az a nő kiszót az öregüknek, hogy mennyének be. Es akkor azt mongya az a nő nekik, hogy megismerik-e a fiukat.

Azt mongyák, hogy ne ismernék meg, ha idd vóna, de nem találják meg, mer eltűnt.

Aszongya a királlné: — Dehogy tűnt el, idd van, nézzék, ez az. — Aszongya: — Ez engem megmentett az örökös rabságtu, én meg mégentettem a kecskepásztorságtu. Ne gondójják, hogy ez ilyen kecskepásztor vót, hanem ez királl.

Akkor az öregök nekiátak ott könyörögni, bocsánatot kérni. Aszongya: — Ne könyörögjenek szüléink, nincs baj semmi, elmegyünk együtt.

És elmentek akkor az öregek is velük, és ott étek, még meg nem hátak.

Hebenstreit György.

5.

Eccer vót, hol nem vót, hetedhétországon is túl volt; volt egyszer egy nagyon gazdag botos, kereszködő. Ennek, volt egy leánya, Ilonka vót a neve. Azután vót égy asztalos, égy: öreg asztalos a városba, annak vót éty fia; annak Káról vót a neve. Ezek együtt jártak iskolába, a gyerökök, a Káról még az Ilonka. És má az iskolába annyira mekszerették égy mást, hogy egymás nekü nem bírtak lénni soha. És ahogy nőttek, nagyobbak lőttek, mikor má érözték, hogy mi a szerelóm, akkor mindig össze-össze találkoztak esténkint. De a Káról az mindig busút, mer gondóta, hogy égy másé nem lőhetnek, mer ű szegény ember. De az Ilonka mindig biztatta.

Éccer aztán a bótos kihirdette, hogy a leányát férhő ággyá. És kérették nagyon gazdag urak, grófok, bárók, de a leány mind kikosaraszta. Az aptya má nem tutta, hogy mi van a leányával. Azt hitte, hogy talán úgy gondol, hogy ráér, mer még fiatal.

És este mikor megenn talákára jöttek a Károllal, azt monta leán: — Hónap küdd el apádat, engömet kéres-sön meg.

De aszmonta gyerök: — Mit gondótá, hiába küdeném oda, apád úgyis kizargatná!

Aszmongya: — Ne töröggy azzal, nem dobgya ki, csak küdd el!

Káról pedig azt mongya: — Mi haszna, úgy sem mögy el, ha kűdöm is.

Aszmongya: — Vigy neki ety féliter pálinkát, asztat megissza, akkor máj eljön — aszongya.

Hát úgyis csinát a gyerök. Vitt éty féliter pálinkát. Reggel mikor fölkrét, aszongya: — édösapám, meg akarok nősüni.

Az aptya azt mongya: — A fiam, mit gondósz! Mink nagyon szegények vagyunk. És hozzá te még fiatal vagy, még ráérsz megnősülni.

A gyerök aszmongya: — De édösapám, én mást meg akarok nősüni.

Asz mongya az aptya: — Ha meg akarsz nősüni, hát kit akarsz elvenni?

Aszmongya: — Mennyen el, kéresse meg annak a bótosnak a leányát, az Ilonkát.

Aszmongya: — Á! fiam, mit gondótá, ha én oda-mögyök, azonná kidobát.

Akkor a gyerök elővötte pálinkát, aszmongya: — Ígyék, édösapám, máj bátrabb lössz.

Az öreg ivott, és úgy belegyütt a bátorság, utóvvégre ráatta a fejit, ömönt,

Hát elmönt a zöreg, bemönt a bótoshó, anyja [azt mondja]: — Jó réggét kívánok, naccságos úr!

— Aggyonisten májszter úr! Na mi jót hozott?

Aszongya: — Hát nem hoztam ögyebet, kéretni jöttem az Ilonkát az én Károl fiamnak.

Aszongya: — Mit beszél maga? Meg van maga bolondúva?! Kérették az én lányomat gazdagok, bárók, grófok, etyhő se ment el. Takaroggyon ki, mer ha ki nem mögy, azonnal kidobatom.

Az öreg elmönt nagy szomorúan hazafelé. A Károl várta má nagynehezen, má messzirü kiabál: — Na mi van, édösapám?

Aszongya: — Mi van? Bolon vótá, hogy elkütté, én meg bolon vótam, hogy elmöntem.

Aszongya: — Hát nem agyák oda?

— Hát még ujant is elgondósz?! Majdnem úgy dobott ki a szóbábu.

Erre a Károl elszomorodott. Este megenn összejöttek a leánynyal. A leányt kezte pirongatni, hogy mér tette bolondá.

De a leány azt monta: — Nem baj semmi Károl, csak hónap megenn küdd el.

De a Károl azt monta: — Most má hiába küdöm, úgy sem megy el.

De azt mongya: — Csak vígy neki ety féliter pálinkát, máj elgyün megen.

A leány a Károlnak mindig adott pénzt, hogy csinátasson neki szép ruhákat. Akkor a gyerök megen émönt, vitt ety féliter pálinkát. Reggel megenn monta az aptyának, hogy mennyen el megenn kéretni. De az öreg má ezt nem akarta mektenni. A Károj elővette a pálinkát, és az öreg ivott. Nekibátorodott, megenn csak émönt.

Hát elmönt az öreg réggel megenn. Bemegy, aszongya: — Jóreggét kívánok naccságos ur!

— Aggyonisten, majsztér úr! Mi jót hozott?

— Nem hoztam egyebet, mind hogy kéretni...

Hüjj, mikor monta: kéretni, akkor má: — Takaroggyon innen! Mer ha ki nem megy, kidobatom innen. Mit mászkál itt?

Akkor az öreg megenn kimögy nagy szomorúan. Káról megen má kiabál messzirü: — Na mi van édesapám?

— Mi van? Bolon vótá, hogy elkütté, én meg bolon vótam, hogy elmöntem.

Hát akkor este megen összegyünnék a leánnyal. Káról megenn kezdi pirongatni a leányt: most má kéccer bolondá tötte ötöt is, meg az aptyát is.

Azt mongya: — Nétöröggy vele, csak hónap megenn küdd el.

— Mi haszna küdöm el, — aszongya — úgy is kidobgya apád, meg má ő se mönne.

Aszmongya: — Csak vígy neki megenn ety féliter pálinkát, és mást nem foggya kidobni, ott leszek én is.

Hát szóval akkor a Káról megen elmönt haza, vitt ety féliter pálinkát. Réggel megenn monta az aptyának, hogy mennyén el kéretni. De az öreg má ném akart séhogysém émönni. Megenn nekiatta a pálinkát, s akkor az öreg ivogatott, utóbb csak nekibátorodott, és elmönt.

Az öreg odaér, megen bemögy. Jóröggét mond, a botos mingyá fölugrik, és azt mongya neki: — Nem mégmontam má, hogy né kujtoroggyon itt, takaroggyon, mer mingyár kidobatom.

De éré a lány asztán beugrik a másik szobábu: — Né bánosa édosapám a majszter urat, merd én a Károlhó megyék férhő, máshó senkihő!

Erre botos aszongya: — Mi az?

A lány aszongya: — Én a Károlhó mégyék férhő, máshó senkihő.

— Na majiszter úr, akkor csak üjjön le, — aszmongya — hát akkor mennyen haza májszter ur, aztán mongya a fiának, hogy jöjjön ide, meg akarom látni, hogy mijen legény.

Hát mikor az öreg kimönt, örömbé belerez ét a nadrágba. Amikor mén, a Károl má kiabál: — Mi van, édesapám?

Aszongya: — Mást van jó, fiam! De belek.. .tam a nadrágba — aszongya. Odaagygák — aszongya — oda.

— Na — aszongya — akkor nem bánom, ha bele is k.. .át, akkor kimossuk —aszongya. —Hát mit mondott?

— Aszmonta, — hogy menny be, meg akar nézni, hogy mijen embör vagy.

Akkor a Károl hamarossan fölöltözött etykettőre, és elmönt. Odaér, bemegy! — Jó reggőt kívánok naccságos úr!

— Aggyonisten Károl fiam. Megjöttél?

— Megjöttem a parancsára.

A botos mingyá szól a lánynak: — Ilonkám, gyere be! — A leán bemönt. Aszongya: — Hát szeretitök egymást?

Aszmongya az Ilonka: — Szeretünk, édesapám, úgy hogy má jobban nem is lehet.

Aszmongya: — Na jó van, ha így áll a dolog, én nem választlak egymástu benneteket, mer tudom én is, hogy mi a szerelóm.

S aztán émöntek azonnal a paphó, beiratkoztak, — mer akkor még nem vót polgári házasság.

És a leán mindig azt monta, hogy az esküvő úgy lögyön, hogyan a parasztokná van: Sok kocsit szöggyön össze, sok násznép lögyön lobogóssan, min valamikor szoktak.

Hát a gyerök úgy is tött. Összesződött sok népet, kocsikat. Meggyütt az esküvő naptya, és mentek kocsikkal a leányér. Mikor odaértek a botos házához, ott megát

a násznép, eccér a Károly csak hájjá ám, hogy ottbenn nagy sirás van. A Károl lészát, és bemönt, és látta ám, hogy a menyasszony meg van hava, az aptya, meg az annya sirattya.

Aszmongya botos: — Nem tehetünk róla, fiam, az Ilonka mekhát.

A Károl kijött, és intött a násznépnek, hogy forduljanak vissza, mer meghat a menyasszony. És így a Károl visszamönt, és ráborút a leányra, és siratta ű is. Harmannapra eltemették a templomba, az oltár alatt vót a családi kripta, és mikor a nép elmönt a temetésrű, a Károl ott maratt. Egész éjjel ott virasztott. S egyszer úgy tizeneggy óra tájban egy ősz, öreg ember jelönt még a Károl előtt. Aszmongya Károlnak: — Mid vót ez neköd fiam, hogy ennyire bánod?

Aszmongya: — Feleségöm akart lenni, de az esküvő naptján meghat.

Aszmongya: — Hát szeretted nagyon ezt a nőt?

Aszmongya: — Jobban mind az életömet.

Aszmongya: — És ő szeretőit tégöd?

— Nagyon szeretőit.

— És szeretnéd, ha föltámanna?

Aszongya: — Jobban szeretném nem tóm miné.

Aszmongya: — Feltámad, de mekcsal ám ez tégöd!

Dehogy csali ez üt meg!

De az öreg azt mondja: — Mekcsal.

Aszmongya: — Nem bánom, ha mekcsal is, csak mégeccér támaggyon föl.

Akkor az öreg adott neki ety kis cédulát: — Mást ide vigyázz fiam! Mást majd védđ ki a halottat a kriptába, és védđ lé a koporsó tetejit, és boncsd föl a léáynak a ruhájját, és mikor az óra kezdı ütni a tizénkettőt, akkor tedđ ezt a cédulát a léáynak a melle közepibe, ot van ujan gödör fêle, de úgy vigyázz, hogy mikor a léány

megmozdította a kezit, akkor te kapd ki a cédulát, mer ha ű kapi ki, akkor nem él tovább. — Ezzel a zöreg eltűnt.

És akkor a Káról hozzáfogott mingyá, kivötte a kriptába a koporsót, és a tetejit fölnyitotta, és kibontotta a leánynak a ruhájját, és várta, hogy üti az óra a tizenkettőt. Hát eccer csak kezdte ütni a tizenkettőt, és hamarosan beletötte a cédulát a lejány mellibe, és. a leány mingyá mozdította a kezit. Ki akarta kapni a cédulát, de a legény kikapta elébb. A leány fölűt a koporsóba, neki át húzódozni, aszmongya: — Jaj de jót aluttam.

A Káról azt mongya: — Aluttál bizony, aztán el is aluttál vóna örökre, ha itt nem vónék.

Aszmongya: — Mér?

— Hát nem látod, hogy meg vótá halva, koporsóba vagy? — Akkor vette észre a lány, hogy koporsóba van, és gyorsan kiugrott a koporsóbu. És akkor a Káról elmését neki mindönt. S akkor ott sétátak karonfogva a templomba. Nem mertek hazamenni éjjel, mer attu tartottak, hogy megijednek tülük odahaza.

így reggel, mikor világos lött, émöntek haza a bótoshó, de még akkor is megréműtek, mikor mentek be. És *el-mesélek*, hogy mi történt.

Aztán hamarosan mektartották az esküvőt. Mikor a lakodalom elmullott, adott nekik a botos egy botot, hogy abbu éldégéjjenek.

És elég jó ment nekik az üzlet, szerették is egymást még akkor nagyon. De eccer efogyott a portéka, és a Kárólnak el kellett menni bevásárolni.

Mást az a város, ahun a gyár vót, nagyon messze vót. Mer még vonat nem járt, kocsikkal köllött mönni. És két hétig tartott, mire odaért, és két hétig, mire vissza. És ez alatt az idő alatt katonaság érkezett abba a városba, az ő várossikba. És ety kapitány az ű feleségihő lett

szállásolva. A kapitány csinos gyerök vót, és az Ilonka beleszeretött.

Mikor onnan elmöntenk, a Károly felesége elmönt a kapitánnyal. És akkor a Károlnak sürgönyöztek, hogy iparkoggyon haza, mer a felesége elszökött ëty katonatiszttel. — Akkor jutott neki eszibe, hogy mit mondott az öreg, hogy mëkcsali ütet.

A Káról iparkodott, amenyire lehetöit, de ezér hama-rossan nem löhetött hazaérni. Mikor hazaért a kocsikkal, megát a bót előtt. Láta, hogy nincs semmi a bótba., Azonnal ott kérdezösködött, a szomszédok elmonták neki, hogy mi történt. A Káról azt kérdezte, hogy mère mentek. És ott hagyott mindönt a kocsikonn, és émönt utánnuk. És egy nagy kösségbe utonérte ükét. Ott is be voltak szállásolva. Ott a nagyvendéglöbe mullattak. Káról bemönt, megát az ajtóba, és mingyá észrevötte, hogy a felesége ott ül a kapitány mellett, ö mëg csak ott bámút. Ëccër csak odamëgy hozzá ëty katona, aszmongya neki: — Na öcsém, mit akarsz itt?

Aszmongya: — Hát nézöm, hogyan mullatnak a katonák.

Aszmongya: — Teccik neköd?

Aszmongya Káról: — Nagyon teccik.

Aszmongya ez a katona: — Szeretnél-ë katona Jönni, ö mëg aszmongya: — Szeretnék.

Ere a katona elvezette és fölötöztette katonaruhába. S akkor bemönt, aszongya: — Ereggy be a többi közé, mullas tē is!

És éppen átellenben, úgy vizavé üt a feleségivei Káról. És ëccër a felesége ráismert. Mingyár odasugta kapitán-
nak, — hogy idd van az ű férje.

Aszmongya: — Hol van?

Mingyár mutatta neki, úgy hogy nēm vette észre a Káról. Erre a kapitány mingyá odahítt egy katonát,

ami futkozott, hol ide, hol oda. És neki atta az arany óráját, azt monta neki, hogy megmonta, hogy kinek a zsebgýibe csúsztassa bele, de úgy, hogy ne vögye észre.

Mikor ez mektörtént, akkor a kapitány fölát, és elkiátotta magát: — Legényök, csöndöt kérök. Elveszött az arany-órám, s akkiné mektalájjuk, azonnal föl lösz akaszd va.

Azonnal hozzáfogtak a kuttatáshó, és a Károlná meklatáták ez aranyóráát. Szegény Károl elfehérödött; nem tutta, hogy nála van az aranyóra, semmitse tudott felüle. És elitélték kötéláltali halálra. Azonnal mingyár fölállították az akasztófát, s még ez készön vót, addig Károlnak annyi ideje vót, hogy beszélt avval a katonával, amellik ötét fölöltöztette katonaruhába. És azt monta neki, hogyha ötét fölakasztok, majd akkor hegyimnek megenn mullatni, otthagyk az akasztófánn, s akkor ú mennyen ki és vegye le ütét az akasztófáru. És neki atta azt a cédulát, amivel a feleségít fölélesztötte, és elmagyarázta neki, hogy mit csinyájjon vele, majd akkor ú föltárnád.

És úgy is történt. Mikor a Károlt fölakasztották, akkor bemönteK újra mullatni. És az öreg katona kimönt, és levötte az akasztófáru. Föbontotta ruhájját, és a cédulát beletötte mellibe, abba a kis lukba, és a Károl fölét. Akkor újra bemönt az is a kocsmába. S mikor észrevöttek, hogy beim van, elkiátották magukat a, katonák, hogy föltámatt, akit fölakasztottak, és akkor azt kiátotta az egész, hogy mivel újra föltámatt, ki lessz nevezve örmestörnek. És örmestör Károl lett a neve. De abba az üdőbe még nem úgy vót, mint most. Az örmestör nagyobb oir vót mind a kapitány, és ő lett a parancsnok akkor.

Akkor azt monta az összes katonaságnak, hogy ez a kapitány az ő feleségít elcsábította, most mongyák meg, hogy mit érdemel. Aszmonták etyhangulag, hogy halált.

Felesége nekiát sírni, de Károl nem kegyelmezett. Fokta a kardot, és összeaprogatta az egésznek a szömeláttára. Kapitánynak még aszmonta: — Tégöd nem hantiak, mer nem te vótál a hibás, de azér lefokozlak, és közlegény löszöl. — A kapitány még még is köszönte neki, hogy ném bántotta.

És másnap mégenn útnak indútak, akkor má az örmestér Károl vét a parancsnok, és elmöntek abba a városba, ahol az állomáshelik vét, és az örmestér Károj mékhallotta, hogy a városonn kivü van égy betyár laktanya, abba tanyázott háromszázhatfanhat betyár. És azokat ném bírta sénki kiirtani. És az Örmestör Károl azt monta, hogy ű harmincketted magával kürti a betyárokat.

És másnap iskolát tartott, és azt monta: — Legényük, aki legvitézebb, az harminckettő nyújtsa föl a kardot. — Hát csakhamar fölnyujtotta harminckettő. És köztük vét ez a léfokozott kapitány is, ki a feleségit elcsábította. És ennek Stupni vét a neve. Akkor asztmongya az örmestér Károl: — Na most itt van harminckét üveg vörös bor a Stupnival égygyütt, evvel kiirtom a betyárokat.— merd vörös ruhájjik vét, azér nevezte ükét vörös bornak.

És ennek hamarossan széjjel ment a hire a városba, hogy az örmestér Károl a betyárokat ki akargya irtani. 8 persze azt má tutta mindögygik, a katonák is, még a kantinos is, hogy mi ez a harminckét üveg vörös bor. És éccér az örmestér Károl égy estefelé kimönt a városba sétáni, és szembe jött vele éty hintó, és azon égy gyönyörűszép kisasszony út, és intégetétt neki, hogy léptyön föl a hintóba. És a Károly fölugrott, a kisasszony azonnal átfokta, hizelgétt neki, szerelmes szavakat suttogott, és éccér csak azt vette észre Károl, hogy áll a hintó, és a betyár laktanya előtt állnak. A rablóvezér éppen kijött, és kérdi ettü a lánytu, aszmongya: — Mit hoztál?

— Én — aszmongya — hoztam egy vadat. Ez az az embör, aki minket ki akar írtam.

Aszmongya rablóvezér: — Na jó bére hoztad.

Azonnal parancsát négy legénynek, hogy vezessék föl a legfölső emeletre.

Hát szegény Káról meg vót ijedve, hogy mi lössz most. Merd ez a lejáný vót a rablóvezérnek a kedvesse.

Akkor, mikor fölvezették, azt monta neki ez a rablóvezér: — Hallottam, hogy te minket ki akarsz irtani, de mást jó helre kerüté! Innen többet nem szabadúsz. Éjfélkor ki löszö végezve. De ha van valami kívánságod, mom-még és teljesittöm.

Aszongya: — Nincs más kívánságom, mert látom, hogy má úgyis hiába, csak azt az égyet kéröm, hogy küggyél lé két embört a kantinosból, és mongyák meg neki, hogy az őrmester Káról itt is itt el van fogva, és ki lesz végezve, és az az utolsó kívánsága, hogy van neki harminckét üveg vörös bora a Stupnival egygütt, a katinos azt küggye föl, mer utojjára még abbu szeretne inni.

Azt monta rablóvezér: — Ezt a kívánságodat teljesittöm — Akkor leküdött két embört a kantinoshó a rablóvezér, és azt mondták a kantinosnak, hogy az Őrmestör Káról el van fogva, és éjfélkor ki lössz végezve. Az az utolsó kívánsága, hogy a kantinos küggye föl neki a harminckét üveg vörös borát a Stupnival egygütt, mert utoljára még abbu szeretne inni.

Katinos ere azt monta: — Jó csak maguk mennyének, máj összecsomagolom és fölküldöm.

Mikor a betyárok elmentek, a kantinos azonnal hirt adott a kaszárnyába, hogy az őrmestör Káról el van fogva a betyárokná, ki lesz végezve, és kéreti a harminckét üveg vörös bort a Stupnival egygütt.

És persze a katonák má tutták, hogy mire való. A Stupni, az a lefokozott kapitány azonnal összeszötte

ükét, és ő vezette ki a betyárlaktanyához. Mikor odaértek, akkor má a betyárok mind aluttak, csak a vezér vót ébrönn a Károssal, a legfelső emeletön.

Mikor betörték a rablótanyára a katonák, a rablók mind aluttak, és ők pedig kardot rántottak, és valamennyit mind lekasabúták. Mikor a rablóvezér ezt meghallotta, azonnal revolvert ragadott, és a Károlt le akarta lünni, de a Károssal egy ügyes mozdulattal kiváкта a kezibü a revolvert, és kardot rántott, és a betyárvezért azonnal leváкта. Mikor evvel végzött, gyüött lefelé az emeletrü, akkor má a katonái is az utolsó szobába vereköttek a rablókká. Mikor odaért a Károssal, hamarossan vége lött mindönnök. Kiirtották a rablókat mind egy szálíg. Elmentek haza. Másnap kimentek a betyár laktanyába, és ott összeszöttek háromszázhatfanhat társzekér aranyat és ezüstöt.

Abbu csíny áj ják a pénzt még máma is. Máj mikor az elfogy, akkor börbü csinállik, az máj erőssebb lössz.

Itt a vége.

Hebenstreit György.

6.

Dácius királl három évig harcolt egy leányér. Mikor ezt megnyerte, s felesége lett, egy darabig széppön éltek, boldogann. És eccer kimönt éjjel lovagolni, s mikor a várost elhagyta, valami szózatot hallott az ég felü, azt monták neki: — Te Dácius, három évig harcoltál a feleségödér, most pedig tizenöt évig fogsz harcolni a nevemér a Szentföldön. S hidd el veled barátodat, Vidort, ketten mennyetök. — És akkor föltekintött az égre, s az égön egy püspöki formát látott, és megígérte, hogy el fog menni a Szentföldre.

Mikor hazaért, monta feleséginek, hogy mit hallott, hogy itt. köll hagyni őtet, mer el köll neki menni a Szentföldre. S a felesége sírt, hogy ne mennyen el. Mást kenitek össze, és má itt haggya?

De Dácius azt monta: — Nem, tehetek mást, mer megígértem, muszáj elmenni. És szólt Vidornak, a barátjának, aki azonnal elfogatta az ajánlatot. Elindultak együtt, és amint utaztak má hetekönn, hónapokonn körösztü, a Vidor megbetegödött, és nem tutta Dácius, hogy micsinyájjon vele. Beértek egy országba, és bemöntenek a királlhó. Dácius mekkérte a királlt, hogy a Vidort otthagyhassa, még ő visszajön a Szentföldről.

Királ el is fogatta, megígérte, hogy gongyát viseli. Ezzel Dácius elindút, elbúcsúzott Vidortu és a királltu, azt mongya, hogy tizenöt év múlva visszajön.

De vót a királlnak egy helöttesse, egy gonosz szivii, Plébiusz nevű, az nem szívelte Vidort ott a királlli palotába. S eccer annékü, hogy a királl tutta vóna, kiüzte Vidort a városbu. Szegény Vidor ott ült az országút szélién, a járókelők látták el alamizsnával és mindenkitü azt kérdezte: — Nem láttad-e barátomat, Dáciust visszatérni a Szentföldrü? — Mer akkor má tizenöt év lejárt, má várta mindön órába.

Hát eccer megenn csak jön egy zarándok: — Nem láttad-e barátomat, Dáciust visszatérni a Szentföldrü? Mer mást má vissza köll neki térti, mer éppen tizenöt éve, hogy elment.

Azt mondja zarándok: — Hát szeretnéd látni Dáciust?

Azt mongya: — Nagyon szeretném, mer övele indultam el a Szentföldre, de az utóim megbetegöttem, és itt hagyott a kiráná. De ennek a királlnak van egy gonosz helöttesse, öty Plébiusz nevű, az engöm kiüzetött a városbu. Azóta itt sanyargok az útszéllön, a járókelők látnak el alamizsnával.

Azt mongya rongyos zarándok: — Gyéré hajcsd ide fejedet az ölembé, és alugyal egyget Dáciusnak a szerelmére. Vidor odahajtotta fejét a zarándok ölibé, és azonnal el is alutt. És ahogy alutt, a szájja kicsit tádva vét, és a szájjábú kiszalatt ety fehér egér, elszalatt a túlsó hegyoldalba, neki át fütörészni az egér, és ujbu visszaszalatt, és bemönt megenn a szájjábú.

Akkor a Vidor fölébrett, és a zarándok kérdi tőle: — Na mit álmottál?

Aszongya: — Azt álmottam, hogy az én számbú kiszalatt ety fehér egér; odaszalatt abba a hegyoldalba, és ott elkezdött fütörészni, és aztán ismét visszaszalatt a számbú.

Azt mongya zarándok: — Na gyere, nézzük meg, mi van ott?

Odamennek, hát odd vót égy döglött sárkány, a hasa téllé vót arannyal, a hátánn pedig köröszbe vót téve ety kard. A zarándok fölvette a Kardot, a kardra az volt írva: — Te Dácius, ezzel a karddal le fogod győzni Plébiuszt, a királl-héjöttést. — Mer ez vót Dácius, ez a zarándok, de Vidor nem tutta, nem ismert rá.

És akkor Dácius a kardot elfőtte, az aranyat még mind odatta Vidornak. Azt monta neki: — Mást ereggy te haza, máj mire hazaérsz, iná Dácius is odahaza lessz.

Ekkor ébucusztak egymástú, Vidor elment hazafelé, a zarándok pedig elment a királl palotábú. S jelentkezett a portásnál, hogy a királlal akar beszéni. Portás fölmönt a királlhó, jelöntötte, hogy egy zarándok óhajt a kiráj őfölségével beszélni.

Aszongya: — Hát csak ereszd föl.

Fölmont a zarándok, és azt monta a királlnak, hogy ű Plébiusszal akar menni párbajra; háromszor égy másutánn, ha nem birgya legyőzni először.

A királl beleéggyezött, és értesítötte Plébiusz, hogy égy zarándok akar vele párbajozni. Plébiusz mingyár azt mongya: — Na csak gyűjjon, máj elbánok vele.

Es akkor ott maratt a zarándok. Attak neki egy szobát. Másnap kimöntek a kerbe, és összeütköztek, de akkor még a zarándok nem akarta leütni a Plébiuszt. De Plébiusz látta: ha akarta véna a zarándok, ütet lé tutta véna gyözni. Má kezdöit is feni, hogy másnap le foggya csapni.

És ennek a Plébiusznak vét három fia. Má panaszkodott az aptyuk, hogy féli a zarándoktu. De a fiai kinevették, hogy egy rongyos zarándoktu is mégijed.

Hát akkor másnap megenn összecaptak, és akkor má csak kicsi héjjá vét, hogy a zarándok lé ném vágta Plébiuszt. Akkor má nagyon könyörgött a fiainak, hogy valamit csinyájjanak a zarándokkal, tüntessék el, mer ötet levággya. Mer látta, hogy a köppenye alatt van égy kard, avval lé birgya vágni.

Azt akkor a gyerökök betörtek hozzá éjjel, mikor alutt; a vaságyon fekütt, fölötték, és elvitték az ággyal egygyütt, és beledobták a tengörbe. És amikor beledobták, akkor Dácius fölébrett, a zarándok. Pölnéz: — Na — aszongya — mi az, a királl palotába fekszőm, aztán a csillagos eget látom.

De halászok mékhallották a huppanást, azonnal odaevettek és kifokták. Akkor jutott eszébe Dáciusnak, hogy mi történhetett vele. Szépön visszamönt, és bemönt oda a kertbe, ahol újra össze kellett nekik ütközni, és elbújt a fák közé.

Mikor réggel gyütt a Plébiusz, elkiáltta ám: — Hol vagy, rongyos zarándok? .

Az meg előugrott, aszongya: — Itt vagyok.

Plébiusz persze mégijett, mingyár elfehérodött, mer azt hitte, hogy már a cethalak fölfalták. Összeütköztek, és azonnal lévákta Plébiuszt. Akkor a királl meg akarta

ajándékozni sok kincsei, de nem fogatta el. Azt monta, mást nem fogad el, csak a hazautazásba segiccsön neki.

A királ azt megfőtte, hogy minél előbb hazaérhetett, és amikor hazaért a városába, ódámén a templom elibe, ott sokan vótak má szegényük, alamizsnát vártak; és ő is odaát közikbe.

Hát eccef csak gyütt a felesége meg a fia, mer mikor ű elmönt, a felesége má viselős vót. És akkor má a fia tizenötéves vót.

A királlné meg a fia mentek, és a szegényüknek osztoták az alamizsnát. Mindegyiknek azt monták: — Ne idd van, imádkozzál férjemér, Dáciusér, hogy az Isten segiccse haza a Szentföldrü. S a fia is szinte azt monta: — Imádkozzál atyámér, Dáciusér, hogy az Isten segiccse haza a Szentföldrü.

Mikor végesztek, akkor elmentek haza, és ezek is a szegények széjjel oszlottak, és a Dácius elment a kiráji palotához, és kéretözött be. Azt monta a portásnak, hogy aggyanak neki valahol szállást. És a portás fölmege a királlnéhoz, és jelöntötte neki, hogy egy rongyos zarándok szállást kér.

Aszongya királlné: — Hacsak azér nem adok, hogy az én uramnak is nem tudom ki ad szállást. Engegyétök be, és aggyatok neki valahol.

Beengették, és vót egy kis szoba a konyha mellett, abba tötték. S a szolgálló mindennap vitt neki enni ételmaradékot. És Dácius látta, hogy a felesége és a fia mindönnap délután végigsírják az udvart: — Ó Dácius, hol vagy? Ott talán még papír sincs, meg toll sincs, hogy talán még hirt se acc magadru.

Dácius ezt mindönnap hallotta, de mégse szót egyget se. Akkor eccer, mikor a szógálló vitt neki enni, papírt és tintát és tollat kért. A szógálló jelöntötte a királlénak, hogy mit kér a zarándok. Királlné azt monta: — Hát

csak vigyetök neki: — És akkor evvel a szógálló ott hagyta.

Dácius pedig megírta a bucsuzóját, és mikor avval végzött, lehúzta az ujjára az aranygyűrűt, és becsomagúta éty kis papírba, és a kezibe fogta a levéllel együtt, és mekhalt.

Mikor ez mekhalt, a templomba mekszóllaltak a harangok annélkü, hogy valaki húzta volna. Akkor szalatt * a harangozó, hogy ki van ott, nem tálát senkit, csak azt hallotta, hogy a királlli udvarba egy darab arany fekszik.

Jelőntötték a királnénak, azt mongya királné: — Nem tudok semmit, egy rongyos zarándok van itt, másru nincs tudomásom. Mégis elmentek keresni, utóvvégre ide bekerűtek a zarándokból is, és akkor látták, hogy meg van halva. Mingyá jelöntötték a királlnénak, hogy a szegény zarándok mekhát, de valami írás van a kezibe.

S akkor bement a királné a fiával, és látta a papírt a kezibe a zarándoknak. Kivötte belüle, és mikor mekpillantotta az aranygyűrűt, mingyá ráismert. A levélbe belenezött, mingyá megismerte a zirást. De má olvasni nem tudott, a szívéhez kapott és mekhalt. így az Írást eltüntették a gyerek elü, az nem futhatta még, hogy mi volt, mer attu fétek, hogy az is ujjár mind az édösannya.

És ezeket eltemették éty kriptába, és a gyerök királ lött, és még máig is él, ha még ném halt.

Hebenstreit György.

7.

Éccer vót, hol ném vót, hetedhétországon is túl yót, vót égy nagy tengör. Abba a nagy tengörbe vót égy nagy hal. Annak a zápfogára volt írva ez a mese:

Élt egy öreg királ, ennek vót három fia. A legidőssebbik vót Zoltán, a középső Árpád, a lekkissebbik Gyöző. Az öreg királ má megunta a fején hordozni a koronát, töltötte magába, hogy a legidőssebbik fiának, Zoltánynak átadgya a királságot. De Zoltán nem fogatta el; azt monta, hogy osszák az országot három részre, hogy a testvérei is ojan kirájok lehessenek mint fi.

De ebbe a főurak nem mentek bele. Összehivatták az országgyűlést, hogy határozzák el, hogy mi lögyön; de ebbe a főurak nem tuttak dönteni. És volt köztük egy öreg úr, az felállt, és azt mongya: — Hajjuk uraim! majd - mondok én égyet, legyén belüle kettő. Mennyének a királfiak világnak, és aki a legbecsésebb találmányt hozza elő az országba, azé léssz a királi hatalom. — Ebbe a királfiak is beleégyeztek és mind az egész országgyűlés, és még azon napon útnak indultak.

És egy erdőbe megesteléttek. Azt mongya Zoltány: — Fiúk, itt mékhállunk! — és azonnal nekiátak rőzsét vágni, gajjat, és abbu csinyátak ágyat.

És amint a gajat vákták, észrevötték, hogy éty fiatal hársfát a szél kidöntött, és azonnal kargyaikkal vájtak lukat és visszaültették, és aztán kalaptyukban még' vizet is hortak rá, hogy miné jobban megeregyön. Lepihentek, mer nagyon elfáratnak, és hamarosan el is a hittak.

Éfélájba éccere nagy fényesség fokta ükét körű, még-ijettek, de mingyár éty szózatot hallanak; azt mongya: — Ne féljeték tőlem, .én ezen erdőnek a remétéjje vagyok. De mivel égy hársfámat a vészéitől megmentéttéték, hát jöjjeték hozzám, az én házamhoz, és réggelig ott pihenynyeték.

És az öreg remete elvezette őket. Vót éty háromemeletés kastéja ott az erdőbe; mindéniknek külön ágyat adott éty szobába, és a királfiak szépen elaluttak. Réggel mikor fölébi ettek, a nap jól fönn volt az égen. 8 mikor

fölebbrettek, észrevették a falon egy arcképet. Három leánynak az arcképe volt. Hát mikor észrevették, ők nem bírták a szemeiket levenni róla. Az éggyk vót az aranyruhás leány, a másik az ezüstruhás leány, a harmadik a kék ólomszínűruhás leány. És az az aranyruhás leány a Zoltánnak nagyon megteccét, az ezüstruhás pedig az Árpádnak, a kék, ólomszínű pedig a Gyözőnek. És azt monták, hogy bárhol legyenek ezek, de ők fel fogják keresni ükét. És már akartak is indulni, de Gyöző visszattartotta ükét, azt monta: — Bátyáim, várjuk be a házigazdát, majd — asztmongya — az udbaigazitt, talán valami rokona is neki.

És tíz óra tájba megjött az öreg remete. Látta, hogy bámujják a képet. Azok annyira el voltak foglalva a nézésbe, hogy nem is vették észre, hogy az öreg ment. Mingyár azt mongya: — Mit bámultok, fiúk? Ezt úgy sem érhetnétek el soha! Mert nemhogy ember, még madár se jár ott, ahol ezek vannak.

Erre a királfiak azt mongyák: — Igaziccs útba benünk, ha életünkbe kerül is, de fölkeressük.

Erre azt mongya az öreg remete: — Jól van, én utbaigazittalak benneteket, de azt tudom, hogy többé vissza nem jöttök.

De ők azt monták, hogy né töröggön vele, akármifog történni, de ők fölkeresik.

— Na jól van, — azt mongya — látom, hogy nagyon bele vattok bolondulva. Tehát akkor jöjjön velem először a legüdösebbik, Zoltán.

Azt mongya neki: — Ide hallgass fiam: Te most elmész egyenesen napnyugatnak. Mikor a nap lenyugszik, odaérsz éty patakhoz; azon menny végig és majd odaérsz éty hídhöz. És ha odaértél, akkor végy föl a vízből éty kavicsot, és a kezedet karcold meg, és három csöpp vért csöppens a vízbe, és mond, hogy: «Nyijjon még előttem az út az aranylányhoz». Az út mégnyíllik, és arany

grádicsonyokon mész föl. De mikor odaértél, ott léssz égy aranyajtó és ety faajtó; először a faajtóim menny be. Ott találsz egy arany üveget, és azt az arany üveget hozd ki, és aztán menny be az aranyajtónn. Az aranyüvegbü azt a tündérleányt locsold le, és akkor a tündéri hatalom a tied lessz. — Azt mondja: — Megértettél?

Azt mondja: — Még!

— Akkor hát menny az Isten nevébe, szöröncsészen járj!

Tehát Zoltány elindult. És mire a nap lément, odaért a patakhöz. Végig mént a patakon, odaért a hídhoz, és mondja hogy: — «Nyijjon még előttem az út az aranylányhoz». — De bizony az út ném nyillott még. Akkor jutott eszébe, hogy a kézit még kell karcolni a kavicssal, és három csöppöt beleereszteni a vízbe. Azonnal léhajolt, és fölvelt egy kavicsot, és három csöpp vér beleesett a vízbe. Akkor monta hogy: — «Nyijjon még előttem az út az aranylányhoz». — Az út mégnylt, és félmént a lépcsőkön. De ő bizony nem vette figyelőmbé a faajtót, hanem égyenesen bémént az aranyajtón. Tehát akkor mikor bement, a tündérlány ott ült a kiráji székén, arany trónuson, és azt mongya: — «0 Té szép királfü, de örülök, hogy megmentéttél földalatti rabságomból. Jer közelebb, üjj kiráji trónusomra!

És Zoltán persze mingyárt akart rohanni, de a lány mégérintette arany pálcájával, s azonnal arany oszloppá változott.

Így tehát Zoltán nem tért vissza.

Az öreg remete várta mindénnap, de ném jött. A testvérei már nyuktalankottak, szerettek vóna má ők is menni, de az öreg ném akarta ükét elereszteni. Azt mongya: — Ne menyeték el, mer a bátyátok odaveszett, ti is oda fogtok veszni.

De az Árpád ném maradhatott, azt monta, ném törődik vele, akármi léssz, de ő mégy.

Ere azt monta az öreg: — Na jó, ha annyira van, gyere tégöd is utbaigazítlak. De azt megmondom, hogy nagyon vigyázz! — Akkor kimentek, azt mondja neki az öreg: — Te most méysz, fiam, egyenesen délnek, és éppen délben odaérsz egy nagy dombra, ott lessz egy nagy bükkfa. Ott a bükkfához lessz támasztva egy ezüst pálca. Avval a pálcával a földet érincsd meg és a föld megnyílik. Te ott lemész; majd ott talász egy ezüstgunyhót, és egy ezüst orgonafa-bokrot, és az ezüst orgonafa-bokron egy ezüst kalitkába egy ezüst madár énekel. Először az ezüst madarat vödd ki, és úgy menny be az ezüst ajtónn, és ott lesz az ezüst lány, üli a kiráji székén. De te először az ezüst madárbu tépty ki ety tollat, és dobd a tündérlányra, akkor a tündéri hatalom a tied lessz. — Azt mongya az öreg: — Hát megértettél fiam?

Emmeg asztmongya: — Meg.

— No akkor menny Isten nevében, szerencsével járgy. De vigyázz, hogy úgy ne járgy mind a bátyád.

A királfí elment, és éppen délben odaért a dombra, ott vót az ezüst pálca. A földet megérintette és a föld megnyíllott. Lement. Hát észrevette mingyárt ő is az ezüstgunyhót, de az ezüst orgonafa-bokrot az is figyelmen kívül háttá. Bement az ezüstgunyhóba, látta, hogy ott van a tündérlány. Az is mingyárt azt mongya: — Ó, te szép királfíú, de örülök, hogy megmentötté földalatti rab-ságomból. Jer közelebb, ölelj meg engemet!

Persze ez is örült, hogy mingyárt ölelkezni lehet, ész nélkü rohant; és a leány megérintette az ezüst pálcájával, és ezüst oszloppá változott.

Tehát ez sem tért vissza. Az öreg má számúta a napokat; má émút hét, nyóc nap, de bizony nem tért vissza egyik sem.

De akkor má Győző sem marathatott, egyre könyörgött az öregnek, hogy ígazícса útba, de az öreg azt

monta: — Ne menny, fiam, a bátyáid odavesztek, te is odaveszel.

De erre Győző azt monta: — Mér volnék én Győző, ha én nem győznék l

Akkor azt monta az öreg: — Na jó van, fiam, tégedet is elbocsájtlok, de azt megmondom, hogy jobban vigyázz mind a bátyáid. — Akkor erre azt monta az öreg: — Te mész egyenesen északnak, a fák mohos oldalai lesznek a te útmutatód. Reggel, mikor a nap fölkel, odaérsz egy mél gödörbe, és ott lesz egy acélgunyhó, és ety szalmás gunyhó. De először te a szalmás gunyhóba menny be. Ott lesz *eggy* acélkard, az acélkardot vedd magadhoz, és akkor menny be az acélajtón; és a tündérlány kezibü vákd ki a kardot, így a tündéri hatalom a tied lesz. Megértté?

Azt mondja: — Még.

— Téhát menny Isten nevibe, szeréncsével járgy!

Győző elindult, és mikor a nap fölkel, odaért abba a mél gödörbe, és akkor észrevötte mingyárt a szalmás-gunyhót, és az acélgunyhót. De először bemönt a szalmás-gunyhóba, és kihozta az acélkardot; s akkor bement az acélgunyhóba, ott volt a tündérlány, kezébe vót a kard, ott ült a királi székén; és azt mongya: — Ó te szép királfi, de örülök, hogy megmentettél földalatti rabságomtu. Jer közelebb, csókojj még engémet!

De Győző erre azt monta: — Előbb hadd lássam, hogy a kardok hogyan csókulóznak.

8 akkor a királyléány föltartotta a kezibe a kardot, és Győző kivágta úgy, hogy ketté törött. 8 aztán elmullott. Ném lett más, csak égy sík réten átak. Ekkor megölelték egymást a tündérlánnyal, és örök húségét fogattak. 8 akkor Győző mingyárt érdeklődött a bátyyai után, s a léány tutta, hogy hol vannak, és azt monta, hogy: — Elmegyünk, és fölmentünk azokat is.

És akkor elmentek, odaértek a patakhoz. Győző be-

ment és odaért a hídhöz. Felvett ety kavicsot, és a kezit mekkarcolta, és három csepp vért beeresztett a vízbe, s monta, hogy: — Nyijjon meg előttem az ut az aranylányhoz! — Az ut megnyillott, s fölment és bement a faajtón, és kihozta az arany üveget, és akkor bement az aranyajtón. Ott látta a tündérlányt a királi székén. De látta a bátyját is ott, hogy arany oszloppá változott. A kirájlány mingyárt azt mongya: — 0 te szép királfíú, de örülök, hogy megmentetted földalatti rabságomtu; jer közelebb, üjj kiráji trónusomra!

Győző azt mongya: — De mingyárt letöröm az arany üvegednek a nyakát, ha vissza nem adod bátyámnak emberi alaktyát.

Erre a tündérlány megérintette arany pálcájával Zoltánt, s azonnal emberré változott. Győző lelocsolta az arany üvegbü a tündérlányt, s ott is elmullott minden, csak egy sík réten átak. így a tündéri hatalom a Zoltányé lett. Összeölelkesztek, és örök hűséget fogattak egymásnak. Az aranyüveget átatta Győző a bátyának, Zoltánnak ajándékba.

És aztán elmentek az Árpádhó. Odaértek a nagy dombra, odd volt a nagy bükkfa. Mektalálták az ezüst pálcát. Győző megérintette a földet, a föld megnyillott és lement. Ott mingyárt észrevette az ezüstgunyhót, s ezüst orgonafabokrot, és az ezüst kalitkába egy ezüst madarat látott énekölni; látta is, meg hallotta is. Ki vette az ezüst madarat a kalitkábu, és akkor bement az ezüst ajtón. Látta, hogy a tündérleán ott ül a királi székén, a bátyya pedig előtte térdenállva ezüst oszloppá változott. Akkor a tündérleán azt mondja: — 0 te szép királfíú, de örülök, hogy megmentetted földalatti rabságomtól. Jer közelebb, ölelj meg engemet. De Győző azt monta: — Mingyárt kitekerem ezüst madaradnak nyakát, ha vissza nem adod bátyámnak emberi alaktyát.

Ezzel a tündérleány megérintette ezüst pálcájával Árpádot, és azonnal emberré változott. Győző pedig kitépett az ezüst madárbu éty tollat, és rávetette a tündérleányra. Ott is elmullott mindén, csak égy sík rétén átak, mert a tündéri hatalom az Árpádé létt. Az ezüst madarat Győző átatta Árpádnak ajándékba.

Akkor összejöttek, má hatan vótak, hogy mást ménnek vissza az öreg remétéhez. Má az öreg ném győzte ükét várni. Azt hitte, hogy most má mind odaveszött. Magába beszélgette: — Mást má tizénöt nap elmúlt, nem tért vissza éty sé. S a tizénhatodik napon, amint várta üket, éccércsak láttya ám, hogy gyünnek hatan, akkor elkiáltotta magát: — Na Győző, té csak győztél!

Mikor odaértek, égy szép prédikációt tartott nekik, akkor elmonta, hogy ezek a tündérleányok testvérék mind a hárman. Ezéket csak így lehetett mégmenteni; mert má sokan próbálták, de még idáig sénkinek sém sikerült. S akkor rájik atta a záldását, és útnak bocsátotta üket.

Mikor hazaértek, már otthon is nehezen várták őket a szüleik, és nagyon örültek, hogy ojan sikerésen elvégeztek a föladatukat.

De azon gondolkosztak, hogy mást méllik lögyön a királ; s akkor mégenn összehívták az országgyűlést, hogy az döncsön, hogy méllik légyén a királ. Összejött az országgyűlés, tanakottak, és ném bírták mégbiráni, hogy méllik légyén a királ. S ekkor az öreg, améllik ékütte ükét, megenn fölát. Azt mondja: — Hajjuk, Uraim, majd mondok én égytet, légyén belüle kettő. — Azt mongya: — Igaz, hogy Zoltány és Árpád hozták az aranyat és ezüstöt, amel a legdrágább kincs a világon, Győző pedig a vasat. No de avval művejjük a földet és avval véggyük a hazát. Tehát: Éljen Győző, az új királ!

Az lett a királ.

Itt a vége.

Hébenstreit György.

Volt egyszer egy öreg erdész; annak második felesége vót, és attu lett neki ety fia; annak Jóska vót a neve. A gyerek tizenöt éves vót. Eccer az öreg erdész azt mongya a feleséginek: — Nézd feleségüm, én má öreg vagyok, én má hármónknak kenyeret keresni nem bírok. Hanem te menny el a fiaddal, majd magamat még valahogyan eltartom, de már hármónknak nem bírok kenyeret keresni.

Evvel az asszony elment a fiával. A gyerek fokta —; az apjának vót egy rozsdás puskájja — elvitte magával. Kimentek az erdőbe, s addig barangoltak, még egy barlangra nem találtak. Oda behúzódtak, és ott méktelepettek, s a Jóska elment mindennap vadászni, hogy valamivel élhessenek.

Amint ment az erdőbe, rátalált ety kastélra. Bemegy, nem lát ott senkit. Az asztalon vót egy göcsög alutt tej és egy kenyér. Azt elvitte magával, odaatta'áz édösannyának. Az annya mekkérdezte tüle, hogy honnan hozta. Az édesannya mekpirongatta, hogy mért hozta el, hátha valaki ott érte volna, biztosan az életibe került volna.

Erre a fiú másnap megenn elment, és ismét odatalákozott a kastélhó, és ujbu tálát ott egy göcsög tejet és egy kenyeret. Megenn elhozta magával. Az anyja megenn pirongatta, hogy mér hozta el, utóbb majd rosszul jár. Erre azt monta Jóska: — Jó van, édösanyám, többet nem megyek ára!

Debizon harmannap megenn óment. Nem akart ára menni, más utón ment, de mégiscsak odatévelt. És akkor azt mongya: — Mást már itt vagyok, mégiscsak bemegyek. — Mikor bement, hát ismét ott vót a tej meg a kenyér, de nem bántotta. Azt monta magába: — Van itt még több benyilló is, megnézem mi van abba.

Mikor benyitott az első ajtón, ott talált a falon föl-
akasztva égy öltöny ruhát. Arra az vót írva: — «Aki
engemet magára vösz, az negyvenezer ember erejével
bír.» 8 ű azonnal levetette ruháját és rávette ezt a ruhát;
érezte, hogy ű má nagyon erős.

Mikor bement a második szobába, ott a falon lógott
egy eleven kard, az ki- és beugrát a hüvelbü. Fokta, az
oldalára kötötte, ment a harmadik szobába. Mént a
harmadik szobába, ott mék tálát egy gojót, arra még az
vót írva, hogy: «aki engemet magával visz, és előtte hajt,
azt elvezetém az igaz útra.»

Fokta a gojót, és betété zsebglyibe, bement a ne-
gyedik szobába. Ott a sarokba vót egy öreg, ősz ember,
a szakálla földig ért; azt mongya Jóskának: — Köszön-
hetöd Jóska, hogy a ruha rajtad van, mer különben vége
lönne az életüdnék. — Erre Jóska kirántotta az eleven
kardot, és lécsapta az öregnek a nyakát, s aztán elindút
hazafelé. Az édosanyja ném ismert rá: — Mi van veled
fiam — azt mondja . — Ennyire mégnöttél!

— Ja Édosanyám, mást má többet ném lészünk itt
az erdőbe.

Azt mongya az annya: — Hát hová mennénk?
Té még fiatal vagy ahhoz, hogy innen kivezess, a nagy
erdőségbü.

Ere azt mongya Jóska: — Né törögygön vele Édos-
anyám, csak gyüjjön utánnam!

Elindultak, Jóska elővette a gojót, és elhajította;
a golyó szaladt előre, mikor odaértek, fölvette, újból el-
hajította. Az édosannya kérdi tüle: — Mi az, amit té
dobász itt előre?

Jóska azt mongya: — Édosanyám, ez égy gojó.

Azt mongya: — Hát mi ezután mégyünk?

Azt mongya: — Ez után mégyünk, Édosanyám,
mert ez elvezet az igaz útra.

Mikor odaértek, mégen fölvette, ujbu eldobta, de akkor nem taláta meg sehoh se. Odaértek egy nagy kőszikláhó, azt monta az annyának: — Maga csak marágyon itt, Édösanyám, majd én fölmegeyk a szikla tetejire, hátha ott léssz az a gojó.

És amint fölment, ott is vót a gojó. De ott vót égy nagy kő, arra meg az vót írva, hogy ez negyvenezer ember erejével mén innen lé. Jóska mekfogta éty kézzel és lédopta, mékpróbálta, hogy mijen ereje van. És mikor léjött — ott a sziklába negyven rabló tanyázott — mékhallották, mikor a kű léesett, mingyárt azt mongyák; a rablóvezér kiatta a parancsot: — Legények, fegyverbe, mer itt valaki jár! — És Jóska éppen akkor nyitotta be az ajtót. Azt mongya a Jóska: — Jó napot bétyárok!

A vezér azt mongya: — Aggyonisten, József úr! — és visszaszóll a legényéknek: — Fegyvert lérakni, mer baj van!

Akkor kérdi a vezér: — Hát mi jót hozott, József úr?

— Ném hoztam egyebet, mind aggyatok énni, mer nagyon ebes vagyok.

A vezér erre azt mongya: — Jó van, kedves József úr tessék bekerülni, van itt mindenféle étel, ital, ami csak teccik.

A Jóska neki át enni, és a rablóvezér azt mongya neki: —. József úr, ném állna be mihozzánk? Neköm ijjen embörre vóna szükségém.

Ü erre azt mongya: — Beállhatnék én, de van neköm égy édösanyám.

Azt mongya a rablóvezér: — Hun van?

— Kint áll az ajtóba.

Erre a rablóvezér kiküldött két embört, és az asszonyt bevezették; és megállapottak, ott maradtak. Éjjel méntek rabolni, de a Jóska mindig többet hozott maga, mind azok negyvenön. És a rablóvezér, még a Jóskának az édös-

anya, azok kettőn mindig odahaza vótak, és annyira mekteccetek egymásnak, utóbb szerelem lett a vége. De féték a Jóskátu az édesannya is, meg a rablóvezér is. Az asszony mindig azon könyörgött a vezérnek, hogy a fiát valahogyan el kell pusztítani, mert ha az mektuggya a szerelmet, akkor végez mindannyiukkal.

Erre azt monta a rablóvezér: — Nagyon bajjos, mert rajta van a ruha, és negyvenezer ember erejével bír, s azt nem veti le magáru soha ... Na! — azt mongya — gondoltam egyget! Tudom, hogy a fia nagyon szereti, tegye magát nagy beteggé. Majd mikor a fia megjön, csak feküggjön az ágyba, majd az kérdi, hogy mi bájjá, csak azt mongya hogy: «Nagyon beteg vagyok, édös fiam.» Az majd mingyárt kérdi, hogy mit ennék, vagy mit innék; akkor csak azt mongya neki: «Édös fiam, azt álmottam, hogy ott az erdőbe nagyon sok tigris van, és ha annak a tejibü innék, meggyógyúnék» — és azok máj talán széjjel tépik.

Így is történt, az asszony lefekütt ágyba, mikor a fia megjött, jajgatott nagyon. A fia odament hozzá, és kérdi: — Mi bájjá van, édösanyám?

— Nagyon beteg vagyok, édös fiam.

— Hát mit ennék, vagy mit innék?

— Édös fiam, az éjjel azt álmottam, hogy itt az erdőbe nagyon sok tigris van, ha annak a tejibü innék, meggyógyúnék.

Azt mongya Jóska: — Jó van, édösanyám, máj hozok.

A Jóska elment, és meg is találta a tigrisöket, egész nagy csordával vótak. De mikor a tigrisök észrevették, azonnal neki akartak rohanni, de Jóska fokta a puskájját és lünni akart. De erre éty tigris megállt, és azt mongya neki: Jóska, ne lűjj, nem az ám a te édösanyád bájjá, hanem evvel akar tégöd kiveszteni a világbu; hanem csak gyere ide, és vígy tejet. Tik meg ájzatok meg neki, mer tudatlanba jár itt.

Jóska odamönt, és mékfejte a tigrist, és elvitte az édösannyának. De mikor má vitte, az édösannya megjíjett, azt mongya: — Na édösanyám, itt van a tej, igyék. — Ivott belüle, akkor úgy tett, mintha meggyógyút vóna. A Jóska még nem hitt semmit, mer az édösannyát nagyon szerette, és ment tovább kallandozni.

De az édösannya megenn csak arra kérte a vezért, hogy még valamit gondójjon ki. A vezér azt monta, hogy: — Még egyget tudok, most oroszlán tejet kérgyön. Megen tegye magát beteggé, azok erősebbek, talán azok össze-tépik.

Úgy is tett, ujbu lefekütt, mikor a fia hazajött, megen jajgat. Odamegy a fia: — Mi baja van, édesanyám? .

— Jaj, nagyon beteg vagyok, édös fiam.

— Hát mit önnék, vagy mit innék?

— Édös fiam, ez éjjel azt ámottam, hogy itt az erdőbe sok oroszlán van, ha annak a tejibü innék, hát meggyógyúnék.

Erre a Jóska azt mondta: — Jó van, édesanyám,, majd hozok!

A Jóska kiment az erdőbe, és mektalálta az oroszlán-csordát. Mikor odamönt, az oroszlánok rá akartak rohanni. Jóska fokta a puskáját, és akart lünni. De egy oroszlán mekszóllal: — Jóska tödd le azt a fegyvert, nem az ám a te édösanyádnak a bájjá, hanem avval akar tégöd kiveszteni a világbu. Csak gyere ide,' és vígy tejet. Tik meg ájjatok meg neki, had fejjen meg, merd ez tudatlanba jár itt.

Mökfejte, és elvitte az édösannyának: — Na édös-anyám, idd van a tej, igyék!

De már akkor az édösannya nagyon megrémüt, hogy megenn visszakerül a fia, és akkor úgy tett, mintha meggyógyút vóna.

És a Jóska újba elment hajlandókra. Ezalatt az idő alatt az édösannya ismét arra kérte a vezért, hogy valamit

gondjjon ki, amivel el lehet veszíteni, mert ha ez nem sikerül, akkor végez minnyájukkal. Ekkor azt mondta a rablóvezér, hogy még egyet tud. Csak most megenn tegye magát beteggé; és van itt az erdőbe egy régi elátkozott kastél, s annak az udvarán van egy arany almafa, és ez alatt az almafa alatt van egy oroslán megláncolva; alatta fekszik sok száz óriás. És mást azt mongyá neki, hogy abbu az arany almábu hozna, akkor meggyógyulna; mert ha az almábu egyet leszakitt, ami a fán van, az mind leesik eccerre, s erre az óriások fölébrennek, és azok bizonyossan széjjel tépik.

Tehát mikor a Jóska hazajött ismét, az édesanyját betegen találta az ágyba. Mingyárt azt mongya: — Na, mi baja édesanyám?

— Nagyon beteg vagyok, édös fiam.

— Hát mit önnék, vagy mit innék?

— Hát édös fiam, én nem ennék egyebet, az éjjel azt álmottam, hogy itt az erdőbe van egy elátkozott kastél, annak az udvarában van egy arany almafa, ha annak a gyümölcsébü ehetnék, meggyógyulnék.

Azt mongya Jóska: — Na jó van, édesanyám, majd hozok.

És a Jóska elment ki az erdőbe, odatalát az elátkozott kastélhá. Mikor odaér, az oroslán, ami meg vót láncolva, észrevötte, és neki akart rohanni. De Jóska fokta puskát, és lünni akart. Azt mongya az oroslán: — Ne lüjj Jóska, nem ez ám a te édesanyádnak a bájjá, hanem evvel akar téged kiveszteni a világbu. Csak gyere ide, és szeggy almát. De azt is megmondom, hogyha fölmész a fára, és mekfoksz egy almát, úgy ügyeskeggy, hogy az almával együtt te is eccerre lent légy a fáru, mer mikor az almát leszakittod, akkor ami a fänn van alma, az mind eccerre leesik. És ha te fön maracc, akkor az óriások fölébrennek, és tégád szétkaszabolnak.

Így a Jóska fölment a fára, és mikor mékfogott egy almát, az almával együtt léesött a földre. Mikor léesött, az óriások készíték ébredezni, de ű azonnal kirántotta az eleven kardot, és keszte ükét levagdalni, ebbe má az oroszlán is segített neki.

Evvel végesztek, a Jóska el akart menni, de az oroszlán azt mongya: — Jóska, nem úgy van ám az,! Már mönnél is?! Van ám itt még más is! Gyere csak, majd mutatok még valamit. — Azt mongya: — Menny be ebbe a kastélba, s menny be a harmadik szobába, majd ott lácc valamit.

A Jóska bement; bement a harmadik szobába, ott talát egy gyönyörű szép leánt. El vót átkozva, s három lakattal le vót lakatúva, akkorával mint egy vesszőkosár. Mikor a leány meglátta Jóskát, azt mongya: — Ó, te szép fiú; de örülnék, ha még tunnál menteni ettü az örökös rapságtu.

Azt mongya Jóska: — De én is örülnék, ha még bírnálak menteni.

És a leány erre azt feleli: — Pedig meg bírsz, mer látom, hogy nálad van az eleven kard. Vagdald el ezeket a lakatokat, és azonnal mékszabadulok.

8 Jóska azonnal fokta a kardot és éggyet lévőgott. Nézte a kardot, hogy nincs-e valami bájjá, de ném láccott rajt semmi. Léváкта mind a hármat. A leány kiugrott, és átölelte a Jóskát, és azt monta neki: — Kedves szivem, szép szerelmem, én a tied, té az enyim, minket sénki el ném választ. — Azt mongya: — Most gyere velem, mer az én apám királ, ott még fogunk eskünni. Merd én el vótam átkozva, apám azt monta, hogy aki mékszabadit, azé löszök.

De Jóska azt monta: — Nézd kedvesém, én most ném meheték veled, mer az édesanyám nagyon beteg és annak viszek aranyalmát, attu fog meggyógyulni.

A leány azt mongya neki hogy: — Csak menny és vidd el neki, és ha meggyógyul, azonnal jöjjetek az édesanyáddal együtt. De jól vigyázz magadra l

S a király-leány elment haza, Jóska pedig elvitte az aranyalmát az édösannyának. Mikor az asszony meglátta fiát, hogy még most is életbe van, nagyon megijett. De a gyerek azt mongya neki: — Itt van, édesanyám, az aranyalma, hát egye még!

Csak az asszony má nem tudott micsinyáni, az almát megette, és úgy tett, mintha meggyógyul vóna, mer nem is vót beteg. Akkor azt monta az anyja: — Édös fiam, most má látom, hogy nagyon piszkos a ruhád, vetközz le és fűröggy még, végy magadra tisztát.

Persze a gyerök hitt az anyjának és belemén! a kádba fűrönni. És mikor a ruhát lévetötte, má nem vót uan ereje nekije. 8 akkor a rablóvezér parancsot két legénynek, hogy szúrják agyon. 8 azok kiszúrták mind a két szömit. Akkor azt monta nekik, hogy vezessék el a tengörpartra, és taszicsák bele. El is vezették, mikor odaértek, megmonták neki, hogy mit akarnak vele. De ű akkor elkezdett könyörögni; azt mongya: — Ha már a szömöm világát elvöttéték, legalább az éllötömet hagyjátok még. Ném megyék én soha többé tájatokra sém.

S a rablóknak megesett a szivük, ott hagyták a tenger parton, és csak úgy sirdogált magába. Az a királlány, akit mégmentött, mikor mégmentötte, adott neki égy selemkendőt, még égy aranygyűrűt. A gyűrű az ujján vót, a selémkendővel pedig törülgette a szémeit. 8 amint ott sirdogál, égszér csak ott termött az oroslán, azt mongya neki: — Na Jóska, ugye mégmontam, hogy mit akar a te édesanyád téveled, de nekem ném hittél. De azér más csak vigyázz, mást máj jön három hajó, majd méghallod *a zuhogását*; kettöt bocsáss él, a harmadikra száj fől, azon lösz a feleségöd.

Hát úgy is lőtt. Az oroszlán eltűnt, Jóska meg várta a hajókat. Éccercsak hájjá ám, hogy zuhognak, mikor kettő elment, a harmadikra főszát. Felesége éppen nézött ki az ablakon. Mingyár megismerte az ujján az aranygyűrűt és a selemkendőt. Megállította a hajót, s kiugrott belőle, s a Jóskának a nyakába borút, azt mongya: — Jaj, kedvesem, hogy lőtté ijén nyomorékká?

S akkor elmesélte neki, hogy mi történt vele. Akkor fölvitte hajóba Jóskát, és elvitte a királhó. De az esküvőt nem bírták mektartani, mer Jóska nem látott, és még gyógyulásra vót szüksége. Akkor ety pár nap ott szomorokottak a királi palotába, eccer azt mongya a királyleán, hogy mennyének ki az erdőbe, mer mikor mekszabadult, azt fogatta, hogy oda egy kápolnát épített, és meg is építette. Azt monta a Jóskának: — Mennyünk el abba a kápolnába imádkozni, máj talán az Isten jobban megsegitt.

De Jóska azt monta: — Ugye már meguntál, azért akarsz kivezetni az erdőbe, ott akarsz hagyni.

Aszongya: — Dehogy hagylak ott! Ménes Isten! Te mentettél meg engem, sőt akármijén nyomorúságba leszel is, de el nem hagylak.

S úgy kimentek az erdőbe, bementek a kápolnába, letérdeltek az oltárhó, és imátkoztak. Sokáig imátkoztak, eccercsak a kiráalleán azt mongya, őneki köll menni vizelleni.

De Jóska megenn azt mongya: — Most má ugye meguntá, itt akarsz hanni.

— Dehogy hagylak itt, mingyárt gyüvök vissza.

Azt mongya Jóska: — Nahát csak menny aszongya — nem bánom, má akármí lessz velem.

S mikor a leán kiment, lát ott az erdőbe ety szarvast, az egyik fától a másiknak nekiszalatt. S amint ottan botorkál hol egyik fának, hol a másiknak, odaért egy; gödörhő, és oda belebukfencezett. Alig vót egy pár percig

ott benn, kiugrott a gödörbű, és ojan egyenesen elszaladt, ety fának se ment neki.

Akkor a kirájléán gondókozik magába, azt mongya: Istenem, ez biztosan ojan lehetett, mind az én uram, viláktalan; és lehet, hogy ott, ebbe a gödörbe van főrás, amitü meggyógyult.

Erre bement a templomba, és mongya a Jóskának, hogy mit látott. De Jóska azt mongya: — Ugye most má a gödörbe akarsz beletaszítani!

De a leány azt mongya: — Csak gyere velem, meg-nézzük, mi van ott!

Jóska azt mondja: — Nem bánom hát menyünk, akármi lessz velem!

Es a leány elvezette Jóskát, beértek a gödörbe, ott vót egy gyönyörű szép, tiszta kristáfőrás, és a leány mingyár elkészte a Jóskának a szömit mosogatni. Eccer csak azt mongya Jóska: — Kedves feleségem, mintha sűrű szítán látnék, add ide azt a kendőt, máj magam mosom.

így a Jóska csak mosogatta szemeit, és teljesen meggyűlt a szemevilága. Es ekkor kigyüttek a gödörbű, bementek a templomba, s hálát attak az Istennek, hogy visszaatta a szömevilágát.

Akkor elmentek haza a királlhó, .mektartották az esküvőt. Mikor elmullott a lakodalom, akkor azt monta a zapóssának, a királlnak, hogy most aggyon neki katonaságot, amennyit csak athat. Hát persze adott neki. Egy hajót megraktak katonával, és ott kikötöttek, hol a felesége mektalálta, mikor a rablók bele akarták taszítani a tengörbe. Jóska kiszáll a hajóbu a feleségivei együtt, és utánna a sok katonaság. De az oroszlan má ott várta ükét. Azt mondja: —Mit akarsz Jóska evvel a sok katonasággal?

— A rablókat ki akarom irtani avval a бүdös k val együtt.

Asztmongya a zoroszlán: — Nem ér ez semmit, Jóska, csak küdd vissza a katonaságot, majd adok én neked más tanácsot.

De a Jóska azt monta: — Most má nem küdöm vissza, csak had legyenek itt.De — aszongya — a te tanácsodat is mékfogadom.

Azt mongya az oroszlán: — Menny el Jóska, te oda a betyár-barlangba, és menny be abba a szobába, ahol a te ruhád van. De vigyázz, hogy meg ne mozdulj, csak csöndessen, és mikor beérsz, először vödd rád a nadrágot, azután a kabátot, és ekkor a kardot kösd az oldaladra, és legutojára hadd a csizmát. Mikor a csizmát fölhúszad, akkor égyet toppans.

ügy is lett. Elment a Jóska, szerencsésen bejutott abba a szobába, ahol a ruhájja volt, és először fölhúzta a nadrágot, utána a kabátot, kardot fölkötötte, és fölhúzta csizmát. Akkor égyet toppantott. — A rablóvezér mékhalotta és azt mongya: — Legények, fegyverre, mert itt valaki jár.

Jóska éppen akkor nyitotta be az ajtót. A vezér erre azt mondja: — Legények, a fegyvert lerakni, mer baj van.

De Jóska azt mongya: — Nem lerakni, hanem mars előttem az egész evvel a бүdös k . . . val együtt. — És lehajtotta ükét a tengerpartra. A katonaságot körbe állította, rablókat még a közepire az édösannyával égyütt. S akkor elmeséte ott, hogy mit csináltak üvele. S akkor mékkérdézte a katonaságot, hogy mit érdémélnek. A katonaság étyhangulag ezt kiáltotta, hogy «halált.»

Ekkor az édösannya nekiát könyörögni a fiának, hogy bocsásson még neki, de a fiú azt monta, hogy nem kegyelmez, merd ü nagyon szerette az édésannyát, és mégis ötet ki akarta veszteni a világbu.

Erre kirántotta az eleven kardot, és az édésannvját összeaprogatta uan apróra, mind a kalbászba a húst. A bátyátoknak pedig azt monta: hogy: — Titéket ném

bántalík, mivel az életemet mekhagytátok, de tűnyetek el úgy a szömöm elü, hogy a szömöm elé ne kerüjön ety se, merd akit mégéccer meglátok, az azonnal halál fia léssz.

S akkor beszátak a hajóba, elindultak. Mikor elindultak, eccér az oroszlán csak kiabál ám utánnuk, azt mon-gya: — Jóska, nem tudod, hogy mennyi jót tettem én teveled, és még annyit sem érdömlök, hogy magaddal vinnél?!

S ekkor a hajó megállt, és az oroszlánt fölvették, és annak a fajúba van még máig is oroszlán a világon.

Itt a vége.

Hebenstreit György.

9.

Stilfríd halállá után Brunsvig, az ő fia lett a kiráj. Az aptya, Stilfríd egy arany sast nyert vitésségével, Brunsvig pedig azt monta, hogy ő meg egy oroszlánt akar nyerni.

Mikor Brunsvig megnősült, egy éves házas volt, elbúcsúzott a feleségitől, és azt monta, hogy mást elmegy a nagyvilágba, és addig nem tér vissza, még egy oroszlánt nem nyer vitésségivel. Es elindút, nem vitt magával kíséretet, csak egy inassát. És lóháton mentek; má sok ideig utasztak, odaértek a tengörszélle, és hajóra szálltak.

Mikor a hajón utasztak, — a tengőt közepin volt egy sziget, ezt az Átkozott Fekete Hegynek neveszték, mer ennek a hegynek ojan vonzó ereje vót, hogy amellik hajó közeledett, má ötfen mérföldnyirú odaszitta a hajót. És az ő hajójjik éppen közelibe kerút, nem bírtak onnan megmenekülni. Utóyvégre má elfogyott az élelmük, sok utasok vótak, utóbb má a lovakat is megették. Mikor má az is elfogyott, má nem bírtak mit enni, hanem megették

egymást; ki erősebb vót, legyőzte a gyöngébbet, és megette.

Utóvvégre má nem maratt más, mint Brunsvik, meg az inassa. Azt mongya Brunsvik az inassának: — Mást mi csinájjunk, mást mind a kettőnknek el kell veszni.

Aszongya az inas: — Nem uram, én tégedet megmentlek, magamat fölálodom. Mer ide mek szokott jelenni minden hetedik évbe az átkozott griffmadár, aki mindön körmivel egy lovat bír el. Tégöd belevárlak egy lóbőrbe, és kezedbe adom a kardot, majd mikor a griffmadár elvisz a fiainak, ott hagy, és elmögy ujjabb zsákmányér, akkor te vák ki a lóbőrt, és a griffmadár nyakait vagdald le, és mire az öreg griff hazaér, addigra má rég elmenekűhecc.

Hát úgy is tött az inas, belemártott egy lóbőrt vérbe, és Brunsvikot belevárta, kezibe atta a kardot. Hát eccer csak érzi ám, mintha valami főlemelné, viszi. Hát eccer letette ety kősziklán. Eccer csak érzi ám, hogy a madarak kapargyák a lóbőrt, de nagyon kemény vót, nem bírták kikaparni. Akkor Brunsvik kihasította a lóbőrt, és levagdalta a griffmadarak nyakát. Ezzel lemászott a fészökbü, és ott mektaláta az inassának a kalaptyát meg a csizmáját, azt má megették a griffmadarak.

S akkor útnak indult. Ment hegyeken, völgyeken kereszti! abba a nagy erdőségbe. Eccer csak nagy ordított, hall, megy a hang felé; észrevött egy mél gödörbe: egy oroslány és egy hétfejü sárkány vereköttek. Nézte ükét, hát látta, hogy má annyira vannak, az oroslán má kezdőit lankanni. Spekulát, hogy melliknek segiccsön. Akkor gyutott eszibe, hogy ő oroslán végett gyütt el, tehát annak köll segíteni. Nem habozott semmit, azonnal bemönt, éppen mikor odaért, újra összekaptak. Már-már majnem legyőzte a sárkány az oroslánt, de Brunsvig kirántotta a kardot, azonnal levákta a sárkánynak négy

fejit. Mikor az oroszlány ezt látta, nekiugrott a sárkánknak, azonnal leharapta a másik három fejit.

Mikor készen vót, Brunsvig elindút ki a gödörbű. Az oroszlán meg utánna. De Brunsvig fét, azt hitte, hogy ütet akari bántani. És annyira sietött, hogy ne érgye után az oroszlán. Odaért egy vízű, de a víz annyira szellős vót, hogy nem bírta körösztü-ugrani. Hamarossan vágott két póznafát, és az egyiket körösztüfektette a vízön, a másikkal meg fogózott, hogy bele ne essék, és átmönt. Mikor túl vót a másik parton, a fát körösztü rántotta, hogy az oroszlán ne birgyon körösztü menni, s akkor ő elindút, sietött, hogy miné tovább érgyön.

Mikor az oroszlán odaért a vízű, ott megát, és gondókozott, hogyan mennyen át. Ere fokta magát, nekiugrott és átúsza. Hát eccer a Brunsvik csak észrevötte, hogy az oroszlán mén utánna, s megijett, nem tudta, mást micsinyájjon; s akkor fokta magát, fölmászott egy fára. S az oroszlán elcsapázott odáig, de nem tudott tovább-menni, nem vót tovább a csapása, nyoma neki. Lefeküdt a fa alá, ott gondókozott. Éccer véletlenül fölnéz a fára, és ekkor látta, hogy Brunsvig ott ül a fa tetejin. Az oroszlán akkorát ordított, hogy Brunsvik azonnal le-essött, és szörnyethalt.

Mikor az oroszlán ezt látta, hogy mékhalt a Brunsvig, nagyon bánta. Akkor fokta magát, elindút, hogy valami orvosságot szöröz neki. Es amint mönt, szembetalákozott egy nagy kígyóval, a szájába hozott valamit. Azt mongya kígyónak: — Mid viszöl?

Aszongya kígyó: — Élesztő füvet, és fórasztó küvet, merd az edösanyám hétfejű sárkány vót, és meggyilkolták, és ezzel föl akarom élesztteni.

Mikor az oroszlán ezt mekhallotta, azonnal elkapta a kígyót derékba, odaverte az ódaláhó, a kígyót megölte, és elvitte a fórasztó küvet és élesztő füvet, és ezzel Brunsv-

vigot föléesztötte. Mikor Brunszvig fölét, még akkor is fét az oroszlántu.

Az oroszlán látta, hogy má a gazdájja is ehös, meg má ú is ehös, akkor az oroszlán elmönt, és fogott egy özet, és a szájába meksült; és akkor fokta, elrepitötte kettöbe felit neki atta Brunszvignak, felit pedig ú mögötte. Mikor jólaktak, akkor útnak indútak. Akkor má ety kicsit bät-rabb vót Brunszvik, de még mindig fét az oroszlántu.

Hät aztán má utasztak sokáig abban az erdőben, és sokáig nem tuttak kikerüni az erdőből. Utöbb Brunszvik fölmászott egy nagy fára, onnan nézte, hogy lát-e valami síkságot, hát észrevötte a tengört. Legyütt a fáru, és abba, az irányba mentek. 8 mikor odaértek, vártak egy darabig, hogy jön valami hajó, de nem jött. Akkor fokta Brunszvik — vót ott a tengörparton sok fűszfavessző, azzal a karddal vágott vesszőt, az oroszlán meg fonta össze. Mikor késszen vótak, rátötték a vízre, Brunszvik ráüt, az oroszlánt ott akarta hanni, de bizony az oroszlán utánna ugrott. Aztán így utasztak ketten a tengörön.

És eccér odaértek a tengörparton ott lakott egy óriás - királl, annak a homlokánn vót egy szöme, a homloka közepinn, és mingyá azt kérdi tölük, hogy mit keresnek itt az ú birodalmában.

Aszongya Brunszvik: — Eltévettünk, nem bírunk hazajutni sehogysem, és mást má kifogytunk élelömbü, pénzbü, légy szíves aggy valami élelmet.

Azt mondta az óriás királl: — Gyertök be, és egyetök, igyatok, ami jól esik.

Bementek mingyá, aztán megvendégöte öket.

És vót az óriás kirájnak ety szép leánya, az a Brunszvikba beleszeretött, és azt mondta a leány neki: — Innen nem mész el, mer én löszök a feleségöd!

Brunszvik nem mert ellenközni, mer tudta, hogy úgyis hiába. És má jó darabig odd vótak; má el is hatá-

roszták, hogy mikor lössz az esküvő. És kimentek sétáni, és amin mennek, Brunsvik betekintőit esszobába, s ott a szögön lóggott egy kard. De Brunsvik mingyár kérdezte a leányt, hogy miféle kard ez? De a leány nem akarta megmondani. De Brunsvik annyit beszét neki: — Hát nem hisző neköm mást se? Hiszen má a feleségöm leszöl. Mér titkulózól előttem?

Akkor aszmongya leány: — Ez ojan kard, ha ezt kirántod a hüvelébü, és azt mondogd neki: «Nosza édös kardom, ennek az egynek, a kettőnek, a tizenhatnak, a száznak, vagy az ezörnek a feje essön le», nyomba leesik.

Akkor fokta Brunsvik, levötte kardot, és az oldalára kötötte, az övét pedig odatötte a belibe.

Mikor visszamöntek, megebédeltek; ebéd után a leány és az aptya lefeküttek pihenni, Brunsvik pedig kimönt a tengörpartra, és ott látott sok förtelmes állatot, és eszibe jutott, hogy ki kõne próbáni. Éré kirántotta kardot, azt mongya: — Nosza édös kardom, ennek a sok förtelmes állatnak essön le a feje! — és azonná leesött. Evvel a Brunsvik visszatötte kardot a hüvelébe, és meg vét győződve, hogy igaz, amit a leány mondott.

És akkor visszamönt, bemegy a szobába; éppen akkor kelt fel az óriás kiráj és a leánya. Brunsvik azonnal kirántotta kardot, aszongya: — «Nosza édös kardom, ennek a kettőnek essön le a feje» — és a kard azonnal levákta.

Mikor ez mektörtént, akkor összepakót, amit tudott, és útnak indútak az oroszlánnyal egygyütt. Hát amin mennek, ujan országba értek, hogy tüzes lovon lovagoltak. Mikor Brunsvikot észrevötte a királgjuk, azonnal monta négy embörnek: — Ültessétök tüzes lóra, hogy mer idejönni az én birodalmamba!

És mikor akartak hozzá közelönni, Brunsvik kirántotta a kardot, aszongya: — «Nosza édös kardom, ennek a négynek essön le a feje!» — azonnal leesött. Mikor a

többiek ezt látták, azonnal neki akartak rohanni, hogy elfoggyák, és Brunszvik újra kirántotta kardot, aszongya: — «Nosza édös kardom, ennek a sok förtelmes embörnek essön le a feje!» — és mind leesött.

Mikor királgjuk ezt meglátta, akkor könyörgött Brunszviknak, hogy ötet ne háncsa, hazaviteti az országába, és annyi ezüstöt, aranyat ad neki, amennyit csak akar.

Ebbe beleegyezett Brunszvik. Azonnal befogatott tizenöt kocsiba legjobb lovakat, és megrakatta arannyal, ezüsttel, és ezzel elindútak hazafelé. De mikor má a hazájjukba értek, má előre ment a hír, hogy jön a Brunszvik, és a felesége meg azt hitte, hogy má nem jön vissza, és férhő ment, éppen akkor vőt a lakodalma. Mikor a felesége azt mekhallotta, hogy Brunszvik hazajön, azonnal egy csapat katonát küldött elejbe, hogy gyilkojják meg Brunszvikot.

Mikor Brunszvik látta, hogy jön a sok katonaság, és észrevötte, hogy rossz szándékkal közelödnék feléjje, azonnal kirántotta kardot, aszongya: — Nosza édös kardom, ennek a sok förtelmes embörnek essön le a feje! — és azonnal leesött.

És mikor ment, odaért a városba a kocsikkal, ott mekhallotta, hogy a felesége férhő mönt, mást van a lakodalma. Hát mikor odaért a palotájjááhó, mikor észrevették, hogy jön, azonnal megenn nekirohantak, hogy legyilkplik, de Brunszvik kirántotta kardot: — Nosza édös kardom, ennek az összes ellenségnek essön le a feje! — És eccere az egész mind leesött, a feleségié is, meg az új kirájje is. És akkor bemönt a kocsikkal a palota udvarára, a lovakat kifokta, bekötötte az istállóba, adott neki ormi, az aranyat lepakúta, meg az ezüstöt, és ekkor rönköközött a halottak eltemetésirü, és mikor évvé végzött, kihirdette, hogy meg akar nősüni, azonná jelönközött

egy másik ország kirá-leánya. Brunsvik elmönt, meg-nézte, és meg is teccett neki, elvette feleségül. Mikor a lakodalom elmullott, akkor az oroszánt kirajzótatta mindön város kapujjába aranyos mezőbe, és oda lett írva, hogy ezt nyerte vitézségével. És aztán étek békével, még máig is ének, ha még nem haltak.

Hebenstreit György.

10.

Vét eccér egy pap, annak vét két tehenesse. Annak a papnak vét égy vén anyja. Az nagyon rosszu bánt ezökké a tehenesökké. Mindig uan rossz ételt adott nekik. Eccer is behítta ükét réggelizni, és kukorica-gombócot adott nekik. A tehenesök ránéztek égymásra, azt mongyák: — Né égyünk belüle, talán débe jobbat ad. — Avval olt-hatták a gombócot, banya még összepakóta: — «Ezök biztosan ném vótak ehössek, majd débe mégészik!

Débe mégenn behítta ükét ebédre, és mégenn csak odatta a kukorica-gombócot elikbe. Mégenn csak égy-másra néztek a tehenesök: — Né ögyünk belöle, máj talán estére jobbat ád!

A banya újra összepakóta, aszongya: — Ném vótak más sé ehösek, majd estére mögöszik.

Este mégenn híjjá vacsoráni ükét, mégenn csak oda-tette nekik. Akkor má ném tuttak micsinyáni, muszáj vót önni nekik, mer ehössek vótak. Mikor kijöttek, akkor boszut fórátak a banya ellen. Azt monták, hogy mök-fujtik. És ez a banya ujan torkos vót, hogy mindig az ^éléskamrába feküdt, odd vót az ágya. És a pap meg éppen el vót utazva, má három naptya, hogy ném vót otthun. Ekkor a tehenesök — tudták, hogy hol alszik —

betörték az éléskamrába éjjel. Mökfujtották a banyát, és vét ottan a pócon ety tál túró, azzal a szájját teletömték, és egy sonkábu leváktak égy szeletöt, azt még a tetejibe nyomták a szájjába, és a hóna alá kötöttek égy sonkát, és akkor odatámasztották az ajtóhó, és bezárták az ajtót és otthatták.

Hát persze másnap a banya ném gyütt elő, keresték mindenhun. Negyednapra mégjött a pap. Aszongya: — Mi az, hol van az én anyám? Talán beteg? Mindig szokott előmbe jönni, mikor hazaérök.

A szógálló még a szakácsnő aszongyák: — Dehogy beteg, mást má három naptya keressük, eltűnt, ném talájjuk séhol sé.

Akkor nekiátak keresni, de nem taláták séhol. Utóvégre azt mongya a pap: — Há most má mindéggy, ha nem talállunk, főzzeték valamit, mer má nagyon ehös vagyok.

A szakácsnő elmönt az élléskamrába, hogy máj hoz valamit. Mikor az ajtót kinyitotta, a banya szembe esött vele. Szalad azonnal a paphó: — Jaj tisztelendő úr, itt a nagymama!

Aszongya: — Hol van?

— Csak gyüjjön — aszongya — id van az élléskamrába.

Hát a pap mikor odamönt, láttya ám, hogy tele a szájjá mindönné. Azt mondgya a pap: — Na —aszongya— egész életibe ijen torkos vót, hát evvel is muHott ki a világba. De — aszongya — né szójjatok sémmit, ezt ném szabad senkinek se méktunni!

Akkor szót a tehenesnek: — Te Jancsi gyere csak be, nézd csak mi történt itt! Szegény édösanyám mékfullatt. Mindig úján torkos vót, hát mást úgy fullatt még. De — aszongya — hogy még né tuggya senki, vidd el, hogy sénki né lássa, asztán valahová dobb bele a Dunába, adok neköd kétszáz forintot.

Azt mongya a tehenes: — Jó van! — Belepakúta egy zsákba, este mikor kezdött sötétönni, akkor elvitte.

Egy darabig elvitte, megenn visszahozta, és újra betette az éléskamrába, az ajtóhó támasztotta.

Másnap megenn megy a szakácsnő, hogy máj hoz valamit; mikor kinyitotta az ajtót, ujbu méginn szembe esött vele a banya. Szakácsné szalad a paphó megenn, aszongya: — Jaj, tisztelendő' úr, megenn idd van a nagymama.

A pap szalad, láttya, hogy odd van megenn. Kiabáll a tehenesnek: — Te Jancsi, gyere csak be! Hová vittéd a nagymamát?

— Elvittem, beledobtam a Dunába.

Azt mongya: — Vidd el, megen adok kétszáz forintot, csak vidd el, dobb bele a közepibe.

A tehenes megen elvitte, aztán éjjel megen visszahozta. Vót a papnak ety tehene, nagyon drága tehén vót, már ígértek érte ezör forintot. Azt mindig ez a vén asszony szokta fejni, és mióta az eltúnt, azóta nem atta le a tejet. És ez odavitte az istállóba; mikor gondóta, hogy a szógálló máj gyün fejni, akkor odaütette a tehén alá a fejőszékre a banyát, és az ölibe tette a fejőkét, kezibe belefeszögette a tehénnek a csöcseit. És a szógálló mikor ment'fejni, hát látta, hogy ott a nagymama, feji a tehenet. Akkor azonnal beszalatt a paphó: — Jaj, tisztelendő úr, hama gyüjjön, itt a nagymama, feji a tehenet.

A pap kiszaladt, látta, hogy odd van a mama, feji a tehenet, megenn kiabál a tehenesnek: — Te Jancsi, hová vitted a nagymamát, mámeg idd van.

Aszongya: — Elvittem, beledobtam a Dunába, egészen a közepibe.

Aszongya: — Vidd — aszongya — többet ne gyüjjön vissza, adok megenn kétszáz forintot. De ezt a tehenet is vidd el, nekönnem kell, mikor ezt a halott asszony mekfejte.

Hát a Jancsi megenn összepakúta zsákba, és föltötte a tehennek a hátára. A tehenet vezette, és a tehenet az utón el is adta ezer pengőér, és akkor vitte a banyát a vállán tovább. Odaér egy erdőbe, nagyon melege vót má, gondóta, jó lönne mékpihenni. Még egy pár lépést ment, nem tálát ujan röndös árnyéket. Eccér észrevötte, hogy ott a fa alatt egy embör fekszik, és annak egy akkora forma ládája vót mind egy koporsó. Ódámén ám, aszongya:

— Jónapot, barátom! — De az embör még se mozdút, nagyon mélen alatt. Akkor mégeccer megpróbáta, meg-rúgta lábát, megen mongya: — Jónapot barátom —, de enném ébrett föl. — Eh — gondóta magába, — ez nagyon méllen alszik —, fokta, mekpróbáta a ládát kinyitni, és a láda téllé vót ujan ezüst eszcájgokkal, evö-eszközökkel; fokta, hamar a banyát, kiöntötte a zsákbu, a banyát még beletötte abba a ladába, és — ojan selöm takaróba vót az eszcájg betakarva; a banyát is betakarta vele. Mikor evvel végzött, ekkor elmént.

Úgy délután négy óra tájba fölébrett az eszcájgos, nekiát húzódozni, aszongya: — Ejnye, de jót pihentem. Na — aszongya — mást má jó lesz elindúni, mer má sokat aluttam. — Hát mikor akargya fővönni a ládát, nagyon nehéznek tűnt neki; aszongya: — Ejnye de nehéz, lehet, hogy sokáig pihentem, azér teccik ijén nehéznek. — Akkor fővette vállára és mönt tovább.

És persze ijén drága eszközöket ritkán vöttek. Má két hétig hordozta, és éccer odaért abba a faluba, hol a pap lakott, és elkiáttya ott a pap lakás előtt magát: — Észcájgot végyenek!

És a szakácsnö mekhallotta, bemegy a paphó, aszongya: '
— Tisztelendő úr, ném vészünk a búcsúra észcájgot?

Aszongya a pap: — Hol van?

Aszongya: — Itt árujják.

Aszongya: — Hidd be!

A szakácsné szót neki, aztán bemönt. Odatötte lábát az asztalra, fölnyitotta tetejét, aszongya: — Tessék választani — elát férre.

Odamegy a szakácsné, mingyá letakarta a selem takarót, látta ám, hogy a nagymama van benne, akkor futni . _ki az ajtón, ahogy csak tudott!

A szógálló is odd vót, a is bele nézött, az is elszaladt. A pap má nem tutta, hogy mi történt itten, a is odamönt, megnézte, az is elszalatt. Akkor az eszcájgos nem tutta, mi van ezekkel, mégbolondútak, vagy mi van vélik? Az is odamönt, és belenézött, az is elszalatt. Még máig is futnak, ha meg nem hátak.

Hebentsreit György.

11.

Volt eccör á világon egy bakkancsos katona. Az ol soká szógát a regemöntné, hogy harminckét fogából itt-ott volt tizenhat, a többit má beletörte a prófuntba. Megunta ő cifra nyomorúságát, egyre kunyeráta az obsittyát, de nem kapta meg. Helötte kapót ötfen botot: testvérgyei közt megért vóna hatfanat. Tehát így gondolkodott magába, elszökik ő onnét, ha szépszerével nem mehet. El is indult egy vasárnap sétálni, de úgy elsétát, hogy többé vissza sem nézett a kaszárnya felé. ·

, Tarisznyába fityegett ety fél komisz kenyér, azt is megette, hogy a városbul kiért. Sem pipája, sem dohánya nem lévén, csak égy mocskos pipaszár, tehát annak is boldog végét fokta szájába, és így indult meg most házafelé, Óperenciás tengör partyára, Piripócsra.

Zsebjeben vót három peniszlés krajcár. Azon gondolkodott, majd ha városra akad vagy falura, valamit vész

rajta. így gondolkozott előre a jólakásnak. Tehát eccer csak elébe áll ety koldus, siralmas hangon könyörög: — Aggy a szegénynek amit Isten adott.

— No öreg, — aszongya — odaadom minden gazdaságot. — Benyút a lábli zsebgyibe, és kivette a három peniszles krajcárt, és átadta az öreg koldusnak.

Avval biztatta, majd meg foggya jószívűségét szógáni.

Tehát mást tovább ballagott. Megencsak méndegét, hát eccer megencsak elibe áll az öreg koldus, ki — tuggya — maga Szent Péter volt. Szólt neki most a baka: — No öreg, — aszongya — nagy hiába gyütté, ha alamizsnát akarsz, jószándékná egyéb nincs.

— Nem is azért jöttem, hanem jószívűségedet mekhálálni. Kérgy, amit akarsz, megadom néked.

— Hát — aszongya — hallod, hogy kórog a gyomrom, legjobb lönne ety kulacs bor.

Megenn mongya Szent Péter: — Hát még?

— Jó lönne még ety pirosra sült cipó is, amel soha el nem fonna.

— Hát még? — aszongya neki a koldus.

— Hát — aszongya — egy sunka is *jó lenne, ami* soha el nem fonna.

— Hát még — aszongya — a lelked üdvössége?

— Hát — aszongya — az máj jó lesz utójjára.

Ezzel eltűnt a zöreg koldus. Eccercsak azon veszi észre magát, hogy a fatetejjéből vig kottyogással ereszkedik le ety tarisznya, a nyakába akasztja magát. Benne volt sunka, cipó meg a kulacs. Nem kellett mást má a bakának egyéb. Letelepedett, aztán nagyot húzott a kulacsból, meg falatáztatott a sunkábu, cipóbu. Addig ivogatott, utóbb jó kedvre kerekedett, elkezdett dalóni.

Mást nyakába akasztotta a tarisznyát, így ballagott tovább erdőkön, hegyekön. Esött az esső csak úgy szakait. Szeretett volna fedél alá jutpi, de sehose mutat-

kozott még egy gunyhó se. Tehát így mendegélt, messziről meglátott egy tüzet csillogni. Arra tartotta lépteit, és még mindig közelebb ért, látta ám, hogy a tűz körül tizenkét . fekete legény kucorog, asztán meg szarvuk is van. Gondolta magába, odamegyék mást már, akármilyen lesz belőle, mert szégyen volna katona lőttemre retirálni: — Jóestét, atyafiak!

— Aggyonisten — aszongyák az ördögök.

— Mit dolgoz kentek itten? Aggyanak egy kis meleget —. szólt a baka dideregve.

— Éppen azt akarunk anni. Hát te mit acc nekünk? Ide adod-e a sunkát, kulacsot, meg a cipót?

— Majd ha fagy — aszongya a baka.

— Hát ha most is — aszonygyák az ördögök.

— Nem biz én — aszongya a baka.

Erre fölgráltak az ördögök, elfogták a bakát, jól elverték, és farkasgúzsra kötötték, és ott hatyták vérbe fagyva egész éjjel, és elvitték tüle a sunkát is, kulacsot

is, cipót, mindönt elvöttek. Alig várta, hogy viraggyon, hogy valaki a gúzsbu kiszabadiccsa.

Hát eccercsak gyün ám a zöreg koldus, fölszabadította a gúzsból: — Csak legalább a sunkám meg a kulacsom volna itten, hanem a pokol küszöbén frustokolnak abbu! — gondolta magába.

Kérdezte megenn az öreg koldus hogy: — Van-e valami kívánságod? — Hogy a nagy szenveccség után talán eszibe gyut a lelke üdvössége.

— Volna ám — nagy bátorsággal feléte, hogy volna kívánsága. — Olan bot kellene nekem, aki szét verne még egy regemönt ördögöt is, meg a sunkám, cipóm megvolna.

Megenn kérdezte a zöreg koldus: — Hát még valami kívánságod volna-e?

— No még — aszongya — még egy pipa is jó lenne, valahányszor a számba veszem, magától füstölne.

— Hát a lelked üdvössége?

— Az máj jó lessz utojjára! — felelte a baka. — Előbb etypár ördögnek leverem a lapockájját.

Ezzel tovább eltűnt az öreg koldus. Most azon veszi észre magáF, ött áll előtte egy görcsös bot; fölkötözve a tarisznya, mindenféle. Bot fején meg ety szép makra pipa magátu füstölve. És egyenesen akkor a szájába vette a pipát, fokta botot, mindenestül a hátára vetette. Elindút, hogy az ördögökkel háborút indít, a Belzebubbal.

Ment mendegét két-, háromnapi járásra, a háta mögött mindig világosabb, és előtte mindig sötétebb. Minél tovább ballagott, anná sötétebb volt. Éccer csak hallja ám, hogy kiabál rá valaki: — Megálj, megálj — keszték a szürét rángatni.

Égyet rúgott rajta a baka: — Hát te, ki vagy itten?

— En vagyok — aszongya — a csősz a határonn, ki arra nem vállalkozik, hogy a királkisasszont elhozza a pokolbu, nem merjem beereszteni. Látom, hogy te is derék legény vagy, szerencsét akarsz próbáni, tehát jussak én is eszedbe. En is voltam valamikor valami, de egy gonosz boszorkány megrontott, és minden hatalmamat elvette. Csak Belzebubnak három áp .fogát hozd el, azt háromszor a fejem fölött áddobom, akkor tündérkirállfi löszök.

Így tehát tovább ballagott; azon vette magá észre, hogy má fedél alatt van. Éccercsak bejutott a terembe, sötét vót. A zingébü leszakított egy darabot, a sunkábu, körücsavarta, az vót a mécs. Hát látta, hogy tiszta aranyba van körülötte a teröm. Így tehát ögyenössen odaült a trónusra, Belzebubnak a belére. így csak elkezdett falatázgatni, nagyokat húzott a kulacsbu. Így éccercsak hájjá ám, hogy üt a toronyóra éfélt. Éccerbe felpattanik az ajtó, rohantak be az ördögök, egymás hátán ugrátak. Hát eccercsak hozik ám az öreg Pulutót kereketlen kordéba.

Háromszor karikát csinát a lángostorával, és mind leültek a beleikre. Hát az öreg Puhító is le akar ülni a belére, látta ám, hogy van ott valaki: — Hát te ki vagy itten?

— Ki vónék más mint apámé!

— Hogy jöttél ide?

— Az ajtón jöttem biz én.

— Mit akarsz?

— Királkisasszonyt akarom.

— Na szép öcsém, te könnyen beszélsz; majd adunk neköd mingyá királkisasszont. Elő legények, húzzátok nyársra ezt a szemtelen férget!

Elszalatt ety kamasz ördög, és mingyá egy tüzes nyársat hozott. Elérkezetlennek (?) látta a baka a dolgot elkiátotta magát: — Üsd, vágd, nem apád! — Az jobbra-balra osztogatta a zaldást, csak úgy kopogott mind a szapora jégresső. Bújtak asztal alá, szék alá, de a bot mindenüvé odaért. Utóbb már egyedül maratt a zöreg Pulutó. Egyre kiabáta: Üsd, vágd, nem apád!

Jajgatott kinnyaiba, fekete vér csöpögött már utóbb a testébü. Egyre kiabáta a baka: — Csak a fogát furkó! Csak a fogát! — Úgy odavágott a papucs-szájjára, hogy eccerre három ápfogát kiütötte. Ezzel a baka lenyúlt, és beletötte a lábli zsebjebe. Ordított kinnyaiba, hogy legyen vége má az ütlegnek.

— Addig nem léssz vége, még el nem kotrócc innen az egész bandáddal, és világos nem lessz.

Ordított: — Jaj odaadok mindent!

— No hát elég furkó, elég!

Éccercsak világos lett, hozták a királkisasszont. Eccer megmentötte a kisasszont, és így ott lévő katlanba beledukta a szürujját, kilencvenkilenc lélok kapaszkodott bele, azt akartak az ördögök vacsorázni.

' így tehát most elindút, otthagya a termöt. Mint mén tovább, hát elébe áll ám, aki csósz vót a határon, örömébe

ugrát mint a szarka. Benyút a lábli zsebgýibe, kivette a három áþ fogat, átatta annak, aki csósz vót ottan a határon; s háromszor a feje fölött körösztü dobta, tündérkirá lett belüle. — Na fiam, — aszongya — mást háromszáz esztendő kellene, amég te hazaérné Óperenciástengör partyára Piripócsra. Tehát mást itt van ez a táltos, üjj föl a hátára, ez úgy mén mind a gondolat.

És föl is fit a hátára, és azonnal ott is vót a piripócsi határszöllön. Ammind leszát róla, kilencvenkilenc báránysereg fokta körü, abbu a lélökbü bárány lött, amit a szürujján elvitt. És azt nyerítette a táltos: — Valahányszor köllök, gondójj rám, ott löszök melletted.

Amind úgy hajtogatta juhait a falujján keresztül, hát el akarták fogni a csendörök; talán úgy lopta a juhokat. De ott is a bot kiségitette. A zédesaptya háza helén is má más épült, nem ismert senkit.

Amint kiért a faluból, volt ott ety kis tó. Elkezte juhait itatgatni. Mégenn csak ott termett ám az öreg koldus, kérdészte, eladóké a juhok?

— Eladók ám — aszongya — de magammal egygyütt. Aszongya neki a koldus: — Te nem köllecc, csak a juhok. Addig alkudoztak, megvette a juhokat bakával egygyütt három peniszles krajcárér. Ezzel eltúnt a zöreg koldus.

Ammint hajtogatta a juhokat, mindig föllebb, lépcsökön, felhökön. Éccer csak látta ám messzirü a mennyország kapujját. Odaért, Szent Pétör kinyitotta a kaput: — Na — aszongya — beolvassuk a juhokat, hogy megvannak-é. — Ammint olvassák, az utolsó báránynak beleakaszkodott a szörébe, így behúzta a bakát. És úgy bent volt mennyországba a baka. Az Isten monta Péternek, hogy rázza meg a szürét, bünös testnek nem szabad a mennyországba maranni.

Így aztán a baka bekerüt a mennyországba.

Keresztüri István.

12.

Vót égy asszonnak három fia. Nagyon szegények vótak, Mást már legöregöbbiket elővette, monta neki: — Mást má méenny valami utánn, valami kis könyeret terömc, vagy valamit. El is szegődött égy urasághó, három nap vót égy esztendő. És azt monta a zuraság, aki legelébb mékharagszik, annak a hátába léssz szíjj hasítva. És kikütte csépőni a szógát. Csépőt röggétü estéiig, se frustukot, se ebédöt, semmit ném vittek neki.

— Haragszol-é fiam? — aszongya neki a zuraság.

— Haragszom hát, — aszongya — se frustukot, sé ebédöt ném attak, hogyne haragunnék.

És akkor szíjjal hasított a hátábu, akkor otthatta a gyérök.

Szintén a középső is abba a helbe kerút, és szintén így járt. És akkor a lekkisebbik mönt el: — Na — aszongya — hibások, ti ném tuttatok kiáni, majd én elbánok az urasággá. Azis, a lekkisebbik odaszegődött, az is mikor csépőt, amit délig csépőt, bevitte kocsmába, mégitta, mégette, és ott akkor hazamönt este, kérdözte a zuraság: — Na hun van, amit csépőté?

— Hát—aszongya—fölmertem, elvittem a kocsmába mégittam, mégéttem. Haragszik uram? — aszongya a gyérék.

— Ném haragszom.

Aszongya: — Mást el foksز ménni szántani. Itt van négy ökör, itt van égy kutya, az máj mén az ökrök előtt, ahun ez ül sz...ni, ott foksز szántani.

És a kutya ety tábla búzába ült lé sz.. .ni, és elkezdött ott az ökrökkel szántani ott a búzába.

Azt monta neki a zuraság: — Ha gyüssz haza, úgy gyere, hogy a kapun sé kivü ne légy, sé belü né légy.

És hazaért, akkor a kapuná elkezte az ökröket levagdáni, felit bedoptá a kapun, felit meg kinn hagyta, ő maga meg ráüt a kapura, kétfelé vetötte a lábát, aztán bekiátott a zuraságnak.

Kinézőtt a zuraság, aztán látta, hogy se kivü nincsen, se belü nincsen a szóga. Kérdözte a gyerök: — Harakszik uram?

— Nem haragszom — aszongya.

Akkor aszongya neki a zuraság: — Na mást elmögyünk estére a templomba. De amikor kigyüvünk, ojan világos lögyön, hogy lássam a kastéomat, és végig puha sejmös szörökön járgyak, mer máskülönbén vége az életödnek.

Elmönt a zuraság a templomba. Elkezte akkor a szóga, vót a zuraságnak egy birkanyájja, elkezte levagdáni, és a bőrüket lerakta egész a templomajtóig. Mikor aztán kimút, akkora meg asztán meggyujtották a kastélt, egész világos lött.

Hazatértek, hát monta a zuraság: — Micsinyátá fiam?

— Hát azt monta a zúr, hogy világos lögyön, meg puha helön gyüjjön. — Akkor aszongya neki a szóga: — Na haragszik uram?

— Nem haragszom, fiam.

Akkor mikor elkezték vacsorázni, azt monta neki a zúr: — Na fiam, mire ez a kokas hármát kukorékol, jól nem laksz, lefejeztetek.

Alig fát be ety kanál levest, hát egyyet kukorékót. Megenn mégegyyet befát, másodikat kukorékót. Má a harmadikat nem várta, levákta a nyakát. Akkor mék-kérdözi az urtu: — Na haragszik uram?

— Hát most má harakszom ám, mindönömtü megfosztottá, még a feleségömtü is.

Az a kakas vót a felesége. Akkor a is, a szóga szíjjat - hasított a zuraság hátábu.

Keresztúri István.

13.

Hát vót a faluba ety házaspár, és az csak kettecskén vót a feleségei, és az embör elmönt röggé ki szántani, estéiig szántott. Hát felesége meg odahaza a ház körü dolgozott. Hát este megy ám ety katona szállást kért, hát egyenessen odatalát ehő a menyecskebe!. Mingyár mongya a katona: — Hát kaphatnék-e itten szállást az éccakára?

Hát akkor monta menyecske: — Hát majd — aszongya — estére a zuram meggyün a szántásból.

Ezök addig beszéltek, katona meg a menyecske, utóbb össze szerelmeskettek. — Hogyan lőhetne — aszongya a menyecske — hogy az ura ne talájjon haza? Odakinn van a kapu előtt egy borzafabokor, azt vággyá ki, akkor sohase talál haza.

Akkor kimönt a katona, kivákta a borzafabokrot. Este gyün haza a zura szántásbul az ökrökkel; persze odaért a kapuhol a szekérel, be is akartak az ökrök menni, de nem eresztötte be a gazdájuk, mert nem tutta, hogy az ű háza az, vagy a másé, mer nem ismerte meg, és így tovább ment a falun végig. Kiért a falubul, akkor ott kifogta az ökröket, és odakötözte a szekérből ükét, ő meg belefekütt a szekér hasába, és hamargyossan el is alutt. Mikor elalutt, akkor a baka meg a menyecske elvezették az ökröket haza, szekeret olthatták.

És abba az éccakába meg, abba a faluba rablás történt, a papot kirabóták. Mindönféle papiruhát elvittek onnan, elhosztak. És mikor útközbe gyüttek, taláták ott ezt a szekeret, aztán bennefekütt ez az embör. És evvel a papiruhával ezt az embört benn a szekérbe fölötöztették, akkor otthatták, elmöntek azok a rablók onnan.

Hát röggel fölbred, körünízi magát: — Nini —

aszongya — én vagyok-e? — Aszongya: — Mégse én vagyok! — Nem ösmerte meg magát se.

, El is ment, ammint ment, hát az utonn ott őrzött a kanász, kiátott nekijje: — Hová mégy, Pista? — aszongya.

Aszongya: — Micsoda Pista?! Nem látod, hogy én pap vagyok!

Aszongya: — Elmögyök, — aszongya — keresők fárét — aszongya. — Ha sikerül — aszongya — te is gyühecc velem, — aszongya — jó lösző tanítónak.

Úgy is lett, elmentek mind a ketten. Éppen betalátak ety faluba, kellött vóna ety pap meg asztán egy tanító. Mingyár jelözköztek a bírónál. Bíró mingyá összehivatta a zelőjárokát, hogy itt jelözközik mást ety fiatal derék pap, meg egy tanító. Meg is választották mind a kettőt, az égyyiket tanítónak, a másik pap lett. Örűtek a népek, hogy mást van ety szép, derék fiatal pap, még tanító is. Hát sokann mentek a templomba, még az is, aki azelőtt éccérsé vót, hogy más mién szép mise és prédikáció lössz!

Elkeszte pap ott az oltárná: — Mise, mise prédikáció! [Liturgiát utánzó énekléssel.]

Tanító még a kórusra: — Régén is úgy vót, mást is úgy léssz [énekelve],

Nészte a népek egymásra: — Hát mi ez? Egyebet enném tud?

Avval akkor elmút a mise. Akkor a népek izétek: — Hát máj talán győ vasárnap szöbb lössz, mást még talán szömérmös.

Akkor rágyüvő vasárnap röggel átmönt a tanító a paphó; monta neki, hogy úneki van égy galamb, majd ű fölviszi a zsebgyébe a kórusra, és akkor ő még az oltárná mongya, hogy: — Jöjj el Szentlélok Úristen! — Majd ő még akkor kiereszti, asztán máj röpül a templomba, a népek meg csodákoznak, hogy elgyütt a Szentlélok.

Akkor is úgy lőtt, a pap elkezte a zoltámá: — Jöjj el Szentlélek Úristen!

Tanító meg a kórusra lekiátott: — ügyein, de megdöglött [énekelve].

És akkor avval megenn kimút a mise. Zúgolóttak a népek: — El kell innen tönni, ijen papot itten nem használhatnak! Akkor írtak a püspökségő, hogy tegye el ükét innen, mer ijen pap nekik itt nem egzisztál, mer ez egyebet nem tud mind: — Mise, mise, prédikáció!

Aszongya püspök: — Mi kell nektök bibaszok, hát nem mise meg prédikáció! Más egyebet nem csinálhatok köztetök, nyudíjba kell tönni, akkor áthatok más papot meg tanított.

És így akkor mékkapták a nyugdit, és akkor fogattak más papot meg tanított.

Itt a vége.

Keresztúri István.

14.

Hát eccer, mikor én uan gyérük vótam, elmöntem édesapámmal szilvát árúni. Aszongya édosapám: — Né szójj — aszongya — ha a kerék kiesik is!

És azalatt az idő alatt kiesött a kerék, és akkor meg azt monta: — Mér nem szótá, mikor kiesött a kerék! jó elvert.

Akkor én elmöntem, otthattam, bujdostam erdőkbe, mindenfelé. És az erdő közepibe betalátam égy betyártanyára. És ottan a betyárok ettek, ittak, mullattak. Vót egy hordó bor is.

— Na mást má mindéggy, odamégyek hozzájik! — Oda is möntem hozzájuk, s azt monták: — Na fiam, gyere ide, égyél, igyál, amennyi csak kell! — És jólaktam,

a hordó meg üres vót, akkor meg belefenekétek engöm abba a hordóba, betyárok meg elmentek onnan, otthagtak.

— Mást micsinyájjak ebbe a hordóba? — Abba az éccakába gyüttek oda a farkasok a sok csontra, és ki-dugnám a kezemet az aknaiikon, ety farkasnak elfogtam a farkát, és a farkas megijett, futott a hordóval,“néki egy nagy fának, és a hordó eltörött, akkor kiszabaddútam be-lőle, farkas meg elszalatt.

Akkor micsinyájjak? Hát mást főmásztram egy nagy fára, ott meg asztán nagyon sok seregéll vót a fatetin. Azok aztán belém kapaszkottak a ruhámba, vittek, — röpüttek velem. Röpüttek egy nagy falun körösztü, ott mostak egy gátba a zasszonyok. Égyre kiabáták: — Távozz sátán, távozz sátán l

Émmeg úgy értöttem, hogy tágicsd a gatyádat. Én mögtágítottam a gatyámat, azt elvitték magikkal, én meg leestem a mosók közé. Asztán így tuttam a nagy veszélbü megmeneküni, asztán akkor a zasszonyok el-kísértek haza.

Nahát vége ennek is.

Keresztúri István.

15.

Abba az időbe, mikor a Mátyás kirá a földön járt, még ét, beköszön ety házhoz. Ott van egy — hát nem vót éppen öreg embör, se fiatal — Mátyás királ kérdözi: — Hát csak kettecskén vannak?

— Hát — aszongya — fiaim itthattak.

— Hát — aszongya — hun vannak a fiai? — Vót neki három fia.

Aszongya: — Há t az egyik — aszongya — szabad

rabló, a másik — aszongya — szabad gyilkos, a harmadik — aszongya — szabad koldus.

Akkor ezönn kételkedött Mátyás királl, hogy ezek mik lehetnek, séhugyan se tudott rágyünni.

Persze. zptyik tutta, hogy mik az ű fiai. — Pedig minnyá ur vót ám, mind a három.

Szabad gyilkos, az vót orvos. — Ugye annak szabad gyilkóni.

Szabad rabló, az meg vót ügyvéd — annak is szabad rabóni.

Szabad kódus, az meg vót barát—ugye annak is szabad kódúni.

így aztán megveregette Mátyás királl a vállát: — Derék embör — aszongya — ijen gyerököket nevét.

Keresztúri István.

16.

Hát vót ety házaspár ety faluba. Az asszony azt mongyaazurának: —Te—aszmongya—elmönnyünk — aszongya — az anyósomból — aszongya — égy vasárnap.

Hát be is foktak, vót két ökrik, befogták jket, elmentek szekérrel. Ammint ménnek az asszony aszongya, — Nézd embör — aszongya — ott túl van égy szénabagja.

Az embör aszongya a zasszonynak: — Ném széna az, haném szalma.

Az asszony még mégenn mongya neki: — Széna az, embör, ném szalma!

A zembör még aszongya: — Mikor mondom, hogy szalma, hát ném hagyod beibe a szavamat?!

Ezön asztán összevesztek. Monta a zurának a zasszony: — Hát ha ném mondod, hogy széna, akkor még is halok.

Az embör aszongya: — Hát hugyan mongyam, hogy széna, mikor szalma!

Mire odaértek a szülői házhó, hát meg is halt az asszony. Hát akkor el is temették az asszonyt. Mikor aztán eltemették, hát az asszony lenn a koporsóba: — Bárcsak — aszongya:— a zördög gyünne, vinne el innen a koporsóba.

Akkor együtt is az ördög, mingyá kikaparta a zasszont onnan a sírbu. Akkor a zasszony fölút a zördögnek a nyakába, és vitte. Akkor talákozott útközbe egy huszárral, monta a zördög a huszárnak, hogy száliccsa le a nyakábu az asszont, nagy jutalmat ad űneki. — Fokta a kardot, nekifogta, hogy levági, de az asszon mingyá leugrott a nyakábu.

Akkor azt monta a zördög neki: Te — aszongya — add ki magadat, mind egy hirös orvos. És mektutták mindönfelé, hogy egy nagyon hirös orvos, hát ety királ nagyon beteg vót, és az ördög azott vót a királlnak a fejiné, ott űt, és akkor a huszárnak az kellött mondani, hogy távozz komám, és akkor a királl meggyógyút.

Más országba is beteg vót a királl, ott is ez az ördög-üt a feje fölött, oda is évítették ezt a huszárt, hogy gyógyiccsa meg, mer hirös orvos vót. Ott is azt monta neki: — Távozz, komám! — de ott nem akart eltávozni. Ott mégis aztán azt monta neki: — Ha nem távozol, küdöm a székel asszont l

így tehát akkor onnand is, — megijett az asszontu — eltávozott.

És így a huszár, nagyon sok pénzt összegyűjtött ettü a két királltu, hogy meggyógyította. És így eltávozott lakására, és boldogul él mást is, ha meg nem halt.

Mást kész e is.

Keresztúri *István*.

Hát vót ety kösségbe meg, ellopták egy embörnek a lovait. És mikor ment útközbe, hát uan kis tó mellett ment el. Hát elkezték abba a tóba a békák: — Kóónyi kóónyi!

— Na — aszongya — Kónyiba¹ vannak a lovaim, nézzétök — aszongya — itt ety tizes — aszongya — akkor ez a tietök lössz.

El is ment az embör, hát csakugyan ott vótak a lovak Kónyiba, mektaláta ükét.

Hát amind ment hazafelé, vezette a lovakat megent ára a tó felé, akkor má a békák nem monták hogy: kónyi, hanem: «civikk, civikk, civikk.»

Az embör aszongya: — Na nem bánom — aszongya — ha már nektök ígértem ezt a tízest, odadom; nem bánom ha cipellőt vösztök rajta, akármit!

Odatta nekik.

Ezzel vége lótt.

Keresztúri István.

Volt egy embörnek három fia. Elhalt a zöreg, hát hátra nem maratt egyéb vagyona mind egy bika. Hát most ez a három gyerök hugyan osztozzanak ezön a bikánn. A legyöngébbik azt tanácsóta, hogy épiccsenek egy istállót, amellikbe beszalad, azé lessz a bika.

Hát akkor elkezték építeni; az egyyik téglábu, a kö-zépső válogbu, a lekkissebbik meg hozott ód ágot, össze-

¹ Kónyi község Tolna m.-ben.

vissza tágláta uan sátorformára. Ammind hajtyák haza a bikát, a lekkisobbik istállójába azalatt', mer az zödágakbu vót. Legbolondabbiknak tartották, féleszünek, aztán azé lett a bika.

Na mást má gondóta magába a gyerök: Micsinyájjak? Elvezetöm a vásárba, eladom. Ammint vezetgette, erdön vezetete persze körösztü, elkezdett egy fa csikorogni, a szél hajtogatta. Emmeg ott megát a bikával alatta, kérdezte: — Na megvöszöd a bikámat?

Fa egyre bólíntott, hajtotta a szél: hogy megvöszü.

— Nahát, ha megvöszöd — aszongya — hát akkor itthagynom. — Odakötötte bikát a fáhó. — Majd — aszongya — egy hét múlva elgyüvök a záráér, mást nem köll kifizetni. — És akkor otthatta, el is gyüött vissza.

Egy hétre elmönt a záráér, de má messzin! látta, hogy má ott vannak a farkasok, cibáták a bikát, ették. Azmonta: — Na most nem mék oda, vendégei vannak, most nem akarok alkalmatlankonni nála, hogy neköm is tartozik.

Akkor egy hétre elment, éppen csöndes idő vót, át a fa, nem fűjt a szél. Aszongya: — Elgyüttem a pénzér, ha nem fizetöd ki, kiváglak.

Úgy is tett. Elkeszte vágni a fát, hát a fa likas vót, és téllé vót arannyal. Egész ety félzsák aranyat hozott el onnan, és a többi bátyjai irigyöték, hogy ez a bolond hunnan vette ezt a sok pénzt; el akarták tüle kopozni. Es°akkor a zördög is mektutta, hogy ennek ennyi aranya van, az is irigyöte, az is el akarta venni tüle.

És akkor az ördög egy nagy fehér lovon gyüött el. Azt monta neki a zördög, azé lesz az arany, aki ezt a lovat a ház körü háromszor körü tuggya vinni. És az ördög fölcipéte a zölibe, az valahugyan át tutta vinni háromszor. Ez meg a gyerök csak ráüt, lába között átvitte háromszor.

És otthun az ördögök má tanakottak, hogy ennek hogy lehetne ellentáni, jobb vóna ezt elvinni magikhó, mer ez

má nagyobb ördög mind úk. S elvitték hozzájuk. Hát elkütték vízer, hogy majd hozzon nekik vizet. Hozott is égy vödörrel, de az nem vót ölég, aszonta: — Mit,, én annyit cipelök nektök vizet. Elhozom az egész kutat, aztán ihattok belüle, amennyit akartok! — Fokta ásót, lapátot, hogy elhozza a kutat. — Aztán akkor lakjatok jól vízzel!

Azt má csak né tegye, csak haggya azt ott, inkább majd úk hordanak vizet. Így aztán nem kütték vízer.

Akkor egy ördög elhíttamagával az erdőre, hogy hordanak fát. Odaértek az erdőre, hát a kamasz-ördög elkezdte nyünm ki a fődbü azokat a nagy bikkfákat.

Emmeg a gyerök aszongya: Mit nyavalogsz te égyyenkint ezekkel a fákkal! — Vót nála egygy hosszú spárga hogy majd azzal körösztü keritti az erdőt, aztán i majd éccérre hazahozí az erdőt.

Aszmonta neki a zördög: — Hadd fenébe, inkább mást szabadon eresztlek, csak el ne vidd az erdőt. Mit csinánánk mink otthon evvel a tömérdek erdővel.

Így aztán hazaeresztötték, nem kinoszták má tovább a pénzér. Így tehát szabadon lett bocsátva a gyerök.

Hazatért, mégnőst, így aztán boldogan ét avval a sok pénzel.

Keresztúri István.

19.

Vót hát éty faluba, abba az időbe még nem ijen kényelmesség vót a papoknak, ijen kényelmes lakásuk mind mást van. Ami kis gabonát összeszödött, azt a templom égygyik sarkába öntötte; nem igen vót pallása se lakásának. Harangozó mikor mönt harangozni, az min-dönkor égy zsák búzát elhozott úneki. Hát a pap észre-

vötte ám, hogy nagyon fogy az ú buzájja. Aztán akkor egy röggel hajtott a kanász, templomajtó nyitva vót, nagy fekete kan ammeg beszálatt a templomba, oda a buzáhó. És a harangozó akkor bemönt a paphó, monta neki, hogy gyűjjön hamar, mer egy késértet van ott a templomba, eszi a búzát.

Pap mingyá röktön gyütt. Akkor mingyá monta a pap, hogy foggya szentöttvizardót, azt a vödöröt, ő meg majd a füstölöt.

Ammind odaérnek, hát a disznó megijett, rőfögött. Elkezték szentelni, füstóni, aközbe a disznó odaszalatt a pap lábaközzé, asztán vitte a papot. Egyre kiabáta: — Szenteld, dékán! Szenteld, dékán!

Utóbb má nem vót víz a, vödörbe, a vödöröt dopta a pap hátáhó, akkor a pap leesött, disznó elszalatt; itt a vége.

' így nem tudótt ki, hogy a dékány viszi el a búzát. '

Keresztúri István.

20.

Vót egy házaspár. Hát fiatalok yótak, összekerűtek. Szomszéggyukba meg lakott egy zsidó botos, aztán szerette vóna ezt a fiatal menyecskét. Mindönfélét aját neki, sok ruhát, mindönt. Akkor a zsidó sok mindönfélét hagyott neki. A mönyecske megbiztatta, hogy ekkor meg ekkor odagyühet, nem lessz otthun a zura. És monta neki: — Estére odagyühet, a zuram elmén a vásárra hordókkal, nem lössz itthun.

De a menyecske azér eggyetértött a zurával. Elmonta neki, hogy hogyan áll a helzet. Aztán a zura el is mönt a vásárra, a zsidó meg odamönt a feleségéhő este.

Éccercsak verik ám a zablakot. Hát a menyecske úgy

tövött, mintha nem tunna semmirü semmit, aszongya: — Ej hogy az ördögbe kerüsz ide, hát aszontad, hogy elmész a vásárra, aztán most visszagyüössz!

A zsidó meg egyre izgolódott hogy: — Hová bújjak mást? Hová bújjak mást?

Azt mongya neki: — Bújjon ebbe a hordóba, itt nem talájja meg.

Akkor bement a pintér, kérdözi tüle a felesége: — Te mór gyütté haza?

— Hát ezt a hordót itthun felettem, úgy gondolom ezt is befenekelöm, elviszem ezt is a vásárra.

Úgy is tött. Eokta feneket, rátötte, nem is nézte a zsidót, hogy benne van, csak rátötte feneket, aztán fokta kidobta a zudvarra zsidóval együtt, ami benne vót.

Másnap aztán főpakóta, elvitte a vásárba a hordókat, azt is, akibe a zsidó vót, és ott akkor kirakta a hordókat. Ez meg ott az aknaiikon kidukta az ujját, aszongya: Kóbi, vödd meg ezt a hordót, akármit kóstál is!

Akkor kérdözgették, hogy mit kóstál az, a hordót.

Aszongya: — Háromszáz forint.

Ezt sokáták; akkor aszongya: — Há jó van — aszongya — akkor el viszöm haza, kifórázom, aztán jó lössz magamnak!

A zsidót meg anná jobban törte a kórság, hogy máj még le lessz öntve főróvizzel. Anná jobban monta: — Csak vödd meg, Kóbi, akármit kóstáll!

Így aztán mekszabadút a zsidó, a hordót megvették, kivötték belüle. Így aztán mekszabadút jó pénzér.

Keresztüri István.

21.

Vót ety faluba — persze a tanító minden kösségbe szegényebb mind a pap, nem uan gazdag. Papnak vót jó három hizójjá, tanítónak egyse vót; hát átment a tanító a papból, nézegették ott a disznókat, asztán a tanító uant dobott a mosléktyikba, hogy másnapra megdöglött . mind a három hizó.

Átszót a pap a tanítónak: — Hej tanító úr — aszongya — nagy baj van énnálam!

— Ejnye, ejnye — aszongya tanító sopánkodva — hát mi az a nagy baj?

— Megdöglöttek a hizójjaim. Ejnye! — aszongya — mást má elásatnám.

— Ne ásássá el — aszongya a tanító — gyөрөкеim vannak sok, majd én fölpucolom, aztán elhasznállom.

És akkor az a a pap elmönt hazuru, és a tanítót meg odaröndöte mind házörzőnek a papi lakásba. És akkor — a szakácsnöt, azt bezárta egy fönnállóba az otthun - maratt. Odaadott neki egy nagy tál túró, mer azt nagyon szerette a szakácsné. És akkor a tanító, amikor ott beszélgettek a feleségivei, házörző vót: —Látod csak asszony — aszongya a feleséginek — mijen jó nekünk,(mást van jó három hizónk, plébános úrnak meg etyse maratt.

Szakácsné meg kiszót a fönnállóbu: — Éhe, csakhogy má tudom, hogy hogy áll a dolog l

Fokta akkor a tanító, mikor hallotta, hogy onnan kiszót, fejbeütötte a zasszonyt; mekhát, és telitönte a száját túróval, akkor otthatta.

Ez alatt az idő alatt hazaérközött a plébános úr, awót az első dolga, hogy megnézi, éll-e még a fönnállóba az

¹ 'sekrény'.

asszony. Látta ám, hogy téllé van a szájjá túróval: —
Tuttam én — aszongya — hogy így jársz, hogy mék-
fullacc te a turótu!

Így tehát akkor eltemették.

Itt a vége.

Keresztúri István.

22.

Éccer vót egy szegény asszony. Annak vót égy fia. De nagyon nagy szegénységbe étek. Így tehát elhatározta a fiú, hogy utrakel világot próbálni. El is mént; mént mendegélt hetethétország is túl ment. Egyszer beért égy erdőségbe, találkozott égy öreg bácsival. Aszmongya az öreg bácsi néki: — Hova mégy, és honnand jössz?

— Messziről jövök apám, de hogy méddig mék, ném tudom; világot próbáni indútam.

— Világot próbáni indútá fiam? — így amint beszélgettek, azt mondja az öreg bácsi a vándor legénynek: — Édös fiam, nagyon ehös vagyok, *aggvál* neköm éty falat könyeret.

— Adok apám, de csak éty falatot tudok, mer több nincs is — és odaatta a falat kenyeret az öreg bácsinak.

Azt mongya az öreg bácsi: — Köszönöm, édös fiam, a szives jószágodat, ném köll a falat könyered, fogyazd el magad, és a jószágodér jöjj mást velem, mék foglalj jutalmazni — és mentek tovább az erdőben.

Odaértek egy sziklához. Itt az öreg bácsi, ki nem volt más, mint égy garaboncás, azt mongya a fiúnak: — Fiam, mást hallgasd még, amit mondok, de pontossan cseleködd, mért ha ném, akkor hét esztendeig bénnt fogsz maradni, mert hét esztendő múlva jöhetök csak vissza, és szabadíthatlak ki. Ha bemégy, az alsó lépcsön égy embör fekszik

kör őszbe; de ára vigyázz, hogy ahhol ne érgy, mert akkor vége az életödnek. És ha azt körösztülépted, egy nagy terömbe fokszt jutni. A terömbe van három kád kincs, az égygyikbe van aranyalma, a másikba ezüst, a harmadikba gyémánt, és mindegyikbü végy ki hármat. De késni ne kés semmit se. Én kinn várlak, és vissza foglak vezetni hazádba.

De a legény mekkésött, mer nagyon elbámút a drága kincsökön, és az ajtó lezárót.

Így tehát, mikor eszibe jutott, hogy önekijje rövid az ideje, ki akart menni, de már nem tudott. Mást micsinájjon? Leült a lépcsőre és gondúkodott. Újból visszamönt, nészte a kincsöket, és csak azon gondúkodott, hogy mi tessz övele hét esztendeig; *éhön* pusztul itt benn.

Azonba visszamönt újra a lépcsőre leülni. Ott aminn. üldögéli, észrevesz ety kis ablakot, szóval egy vakablakot,” abba yót egy rozsdás kis lámpa. Foggya a kis lámpát, és elkezdí dörzsölni, hogy kipucolja a rozsdából. Amin pucolja, egyszer a kis lámpa mekpattant, és kiugrik belőle égy embör. Azt mongya az embör: — Mit parancsolsz kedves kis gazdám?

A legény mégijett, hogy mi történt itt.

— Ne féjj, kedves kis gazdám, nem bántlak én tégöd, csak azt mond még, hogy mit parancsolsz.

Azt mongya éré a legény: — Kedves kis szolgám, ném parancsolok mást, mind ászt, hogy én otthun légyek az anyámnál. — Ere a legény azt vette észre, hogy odahaza van az udvarban. De legnagyobb méglepetésire sötét éjszaka vót. De a kis embör eltúnt előle, és a lámpát szöröncséjjire magáná tartotta a legény.

Bekocolaz annyáhol, azt mongya az annya: — Ki az?

— Én vagyok, édosanyám, eresszön be!

Az annya mégörűt, és azt mongya fiának: — Hol vótál fiam ennyi üdéig. Már négy esztendeje, hogy elméntél hazulról.

— Az nem lehet, édösanyám, hiszen mást mentem el nem régön.

Azt mongya az anyja: — Nézd meg, fiam, a naptárt, hogy hányat írunk.

A fiú tehát látta, hogy, valóba az anyyának igaza van.

így teltek, múltak a napok. Azt mongya az anya a fiának: — Édös fiam, mit hoztál hát a messze idegenből?

Azt mondja a fiú öre: — Majd meg foggya tudni anyám nemsokára.

És abban a városban lakott a királ. Annak volt egy lánya. Azt mongya a fiú az anyyának: — Édösanyám, vigye el ezt a három almát a kirájához, és mongya meg neki, hogy a maga fia külte ajándékba a kirájkisasszonynak.

Azt mongya az anyja: — Édös fiam, én nem meröm elvinni, hátha a királ kidob.

— Ne féljön anyám, nem foggya bántani.

Tehát az anya elvitte a három ezüst almát. Beköszönt a kirájához: — Aggyonisten, Fölségös kirájom, jó napot.

— Mit hozol te, jó asszony, én hozzám?

— Fölségös Kiráj, a fiam küldött három almát a kirájkisasszonynak, ha lennél szíves elfogadni.

— Mutasd az almákat, jó asszon.

Az asszony elővette az almákat, és odaatta a kirájnak. Azt mongya a kiráj: — Hunnét hozta a te fiad?

— Világot próbálni volt; de hogy honnét, azt nem tudom.

Evvel a király átvette az almát, és egy acskó pénzt adott az asszonynak. Ezzel az asszony mekköszönte, és elment haza.

Ha.rTna.nnap azt mongya a fiú az anyyának: — Édösanyám, van még három almám, vigye el ezt is a kirájkisasszonynak.

Itt már az anya bátrabban indult útnak, és elvitte az aranyalmát a kirájához. És átolatta fia üzenetét, és az

almát a kirájnak. Ezzel a kiráj újból egy acskó pénzt adott az asszonynak. Az asszony mekköszönte, és eltávozott haza.

Harmannap újból a fiú azt mongya az anyjának: — Édösanyám, van még három almám, vigye el ezt is a kirájkisasszonynak.

Az asszony ezt má örömmel vitte. Beköszönt a kirájhoz: — Aggyonisten jó napot, fölségös kirájom!

— Aggyonisten jó asszony!

— Fölségös kirájom, a fiam küldött még három almát a kirájkisasszony részére.

— Mutasd az almákat, jó asszony.

Az asszony átaggya az almákat a kirájnak.

— Te, jó asszony! Mond meg a fiadnak, hogy köszönöm az almákat, és küld el hozzám.

Ezzel az asszony eltávozott.

Mikor hazament, azt mongya fiú az anyjának: — Édösanyám, mit mondott a kiráj?

Azt mongya az anyja: — A kiráj üzeni, hogy holnap menny el hozzá.

Mikor megjött a másnap, elment a fiú a kirájhoz:

— Aggyonisten jónapot fölségös kirájom!

— Aggyonisten fiam!

— A fölségös kirájom parancsára megjelöntem.

— Édös fiam, ha te ijjen drága kincsoket kültél az én lányomnak, akkor miért nem jössz ety kicsit más öltözetbe a kiráj elé?

Azt mongya a fiú: — Ha fölségös kirájom úgy kívánnya, akkor más öltözetbe is jöhetök.

Tehát a kiráj ere azt feleli: — Mást elmehecc, és holnap estére más öltözetbe várlak itt.

Ezzel a fiú eltávozott, és másnap este elővette kis lámpát, és megnyomta azt a pontot. Azonba előugrott a kis <----> szolga, és azt mongya: — Mit parancsolsz, kedves gazdám?

— Nem parancsolok egyebet, mind azt, hogy neköm . egy ezüstszőrű paripát, ezüst ruházzal hozz ide.

És mikor ez mindön megvót, fölöltözött, és útnak indult a kiráj palotájja felé. De amin ment, az egész ucca világoosságba vét tőle. A népek nem tutták elgondúni, hogy micsoda van az uccán, és mi az, ami ott fénylik.

Ezzel ő csak közelödött a kiráj palotájjához. Mikor odaért, beköszönt: — Aggyonisten jóestét! fölségös kirájom!

— Aggyonisten fiam! De mi egy csoda ez?

— Ez nem csoda, fölségös kirájom, hanem mindön valóság, amit látsz.

Ezzel asztán leültette vendégét, és beszélgettek.

Mikor aztán a fiú el akart jönni, azt mongya a kiráj: — Fiam! Ha már ennyi drága kincsöt idekültél, és ijen drága öltözetben és paripán megjelentél nálam, úgy kérlek, hogy holnap estére még drágább öltözetbe lássalak.

Ezzel aztán eltávozott a fiú.

Másnap este fölöltözött arany ruhába, és aranyszőrű paripán ment el a kirájhoz. Mikor aztán ment az uccán, még nagyobb fényosság világította be az egész uccát. És mikor megért a kirájhoz, beköszöntött, azt mongya a kirájnak: — Aggyonisten jóestét, fölségös kirájom, parancsára megjelentem, úgy ahogy kívánta.

Ezzel a kiráj leültette, azt mongya a kiráj: — Édös fiam, mást má kérlek, mond meg neköm azt, hogy hóimét szörözted ezt a sok és, drága kincsöt?

Éré fiú azt feleli: — Bocsáss meg, fölségös kirájom, de parancsodnak, vagy kérésödnek öleget nem tehetek.

Ezzel aztán beszélgettek tovább. Mikor a fiú ölegnek taláta a beszélgetést, eltávozott.

Azt mongya a kiráj: — Édös fiam, holnap estére jöjj el hozzám, de ha tucc, még szöbb ruhában akarlak látni.

Ezzel a fiú eltávozott, és másnap este fölöltözött gyé-

mánt öltözetbe, és gyémántszőrű paripán ment el a királhoz: — Aggyonisten jóestét, fölségös kirájom!

— Aggyonisten fiam!

Leültette kiráj, azt mongya a fiúnak: — Édös fiam, mást már látom, hogy hatalmassabb és gazdagabb vagy mind én, tehát fogadd el leányom kezét.

Ezzel a kiráj behivatta leányát, és megbeszélek a lakodalom idejét.

És mikor a lakodalom állt, a fiatal kiráj kivitte zsebéből a kis lámpát, mert addig mindig magával vitte, bármerre ment is, és mekparancsóta, hogy ezt a lámpát senki ne hánca.

De a lakodalom alatt odavetődött egy vén kuruzsló, aki szintén lámpákat árult, és bement a kiráj palotájába is, és kérte, hogy cseréjjék ki azt a rozsdás lámpát újjér; és a szakácsné, aki szintén egy vén boszorkán volt, mingyárt fogta a lámpát, és kicserélte. Ezzel az öreg boszorkány-embör elhatyta a kiráji palotát.

Mikor kiért a város szénire, ott a lámpát elővette, mert ő már tudta, hogy a lámpának miben hatalmas ereje van, és megnyomta azt a pontot, és előugrott a kis embör, azt kérdi, hogy: — Mit parancsosz, te rossz gazdám?

— Azt parancsolom, hogy a kirájléány velem együtt a Fekete-tenger fenekén lögyön az én palotámba.

És ebben a pillanatban a menyasszony és az öreg kuruzsló a Fekete-tengör fenekén vót, és a lakodalom abban a pillanatban elmullott.

Jtt a kiráj rögtön elővette a vejjit, az ujj kirájt, és le akarta fejesztetni. De a fiatal embör kérte a kirájt, hogy bocsásson meg néki, ő előterömti a kirájléányt, ha élete árán is.

Ezzel útnak indult, és ment mendegélt hetedhétországán is túl. Égyszér amint megy, mendegél, találkozik

egy öreg bácsival; azt mongya neki az öreg bácsi: — Hova mère, édös fiam, és mi járatban vagy?

— Édösapám, én feleségömet keresöm.

— Hát ki rabóta el?

— Azt nem tudom, csak azt tudom, hogy egy öreg embör rabolta el őtet.

Azt mongya ère az öreg bácsi: — Édös fiam, akkor nagy a të utad. És të aztat a saját erődből megmenteni sohasë tudod.

— Hát mit csinájjak akkor, édösapám?

— Majd én mëgmondom néköd azt, hogy mit csináyj, de vigyázz akkor is magadra. Jöjj velem, én majd el foglal vezetni addig.

Mënnek, mëndégélnek, még oda nëm érnek a Fekete-tengör partyáig. Itt azt mongya az öreg bácsi a fiatal embörnek: — Édös fiam, tudom, hogy ki vagy, azt is tudom, hogy jó vagy, azért mëktészëm néköd azt, hogy feleségödet mëgmenthesd, és hogy boldogok légyetök továbbra is. De vigyázz magadra, hogy el në foggyon az öreg kuruzsló, mer akkor vége az életödnek. — Ezzel átnyújtott néki egy pácát, és azt monta: — Ezt a pácát vágd bele a tengör vízibe, és azt mond, hogy tengör vize nyíjj szét, és amíg én ki nëm jövök, így maraggy. És ha kijöttél feleségöddel, akkor újból a pácát belevágod, és azt mondod: — Tengör vize, csapj össze!

De mielőtt a fiatal embör útnak indút vóna, egy kis üvegöcskét nyújtott át neki, és azt monta hogy: — Féleségüd ezt itassa mëg az öreg kuruzslóval, akkor mëg vagytok mendve.

Ezzel az öreg embör eltúnt, ő pedig úgy cselekedött, ahogy az utasittást kapta, és mikor felesége elé ért, az eljajditotta magát, és azt mongya: — Szívemnek szerelme, kedves párom, hogy kerültél ide.

Azt mongya a fiatal embör: — Haggyuk azt most, hol van az öreg?

— Az mást nincs itthun, de rögtön jön. Tehát mennyi és távozz minél előbb, és bújj el, hogy meg ne találjon.

Akkor a fiatal embőr átnyújtotta a kis üvegcset, és azt monta feleségének: — Kedvesöm, ezt fekete kávéba itasd meg vele, és akkor majd el fog aludni — és ezzel ő elbújt.

De azonba már az öreg kuruzsló jött is haza. Azt mongya a kirájkisasszonynak: — Kedvesöm, kész-e már az ebéd?

Azt mongya a kirájkisasszony: — Hogy igenis, kész.

És nagyon kezdött neki hizelögni, kedveskönni. És leültek az ebédhez, és a kirájkisasszony mingyárt a kávécsészét nyújtotta át, és azt mongya: — Igyunk még kedvesöm ezt a kis kávé előbb.

Ezzel az öreg fölvette, és mégitta. De nyomban azt mongya: — Kedvesöm, én nagyon álmos vagyok, és el is alutt. Mikor elalutt, a kirájkisasszony röktön szólt az urának. A fiatal embőr röktön bemönt, és az öreg kuruzslót mékkötözték és kivették a zsebéből a lámpát, amit mindig magánál hordott. És ötet pedig beledobták a tengör ' vízibe, és kijöttek a tengerpartra. Akkor a tengört újból visszaeresztötte, és mégnyomta a kis pontot, újból előtte termött a kis szolgálja: — Mit parancsolsz, kedves kis gazdám?

— Azt parancsolom, hogy a lakodalom azon mód ájjon a királi várban, mind ennek előtte, és mi röktön a királi várban terömjünk.

Éré a kiráj nagyon mégörült, hogy újból a lánya visszakerült, és nagy lakodalmat csaptak, hetedhétországra szólót, és a kiráj átalatta a kirájságot a vöjFINEK. Így tehát élnek boldogan. Ha még ném haltak, máig is élnek.

Takács István.

23.

Vót eccör egy uradalom, és ott is vótak így arató-munkások. Az arató munkások ojan közös konyhárú étkeztek, mint ahogy a summás munkások máig is. És az aratómunkásoknak az ételüket mindig megette ety törpe; az odajárt napról napra a kását elfogyasztani. És vót három embör köztük: egy vasgyuró, egy fagörbittó és egy kütörő. Akkor azt mongya az eggyik a Fagörbittó a többinek: — Megájjatok én majd itthun maradok, és megörzöm, hogy nem foggya megenni a törpe a kását.

Mikor aztán megjött a dél, hogy a kása mekfőtt, beköszönt hozzá a törpe: — Na Fagörbittó, mekfőtt-e a kása?

Azt mongya a Fagörbittó: — Megfőtt, de nem a te részedre.

Aszongya a törpe: — Na máj megláttyuk, hogy kiére. — Azonha elkapta a Fagörbittót a törpe, és a bográcsot, a kásás fazekat rátötte a hasára, aztán mögötte a kását.

Akkor, mikor hazaértek a többiek, azt mongyák a többiek neki: — Na Fagörbittó, hol van a kása?

ö meg azt mongya: — Sajnos, megette a törpe.

Azt mongya a Kütörő: — Na majd hónap én megörzöm. — ö ugyanúgy járt mind az első.

Harmannap a Vasgyuró maratt otthun. Na és débe, mikor aztán mekfőtt a kása, újból megjelönt a törpe. Azt mongya Vasgyurónak: — Na Vasgyuró, mekfőtt-e a kása.

Azt mongya: — Mekfőtt, de nem a te számodra.

A törpe azt mongya: — Na majd megláttyuk — azonba a Vasgyurót el akarta kapni a törpe, hogy odavággya, de a Vasgyuró ügyessebb és erősebb vót. A Vas-

gyúró odavákta a törpét, és a bográcsot á hasára álitotta. Akkor megvárta, még a többiek hazagyüttek, akkor megették a kását a törpe hasáru. Akkor megették a kását, kinyáták még a bográcsot is, mer ki vótak nagyon éhezve.

Akkor a Vasgyuró azt monta a Fagörbittőnek, hogy húzza le a legmagasabb fa tetejit a földre. Mikor ez megvót, a Vasgyuró azt mongya a Kütörőnek: — Kütörő, vágd bele a fejszédet, repicsd szét a fát. Akkor a Vasgyuró a törpe bajusszát — mer akkora bajusszá vót, hogy a földön csúszott, behúzta a farepedésbe, vagyis nyillásba. Mikor ez megvót, akkor a fát föleresztötték. Így a törpe bajusszáná fogva lóggott a fán.

Azt mongya a Vasgyuró társainak: — Na most be-mehetünk pihenni, és majd hónap aztán elintézzük vele a többit.

Mikor a másnap röggel megjött, se törpe, se fa nem volt. Akkor látták, hogy a törpe elment, a fát elhúszta gyökerestü eggyütt, kihúszta a fát. Vasgyuró akkor elhatározta, hogy utánna mennek és fölkeresik akárhova ment.

Hát amin mennek utánna az erdőbe, ráakattak, a fa csapásán el tuttak menni, odaértek ety luk szájjáho, amellik ment a földbe le. És a fa a luk szájján körösztbé vót, de a törpe nem lóggott má rajta.

Azt mongya a Vasgyuró társaihoz hogy: — Csinájjunk mást ide egy kötelet, ojan hosszút, ami legalábbis, hogy leérhet — de hogy mijen hosszi vót, ásztt má elfelejtöttem én is.

És mikor evvel elkészütek a kötéllel, akkor a Vasgyuró azt mongya társainak hogy: — Fagörbittő és Kűzsort-moló, megbizhatok-e bennetök?

ők azt menták, hogy: — Meg.

Na azt mongya: Máj meglátom. De ha becsaptok akkor jaj lesz nektök, ha én visszajövök.

És mikor így mégégyeszték, hogy a Fagörbítettő, és a Kútörő a Vasgyurót léerisztk, akkor a Vasgyaré lement, lészát a föld méjébe. Mikor asztán leért, akkor égy gyönyörű szép tisztásra ért. Ott asztán mént, méndegélt, és látott távóru égy kis házikót. Azt mongya magába: — Na azt mégnézöm, hogy ki van ebben a házban. — Hát amin bemögy, vagyis kinyittya az ajtót, kit lát benn, mint égy gyönyörű nőt. A nő mingyárt azt mongya: — Te boldogtalan embör, hunnan jöttél ide?

Azt mongya Vasgyuró: — Miért vagyok én boldogtalan?

— Azér mer innen élve ném menekűsz.

Akkor kérdészte a Vasgyuró: — Mond még neköm, té gyönyörű léány, hogy ki vagy, és hogy honnét kerültél ide.

Azt mongya: — Én fölüröl, a föld színéröl, vagyis ahonnét te. És engöm — aszongya — elrabót a törpe királ, két testvérömmel égyütt.

És kik vótatok ti odafönn?

— Mi kirájléányok voltunk. De mást siess innen, mert jön a sárkány, aki engöm őriz, és akkor vége az éllétödnék.

— Na — aszongya: — ném baj, ha jön, had jöjjön.

Akkor fére át a sarokba, és megvárta még a sárkány hazajött. Azonba jött is már a sárkány. Ángya r¹ — Idegön szagotT érzök l Ki van itt? Hol van? Röktön széttépöm.

Akkor a Vasgyuró előát: — Itt vagyok.

— Mit keresői, té idegöny, itt?

— Ezt a három kirájléányt akarom mégmenteni.

De azonban a sárkány má még is támatta, és harcra keltek a' Vasgyuróval, de rövid harc után a Vasgyuró legyőzte a sár kánt.

¹ 'azt mondja'.

Mikor asztán végzött, azt mongya a kirátleánynak: — Na kedvesöm, a Te életöd, és a te szabaccságod meg van mendve.

— Ha az életöm, szabadságom meg izz van mendve, de innét szabadulni akkor se tudunk.

Azt mondja Vasgyuró: — Ahogy én bejöttem, úgy te is innen szabadulni fogsz. De mást — aszongya — hol vannak a testvéreid.

— A testvéreim nagyon messze vannak, de csak menny ezen az utón mindaddig, amíg oda nem érsz ugyanijen kis házikóhoz, ott fog lenni a közepső testvéröm.

— Na — ászt mongya: — Isten veled, mához egy évre látni fogjuk egymást.

Útnak indult tehát a törpék birodalmában. Ment, mendegélt, egyszer aztán nagysokára elérközött a második kirátleányhoz.

Beköszöntött őhöz is, és a kirátleány ugyanúgy fogatta, mint a testvérgye fogatta, a Vasgyurót. Itt tehát a Vasgyuró ugyanazon a harcon ment köröszkül, mind az elsőnél.

És mikor végzött it is a munkájával, utrakelt, hogy megmencse a harmadik kirátleányt is. — Tehát harmadik királleányt is megmentette a sárkánytól.

Akkor mind a három királleányt a luk szájjához vezette, akkor ety kosarat fontak iszalgbol, mer akkor még drót nem vót. Akkor ő elsőbben az öregebbik kirátleányt bocsatotta föl. — De mielőtt leszát a földbe, egy csengőt készítettek el, és azt monta társainak, hogy mikor ő mehúzza a csengő kötelét, akkor a kosarat húzzák föl. — És mikor elkészüt lenni a dolgával, akkor mekhúzta a csengő kötelit, és az idősebb kirátleányt fölhúzták.

Mikor az kinn vót, akkor így újból visszaéresztött ék a kosarat a földbe. Így aztán mind a három kirátleányt fölhúzták.

Utolsónak maradt ő, és mivel nem bízott a ravasz társaiba, buzogányát tette a kosárba, elsőnek. Azt gondolta, ha azt kihúzzák, akkor őtet is föl húzzák. De amíg a feleuton vót a buzogány, visszaeresztötték a földbe, és annyira belevágódott a buzogány a földbe, hogy csak a kis vége maradt kinn. — Na — azt mongya — hát megjárhattam volna, ha én ülök bele!

Mer a két társ fönn összebeszélt, hogyha ojan tárgyat küd föl, ami értékös, akkor a Vasgyurót nem húzzák föl. Tehát így elhatározták, hogy a Vasgyurót visszaeresztik a fele útról, és a kirájlányoknak azt monták, ha elárulják őket, akkor kivégzik őket azonnal. Így tehát azok nem mertek ety szót sem szólni attyuknak, hogy ki az ő igazi megmentőjük.

És akkor ezök, a két kirájlány — mer a Kútörő a fiatalabbik kirájlányt választotta, és a középsőt pedig a Fagörbittő, és az öregebbik kirájlány maradt leánynak továbbra — nagy lakodalmat csaptak, hetethét országra szólót.

Hát mást térgyünk vissza a Vasgyuróhol, hogy a Vasgyuróval mi történt?

Tehát a Vasgyuró, hogy nem húzták föl, utrakelt, és ment, mendegélt. Egyszer nagysokára beérközött egy nagy erdőségbe. Amin megy az erdőben, lát egy nagy fészket a fán. Fölmegy a fára. Két kis griff fióka volt a fészökbe. De azonba, hogy ő fölért a fára, egy rettenetös nagy kígyó mászott föl utánna.

Mikor ő meglátta, hogy kígyó mászik föl utánna, fokta a buzogányát, és a nagy kígyót fejbevágtá, és az lezuhant.

Alighogy ezzel végzött, akkora nagy jégzivatar kereködött, hogy a kis fiókákra kéntelen volt a Vasgyuró rájjuk fekünni, hogy mégmenese őket a jégveréstől.

Mikor asztán a zivatar elmullott, akkor a kis fiókák mékszólamlottak, és mékköszönték a Vasgyurónak, hogy

a két nagy veszéjtől megmentette őket. És azt mondták a Vasgyárénak: — Te emböri lény, távozz innét, mer anyánk jön, és akkor vége az életűdnek, bújj el csak minél előbb. — És a Vasgyuró elbújt, és azonba jött a griffmadár.

Mikor hazaért, mingyár azt mongya fiainak, hogy: Idegön szagot érzök. Ki van itt?

Azt mongyák a fiókák: — Nincs itt anyánk senkise:

— Mongyátok meg, mer végzők ti veletök is, mög övele is.

Akkor azt mongyák a fiókák: — Anyánk, ne báncsd ötet sem, de minket sem. Es nézz le a fa alá, hogy mit lácc ott.

Lenézz az anyagriff, láttya hogy egy nagy kígyó fekszik a fa tövibe.

— Ki volt az a bátor férfi, vagy bármi volt, aki titokét megmentett?

— Ha nem bántod, anyánk, akkor megmongyuk, és előhívjuk. De nem csak ez az egész, hogy a kígyótól mentőt, hanem a nagy jégveréstől is.

Azt mongya a griff: — Emböri lény, vagy bármi vagy, jöjj elő, nem bántlak.

Akkor a Vasgyuró előbujt, azt mongya a Griffmadár: — Na te Vasgyuró, vagy bármi, mivel megmentötted a fiaimat a kétszöri veszödelömtől, és hosszú évek óta nem marattak élve fiaim, ezért Ígéröm, hogy bármi kívánságod teljesíteni fogom. Tehát mi a kívánságod tőlem?

— Semmi kívánságom nincs más, mind csak az, hogy vigyél vissza engöm az én országomba.

— Embör, embör, nagyon nagy a te kívánságod! — ,Griffmadár azt mondja: — Jól van embör meg töszöm, de menny mást mindaddig, amig egy épületet nem foksz látni, és menny be kérgy tizenkét ökröt attól az embertől, aki ott van.

Tehát a Vasgyaré útnak indult, ment, mēndegélt, mikor megérközött ára a hère, bement, és ahogy belépöit az ajtón, mit látott, mind azt a törpét, aki a kását megette. A törpe mögijett, és el akart szökni.

Azt mongya a Vasgyuró: — Nē fájj, nēm bántlak, csak a kérésēmet teljesicsd.

— Hát mi a kérésöd, Vasgyuró?

— Neköm aggyál tizēnkét darab ökröt.

Azt mongya neki a törpe: — Menny az istállóba és hajcs el, amennyit akarsz.

A Vasgyuró elhajtotta a tizēnkét ökröt a griffmadár fészkéig. Mikor mögérközött, azt mongya a Griffmadár:

— Vágd lē a tizēnkét ökröt, és fejcsd lē, a bőrit várd össze, és tölcsd meg vízzel. A húst a jobb szárnyamra, a vizet a bal szárnyamra kösd, és mikor jobbról nézők vissza, egy ökröt vagsz a számba, és ha balról, akkor pedig egy tötött bőr vizet, és tē mēg fölűsz a hátamra, de vigyázz, hogy lē* ne ess, mer akkor véged.

S akkor útnak indultak. Így tēhāt, amint mēntek, mikor jobbról nézött vissza, a húst vákta, mikor balru, a vizet vákta. És amin má közelēttek a fölvilág felé, a griffmadár sűrűén nézött vissza, de már a hús is, mēg a VÍZ is elfogyott, de a madár csak kérte az ēnnivalót. Itt már a Vasgyuró nēm tudott mást tēnni, a combjából vágott lē egy darabot, és azt atta néki. De akkor má közelēttek, és már a világosságot látták. Mikor aztán kiértek, leszát a griffmadár, azt mongya a Vasgyurónak:

— Tē embör, mi vót az, amit utoljára vaktál a számba?

— Az én combombu vaktam lē egy darabot.

— Ha én azt tuttam volna, hogy ojan az embörhus, akkor nēm hosztalak volna föl, mēgēttelek volna, de mivel itt vagy hazádban, nēm bántlak, — és ezzel ott hagyta, és elmēnt vissza az ő hazájába.

Eddigre má a Vasgyurónak ēty hétēves .kisfia vót a

kirájlánytu, a kisfiú a kiráj disznait őriszte, és a Vasgyuró oda vetődött hozzája. Azt mongya néki: — Te kis fiam, kinek a disznai ezek?

— Azt mongya: — A kiráj sógoraimé.

— Micsoda kiráj sógoraid vannak ténéked, hogy tenéköd az ű disznaikat köll őriznöd? — De a Vasgyurónak föltűnő vót a kisfiú ábrázata, és ráismert az annyáról, s kérdi tőle: — Hol van a te apád, és a te anyád?

— Anyám otthon a sógoraimná, és apám a messze világba.

Akkor má a Vasgyuró tutta, hogy ki a fiú, és hogy kik a sógorai. Azt mongya a Vasgyuró a kisfiúnak: — Jöjj velem kis fiam, haza!

— Nem mehetök, mer a sógoraim megvernek.

— Ne féjj semmit, majd én is ott löszök veled!

És elmentek haza. Ahogy a Vasgyuró belépett a kapuim, az örök megállították őket, és nem engették be. Azt mongya Vasgyuró: — Eresszetök be, vagy jelöncsétök á kirájaitoknak, hogy itt van a Vasgyuró.

Az örök jelöntötték, és a Eagörbitő, és a Kütörő el akartak szökni, mer tutták, hogy mi következik mást. De Vasgyuró elfokta őket; azt mongya: — Mást akartok szökni, ugye? Ne féjjetök, nem löszök oj rossz hozzátok, mint ti énhozzám!

És azonban ő elejbe is futott má az ő kedvesse a kisfiával égyütt, mer akkor má a kisfiú jelöntötte az annyának a történeteket.

Akkor a Vasgyuró megesküdütt az időssebb kirájlánnyal, és nagy lakodalmat csaptak.

A sógorlányai nyugodt életöt éltek a kiráji kastéjban, de a férjeiket elüzte ki az országból, ő pedig átvette az ország kormányzását, és boldogan éltek. Még mást is élnek, ha még nem haltak.

Takács István.

24.

Éjszaka egy asszonynak lett ety fia. Annak Este lett a neve. Amikor megszületőit, mingyár azt monta az anyának: — Aggyál ruhát, mer el megyek ki. — Akkor azt monta a gyerek, hogy ű most nem vár a ruhára, elmén ki a zerdőre.

Közben meglőtt az éfél, megenn születött effia, annak Éfé lőtt a neve. E is kimönt az erdőbe, talákozott avvá, raktak tüzet, de nem tutták, hogy űk testvérök.

Meggyütt a hajnal, hajnalba még egy fia lőtt neki. Ennek Hajnal lőtt a neve. Amikor e is kimönt az erdőbe, ezt má nem engették oda a tűzhő, nem tutták, hogy űk testvérök. Ennek attak ety kis parazsat, ez külön rakott tüzet.

Hét évig ott tüzeltek ety fojtába, és azon a napon, amikor mekszülettek, sorba hazamentek: — Anyám, aggyá ruhát, had ötözsek föl.

Az anyja meglepődött, mer azt hitte, hogy a vadállatok széttépték űkét. Azt monta: — Fekügg le fiam, mire fölébrecc, kész lessz a ruha.

— így ezen mód mind a kettőt írgya föl. Az érdökösse még ezután gyün. Mindenkor fokozatossan, az Éfé éfélkor, a Hajnal hajnalban.

Hét évig aluttak, mikor a hét év lejárt, úgy sorba ébreitek föl, ahogyan születtek. Ittutták¹ meg, hogy űk hárman testvérök. És közbe a királnak vót három lánya, azok nyomtalanu eltűntek. A királ mektutta, hogy ennek az asszonynak mijen különös gyermekői vannak. Fölhivatta űket magáhó. Azt monta hogy: — Tinektök tunni köll, hogy hun vannak az én lányaim, mer ha nem a nyakatokat levötetöm.

¹ 'így tudták'.

Bizon a lékkesebbik nem ijett meg, hanem azt monta, hogy uan hosszi láncot csinátasson, aki fölér az égig.

Összeszötték az országba, ami csak vét lánc, kocsikra rakták és ki akarták huzatai a zerdő széllire. És annyi fogat nem volt, aki elbírtá volna. Akkor a Hajnal mékfokta, és kihúzta maga.

Mas mikor kiértek a zerdőbe, azt monta a Hajnal az Este bátyának, hogy mennyén, hozzon valahunnan tüzet. Asztán mint mönt, tálát ety tüzet, látta mint égy ördög süt égy embört. Az ördög azt mongya neki: — Jó hogy jössz, a hónapi röggelirú nem kő gondúkonni. Ez mégijett, és hát léült, várta, mi történik vele.

Közbe ezök nem győszték várni, a Hajnal monta az Éfél bátyának: — Ergye keresd még az Este bátyát, hogy hun van, és hozzatok tüzet.

E is, hogy mégláttya a nagy tüzet, e is odamégy. Az ördög akkor má javába étté ezt az embört. És amikor az ördög meglátta Estét, azt mongya: — Jóvan, legalább a hónapi ebédrü nem köll gondúkonni. — E is mégijett, és mingyár léült. Várta, hogy mi lössz vele. Látta, hogy ott van az Este bátya, de ném mertek még egymásnak szőni sé.

Közbe a Hajnal megunta a várást, a láncot ném szerette vóna otthagyni, de kénytelen vót émönni, mékkeresni bátyait.

Észrevötte tüzet, mégy ára és rápörűt a bátyaira: — Mit üdögétök itt? Mér nem hoztok tüzet?

Az ördög viszont ennek is monta: — Jó hogy gyüssz, megvan a hónapi vacsorám is.

Dehát Hajnal azt monta: — De én ném azért gyüttem ide, hogy neköd vacsorád lögyek, haném tüzet akarok vinni. — így hát abba eggyésztek még, hogy aki reggere nagyobb tud hazunni, azé lössz a tűz.

És hát szóval az ördög ném mert ezöktü alunni, ezök

még az ördög. Röggé, mikor fölébrettek, az ördög monta: — Nahát most hazuggy égyget!

A Hajnal azt monta a zördögnek: — Előbb te!

Az ördög azt mondta: — Ki este, réggel ném imát-kozik, az ném üdvözül. — Aszongya a zördög: — Hát most hazuggy té!

Hajnal azt mondja: — Láttad-é az éjjel egy pógár itt nyomtatott a fa tetején, a szórna lépotyogott, a szem főmmaratt.

A zördög azt mongya: — Emmá ném igaz — és cSZa/latt.

Akkor foktak a tűzbü, elvitték a lánchó, és ott raktak maguk tüzet. És aztán délfelé a Hajnal fokta azt a sok láncot, földopta, fönn is akatt, éppen ölég hosszú vót.

Hajnal úgy akarta, hogy a bátyjai mönnyenek föl, ű máj léim vigyáz, mer ha ű mén fő, üt máj becsaptyák. Nahát asztán bátyjai ném mertek főmönni, őneki muszáj - jót főballagni a láncon. És ő mikor fölért egésszen, vissza-nézött, látta, hogy a bátyjai becsapták: Vót a városba egy vörös lovag, az szerette vóna a kirá' lányait meg-fogni, vagy méktalálni. Az mégvesztögette őket, és csinyá-tak égy akkora állást, ott a láncot elmeccik, máj ha a lányok légyünnek, az állást eldöntik, hogy a Hajnal mékhaljon.

Közbe Hajnal mikor fölért, körünezött. Ott egy kemen-cét fűtt egy ördög mögenn. Azt mongya Hajnalnak: — Jó, hogy gyüssz, légalább möglössz a kosztom.

Azt mongya Hajnal: — De én ném tudom, hogyan köll ráúni erre a lapátra.

Az ördög erre kapta: — így köll ráúni. — Hajnal még belökte a kemöncébe, rázárta az ajtót, hogy az ördög megsüt.

Amint ballagott, tálát éty szép arany kastélt, ebbü a legidősebbik királyné nézett ki. Azt mongya királlány a

Hajnalnak:— Hol jársz te Hajnal, ahol még a madár se jár?

Azt mongya: — Ne beszélj sokat, gyere velem elviszlek apádhó.

Azt mongya: — Nem mehetek el, inkább te is siess, mer az én uram éty tizenkétfejű sárkány, ha hazagyün, széttép.

Aszmongya: — Csak add ide a kosztyát, amit szokott önni.

Kihozott három egész kenyeret és tizenkétliter bort. Alighogy megette, megitta, gyütt a tizenkét fejű sárkány: — Idegön szagot érzök!

Hajnal nem sokat komédiázott, úgy vákta fődhő, hogy, mind a tizenkét feje leszakatt. És ki vette mind a tizenkét fejbü a nyelvet, étötte a tarisznyába. A királlkisasszony meg hozott egy arany pácát, megütötte az arany kastélt mingyárt arany almává változott. Az aran pácát jümával égyütt szintén eltette tarisznyába.

Azután megin ballagot. Nem messze köllött mönni, mikor mékáláták a középsöt. Az is kinézött az ablakon, az meg má gyémánt kastél vét. Monta, hogy: — Mit kerestök éré, de mennyetek el innen, mer mingyá gyün a huszonégyfejű sárkány-uram.

Azt monta Hajnal: — Hozd ide a zönnivallójját!

A is lehozott mingyá hat kenyeret és húsz liter bort. Megitta, megette, éppen gyütt a sárkány nagy tűzzelvassal. Hamarosan összekapaszkottak, de Hajnal azt is úgy vákta a fődhő, hogy a huszonégy feje mingyár leszakatt. Ennek is kiszötte az összes nyelvét, étötte a tarisznyába. És a királlkisasszony is megütötte ety kis gyémánt pácával a kastélt, az is gyémánt almává változott. Ezöket is beletötte a tarisznyába.

Na mást má két testvér megvót, mást a harmadikér mentek.

Hát azt is mektaláták hamarosan, az egy rubin kastélba vót. Amxná messzirü kiabálta hogy: — Ne gyűjjetök, mer széttép bennetöket a harminckét fejü sárkány.

— Ne spékulájj annyit, hanem add oda a zönnivalóját, a sárkányét, aztán majd elintézzük.

Lehozott kilenc kenyeret, harminc liter bort. Míg evvel végzött, gyütt is a sárkány. A Hajnal összekapaszkodott vele, úgy hogy ennek is léesött mind a harminckét feje a nyakáru. Ennek is kiszötte mindön nyelvit, és eltötte a tarisznyába. A királkisasszony szintén megütötte kis rubin-vesszővel a kastélt: rubin alma lött. Ezöket is eltette a tarisznyába.

Most má meg vannak mendve a királlkisasszonyok, ballagnak a lik felé, ahun Hajnal fölgyütt.

Akkor lénéz Hajnal, úgy vót, ahogyan előbb: ezek állnak ott az álványon. Hajnal úgy akarta, hogy ű mén le elébb, akkor mendve van mindön, de a lányok nem mertek fönnmaranni.

Hajnal mekfogattatta a lányokkal, hogy hét évig tart-hattják a lakodalmat, de addig még né esküggyenek.

Akkor, mikor a lányok lémöntek, Hajnal éballagott befelé. Akkor talákozott közbe egy ősz, öreg embérrel. Monta neki, hogy hogyan miképp van, szeretne innen léjutni.

Azt mongya: — Nézd fiam, mindön hét évben föl-gyün ide égy griff madár lóbörér — mégmutatta, hogy hun a lóbör — burkolózz bele!

Alighogy beleburkolózott a bőrbe, hallotta, hogy a griffmadár gyün. Érozte, hogy a madár viszi léfelé.

Hát a griffmadár lévitte űket az ű fészki-re, éty fa tetejire. És ő pedig tovább émönt, a griffmadár, másik zsákmányér, Hajnal még ott maratt a fészökbé.

A kis griffmadarak ékezték bontogatni a bőrt, Hajnal kibújt, a kis griffmadarak kicurukkútak a fészökbü. —

Közbe egy óriáskígyó mindön évbe mékszokta önni a griffmadár köikéit. Az ment föl a fára éppen, hogy mög-
 öszsi a köikéit, dehát Hajnal elvágta annak a nyakát,
 hogy a kígyó leesett, ledöglött.

Az öreg griffmadár mikor gyűtt vissza, azt monta: —
 Mást már nem is mék vissza, úgyis megette a kölkeimet.
 De mégis megnézöm, hátha éggyet hagyott.

Mikor meglátta ezt az idegön embört, ráförmett, hogy:
 — Mit keresői itt?

Aztán kis griffmadarak mingyár monták, hogy ez men-
 tette meg az életüket.

Hát kérdezte, hogy most mivel hálájja meg, hogy meg-
 mentette a gyermekeit.

Azt mongya, hogy vigye el legközelebb, közelicse meg
 a hazájját.

Förlút a griffmadár hátára, hát az jó övitte, közel a
 hazájjához.

Aztán mikor akart átmenni egy hídon, a vízbü. egy
 sárkánykígyó, a hídon meg egy orozslán vereköttek.

Hát mást gondóta, hogy a sárkányt veri meg, az orosz-
 lának segít. Így aztán ketten könnyen leverték a sárkányt.

Most az orozslán nem akart tüle semmi áron se elma-
 ranni, mindönfelé követte. Fölmönt éffára, gondóta, hogy
 az orozslán máj mégunnya a várást, és otthaggya. Aztán
 az orozslán éggyet nagyot ordított, ű leesött a fáru, aztán
 elájút. Aztán addig nyalogatta, még Hajnal föl nem ébreit,
 így asztán hú pajtások lettek.

És akkor ballagtak a városuk felé. Mikor beértek a
 városba, mindönhun nagy dinom-dánom. Aztán bemegy
 égy vendéglöbe, kérdézi a vendéglöstü, hogy mi az a
 dinom-dánom?

Aztán a vendéglös monta, hogy hét évvel ezelött a
 kiráznak a lányai eltűntek, égy vörös lovag, még két másik
 embör méktalálták, azoknak most van az esküvőjjük.

— Még ma este én is ott löszök.

Azt mongya vendéglős: — Má pedig ijen embör oda nem kerülhet. — Fogattak a vendéglős összes vagyonába.

Aztán akkor a Hajnal írt egy cédulát, odaatta az orosz-lány szájába, hogy ágygá oda a kissebbik királlánynak.

És hát a katonák nem akarták beereszteni a várba, ordított eggyet, a katonák elszalattak, úgy tudott bemenni a várba.

Éppen a kissebbik királkisasszony kinn vót, és elvötte az oroszlántu a cédulát, és elővasta, és szót a testvérgyeinek, hogy: — Itt a megmentünk í És akkor rendűtek egy fiákért, és az oroszlán elvezette őket a vendéglőbe, ahun vót a Hajnal.

Ez a szegény kocsmáros megijett, hogy oda van az egész vagyona, de Hajnal azt monta neki, hogy maraggyon csak az üvé az egész vagyon. — Mikor megismerték egymást, szépen ballagtak vissza a kastélba.

Aztán mikor meglátták a Hajnalt testvérgyei, megijettek nagyon, meg a vörös lovag is.

És akkor a Hajnal a sárkányelvekkel, az arany, gyémánt, meg a rubin kastéllal bebizonyította a királ előtt, hogy ű a megmentő.

Hát a királ azt monta neki: — Tied mind a három lányom, és a királságom, és hát büntesd meg ezöket, ahogy akarod.

A testvéreit széttépette az oroszlánnyal. A vörös lovagot pedig kettőbe vágatta, és kitűzette a várkapura.

Ők pedig éltek tovább boldogul.

Lukács János.

25.

Vót éccér éty királ, nagyon gazdag vót, az egy nagy várba lakott, nagy gazdagsága mellett vót egy szép lánya is. Annyira szerette lányát, hogy még ki se engette a várba, nehogy valaki elvigye tőle. Eccér mégis könyörgött a lány az aptyának, hogy engeggye el sétáni. Mégengette neki az aptya, hogy elmehet, de né nagyon sokáig, hanem hama gyüjjön vissza, nehogy valami bajj érgye.

Ammint sétát a virágos rétön, látta ám, hogy közeliödik feléjje egy legény. De má ném méhetött el elüle, mer má ném vót kitérő ut. A szomszéd királnak a fia vót ez. Mikor találkoztak, kérdözte a királfi a lánytu, hogy kicsoda. A lány ném akarta neki mégmondani, mer nagyon fét az aptyátu. De a legény égyre kérte, hogy mégis mongya még. Lány ném tudott ellentálni a legénynek, mégmonta neki, hogy kicsoda. Mégmonta, hogy ű a királlnak a lánya. Akkor a legény is mégmonta, hogy ő még a másik királnak a fia. Mind a kettő uan szép vót, hogy rögtön mékszerették egymást. Mégéggyeztek abba, hogy hazamegy a királfi, és gyün a lány ér kéröbe. Jíirállán még hazamént, mégmonta az aptyának, hogy hol sétát, és hogy kivel találkozott. Mekharagudott az aptya, és mégijett hogy elviszik tőle a lányát. Aszmonta a lánynak, inkább elátkozza örökre, de ném ágyyá oda a királlfinak.

Izenetöt küldött a másik királlhó, hogy né gyüjjön kéröbe, vagy ha gyün, akkor uan csapattal gyüjjön, aki ötöt légyőzi, az ő várát be tuggya vénni.

Készön vót má a királfi, akartak kéröbe mönni, mikor odaért ez a hírnök. Összeszétte királ röktön a katonáit, és fia mellé atta ükét, és elbocsátotta a fiát avval, még a királt lé ném győzi, és a lányát el ném tuggya hozni, haza ne gyüjjön.

Elindút hát a csapat. A másik kúrálnek a vára egy hegyön vót, észrevették ám a nagy seregöt, amellik a másik királ felü közelödött. Ez a királl is akkor össze-szötte az emböreit, várkaput bezárták, várták az ellenségöt. Az meg is ért mingyá, és követöt küttek, hogy a királ ágygá szépszóval oda a lányát a királlfinak feleségül. Visszaizente neki a királl, hogy semennyiér nem ágygá neki a lányát, mégha tönkre tönné a várát mindönöstü, akkor se.

.Királfi nem tutta, hogy micsinájjon. Kérte legokossab emböreit, hogy aggyanak neki tanácsot. Ezök azt monták, hogy a királl annyira fétti a lányát, hogy annak bájjá nem esik, tehát még kell támanni a várát.

Neki is mentek a várnak, elkeszték ostromolni. De föl-tűnt nekik, hogy belürü nem bántya ükét senki. Mer a benti királ azt monta, hogy ű nem akargya tönkretönni az emböreit, aki akargya, elmenekühet. Mikor aztán ezök méktámatták a várát, a másik királ katonái a föld alatt mind elmentek, csak a királl maratt, még a lányá.

Lány azt monta, hogy ő el ném mégy innen, mer annyira mekszerette a királfit, hogy felesége akar lénni. Hiába kérte az aptya, ném mént. Akkor az aptya elátkozta a lányt úgy, hogy csak úgy szabadúhat még, ha akad uan legény, aki azokat az állatokat mégcsókujja, aki a lánybu léssz. — Háromféle állatnak átkosza el. — De mivel ezt még ném tuggya ténni senki, örökre elátkozva marad.

Közbe a zellenség má behatót a várba. Látták, hogy ugye ott má nincs sénki, elmenekütek. Keresték, hogy hol léhet a királlán, de ném taláták séholsé. A királlfi majném kéccségbeesött, hogy mást micsinájjon. Hazaeresztötte az emböreit, és azt monta nekik, hogy mongyák még az apjának, hogy addig haza ném mégy, még ném viszi a királlánt. Összejárt, keresóit mindönt, de nem taláta sé az utat, sé a lánt.

Kiment a várbu, elkezdőit ott bolongani a zerdőbe. Gondózkodott, micsinájjon. Leüt ott egy bére; hát közelődött ám feléjje egy öregasszon: — Kedves kiráfi — elkezdőit neki hízelőgni — tudom a nagy bajját, de lehet ám azon segíteni — mer ez eggy boszorkány vót.

— Mongya meg, édös néném, akármit megadok érte, csak tuggyam meg!

— Minden holdvilágos éjjel kigyün a vár elibe a várkisasszon, akármi lesz az, akárminek a képibe, az biztos, hogy a kisasszon. Ezt meg kell csókúni háromszor egymásután, föl lessz szabadítva a királlkisasszon.

A királlfi, ugye mindönre képes vót, megvárta ám a zestét, hogy csak valahugyan láthatná meg a kisasszont. Hát amint följött a hódvilág, meglátott ám a vár előtt ety kis nyuszikát, aki högyözte a füleit. Ment feléjje, de bizony a kis nyuszka nem ezalatt el. Megölelte, mekcsókúta háromszor, kis nyuszka eltűnt.

Alighogy ez eltűnt, ballagott ám ki a várbu egy nagy oroszlán. Királlfi mégijett, de azér eszibe jutott az öregasszony szava, ment feléje, azt is megölelte háromszor, mekcsókóta, az se bántotta. — Evvel az oroszlán is eltűnt.

Alighogy az eltűnt, mintha csak égne a kastél, uant látott, gyütt ám a hétfejű sárkány, okátta a tüzet a szájába, úgy, hogy világlott az egész erdő. Nagyon megijett a királlfi: — Lehetetlen, hogy ez lögyön a királlkisasszon! — De a sárkán csak közelődött feléjje, mutogatta a kezibe a nagy kulcsokat, mintha bizatná, hogy:— Ne féjj, angyalom!

Erre odament hozzá a királlfi, megölelte, háromszor mekcsókóta, röktön átváltozott a királlkisasszonnyá. Nagyon megörűtek egymásnak, neki atta kúcsokat: — Tied vagyok, velem eggyütt tied a sok kincs is, mindön. — Bementek a várba, megmutogatta neki a sok kincsöt.

Szöröncsére vót még ottan hat ló, befogtak a hintóba, elmentek a királlfinak az aptyáhó. Mikor a királl meglátta a fiát, nagyon mégörüt. Mingyár méktartották a lakodalmat.

De a menyelány nem láccott boldognak. Kérdözte tüle a völlegénye, hogy mi a bájjá.

— Addig nem lehetök boldog, még az én apám itt nem lössz mellettem!

Aszmonta neki a királlfi: — Azt is elérömtyük valahunnan. — De nem is kellött sokáig keresni, mer má gyütt is a királl. Méktutta, hogy a lányát a királlfi kiszabadította, elment, hogy mégeccer megláthassa lányát. Fölvezették hozzá a zöregöt a lányáhol. Észrevötték egymást, egymás nyakába borútak, örútek, hogy megláthatták egymást. Az öreg megbékút, a lakodalom meg fojt tovább.

Sánta János.

26.

Vót éccer ety királ, annak vót egy fia. Az azt monta a.zaptyának: — Édösapám, most elmögyök, addig még a világon a legszöbb lány nem lössz a feleségöm, vissza sem gyüvök.

“A zaptya nem akarta eleresztteni, könyörgött neki, asztán eleresztötte. Adott neki égy erszént teli pénzzel, hogy az utón szüksége né lögyön. Mént a gyerök, ballagott, odaért égy erdöhó. Ott az erdőbe, jsürü között fönt vót akadva égy vargyu, ott károgott közte, a bokrok között, azt károgtá: — Té jó legény, szabadiccs ki innnen, jószágodat ném felejtöm el, máj mékszógállom.

Akkor a legény kiszabadította onnan az ágak közü, akkor aszonta neki a vargyu; — Végy ki égygy tollat a

Aszongya: Hogyne tunnák! — Megcsavarta neki a nyakát, egy szép tulipán lett belüle; fokta, beletűzte kalaptyába.

Másnap ment ám a királlkisasszon megenn keresni. Éppen ára ment el az öreg mellett, meglátta a kalaptyába azt a szép tulipánt, azt monta: — Nem anná neköm ezt a szép virágot?

Aszongya a zöreg hogy: — A világ mindön kincsiér se adom oda.

Elment a királlkisasszon, de bizony nem taláta meg a legényt.

Kihirdette királl, hogy előgyühet most má a legén. Az öreg égytet tekert megenn a nyakán, a tulipányon, aztán újra legén lőtt. Ment ám a királlfi égyenössen a várba, királlhó, neki atta a lányát, de még a királlságát is.

Sánta János.

27.

Vét ety királlnak három lánya. Elmentek epörgyét szenni az erdőbe. Mind a három vitt magával égy kosarat. A két nagyobbik külön szötte, meg a kissebbik ez szorgalmasan szedegette, az is külön.fagyokéba még alig vét a kosarikba valamit, a kicsike má telesztette. Ez a két öregőbbik akkor nagyon mekharagudott a kicsikére, aztán kosarábu, az üvékbe öntötték az epörgyét, ezt a kislánt meg agyonütötték, nehogy elárúhassa őket, hogy micsinyátak, az aptyiknak. Elásták^égy gödörbe. Onnan kinyőtt égy jávorfa. Hazaméntek, kérdözte az aptyik, hogy hát hun van a kissebbik lány. Ezek még azt monták, hogy úk nóm tuggyák, eltévelt az erdőbe, úk hiába ke-resték.

Királlnak a bérösse meg ára kint őrzött a mezőnn. Az a jávorfa, ami ott kinőtt, levágta, mekcsináta furugjának. Belefujt a furuggyába, mikor kész vót, úgy szót a furuggya hogy:

Fújjad, fújjad, én bérösöm,
Én is vótam kirá lánya,
De most vagyok jávorfábu furujácska.

Megijett a bérös, mi lehet ez, mingyá hazavitte furuggyát, odatta királlnak, monta neki, hogy ű csinyátaTés mit mondott. Belefujt a királl, hogy önála hogyan szöll; anná meg úgy szót hogy:

Fújjad, fújjad, édösapám,
Én is vótam kirá lánya,
De most vagyok jávorfábu furujácska.

Akkor odatta a feleségin ek a királl, anná meg úgy szót:

Fújjad, fújjad, édösanyám,
Én is vótam kirá lánya,
De most vagyok jávorfábu furujácska.

Akkor hivatta lányokat a királl, az egyik lány belefujt, így szót hogy:

Fújjad, fújjad, én gyilkosom,
Én is vótam kirá lánya,
De most vagyok jávorfábu furujácska.

Belefujt a másik anná is éppen úgy szót.

Kérdözte akkor a királ a béröst, hogy hol találta ezt a fát. Bérös kivezette őket a helre, kiásták azt a gödröt, méktaláták benne a lányt. Mikor kiásták, hát újra fölét a lány. Akkor a királl hazamönt, a két nagyobbik lányt elzavarta a világba.

Itt a vége.

Sánta János.

Egy embernek mekhát a felesége. Egy kis lányuk maratt a felesége után. A szomszédba meg vót egyg özvegy-asszony, annak is vót egy lánya, mint ezé az emböré. Ez a kislány, az emböré odamönt mindig jáccani a szomszéd-asszonyéhó. Az asszony ezt a kislányt — úgy tett mindig, mintha nagyon szeretné, adott neki enni, mekfésüte, szallagot kötött a hajába. Aszmonta öcceer annak a kislánynak. — Nagyon szeretlek, ugye mijen jó édösanyád lennék!

Kislán hazament, monta az apjának, hogy mijen jó lenne, ha ez lenne, a szomszédasszony, az ű édösannya. De az embör azt monta neki, ha azt idehozná, akkor nem lenne má uan jó, mind mást ű hozzá.

De a kislány csak könyörgött, az embör akkor ráát. Elment a szomszédasszonyhó, megbeszéte a dógot, és átvitte az asszonyt őhöz. A nagy jóság csak éppen egy nap tartott, másnap má csak az ű lányát szerette. De a két kislány azok nagyon mekszerették egymást. A mustoha meg azon vót, hogy hugyan tugya eltenni a háztu ezt a lányt.

Mikor az ura nem vót othun, fokta, levákta kislánnak a fejit, s rákötötte egy kendővel a nyakára, odaállította az ajtóba, és kütte érte az ű lányát, hogy hívja föl, ha nem akar gyünni, akkor üsse pofon.

•Mustohának az édöslánya odamönt érte, szót neki, hogy gyere be. — Persze ez nem ment, mer má halott vót. Odament hozzá, megfokta kézit, hogy majd ű szépön bevezeti. Megrántotta, hogy ety kicsit akarta vezetni, leesött a feje. Sírva fakatt a kislány, elkezdett kiabáni az anyjának. Odament az annya, monta neki, hogy leesött az öccsinek a feje.

Aszmonta neki a zasszony, hogy nem bajj, ne sirgy azér. — Fokta a zasszony, bevitte a kislányt, betette egy nagy fazékba, mekfőzte. Gyütt haza az este a zura, annak szépön kitaláta, mégvacsorátak. De a kislány nem övött ety falatot se, csak rédogát. Az asztal alatt összeszette a csontokat, amit lédobátak, egy keszkenyőbe belekötötte, és elásta.

Hát másnap egy szép madár lett ebbü a kislánybu, fölszát a háztetőre, aztán azt monta:

Anyám darabokra szedett,
 Apám megevett,
 Jó Mariska, hú testvérem,
 Csontocskáim összeszette;
 Ni mijen szép aranymadár lett belülem.

Mustoha meg kigyütt, elzavarta a madarat, mer nagyon fét, hogyha az embör mekhajja, mégtuggya, mi történt.

De a madár alighogy elröpült, újra visszazát. Hozott magával egy gyönyörű aranyláncot, még egy nagy malomkővet. Akkor asztán odaszát mégenn a háztetőre, a kislány is mégenn észrevétte: — Nézd kis Mariskám, mit hoztam neköd! — és lédobta az aranyláncot.

Ere má a mustoha is ott termött, és kérdözte: — Hát neköm mit hoztá?

Fokta, rádopta fejire malomkővet, összezúzta a zasszont: — Neköd meg ezt hoztam!

Mégrászta magát, aztán újra kislány lett belüle. Azután boldogan étek, ném vót semmi bajjuk, sohasem kellett vóna meghalniuk.

Sánta János.

29.

Égy embörnek vót három fia, asztán akkor az egyiket, a legüdössebbiket elkütte, hogy mennyen szógáni. Aztán mikor ment, talákozott, egy öreg embörre. Akkor kérdezte tüle az öreg embör, hogy hová mén.

Ez a gyerök meg monta, hogy elmén szógállatot keresni.

Akkor az öreg azt monta: — Akkor én mekfogadlak, nem lessz rossz beled énnálam. Nem lessz más dógod, mind mindönnap a birkájaimat kell kihajtani.

Más nap röggel — akkor má szóval beszegödött — másnap röggel hajtotta a birkákat. Mikor hajtotta a birkákat, azok odaértek egy vizhő; azon a vizönn meg csak egy vékony száll deszka vót. Birkák mind átmentek, és ez nem mert átmenni. Egy birka hozzádörgölözött, hogy kapaszkoggyék őbelé, majd ő átalvezeti.

Ez kimaratt: Mikor kihajtott, az ' öreg adott neki egy kulacsot, meg egy tarisznyát, hogy abba, amit ősznek, meg amit isznak, hozni kell neki.

Mikor ezök átmentek a vizön, a birkák, megrászkóttak, és mind angyal lótt. S akkor ott ugye gyóntak, áldoztak: ugye ostyát ettek, meg bort ittak. Akkor megfordútak, újra megrázkóttak, megenn bárányok lettek, gyüttek hazafelé.

Akkor gyüttek, átgyüttek a vizön. A gyerök tépött föl füvet, meg meritött vizet, majd azt viszi az öregnek; gondóta, hogy ezök biztos ijent öttek, ittak.

Akkor hazamentek a birkák, ű meg ballagott utánnik. Akkor az öreg kérdezte tüle, hogy: — Hoztál, amit ettek meg ittak?

Ez meg aszonta hogy: — Hoztam — mutatta neki a fűjét meg a vizet.

Letellett az üdeje, füzetté a zöreg. Kérdezte tüle, hogy mi kell: ety tál arany, vagy a lelköd üdvössége?

½Akkor ez a gyerök a tál aranyat kívánta.

Akkor vitte a tál aranyat, ballagott hazafelé; bement egy kocsmába, aztán ott elitta a tál aranyat. És akkor hazamönt, asztán otthun nagyon haraguttak rá a szülei, hogy nem hozott semmit. Akkor ékülték a másik gyerököt.

Akkor az is ballagott,,a is evvel az öreg embörrel talákozott. A is itt járt, fölfogatta a zöreg; három nap vöt egy esztendő. Másnap az is kapott kulacsot, tarisznyát, aztán hajtott, és monta neki, hogy hozzon, amit ettek és ittak.

Áz is ahhoz a hídhoz ért. A birkák átmentek, ő meg a parton maratt. Egy kis bárány odadörgülőzködött hozzá, mintha mondaná: — Kapaszkoggy belém, majd én átsegítlek a vizön. — De ez belerúgott: — Menny innen.

Aztán ezek is mikor átmentek a vizön, mégráskóttak, ezek is angyalok lettek. Ezek is azt ettek meg ittak mind az elébbiek. Akkor újra mégráskóttak, akkor megenn birkák löttek. Ez is szakított füvet, még tötött vizet a kulacsba. Akkor ballagot utánnik. Hazaértek.

Az öreg ennek is füzetté a bérít, kérdözte tüle: — Mit kívánsz, egy tál aranyat, vagy a leiköd üdvösségit? — Az is a tál aranyat választotta. Amikor mékkapta a bérít, az is bemönt abba a kocsmába, ez is elmullatta. Akkor ez is elmönt haza, ettü is kérdözték, hogy mit keresött. Ez se mondhatott semmit, mer mind elparáhóta.

Akkor előát a lekkissebbik gyerök, azt mondta, hogy ü máj megmutattya, hogy tud valamit szerezni. Akkor elment a lekfitalabbik gyerök is, ballagott, az is evvel az öreggel talákozott. Akkor aztán kérdözte a zöreg, hogy hová megy. Monta, hogy valami jó szögállati belet keresni. Akkor aztán monta a zöreg hogy: — Én fölfogallak, nem lössz rossz dógod, a birkáimat kell kihajtani. Három nap léssz égy esztendő.

Akkor aztán ennek is adott éty tarisznyát még égy kulacsot, és monta neki, hogy hozzon abbu, amit észnek, meg isznak a birkák.

Akkor aztán hajtott ez is. A birkák mentek, ez meg ballagott utánnik. Ezök is odaértek ahhó a hidhó. A birkák átmentek de ez nem mert átmenni. Akkor az a kisbárány ehhez is odadörgülőzködött, mintha mondaná neki, hogy kapaszkoggyon az ű szőribe, majd ű átvezeti.

Ez nem zavarta el, hanem belekapaszzkodott a szőribe, és szépen átmentek a hidonn. Mikor tullértek, mentek egy darabig, odaértek éty kápolnáhó, mégrászkoottak, aztán mind angyal lótt. Akkor ott ugye niegenn megáldoztak, ettek ostyát, meg vért. Akkor ez is megáldozott vélik, és kapott a tarisznyájába még a kulaccsába.

Akkor újra mégrászkoottak, mégen bárányok lóttek, mentek hazafelé. Odaértek a hidhó, szépen átmentek, ez még belekapaszkodott a kisbárányba, az még átvezette, Mikor hazaértek, a zöreg kérdözte: — Édös fiam, hoztá-é abbu, amit éttek, és ittak?

Az még aszonta: — Hosztam.

Akkor monta neki hogy: — Jó mékszógátá! — mikor látta, hogy azt hozott, amit a bárányok éttek. — Mást mékkapod a bérödet, mit kívánsz, éty tál aranyat, vagy a leiköd üdvösségit?

Azt monta a gyerök: — Az arany is nagyon jó vóna, mer nagyon szégényök, de ű inkább a lelke üdvösségit kívánnya.

Akkor azt monta neki, hogy: — Mékkapod a leiköd üdvösségit is, még égy tál aranyat is.

Akkor elmént szépen haza. Hazavitte mind a kettőt. Akkor aztán monta neki az aptya, meg az annya: — Na mit hoztá, fiam? — kérdezték tüüé.

Akkor aztán monta a gyerök, hogy hozott éty tál aranyat. Az öregék nagyon megörütek. Azután boldogan étek, és még most is ének, ha még nem hátak.

Sánta János.

30.

Elmönt a kárászi embör az erdőre fát kivágni. Nagy fa vót, amit kivágott, és belü lukas vét. Mikor várta a fát, hallotta ám, mintha valami károgná benne. Ledűt a fa, levágta, ledűt. Látta ám, hogy uan nagy madarak vannak benne.

Nem tutta, hogy mit csinájjon nekik, ott nem akarta hagyni. Rákötötte a gatyája madzaggyára. Mikor rákötötte minnyát, eccerre föröppentek, vitték a zöregöt. Vitték a zöregöt, vitték, elvitték öre a kárászi falu felé. Itt fojik égy nagy víz, abba a gátba az asszonyok mostak, asztán észrevötték, hogy valami megy a levegőbe, röpül, asztán nagyon mégijettek tüle, nem tutták, hogy mi az. Azt hitték valami sátány.

Elkezték kiabáni, hogy: — Távozz sátán, távozz sátán! — Annyira kiabáták, hogy a zöreg is mékhalotta ott fönn. De az öreg, úgy hallotta, mintha azt monták véna: — Tágiccs gatyát, tágiccs!

Méktágította a gatyamadzagot, a madarak éröpűtek, ű még odapottyant a zasszonyok közé a gátba. De az öreg úgy is örüt, hogy mekszabadút a madaráktu, hogy ném vitték el örökre.

Sánta János.

31.

Éggy asszonynak vót égy lánya, aztán úgy vót, hogy estére gyünnek hozzá a kéretők. Akkor a zasszony monta a lányának, hogy vetközzön lé, azután az új kötényt kösse elibe, és ha itt lesznek a kéretők, akkor aggyon nekik vacsorát is.

A zannya elment onnanhazuru, a lány maga maratt otthum Fölötözött azon mód, ahogyan az annya monta. Persze az éfelejtötte neki megmondani, hogy ötözzön is föl. A lány csak az új kötényt kötötte elibe.

Este lett, gyűttek ám a kéretők, három suhanó gyűtt. Beértek, hát látták ám, hogy hugyan van a lány kiötözve. Mingyár nagyon jó kedvik kereködött. Lány monta nekik, hogy hát üjjenek le, ű meg fokta magát, a túrót odatette a zasztalra ety tányérba, aztán fölment a pallásra, hozott a köténnyibe diót. Mikor begyűtt, akkor az egyik legény kiütötte köténnyibü a diót. „Lány lehajút, elkezte föl-szönni a diót, ami széjjel gurút a földön. Másik legény meg fogott egy kalán túrót, aztán belevágta a lánynak a v gába. Lány a túrót kezte kézivel kikaparni a a hátujjába, rakta vissza a tányérba, aszonta: — Csak egyenek kétők, mer én is elértöm a viccöt!

Sánta János.

32.

Vót ecer egy gazda; annak három fia. Azok közü vót egy uan egygyügyü is, lekkissebbik. Eccer is kimögy a gazda a szürüjére, látta, hogy a szalmája szét van szórva. Fpkták, összerakták az első nap. Gondóta a zöreg: talán valaki boszubu csináta, többször talán nem szörgya széjjel.

Másnap kimögy az öreg, megencsak szét van szórva a szalma. Akkor szót a zöreg a fiainak, hogy ez így nem jó van, kell, hogy őrizzéték a szalmát.

A zelső éjjel a legidössebb ment ki, őrizni. Odaút a szalmakazal tövibe. és onnan vigyázott. Közbe meg-éhözött, evöget. Éty kis egér jön elő, és ott cincogott körülötte. Fokta sapkáját, rácsapott a kis egérre. A zegér eltűnt. A züdössebbik gyerökre álom ereszködött, és elalutt. Fölébrett, láttya, hogy a szalma szét van szórva.

Másnap a fiatalabbik ment ki. Azt monta, hogy ő máj megőrzi. De a is úgy járt, mind a bátyya. Este vacsora-közbe a zegér megjelent, és ő is rácsapott. A zegér eltűnt. Elámosodott. Mire fölébrett, a szalmakazal elszéthur-colva.

Harmadik nap a lekfialabbik megy ki. Bátyyai majnem megverték, mivel uan hűje is vót: hogy az tunná megőrizni a szalmát, ők meg nem?

De ezér a Jankó elment. Este, vacsora alatt gyün a kis egér. Kezdött az egér cincogni, Jancsi észrevette, adott neki enni. A zegér mekszólamlott: — Te Jancsi, ha ügyes löszöl, és megfogadod a szót, akkor nem szórgyák el a szalmátokat.

Azt mongya az egér neki: — Megjelenik itt égy ló, asszokta mindig a ti szalmátokat észórni. De te né ijeggy még — aszongya — adok éty kötőszárt, azt vágd a ló nyakába, és üjj föl a hátára.

Jancsi még is fogatta a szót: gyütt a ló, bevákta nyakába kötőszárt, fölút a hátába, és elkezte nyargáni. A ló mindig csak a szalmakazalnak akart menni, a Jancsi elfékeszte. A ló észrevette, hogy má ném bir a Jancsival, a szalmahó sehogyan se fér. Éccér csak mégszóllát a ló: — Mivel ien vitéz vótá, adok nekéd három sipot. Méllik sipot mégfujod, rögtön itt teröm a nyerög lóval és huszár-ruhával. — Adott neki rézsipot, ezüstsipot, és égy aransipot.

Evvel Jancsi hazamégy. Monta a zédösapjának: — Én megőroztem a szalmát, ném szórták széjjel.

A zaptya azt mongya többi testvérgyeinek: — Lássátok, legbutábbnak tartottátok a Jankót, és mégis még-öröszte a szalmát.

És többet ném is szórták el a szalmájjikat.

Közben a királlánya férhöl akart menni. És a királánynak az vót a kívánsága: — Vót a kastély előtt égy üveghegy, és az üveghegy tetején égy fenyő. A fenyő

tétén egy páca, és a páca tétén egy aranpapucs, mel a kisasszon lábára, passzót. — Aki asztat lovaglással, a papucsot lékaptya, ahó megy férhöz.

A' zországbu mindönhunnan mentek ijen vitézők. Az ő bátyjai is elmentek, hogy megnézzék, hogy ki foggya azt a papucsot levenni.

Jancsi is el akart menni, de bátyjai nem eresztötték. Jancsi gondóta magába: — Csak mennyetek, én úgyis ott löszök.

Bátyjai elmöntenk, Jancsi mékfujta a rézsipot, megjött a rézló, rézöltön.

Jancsi fölöltözött, fölút a paripára, és elmönt a züveg-högy felé, nyargát. Mikor látta a kiráلكisasszony, gondóta magába: — bá csak ez vönné le!

De bizony, Jancsi fele högyig fölvágtatott, és onnan visszafordút.

Megjönnek a bátyjai, mongyák odahaza Jancsinak, hogy mit láttak.

Jancsi azt mongya hogy: — Én is láttam innen a küfalón.

Mérgükbe bátyjai elpusztították a küfalat, hogy a Jancsi ne lássa.

Másnap megenn kezdődött a verseny. Jancsi bátyjai megenn elmentek. Jancsi mekfúta az ezüst' sipot, ott termött a zezüst ló, meg a zezüst huszárruba.

Mikor ment a királyár elé, a királlány észrevette, még jobban szerette vóna, ha ez lett vóna a győztes.

De Jancsi megenn csak fele högyig váktatott föl és visszafordút.

Bátyjai meggyüttek, megenn monták a Jancsinak, hogy mije szépöt láttak.

Jancsi asztmongya: — Én is láttam innen a féször-tetörü. — Bátyyuk mérgibe azt is elpusztította, hogy a Jancsi onnan se láthasson.

Harmannap rnégenn elmentek a bátyyai. Jancsi csak nyugottan várt. Eccér csak mékfújja az aranysipot. Ott terem a zarany ló, még a zarany huszárruha. A Jancsi fölöltözött, és útnak kelt. A királkisasszony észrevette — Most má nincs más — aszongya, mer az utolsó nap volt — csak legalább ez vénné lé azt a papucsot!

Jancsi nekivágatott a hégynek, és fölment a hegytetőig, az üveghegytetőig, és lékapta az aranypapucsot. A hégynek a túlsó felén még elmönt.

Bánkódott a királkisasszony, hogyhát hová tűnt el az a szép huszár, aki lékapta a papucsot.

A Jancsi hazamént, közbe gyünnek a bátyyai is mongyák neki: Míjen szép huszárt láttak ők, sokkal szöbbs vót, mind a másik kettő. Fölváktatott az üveg-högyre, lekapta az aranypapucsot. A másik oldalán még elmönt, a királkisasszony most bánkódik.

Jancsi azt mongya: — Hisz én is láttam!

Bátyya kérdezi, hogy honnan?

Jancsi azt mongya: — Félmentem a házra a háznak a sarkáru.

Mérgükbe bátyyai azt is lepusztították.

Na most a királl kiatta a parancsot, hogy az aranypapucs elvivője jelönközzön.

Haném ném jelönközött sénki se. Akkor elkeztek házkutatást tartani. Közben ide is kerütek, ahun a Jancsi lakott. Kikutatták má az egész házat. Kérdözik, hogy vannak-é még többen. Bátyya azt monta: — Van még égygy de az ném mén sehová sé, semére se, mindig itt-hun van.

— De mindegy — aztmonták — azér megnézünk.

Jancsinak vót éty kis tarisznyájja, amit mindig magával hurcót, abba vót az aranypapucs.

Kikutatták Jancsit, a tarisznyára kerút a sor, hát méktaláták az aranypapucsot.

Akkor néztek a bátyjai, hogy hogyan kerühetött a Jancsi a papucs!?! Dehát mit vót mit tenni, el kellett vinni a Jancsit is, mer arru vót szó, hogy a lëssz a királynak a zura.

Kérdezték akkor a törvényszék, a zura, hogy hun van az az öltöny, amibe akkor megjelent, vagyis lövette a a papucst.

Akkor Jancsi azt monta: Hogyha akarjátok, az is itt lössz mingyá. — Mëkfujta a három sípot, és mind a három ló huszár ruhával ott vót.

A Jancsi fölöltözött az aranyba. Másik kettőt mëg a bátyainak atta, úgy mentek el a királli várhoz. Jancsi átatta a papucst, és így a királynak ... mökkezték az esküvőt. Vót ott uan dínom-dánom, ha abba nem hatták az ivást, talán mëg mást is isznak.

Budi Péter.

33.

Vót ëccër öty kiráj, és annak öty fia. És ögy jós asszony azt monta néki, hogy ő csak szerelmes párját Tündérországba találja. Hát a fiú elkezdett agónni, hogy hogy is fog ő odajutni, hogy mëre van az a TunHérország?

Elment ehho a jósasszonyho. A jósasszony azt mondta neki hogy: — Ne aggóggy királfí, könnyú utón oda-kerúhecc. Elmész ebbé a zerdöbe, és ott talász öty kis kutat. Tö odamész, és ráhasász, és iszó abbu a vizbü, vagyis a kútbu.

Ahogy iszik, ki jelönik mög elötte, mint ögy törpe. A törpe embör má tutta uttyát, hogy a királfí mit akar. — Szöröncséd — aszongya — hogy itt keszted utadat, mer így könnyen kerúhecc oda, ahová indútá.

Így a törpe útbaigazította — Körösztü mész ezön a

ballangon, ami itt előttünk áll, és a ballang túlsó oldalán má a tündérok országába érsz. És ott talász egy szép szabad teret, ahun a tündérlányok fürönni járnak hattyú képibe. Aki legutolsó fürdő lessz, a lessz a te feleségöd, aki legutójjára fürdik. Annak a ruháját vedd magadból — aszongya—s máj mikor keresni fogja, ne add neki mingyá elő, hanem mikor a többi testvérhattyujai elmennek, utójjára szóllicsd meg.

így is követte a királfi, mindönt, ahugyan a törpe megmagyarázta neki. Kiért a tóhoz, megjött a tizenkét hattyú. Aki legutójjára vetközött, mekfigyelte ruháját, hogy hová töszí, és ű avval fére át. Mikor a tizenegy felöltözött, a tizenkettedik persze nem taláta a ruháját.

Mikor tizenegy hattyú elment, a királfi előjött, mekzóllította a hattyút, és rögtön nőjjé változott, és azt mongya neki: — Teérted jöttem, hogy te leszel az én párom.

A tündérlány azt mondta: — Nem ujan könnyen megy ám az, mer apánkat is köll értesíteni erről.

— Nem bánom — aszongya a királfi — akármí következik, én mindönt mekteszek érted.

És evvel utrakelt a tündérlány és a királfi, mennek az aptyukhoz. Éccer is odaérnek a tündérvár elé, jelözik, hogy «megjöttünk.»

A tündérapa azt mongya hogy: — Tudom má mit akarsz, és mér jössz, mer a lányom is má veled van. Ha mekteszed a három próbámat, az sikerül, akkor odadom lányomat, sőt még meg is jutalmazlak.

Evvel kérdezi királlfi, hogy mikor lesznek azok a próbák?

Aszongya: — Háromnapi próba lessz, és mindennap más-más próbák lesznek.

A királlfi evvel visszament a nyugóhelire, kicsit gondnak eresztette a fejit, hogy mi történik most vele? Közbe jön a tündér lány: — Mér aggócc királfi?

— Az atyád három napi próbára tevött, és annak mek kell, hogy felejjek, mer különben nem kaphatlak meg.

Tündérlány azt mongya: — Ne aggógy ezönn, amit lehet, én mekcsinállok.

Gyütt az első nap, azt mongya a tündérapa: — Nézd királfi ezt a szép teret, ezen a térön nekem reggére egy vár lögyön téllé katonasággá!

Királfi elfogatta, és evvel ment a pihenő szobájába. Aggódott, hogy hogy tud ú ide egy várat építeni és röggére éty katonaságot is ... De bízott a lánba, mivel monta neki, hogy ő mindönt mekcsinál. Jön a lány, királfi mongya neki, hogy mit mondott neki az aptya.

— Ne aggógyy ezön királfi, te nem csinász semmit, és reggére ott lessz a vár katonasággá.

Királfi egész éjjé nyuktalankodott, reggel felkel, kinéz, és láttya, hogy a vár ott áll katonasággal. Bemegy, és büszkén jelenti a tündérlány apjának, hogy itt áll a vár katonasággal.

A tündérapa megnézi, és mindön úgy áll, ahogyan ő parancsóta. — Nagyon helös — aszongya — királfi, hogy az első nap is így mekfelelté. Halom második nap azt a héjét tüntesd el, és azon a hejön egy veréblábon forgó kastél lögyön.

Evvel a királfi megenn visszamögy, s várta kedvessét: hogy foggyák megoldani a kérdést. A lány azt mongya: — Ez sem baj, ez is meglesz reggére!

ügy is lött, reggé mindön fontát, ahogy az öreg kívánta.

JKirálfi bemögy, ujbu jelönti. Az öreg aszonta: — Ügy láccik, mindönnek mekfelesz. A harmadik napunk kicsit keményebb lössz, harmadik napra savanyó uborkából egy ezrednek türött-szárú csizmát csináj!

Evvel visszamönt a királfi avval a gondolattal, hogy úgy megy mind a többi napok. Jön a tündérián, és kérdi, hogy mi a harmadik napi próba. Azt mongya a királfi,

elmagyarázza neki a harmannapi próbát. Azt mongya tündérián hogy: — Ezt mekcsinálni nem lehet, nincs más semmi vissza, minekünk innen reggére szöknünk kell, mer különben kivégeztet bennünket. Menny az istállóba, és ott talász két tátost, azokat nyergéd föl, és én ott leszek, fölülünk a tátosra, és szökésnek indulunk.

Reggel fölkel az öreg, az apjuk, várja, hogy mén a királfi parancsra ... Nem jelönt meg. Mingyár tutta, hogy ezidáig ki segítött neki, mingyá a lányát is kerestette, és egyiket sem taláták. Erre a tündérkiráll katonaságot szedetett össze, és a legjobb lovaglókat a legjobb tátosokra ütette, hogy a lányát és a királfit ha élve, ha halva de visszahozzák.

Amint megy a királfi és a tündérlány a tátosokkal, azt mongya a királlfinak: — Nézz vissza, nagyon ég a balfelem, az pedig azt jelönti, hogy vészéi fenyőget bennünket.

. Királlfi hátranéz, s láttya, hogy a nagy porfellebbe katonaság mögy utánnuk. Lány azt kérdőzi, hogy mijen messze lehetnek.

— Itt lesznek mingyá a nyomunkba — feléte a királfi — valamit tennünk kell.

A tündérlány hajához nyút, fésű vót a fejibe, és odatta a királlfinak, azt monta neki: — Ezt a fésűt dobd el!

Ahogy a királlfi a fésűt eldobta, az egy nagy sűrű erdővé vát, és a katonaság nem birt rajt körösztümenni.

Hogy nem bírtak rajta körösztü menni ezön az erdőim, visszamentek, és jelöntötték. Azt monta a zöreg tündér hogy: — Ti buták, az az erdő az én lányom vót, s az a zöld, ami közte vót, a királfi. No ennek a tudatával ujbu megeresztötték a katonaságot: na csak utánnik, még mégen elérhetik.

Amint mennek, megenn mekszóllal a tündérlány hogy: — Ég nagyon a balsó felem, nagyobb vészéi fenyőget, mind elébb,

A királlfi hátranéz, má majnem nyomukba vótak. Mongya a tündérlánynak, hogy már itt vannak.

— Itt ez a lovagló páca, dobb le! — Amint ledobta, égy hid és egy folyó támatt rögtön elő. Katonaság ezön körösztü hajtott, nem vette észre, mikor ezök átalakútak. Megenn visszamentek, és jelöntötték, hogy ezök eltűntek.

Aszmongya tündérkiráll: — Mit láttatok ti az utonn?

— Nem láttunk mink semmi mást, csak egy hidat és egy folyót.

— Lássátok. — aszongya — az a hid vót a királlfi, az a víz vót az én lányom. Ha azt a vizet megváktatok vóna, röktön láttatok vóna a tündérlánt, ha a hidat váktad vóna meg, akkor pedig a királlfit. Hanem mást útnak eresztlek mégeccer bennetöket, ha ijesmi történik veletek, így cselekggyeték.

Evvel megenn üldözöbe fokták a királlfit meg a tündérlánt. A tündérián megenn mekszólal, hogy megen közel vannak az üldözök: — Még egy mentségünk — aszongya — van — evvel leugrátak a tátosokru, és a lány egy malommá vát, és a királlfi meg egy mónár lett benne. Katonaság odaér, kérdözik a molnárt, hogy nem-e láttak ere valakit menni.

— Nem láttunk mink — aszongya — senkit, ölletésünk is csak annyi, hogy eccer kevés, kettő meg sok.

Evvel elmentek vissza, hogy nem talátek megenn semmit se mást, mind útközbe egy malmot.

Mongya neki a tündérkiráll: — Lássátok csak, az a malom az én lányom vót, az a mónár pedig a királlfi. Mást má nem bízok rátok semmit, én magam megyék utánnuk.

Útnak kelt, és üldözi a lányát, és á királlfit. Eccer mekszóllal a tündérián: — Ég a balfelem, de mást má mentség nincs semmi, szoricsd meg tátosodat, mennyire csak bírod, közel a határ, ha azon átmegyünk, akkor nincs apáknak semmi hatása se.'

Úgy is lett, mékszorították tátosukat, mentek villámgyorsan, már az utolsó pillanatba, mikor a határhó érték, a tündérkiráll kargyával a lánya utánn vágott, de már nem tudta lesújtani, mer a határt átlépték.

Leszátak lovaikról és a határszéliön mégátak. Visszanésztek apjukra. És az apjuk ezer nem kívánt nekik rosszat: — Sok szerencsével járjanak, aszongya, és evvel visszament tündérországba, a két pár pedig a királhoz.

És a királlfi jelentette, hogy mekhozta kedvessit. Apja örűt neki, és *ezer* uan lakodalmat csinát, hogy hét vármegye is részt vett benne, és úgy éltek boldogann a királl és a tündérkirállán.

Vége.

Budi Péter.

34.

Három testfér elindút próbákozni az utón. Közben találkoztak az ördöggé. Kérdezte tőlük, hogy: — Mit akartok?

Mongyák a testvérök hogy: — Világpróbáni gyüttünk.

Azt mongya a zördög, hogy: — Szerencsés embörök lehették, ha azt méktöszitök, amit mondok. Lessz háromféle próba, ha azt mektuggyátok csinyáni, akkor boldog emberek lösztök.

Aszongyák a testvérök: — Talán mekfelelünk neki!

A zördög a Sánta Pulutót kérte ki, hogy az foggya neki fölanni a tervet. A zelső nap is birkózni kell ezöknek, és tanakodott a három testvér, hogy ki mönnyön ki a zördöggel birkózni. Közben a lekfiatalabbik, Jankó, ety szakadékból ér, és ott lát egy medvét bent az ösyényök¹ közt ott kecmerögni. Gondóta magába: ez jó lenne birkózónak az ördöggé.

* 'sövények'

Úgy is lett. Gyün a zördög, Jankó mongya neki hogy:

— Ne énelem birkózz, hanem van én neköm egy öreganyám, avval birkózz először, ha azt legyőzöd, akkor én jövök a sorba. — A Jankó mongya neki: — Itt van a szakadéka öreganyám, ha evvel megbirkóztál, én gyüvök sorba.

Odamegy az ördög, kérejgeti a medvét, hogy mennyen vele birkózni, de medve nem tudott, mer benn vót az ösvény közt. Közben az ördög odamögy kiszabadítani. Mikor kiszabadította, a medve elkapta a zördögöt, jó megropogatta a derekát. A zördög alig várta, hogy eressze el. Kiszabadút, Jancsihó szalatt, monta neki: — *Jó tetted* Jancsi, hogy nem gyütté velem birkózni, mer ha öreganyád is ijén erős, akkor te milyen erős lehecc.

Másnap dobásru lett a szó. Vót egy hosszú vaslándzsa karikával, hogy ki mijen messze tuggya ezt eldobni. Az ördög legelőször eldobta, Jancsi majnem s. . . reeseött, mikor látta, hogy mijen messze eldobgya. Fölnézött a zégre, és hirtelen eszibe jutott, hogy a holdba kovácsok is vannak.

— Mást én gyüvök sorba ördög! — monta — húzd ki ezt a lándzsát ebbü a földbü, most majd én dobom. —

— Mefokta a karikát, elkiátotta magába, hogy: — Szent Péter vigyázz, dobok egy darab vasat teneköd.

— öj! — Ezt az ördög hallotta, azt monta Jancsinak: — Inkább hagyuk abba, mindönt, de ezt a vasat oda föl ne dobd.

Evvel elvégezték a második napi próbát is.

Harmannapra futni kellőtött vóna. — Most mi lessz velünk — monta a Jancsi — mellénk fut mást. — Jártak jobbra-balra aggódva. Eccér a Jancsi egy zöldbe mekpillantott egy nyulat alva. Jancsi rávetette magát és mekfokta a nyulat. Gondóta magába, más má kilesznek a bajbu.

Gyün az ördög futásra. Jancsi azt mongya neki hogy

— Én nem futok veled, hanem majd az öcsém,

— Há mér az öcséd?

— Mer ha én futok, még jobban elhagylak.

Hát jó van, beleegyezétt az ördög. Jancsi azt mongya a zördögnek: — Mikor én asztmondom: «hopp, hopp!», akkor futni kell!

Jancsi mongya: «hopp, hopp!» A zsák szájját kinyitotta, a nyálra ráütött, és a futni kezdött, az ördög meg utánna. A zördög menné jobban fut, a nyúl anná jobban előtte. Utóbb az ördög meksokáta má a futást, és visszament. Azt. monta a Jancsinak: hogy: — öcséd ennyire tud futni, te akkor engömet még szásszor jobban elhagytá vóna!

Így nem vót más hátra, mint meg kellett jutalmazni a gyereköket. És így lótt a három szegény gyereökbü gazdag gyereök.

Itt a vége.

Budi Péter.

35.

Eccer vót, hol nem vót, hetedhétországonn is túl vót, vót egy szegény embör és egy szegény asszony. Vót nekik három gyereökik. A lekkissebbik kis gyereök elmönt ki csuszkám, asztán annyira megbetegödött, hogyhát mindig orvost hittak neki. De az orvos nem tudott rajta segitteni mer hát ez is eltörött neki, az is eltörött neki. Nem lehetöit rajta segitteni. Szegény anyna annyira bánta, hogy- megbetegödött utánna. Mekhalt a kisgyereök. Szegény anynyik csak betegösködött, a két nagyobbik gyereök meg éjárt az erdőbe, onnan hoztak neki epröt.

És mekhát az édösannyik is. Szegény kisgyereökök annyira siratták, hogy most önekik nem lössz édösannyik, meg a kis testvérkéjjik is hogy éhát, mi lössz most üvelik.

Azt kérdezte tülük az édösaptyik: — Mást micsinyájjak veletök, ki ápjjon most benneteket 2 — Aszonta nekik az aptyik: — Hozzak nektök egy édösanyát, ki gondoz bennetöket?

Akkor hozott nekik. Eggy mustoha annyik lött a Jancsikának meg a Juliskának. Azt monta a mustoha annyik: — Te embör, ezöket a kisgyerököket el köllene vinni az erdőbe. — Mer nem szivéte ükét.

Az asszony süttöt nekik hamubu pogácsát.: — Embör, jó vóna ezöket elvinni az erdőbe.

Az aptyik nagyon bánta ükét, hogy most elvigye ezöket az erdőbe. Nem akarta.

Akkor megenn monta: — Magsütöttem a részikre a pogácsát, vigyünk el, jobb vóna ezöknek az erdőbe.

Hát az embör beleeggyezett, mit vót néki mit tenni: — Hát csak vidd, ha annyira utadba vannak.

Akkor várt nekik ety tarisznyát. Jancsikának ety kis tarisznyát, Juliskának ety kis táskát. Süttöt hamubu pogácsát, belerakta mindegyiknek a tarisznyájába, úgy elindútak az erdőbe. Aszongya: — Meglássátok gyerekeim, mijen jó lössz nektök ott az erdőbe, mijen jó heletök lössz, szöditék az epröt.

Hát elindútak, aszonta a Jancsika: — Én máj toszok a zsebömbe hamut, asztán máj elszórom, hogy tuggyunk máj visszagyünni.

Elvitte ükét a mustohaannyik az erdőbe, asztán a kis gyerökök észörták a hamut amere möntek. Hát asztán az annyik otthatta ükét, aszonta nekik, hogy csak szöggyék az epröt.

Hát akkor este lött, Jancsika azt monta a Juliskának:

— Juliska, talán jó lössz, ha mi hazamögyünk. — Hát hazaérték, azon a hamus utón visszaérték, amit észörták hamut.

Aszonta az annyik: — Hát ti hazagyüttetök? Hogyan tuttatok ti hazagyünni?

Megenn azt monta a zurának: — Ezöket a gyerököket megenn el köll vinni az erdőbe, mer én nem nézhetök rájjik.

Az embör persze siratta ükét, hogy az ű gyérükéit így el kell pusztítani. Aszonta az asszony. — Nem bánom, akármicsinász vélik, én neköm nem kellenek, mennyének az erdőbe eprészni.

Akkor a nyakába akasztotta az egyik gyérüknek a tarisznyát, a lánynak meg a kargyára a kosarat, bele-tütte a hamubusított pogácsát, aszonta: — Na most indujjunk!

Azt monta Jancsika: — Juliska, tógyünk búzát a zsebünkbe, úgy tüssünk mind ezelőtt is, akkor hamuval szórtunk be az utunkat, más még búzával, aztán máj azon visszagyüvünk.

Elindútak az anyikkal a két kis gyérük az erdőbe. ‘ A kisgyerek mindig visszánézett, és szórtá utánna a buzaszömöt. Aszonta neki az annya: — Micsinász, te gyérük, mér nézül te mindig vissza, mikor mügyünk ezünn az utonn?

Aszonta: — Hát ugye Juliska, azér nézünk vissza, mer nézünk édesapánkat, hogy nem-e gyün utánunk.

Hát mentek, méndégétek, odaéetek az erdőbe égy gyönyörű szép fa alá az édösannyikkal. Aszonta nekik az anyyik: — Csak maraggyatok itten, majd én gyüvök értetök, csak szeggyetök epröt!

Hát az édösannyik elmönt, két kis gyérük ottmaratt. Hát a kis gyerökök várnak, várnak, ném gyün értik sénkisé. Este lött: — Gyere, Juliskám, elindujjunk, máj mi hazaérünk. — Elszórták a buzaszömöt, és azon az utón akartak hazamönni.

Hát szegényük elindútak az erdőbe, mentek, mentek. Odaérték égy házhó; hát a háznak csokoládé vót a teteje, kalbász a kerítése. Aszonta Jancsi: — Na, amit csak

kívánsz, ögyé! Én jobban szeretöm a kalbászt, te meg csak ögyé csokoládét!

Asztán akkor bemöntenek, beszótak oda ahhol a házhol: Nem-e annának önekik szállást, mer má nagyon messzirü gyüttek, aztán elfárattak. Hát a Jancsi aszongya: — Hát öreganyám, maga lakik itten? Látod Juliska, éppen uan, mind öreganyám vét, mijen jó bére is gyüttünk.

Aszonta neki: Öreganyám, itt lakhatnánk-e mink magával?

Aszonta a zöregasszony: — Mér ne lakhatátok itt? Juliska te löszö az én segiccségöm, a Jancsi meg máj mást csinyál. — Hát az öregasszony azt monta: — Hát más csak nyugoggyatok meg, máj röggé elosztlak bennetöket, hogy mit dógoztok.

Hát az öregasszony, mikor fölkétek röggel, azt monta: — Juliska, én aztat gondótam, hogy te löszöl az én segicscségöm, a Jancsit még máj betöszünk hizláni az óba.

Hát ekkor a Juliska mekfokta a Jancsikát: — Gyere Jancsika, máj betöszlek az ób,a. — Juliska bemönt, aszonta:

— Betöttem öreganyám a zóba Jancsit.

Aszonta neki a zöregasszony: na mos csak vigye neki a zönnivalót, had hízzon. Aszonta neki, hogy hogy vággyá le a Jancsikának égyyik ujját, vigye be neki, hogy hadd lássa, hogy most má kövér-e.

Akkor a Juliska odamönt: — Jancsikám, dugg ki a zujjadat — asztán betött neki éty csontot, hogy azt duggya ki öneki.

Akkor bevitte a csontot, aszongya neki a boszorkány: — Még most is ijen ez a Jancsi, még más se hizott meg? Aszonta a zöregasszon a Juliskának: — Juliska; fűcsd eLa kemöncét!

Hát a Juliska átütötte a kemöncét, aszonta: — Ergye nézd még azt a gyerököt, hogy már kövér-é?

Há akkor a Juliska bemönt, aszonta: — Há má ölég kövér.

Aszonta a zöregasszon: — Na Juliska, hozd ide a sütőlapátot, aztán üjj rája.

Mutassa meg öreganyám, hogy hugyan köll.

Az öregasszony ráüt a lapátra, a kislány meg bedobta a kemöncébe, az öregasszont bedobta, kiszalatt a Jancsikáhó: — Gyere ki Jancsikám az óbu, mékhát az öregasszony, a mienk most mindön.

Hát aztán akkor a gyerkök földutak mindönt. Sok arany, ezüst, gyémántot találtak ott, elvitték magukkal és lako.dalmaztak.

Még máig is ének, ha meg nem hátak.

Budi Petemé.

36.

Vét éccör ety királ, annak vét három lánya. Kettő má férhözmenő vét, és ety kicsi. Egész nap a szobába üdögétek, buslakottak. Eccör az édösapjuk bemönt hozzájuk, és kérdi tőlük, mién buslakottak? ök erre azt feléték, hogy férhő kőne má nekik menni. Erre a királ azt feléte: — Ne busujjatok, mennyetek el eprészni vigyétök magatokkal a kis tetvértöket is, és vigyétök mindegyitök ety kis kosarat, és mire este lössz, gyertök haza mind a hárman.

ök el is mentek eprészni mind a hármann. De mikor kiérték az eprésző helre, a két nagy leüt, a férhőmenésiket meséték, a kicsit elkütték eprészni.

A kicsi téllé szötte a kosarát, a két nagyobbnak meg még egy szöm epör se vét. Ekkor a kicsi azt monta: — Mennyünk haza, téllé van a kosaram!

De a két nagyobb egymásra néztek, és kérdöszték:

— Hogy ez *így jó* lesz? Hogy ők üres kosárral mennének haza, a kicsi meg téllé kosárral?! Mit fog majd szólni a mi édesapánk?

Ekkor azt határozták el, hogy a kicsit elássák élve, és az epröt megosszák, és így mennek haza az édesaptyukhol. — És meg is csináták, elásták testvérkéjüket. Amikor hazaértek, kérdi tülük kirájédösaptyuk: — Hol hattátok a kis testvértöket?

— Hát ők nem látták, az egész üdő alatt csavargott. Tehát ha nem ért haza, elkóborgott az erdőbe.

Várt a királl sötétig, de csak nem gyütt a kislán. Vártak röggelig, még akkor se ért haza. Várt a királl másnap, harmannap, de csak nem gyütt a kislán. Ekkor ebéd fölött ety szegény cigánygyerök odaát az ajtóra a kis rossz hegedüjjivel muzsikám. A cigánygyerök akart muzsikám nótát, de nem szót a hegedüjje másképp csak így:

Én is vótam kirá lánya,
Én még löszök kirá lánya.

Ekkor a királ kérdözte a cigánygyerököt: — Mér nem muzsikász más valamit?

— Hát Uram királlom, én akarnék, de nem szöll másképp a hegedüm.

Erre királl azt kérdözte: — Hol vetted a hegedüdet?

— Ez má régi kis szerszám, ezt örököttem a nagyapámtu.

— Hát azuta így van mindig, vonóval egygyütt?

— Nem uram kiráj a vonómat ma váktam, ahogy gyüttem az erdön keresztül, egy bokorba; ezt mekcsinátam, és akárhol muzsikállok vele, minfig csak így szöll:

Én is vótam kirá lánya,
De még löszök kirá lánya.

Ekkor a királ elkísértette a cigánygyerököt arra a bejre, ahol a vonót vákta, és látták, hogy a vonó levágott beje vérzik. Kutattak a földönn, a bokor alatt, ekkor látták, hogy friss hantolás vót. Kikaparták, hát a királlnak a lekkissebb lánya alutt abba kis sírba. Fölvették, hazavitték, és a két testvérgye elibe álitották. Mer ekkor má a kiráj sejtötte, hogy a két nagyobb lán tehette el láb alul a testvérgyiket. És kérdözték a két nagyot: — Mást mommeg, vagyis mongyátok meg, mellötök cselekötte ezt és mér?

Akkor öszintén bevallották, hogy szégyölték, hogy a kislán téllé szötte a kosarát, amig ök a férhómenésön tanakottak.

És így lett a királylányból újbul kirájlány.

A cigánygyerököt meg megajándékoszta a királl.

Kész.

özv. Budi Ádámné.

37.

Vót egy szegény embör. Ez a szegény embör azt monta a fiainak: — Fiaim — azt mongya — most már megnyötetek szép nagyra; most má nem bánom, ha mék-széllettök.

A legidösebb azt mongya, mivel mónárságot tanút, hogy ő elmögy, és majd kisegitti az aptyát a bajbu. — Elindút útnak, és elbücsözött testvéreitü, és az apjátü. Amind elindút, megy, mendegél az utón, közbe odaért egy erdöhöz. Az erdőbe mint mendegél, meglát egy malmot. Amin betér a malomba, kilép elibe egy öreg embör. S ez az öreg embör, azt kérdi tüle: — Mi járatba vagy, fiam?

Azt mongya a fiú: — Legyen szives papám, ety kis kenyeret adni.

S az embör azt mongya neki: — Ijen fiatal, erős embör lettedre nem szégyűsz kérni. Mér nem mész munkát keresni, ahun mökkesöd a kenyeredet?

Aszongya: — Mindenhun nésztem má, munkát keressem, de nēm kaptam sēhun sē.

Aszongya: — Mijen mestörségöt tanutá?

— Molnár segédségöt.

— Hát hogyha szeretné munkát keresni, én mēkfo-gadlak, ha szorgalmas lēsöz. — Az öreg embör azt mongya: — De nálam csak három nap ēgy esztendő.

Azt mongya: — Szívesen itt maradok, hogyha be-fogad.

S erre az embör munkába állította a fiút, s a fiú szor-galmassan dolgozott rēggeltü estēiig.

S mikor lejárt az esztendő, azt mongya: — Nézd, fiam, nēm tudok mást anni, itt van ez a szamar. De éré nagyon vigyázz, mer hogyha ennek azt mondod: — Ráz-kógy csacsikám, s rögtön teli rakhatod a zsebeidet aranyakkal.

S a fiú mind mékköszönte az ajándékot, és elbúcsúzott, • s amind útközben mēgestelödött, betért ēggy utszelli csár-dába szállást kérni.

S mikor bevezette csacsit az istállóba, s lēteritette alá a pakróccát, azt mongya: — Rázkógy mēg, csacsikám. — S éré a csacsi mēgrázkódott, s a molnárlegénynek bőven lett pénze.

Ez a korcsmáros ezt észrevötte, azon gondókozott, hogyan tunná ettü elvonni ezt a szamarat. Még a fiú mēg-röndölte vacsorájját és lēfekütt, közbe a kocsmáros ki-cseréte hasonló szamarra a molnár fiú szamarát.

S rōggel, mikor a fiú fölébredt, boldogan ballagott hazafelé a kicserélt szamarával.

8 mikor hazaért, be akarta mutatni az édosapjának az ajándékot, ráállította a szamarat a pakrócra, aszongya:

— Rázkógy meg csacsikám! — De a csacsi meg se mozdút.

Ere testvérei jót mullattak rajt.

Akkor azt mongya a középső fiú: — Na majd én el-mogyók, majd én nem úgy térek haza, mint te!

Ez is elindút a bátya magyarázása után, ő is beért az erdőbe, de ő nem talált malmot, hanem e hejétt ety kis műhejt talált, mivel ő asztalosságot tanút. Betért a kis házba. 'Kilép az öreg embör, s azt kérdi: — Mi járatba vagy fiam?

Gyerök azt válaszuja: — Munkát keresök.

Az öreg azt mongya neki: — Hogyha szeretsz, fiam, dolgozni, én mekfogadlak. — S ennek is mégmonta, hogy három nap nála égy esztendő.

A fiút beállította akkor a munkába, a fiú szorgalmasan dolgozott reggeltől estéiig.

Mikor lejárt az egy esztendő, azt monta a fiúnak:

— Nem tudok más ajándékot anni, ne idd van ez az asztal.

— S a fiú boldogan elfogatta, és mékköszönte az ajándékot.

S azt monta neki: — Fiam, ha megéhezel, tedd le az asztalt, és mond neki: — Asztalkám tericcs.

Es a fiú eltávozott, és utméntin ő is betért oda a kocsmába, ahol a bátya vöt. S ahogy a fiú nem kért vacsorát, csak szállást kért, ezért a kocsmáros figyelembe vette. És mikor megleste a fiút, látta, hogy a fiú előtt egy asztal terítve van.

S mikor a fiú megvacsorát és lefekütt, kocsmáros rögtön ellopta az asztalt, rögtön elvitte az asztalozhoz, és hasonlót csinátatott hej ette, s azt állította a gazdag asztal bejébe.

S réggel mikor fölébred, mit sem sejtve fölfokta a kicserélt asztalt, és ment vele haza.

S mikor hazaért be akarta mutatni az apjának és testvéreinek. Letette az asztalt és rászót: — Asztalkám,

terics! — Az asztal csak üressen maratt. Ekkor a testvérei és az apja jót mulattak rajta.

Ekkor a lelkissebbik fiú, akit a két bátya a legbutábbnak tartott, akkor ez indult útnak, azon az úton, améj-jiket a bátyjai mesétek neki, ő is beért az erdőbe, de ő égy kis házat tálát csak. Kilép az öreg embör, azt kérdi: — Mi járatban vagy, fiam?

Azt mongya: — Munkát keresök.

— Aztán mije mesterséget tanútá?

Fiú azt feleli: — Esztergájos.

Ezt is mégfogatta az öreg embör.

Mikor lejárt az esztendő: — Fiam, mivel ijen szorgalmas voltál, ne itt van ez az erszény, és ha azt mondod neki: — Dorong táncolj! — Ez röktön munkára kereködik.

A fiú mikor elbúcsúzott az öregtől, mékköszönte az ajándékot. Szerette volna az utón kipróbálni, de ném akatt szérencsége. Haném égy nagy kutya gyütt vele szemközt és igyenésen neki tartott. A fiú mivel megijett, röktön ráparancsolt a dorongra: — Dorong táncolj! — És a dorong kiugrott, és a kutyát elkezte verni. Utóbb, má mikor a kutyát összeverte a dorong, a fiú méksajnálta, és ráparancsolt a dorongra: — Dorong, bújj el! — Dorong elbújt, és a kutya tova mént.

És a fiú, amint útnak indult, ő is betért az útménti csárdába, és amint megréndüte a vacsorát, és a szállást, akkor a kocsmárosnak átatta az erszényt. Megmonta a kocsmárosnak, éré úgy vigyázzon, hogy azt ne merje neki mondani, hogy dorong táneojj!

Kocsmáros átvette az erszényt, s a fiú léfekütt. S a kocsmáros kíváncsi volt az erszényre, hogy valóban igaz-é, amit a fiú mondott, s ráparancsolt: — Dorong táncolj! — Mire a dorong kiugrott, és a kocsmáros hátán elkezdett táncolni. S a kocsmáros ném tudott tőle szabadúni, s oda-

ment a fiúhoz, s könyörgött neki, hogy szabadiccsa meg ettől a fenevadtól.

Erre a fiú azt monta neki: — Hogyha visszaadod a bátyáimnak az ajándéktyát, amit elvették tőlük, akkor mekszabadúhacc tőle.

Akkor a kocsmáros megmonta, hogy minden hol van, akkor a fiú ráparancsolt dorongra: — Dorong, bújj el!

Ekkor a fiú mekkapta az ajándékot, és ment vele hazafelé.

Legidősebb bátyának mikor hazaért odaatta a szamarat, középső fiúnak az asztalkát, és így akkor boldogan éltek. — Hol a szamár rázkódott, hol az asztal terített, és hol a dorong táncolt.

Talán még most is ének, ha meg nem haltak.

Magyari István.

38.

Éccer vót, hol nem vót, vót eccer egy cigánynak egy nagyon gazember fia. Eccer a királ őfelségének a fülibe mént/hogy a cigány mijen nagy gazember, mijen nagy csibész. És elhítta a királ a cigánynak az apját. Azt monta neki: — Te cigány, úgy hallottam, hogy a te fiad nagyon gazembör; és nekem van az erdőbe száz ökröm, azt őrzí száz bérös, hogyha azoktu a bérösöktü úgy el tuggya lopni az ökröket, hogy nem veszik észre, megjutalmazom száz forinttal, és hogyha nem, akkor karó közé huzom a fejit.

Azt mongya: — Jaj, uram, ijent ne kívánnyon, mert ezt az én fiam nem tuggya megcsinálni.

Éré azt mongya a kiráj: — Ergye, csak mond meg neki, és az majd megmongya, hogy tud-e vagy nem?

Mikor megy haza a cigány, a fia a fojosón füttyörész.

Azt mongya: — De jó kedved van, ha méktudod az újságot, tudom, hogy fére áll a szád!

Erre azt mongya a fiú: — Mi az a nagy újság?

Az apja elmeséte, hogy mit mondott kiráj őfölsége. Erre azt mongya a cigány: — Lekkisebb gondom is nagyobb anná! — És elment, vett aranyport, s két tyukajja csibét összeszödött, azokat behintötte. Elvitte az erdőbe, mère a bérösök voltak, s közelikbe elerögette ükét.

Mikor a bérösök ezöket meglátták, fölugrátak, és elkezték utánnuk bujdosni a bokrok alatt; ruhájukat le-tépték. Azt hitték, aranyfogjok s arany fácának.

S ezalatt a cigány ellopta az ökrökét, és ami vélik vót szekér, mind elvitte. Mire visszajöttek a bérösök, látták, hogy már nincsen sè ökör, sè szekér. Elkezték tanakonni, hogy mit is csinájjanak. Erre azt mongya a legöregebb bérös: — Most má, ha úgy történt a dolog, akármí fog is történni, visszamennek, mögmongyák őfelségének.

Mikor elmontak őfelségének, mindent, ő dühébe nem tutta, mit csinájjon: mégis kifogott rajta a cigány!

Másnap röggel fölment a cigány, jó reggelt kívánt őfelségének, és akkor arra azt monta a cigánnak: — Na most má elhiszem, hogy gazember a fiad.

Akkor azt mondta neki, hogy az istállójába van száz , ló, mind a száz ló hátán ül öty huszár. Ezt köll neki ellopni, hogyha nem tudja ellopni, akkor röktöni kivégzés alá kerül. Hogyha el tuggya lopni, akkor mögduplittya az előbbi jutalmat.

Ekkor elmegy haza a cigány, és a fiát ujbu hájjá, hogy fütyül, s ujbu ezt mongya neki: Tudóm, hotyha méktudod az újságot, majd fére áll a szád!

Elmonta neki, akkor a cigánygyerek ujbu azt monta:

— Lekkisebb gondom is nagyobb legyen anná!

Magához vett egy kis hordó bort, lehetett harminc literes, vett hozzá kis altatószert, s beleöntötte a borba.

Hozzá vött egy poharat, és elmönt a kiráji udvarhoz. Ekkor bement az istállóba, és az első huszár mékkérdeszte tüle: — Mit akarsz, cigány?

Erre a cigány azt válaszolta: — Kiráj őfelsége el-küldött ety kis bort, osszam föl rátok.

Azt mongya az első huszár: — Hát csak aggy ide égy pohárral!

8 úgy sorára kérte a többi is, s mire a harmadik má ivott a borbu, az első lefordút a lóru, s így elalutt mind a száz, a cigány.meg kihajtotta a lovakat. Elhajtotta haza ükét, és odakötözte a fához.

Harmadik nap reggel megenn megy a cigányembör, jó reggelt kívánt őfelségének, és őfelsége mékkérdeszte tüle: — Mit csinál a fiad, cigány?

Azt mondja a cigány: — Az én fiam otthon szépen pucujja az ökröket meg a lovakat dal és füttyszó mellett.

Erre azt monta: — Mommeg a gazembör fiadnak, a kapuba áll két ör, és az istálló ajtóba is kettő, a lónak a kötőféktyit foggya égy, lónak a farkát is foggya égy, a hátán is ül égy, és most próbálja még ezéktü ellopni a lovat.

Elment haza a cigány, és monta a fiának, hogy mi az újság. Erre a fiú azt mongya: — Enné má nagyobb dolgokat is csinátam!

Hozzá fogott égy kötött-korsó törkö-pálinkát, és evvel émönt a kiráji udvar elejbe. De amint a kapuná akart bemenni, az örök körösztözték előtte a fegyverüket, és mékkérdeszték tőle, hogy mi van a korszóba.

Azt mongya: — Törkö pálinka!

Erre az örök: — Aggyá belüle, akkor beméhecc!

Mind a két ör ivott helüle; mire beért az istállóhó a cigány, ezek má méj álomba merűtek. Akkor ezök az örök is azt monták: — Mit hozol a korszóba?

Azt mongya a cigány: — Király öfölségitü küdött törkópálinka. Igyatok belüle, mer ezt föl köll osztanom az összes örségnek.

Erre mire a cigány bemönt az istállóba, a lóörök nem is várták, hogy ágygá nekik, hanem elvötték tőle; és ezek elkeszték sorára főihajtogatni. Mire kifogyott a korsóbu, méj álomba merűtek ők is.

Cigány amikor ezt észrevötte, és aki a kötőféköt fokta, - kezín fölü evágta a kötőfékszárat, odament ahó, aki a lófarkát fokta, és kezén fölül elvágta a farkat, s a lóháton ülő Ferkót pedig fölakasztotta a gerendáim, s nyugottan elvezette a lovat.

Mikor ezek fölébrettek, akik a lovat őrizték, már világos reggel vót. Erre odaszóll Pista á Jóskának: — Fogod-e még a ló farkát?

Erre a Jóska is visszazóll: — ÉS te fogod-e a kötőféköt? ÉN fogom a ló farkát.

— ÉN is fogom a kötőféköt, hanem a Ferkó miccsinál?

ÉS erre fölnéznek álmos szemmel, és azt mongyák:

— Még a Ferkó is ül a lóháton.

Akkor ujbu elaluttak nyugottan, abba a hiszembe, hogy még fokták a lovat.

Később ismét fölébrettek: — Fogod-e a kötőféköt? — kérözte Jóska.

Erre azt mongya Pista, mikor megrántya a kötőféköt:

— Fogom ám, de csak a fél kötőfékszárt. — Hátraszóll, aszongya — Te fogod a ló farkát?

Azt mongya: — Fogom én is, de csak egy darabgyát a farkának! — És erre nézik a Ferkót, akkor vöszik észre, hogy Ferkó föl van akaszdva. És akkor nagy ijecségükbe azt monták: — Ha a lovat el is vitte, csak Ferkót ne akasztotta vóna föl!

Erre a külső örök is fölébrettek, s azon tanácskosztak, hogy mit is mongyanak öfölségének. Akkor Jóska azt

mongya: — Akármit mondunk, úgy se hiszi el, nek kell mondanunk a valót.

Mikor megmonták őfölségének, hogy mi történt velük. Erre őfölsége nem is várta, hogy a cigány gyűjön, ki izent neki.

Azt üzente ki neki, hogy most már a végső lopást meg kell neki csinálni, akármi történik is. Ez a végső lopás pedig az, hogy a palota padlásán van négy hízónak a húsa eztet őrzy négy fölfegyverzett huszár. És ezektü hogyha el tuggya lopni, akkor az üvé lehet a hús is meg az összes jószág is, amit ellopott, nem lesz semmi hántása.

Erre a cigány szerzett egy hosszú létrát, s következő éjjel elment a kiráji palotához, s föltámasztotta a hö.sszu létrát a palota padlásáig, a tetőzetig. Felment, és elkezdett hallgatózni: mit beszélnek a huszárok? Mikor fölért, éppen akkor határozták el, hogy mit is csinának, ha a cigány beduggya fejét az ajtónn: Röktön miháncs beduggya a fejét, lecsapják a nyakát, és beviszik őfölségének.

Erre lejött gyorsan, s körülnézett. Akkor látta, hogy az akasztófán ott lóg egy embör. Leakasztotta a holttestét, és fölcipelte a padlásukhoz; ennek bedugta a fejét a palláslukon, a huszárok röktön lecsapták a nyakát, erre a cigány betaszította az egész holttestöt. Az örök erre nagy örömr fölkapták a holttestét, és lészalattak vele őfölségéhez, mégvinni az örömhírt, hogy most végre mekfogták a cigányt.

8 akkor a cigány, aközbe még ezök elvitték a holttestét, elvitte a húst.

Rákövetköző röggelén mént a cigán, jó reggelt köszönt őfölségének.

— Na most asztán mit csinál a fiad? Többet nem lop!

Mongya: — Az én fiam otthon süti nyárson a húst, most má végzött a ló és az ökrök puculásával. — Azt mongya — az én fiamat még agyon sé lőhetne lüni,

Aszongya: — Ergye haza, és küdd el a fiadat!

Erre hazamegy a cigány, elküldi a fiát. Mikor a gyerek elmegy, jó reggelt kíván őfelségének, őfelsége akkor megkérdi tüle: — Na mi újság, gyerök?

Ekkor azt mongya neki a kiráj őfölsége: — Te cigány, neköm a legnagyobb lányom a pokóba van, ha é tudod onnan lopni, az lessz a feleségöd, és tied lössz fele királságom.

Erre cigány elmönt haza, és befogott két legjobb lovat; a kocsit megrakta téglává. Föülűt a kocsira, kezibe vött egy kőműveskalapácsot, és elment a pokol kapujához, és leszörta a téglát, és elkezdőit nagyon kopácsúni.

Ezt a kopácsolást mekhallotta Pulutó: — Ergye — azt mondja egy közlegénynek — Ergye nézd meg, ki van ott kinn, ki zörög!

Kimegy a legény, megláttya a cigányt, azt mongya: — Micsinász, te cigány?

Cigány azt feleli: Templomot.

Aszongya: — Ide ne csinájj templomot!

— De bizony csináltok, hogy nektök lögyön hová jární.

Beszalatt nagy ijeccségre az ördög, megmongya Pulutónak, hogy ki az, és mit csinál.

Erre a Pulutó nagy dühében arculcsapta a közlegényt, aszongya: — Hiába tanúsz annyit, mégsem tucc mindent úgy mekcsináni, ahogyan mondom. Mindig össze beszész mindönféle butaságot.

Kiküldi Pulutó a titkárát: — Te talán többet tucc.

Ez is kimegy, és ez is csak avval a jelenettel gyün vissza. Pulutó ezt, mivel má öreg szolgálja volt, nem bántotta: — De hiába, ezekkel úgyse megyek semmire se! — Erre kimönt ű maga. Megláttya a cigányt: — Micsinász cigány?

Aszongya: — Templomot a részetökre.

Aszongya: — Ide ne csinyájj templomot, inkább mögtöszök mindönféle kívánságodat.

Azt mongya cigány: — Hát ha kiadod a kirájnak a lányát, s megírod a vérszerződést, hogy többet nem foksza a lányért eljönni, akkor elpusztítottam a templomot.

8 Puhító megírta vérszerződést és kiatta a leánt.

Közbe még a cigán fölvette a leányt a kocsira, három ördög meg elment előre.

Nyargalt, és vitte örömmel a királlánt a cigány, s amint megy az úton, egy út mellett lévő bokorból kiugrik egy ördög, aszongya: — Mégájj cigány, amellőnk jobban tud szalanni, azé lessz a lán.

Aszongya cigány: — Te énvelem akarsz szalanni? Hisz — azt monta — az öcsém szásszorta kissebb mind én, és avyal seérsz.

Az ördög azt mongya: — Majd megláttyuk.

Azt mongya a cigány: — Csak gyere eddig a bokorig, ha megütöm a bokrot, akkor indujj szalanni.

Az ördög odaát a bokorhó, a cigán megütötte a bokrot. Erre kiugrott a bokorbu egy nyúl, és a nyúl elkezdett szalanni, az ördög meg utánna. De az ördög még nyomába se ért a Miska öccsinek. Ere az ördög visszajött, azt mongya neki a cigány, angya: — Én velem akarsz szalanni, iszen még avval a kicsikével se érsz, pedig mennyivel kisebb mind én!

Közbe a nyúl leüt. Azt mongya az ördögnek a cigány: — Ergye, nézd most vár ottan!

Azt mongya az ördög: — Minthogy én egy leányért megszakaggyak a futásba, inkább vidd, ahová akarod. — És evvel az ördög nyugottan elmönt haza.

Következő bokorná megenn kiugrik egy ördög, mikor mégy a cigán, aszongya: — Mégájj cigány!

A cigány megáll. Az ördög előhúzott éggy akkora ostort, hogy mikor a cigán meglátta, azt hitte, hogy talán

a világot akargya vele bekeríteni. Cigány látta, hogy nem birgya ezt az ostort még megmozdítani se. Aszongya:

— Mit akasz ezzel a kis ostorral?

Erre az ördög azt mongya: — Amellik nagyobb tud evvel az ostorral durrantani, azé léssz a léán.

Aszmongya a cigány: — Hát csak durranacs égyget!

— Akkorát durrantott az ördög, hogy a cigány máj leröpűt a kocsiu.

Aszmongya a cigány az ördögnek: — Most kössük körösztü a fejedet, mer én most akkorát durrantok, hogy elhasad a fejed.

Az ördög beleegyezett, és a cigány az ördög szemén körösztü bekötötte a fejit. Akkor a cigán kihúzott egy nagy durongot a kocsi ódal közü, s úgy vákta fejbe az ördögöt, hogy röktön mékhasatt körül a feje. Ekkor az ördög hazaszalatt, és a lekhosszabb szegeket kérte a feje összeszégelésére.

Közbe a cigány tovább nyargát. Kiugrik ismét égy ördög, azt mongya: — Mégáj cigány, s kihúzott utánna egy nagy kalapácsot. Aszongya: Te cigány, amellikünk ezt a kalapácsot magassabbra tuggya földobni, azé lössz a lány.

Aszongya a cigány: — Dobb föl te előbb, mer ha én földobom, sose esik lé.

Az ördög kapta a kalapácsot, és úgy földobta, hogy a cigán alig látta. A kalapács mikor léesött, úgy belemönt a földbe, hogy csak a nyele láccot ki. Azt mongya a cigány:

— Ha akarod, hogy földobjam, húzd ki a kalapácsot a földbü.

Akkor az ördög mékfokta a kalapácsot, és kirántotta a földbü. A cigány mékfokta a kalapácsnyelet, és erősen nézett fölfelé. Az ördög má mégunta várni, hogy mi lessz a cigánnyal. Rászót a cigányra: — Mit nézel ojan sokáig fölfelé?

Aszongya cigány: — Látod azt a fehér fõlhóket ott fõnn?

Aszongya zõrdõg: — Látom.

Aszongya: — Az én bátyám azon fõllü van kovácsmestõr, és ezt várom, mikor gyün, és majd földobom neki, hogy az csinyájjon belüle sok kis kalapácsot, hogy akármére mész, mindenütt a fejedet verjék a kalapácsok.

Az õrdõg megjíett, azt mongya: — Azt meg ne tedd! Inkább vidd el a lányt, mer ez a lekkissebb kalapácsunk, amivel szegeket verünk a falba, hogy tuggyunk képeket aggatni fõl.

Gigán hazavitte leánt, s a kiráj mikor meglátta, nagyon boldog lett, s mingyárt ráíratta fele kirátságot, s a lányát neki adta feleségül, s akkora lakodalmat csaptak, hogy a kutyák is vödõrbü itták a kávé,; vaslapáttá merték a pecsenyét, háromágú vasvillává dobáták a diót a rétesre, s favillává keverték, hogy meg ne égjen.

Még most is lakodalmaznak, ha meg nem haltak.

Magyari István.

39.

Éccer a királ kertyebe kapát három lány. Így nap-számba kapátak a kerbe. És a kiráj sétát a kert mellett a lányok meg beszélgettek egymás mellett: a kiráj meg figyelmes lett rá.

És elkezte az egyik lány: «Ha engõm a királfí elvõnne, akkora kõnyeret sütnék, hogy az egész regemõnt katonájjának õlég lõnne.»

A másik meg azt monta: «Ha engõm a királfí elvõnne, akkora lepedõt szünnék, hogy az egész regemõntnek õlég lõnne.»

A harmadik azt monta: «Ha engöm a királfi elvönne, ojan gyermeköt szülnék, hold lenne a mellén, csillag a homlokánn.»

És akkor ezt elvötte a királfi.

És a királfinak ugye nem vét más, mind égy szakácsnéjja. Ennek a szakácsnénak vét egy lánya, és azt szerette véna, ha ezt vötte véna el a királfi.

És akkor, hogy ezt elvötte a királfi, azokat ékütte a háztu, akkor ezt vitte oda, szóvá a feleségit, meg a feleséginék az édösannyát. Szóval, mikor elvötte, akkor a királfinak, akkor ugyan má kiráj vöt, el köllött mönni katonának. Be köllött rukkóni. A felesége meg itthon terhes lött.

Akkor odd vót a királ, még mékszülte a gyerököket; mer tényleg úgy lött, ahogy monta a felesége. Mikor a gyerököket mekszülte, megírták az ifjú királlnak, hogy azon mód van, ahogy a leány megmonta előre.

És akkor az az ssszony, aki a szakácsnéjja vót, ez haragudott rá, hogy nem vette el az ű lányát. Mikor a' postás mönt, hogy vitte a levelet akkop — ezek, a szakácsnő . kocsmárosok löttek, és a falu végén laktak — mindig behívták a postást és berugatták, hogy el tuggyák óvasni, hogy mit írnak a királfinak. Akkor ezök elolvasták, hogy mit írtak, akkor beleírták, mintha azok írták vóna: «Micsinyájjunk a feleségöddel, két kutyakölket szült.»

És a kiráj azt írta vissza, hogy a gyerekeket hordóba fenekeltessék és víznek eresszék; a feleségit még elzáratta.

És akkor ugye hamarossan hazagyütt a kiráj és ezöket vitte vissza, akik vótak a szakácsnéjja. Es ekkor elvette a szakácsnéjjának a lányát.

Szóval hát ügyé nagy lakodalom lött akkor újra. ÉS akkor égy ur kitett egy véka magyarót, mikor ez a sok nép összegyűlt, hogy azt ki tunná elóvasni, minden két szemre más szót mondani.

Ezt a két kis gyereket meg kifokta egy erdős. Szóval azoknak nem vót gyerekek. És ahugyan kifokták, kibontották a hordót, két kis gyerek vott benne. Akkor megörütek, hogy két kis gyerekek Jössz. És ez a két kis gyerek is elment a lakodalomba; akkor má hét évesek vótak.

Hogy ott monták, hogy ott a magyarót ki tuggya elővasni, nem mert ajákozni senki se. Ez a két kis gyerek is ott vót, ezek ajákoztak, hogy ők elővassák.

Nahát akkor az urak azt monták, maga a királl is: «Dehogy tuggyátok tik elővasni.»

Hát akkor elővasták; monták: «Hát akkor óvassátok el, ha tuggyátok.»

És akkor elveszték óvasni. Akkor monták, mert mindig két szemét köllött kivonni. Akkor elkezték, hogy

«Két szem magyaró,
Éccer a királ kertyibe kapát három lány,
Két szem magyaró,
És mesét ez a három lány,
Két szem magyaró,
A kiráj még figyelmes lett rá,
Két szem magyaró,
És hallgatta őket,
Két szem magyaró.
Az egyik azt monta,
Két szem magyaró,
Ha engöm a kirájfi elvönne,
Két szem magyaró,
Akkora kényeret sütnék,
Két szem magyaró.

Hogy az egész regiment katonájának ölég
lönne.

Két szem magyaró.

A másik azt monta,
 Két szem magyaró,
 Ha engöm a királfi elvönne,
 Két szem magyaró,
 Akkora lepedőt szünnék,
 Két szem magyaró,
 Hogy az egész regemönt katonájja alá ölég
 lönne.

Két szem magyaró
 A harmadik azt monta,
 Két szem magyaró,
 Ha engöm a királfi elvönne,
 Két szem magyaró,
 Ojan gyermeket szülnék,
 Két szem magyaró,
 Hold lenne a mellén,
 Két szem magyaró,
 Csillag a homlokánn,
 Két szem magyaró.»

És akkor az urak csak bámútak, a királl is, hogy hunnan
 tuggya ezt a két kis gyerök.

Akkor a gyerökök azt monták:

«Ha nem hiszik el,
 Két szem magyaró,
 Tessék itt a jel,
 Két szem magyaró.
 Nézzék meg.»

És kitárták a mejjúket, és föltóták a sapkájukat, és
 ott vót a hold meg a csillag. S akkor a királ nagyon meg-
 örűt, a feleségit mingyá kieresztötték a börtönbű. A gye-
 rököknek is nagyon megörűt. Nagy lakodalom lett újra,

nagyobb öröm vót. A szakácsnőt meg a második feleségit kivégesztette és ezek meg boldogan étek égygyütt, és még most is ének, ha meg nem hátak.

Itt a vége, düleje,
Aki tuggya meséjje.

Takács Istvánné.

40.

Mondom: mást ez kirá lögyön, vagy valami feje-delem? Hát lehet királl is, mer mi úgy mesétünk: királl.

Volt égy kiráj, annak vót három leánya. És ennek a három leáynak mindönnap ety pár újdonatúj cipőt kellett , csinyáni. A királ nem tutta mire véni, hogy hun szaggatik el a cipőjjüket. Kihirdette az egész országba, hogyha találkozik ujan fiatal embör, aki azt meg tuggya mondani, hogy az ű leányai hol szaggattyák el a cipöket, neki ágygyá fele birodalmát, és a leányát feleségül, és a királságát.

Tehát vállalkozott is: hercegök, grófok, gazdagok, szegényük: mindönféle fajtabu nagyon sok.

Dehát egy sem tutta mégörözni, mer mikor ezök ké-szülönni akartak, valami áloamat eresztöttek az örre, és így elaluttak. És így nem vehette el ükét egy sem, mer nem tutták megmondani, hogy hol és mére járnak a lányok, hol szaggatik el a cipőjjüket.

Abba az országba vót égy szégyény kanász-bujtár, téhát az ment a kirájhoz jelönközni, hogy ű megörzi a lányait.

Hát ez odafekütt az ajtóba, ahun a kirájlányoknak a hálló-szobájik vót (vagy volt, az má mindegy). És ez a kulcslukonn mindig benézött, hogy mit cselekösznek a kirájlányok. Ném vót neki égyebe, mind a szürgye, és

kis ruházata. És mikor látta, hogy a királányok gyűnnek ki, nézni ötet, akkor helehúzta magát, és léfekütt, és horkót, mindha ő nem tudom mihen méhen alunnék.

Mikor asztán bement az a bizonyos királlány, aki kinn vét, a testvérgyei azt kérdezték tőle, hogy kicsinál a kis kanász.

Tehát azt monta, hogy: — készíthetünk, merd a kiskanász aluszik.

Mikor osztán elkesztek készülönni, a kis kanász meg leste a kulcslukon, hogy mit csinálnak.

Készülőitek, öltösztek. Mikor aztán fölkészültek, fölötösztek, akkor elővettek égy skatulát, abba vét valami kenőcs; akkor avval bekenték magukat, és ők akkor ki nyitották az ablakot, és elmentek.

Kis kanász meg bemönt, ez is bekenődött; má bekenete magát abbu a skatulábu, és elment utánnik. Mikor fölát az ablakpárkányára, azt monta a kiskanász: — Uccu gubám utánnik, hogy ne maraggyunk el tőlük.

Akkor beértek legelsőbe égy rézerdőbe. A rézerdőnek a közepibe vét éty kút, abba vót rézszinű víz, réz sudárfa, réz gém, mindönféle, még réz vödör is.

Ott lészátak, ittak a vizbü, és mégmosakottak. Akkor fölszáltak, és möntek tovább. A kiskanász mikor odaért a réz kúthoz, ivott és mégmosakodott, és ő is ment utánnik.

A kisebbik léány azt monta, mikor a kiskanász lépszát: — Nénéjjeim, valaki jár utánnunk, mer zörrent az erdő»

Két időssebbik azt mongya neki: — Né beszélj ijén ostobaságot, amére még a madár sé jár!

De a kiskanász mindönhun a nyomukba vót.

Akkor következött utánna az ezüst erdő. Annak az ezüst¹ erdőnek a közepibe vót égy ezüst kút, ezüstszinű víz benne, ezüst gém, sudárfa, és mindönféle ezüst, még a fák is benne ezüst vót.

Ott is leszátak, ittak, és megmosakottak, avval továbbmentek. Es a kiskanász szinte: leszát, ivott, és megmosakodott, és utánik mönt.

Ott is szinte, mikor leszát, a kissebbik leány monta: — Nénéjjeim, zörrent az erdő! — Ott má fenyőgetéssel keztek biztatni: ne beszéjjon, mer megverik.

Tehát akkor megenn elindútak, és beleértek az arany erdőbe. Annak az arany erdőnek a közepibe vét egy arany kút, és arany mindenféle, és aranyszínű víz vét a kútba.

Ottand leszátak, ittak, megmosakottak, és továbbmentek. És a kiskanász szinte: ez is leszát, megmosakodott, ivott, és utánnik mént.

Akkor beértek, odaértek egy nagy várható. Ott a kapu be vót zárva. A lányok még ott vártak, a kiskanász is akkora odaért. Gyüött a kapus, és beeresztette ükét. A kiskanász tehát belopózott vélik.

Abba a várba vót égy nagyszörü táncteröm, oda-kisérték ükét föl a lányokat, és ott neki átak mullatni addig az ideig, még a cipők el nem szakattak. Mikor a cipők elszakattak, lehúzták és bedobták a pad alá, ahol a kiskanász el vót rejtözve. A kiskanász még összeszötte ükét, és betétte a kis tarisznyába.

Téhát ezután kesztek énni, ebédöni, vagy vacsorázni, nem tóm mekkora idő vót, hát minálunk vacsora vót a mesébe. És az időssebb lány lééjtötte a villáját. Fokta kiskanász, beletette tarisznyába. A középső leány, ez még a késit. Azt is beletette a tarisznyába.

Mégenn aztán akkor ökesztek készülönni, és útnak indútak hazafelé. Mikor asztán elindútak, a kiskanász is kisurrant utánnik mingyárt.

Legelsőbe hazafelé érték az aranyerdőt. Ottan megenn leszátak a kútná innya, és szinte megmosakottak. A kiskanász is leszát, ivott, megmosakodott, és lévőtte a vödröt,

beletötte a tarisznyába, meg letört egy aranyágot. Akkor utánnik.

Megenn onnan elindútak, beértek az ezüst erdőbe. Ott az ezüst erdőbe is leszátak, ittak, megmosakottak, és tovább indútak a lányok. A kiskanász ott is leszát, ivott, megmosakodott; levötte az ezüst vödört, letört egy ágot, és beletötte a kistarisznyába.

És onnan mikor elindútak, beleértek a rézerdőbe. És leszátak megenn; ittak és megmosakottak, és akkor fölészátak.

De itt má a kiskanász nagyon sietött, és megenn mikor leszát, nem messze vét hozzájuk: megenn zörrent az erdő. Levötte a vödört, meg egy réz-ágot tört, beletötte kistarisznyába.

Akkor megenn monta a lekkiszebik lány: — Né-néjjeim, akárki jár utánnank, mer zörrent az erdő.

Akkor a nényei nekimentek, és megverték.

Tehát a kiskanász annyira iparkodott, hogy mikor ezök beérnek, ű már az ajtóba fekögyék. Úgy is lett.

Mikor ezek hazaértek, a kiskanász má belehajt a szűrbe, és nagyon horkolt, mintha ű tuggya Isten mennyire alunnék.

Tehát kiment az idösebb lány megnézni, hogy ott van-e a kiskanász. Tehát ott volt, és alatt. — Na — aszongya, mikor bemönt — ez is őmehet ára, amere gyütt.

És másnap röggel a lányok mikor fölkeltek, bementek az aptyukhol, és megenn monták nekijje: — Kegyelmes apánk, királlunk, csináltassál cipőt nekünk, mer elszakatt.

Akkor külte az inast a kiskanászér, hogy így tattá űkét megörözni. De a kiskanász még akkor is ott fekött az ajtóba, a feje a kistarisznyán vót.

A zinas monta nekijje hogy: — Hivat az őfölsége királl, hogy menny be számolásra.

Hamar fölkel, rákapta a szürgyét, meg a kistarisznyát a nyakába akasztotta. Es akkor előszötte a kistarisznyának a fenekirü a cipőket. Kitette hogy: ez az idősebb lányé, ez a középsőé, ez meg a lekkissebbiké.

Kérdözte a királl hát, hogy hol szagatik össze.

Akkor azt monta a kiskanász: — Messze-messze az Óperenciás tengörön túl van egy nagy kastél, és ott abba a kastélba van egy nagy táncteröm, mindön éjjel odajárnak a lányok táncolni, és mullatni. Addig táncolnak, még a cipők el nem szakannak.

Akkor kivette az idősebb lánynak a villáját, meg a középsőnek a késit: — Merd — aszongya — ottan észnek is!

Aszongya a királl: — Na hát kiskanász! Mivel mektuttad orozni, mást a három lányom közü égyet választ-hacc.

És akkor a lekkissebbiket választotta. A kiskanásznak csínyátattak ruhát, mindönfélét, és így mektartották a lakodalmat.

Mást vége van.

Tombi János.

41.

Vót éccer égy nagyon szegény ember. Vót neki égy fia, és az kicsit uan nagyon égygyügyü gyerök vót. Hát kit híjjanak-e körösztapának? És ott vót ety, szóval királi embör, palota, és az ajákozott nekije körösztapának, min bérmakörösztapa.

Amúgy nagy huncfut vót. És talákozott a komájával, monta: — Komám, küggye be a körösztfiaf.

Ugyan bemönt a köröszfia, aszonta neki: — Te köröszfi, neköm van három kutyám, ha ezt é nöm lopod — aszongya — az éjjel, akkor ézárlak.

A köröszfi émönt haza, gondulkozik otthun. Az anyya azt mongya neki, mit gondúkozik?

Aszonta hogy: — Körösztapám kutyáit köll őlopni, mer máskülönbén be löszök zárva. Tehát édösanyám vargyon össze két szalmazsákot.

A fiú émönt este a kapuhoz, a szalmazsákot odatette a lukhoz, megzörgette a kaput, mind a három kutya beugrott. A fiú mingyár összekapta a szájját a szalmazsáknak, és évitte ükét haza.

Reggé talákozik a két koma, kérdözi tüle: — Komám uram, micsinál a köröszfi?

Aszongya: — Van neki három kutyájja, nem tuggya, hogy hol vette ükét, üti-veri ükét, de önni nem ád nekik.

— Mongya neki, hozza vissza ükét.

Fiú ővitte ükét haza. Ety pár füllérré megajándékozta, aszonta neki a királ: — Te köröszfi, látom nagj^huncfut vagy — aszongya — neköm van egy hátas paripám, — aszongya — ha ezt é tudod lopni, akkor még nagyobb jutalmat adok.

A fiú óment haza, megenn gondókozik. Kérdözi az édösannya, hogy mér gondókozik.

Az anyyának monta, hogy mennyen a patikába, hozzon rumot, és álomport.

A fiú fölötözött mind_A szegény ruhába. Este belopózott az ajtón, kapunn szóval. Ement az istálló felé. Az istállóná kívül át ety strázsa, kért tüle szállást, de nem igen akart neki anni. Könyörgött, mekkináta ükét abbu az összekevert rumbu, akkor mégis valahogyan kapott szállást. Látta, hogy a lovat elürü tartyák ketten, hátú a farkáná égy. Annyira kináta ükét az álomporos rummal, utóbb elaluttak mind a négyen. Elóttá a lovat, szép csendesen kivezette az istállóbu, és evezette haza.

Reggé mén a fiúnak az aptya megenn. A királ észrevötte, kérdezte tüle: — Micsináll a köröszfi, komám uram?

Aszongya: — Van neki égy lova, nem tuggya hogy hol vette, nyargajja, de enni nem ád neki.

— Mongya neki, hogy hozza vissza.

A fiú fokta a lovat, visszavezette.

— Látom, köröszfi, te nagy huncfut vagy, hanem — aszongya — a feleségömneE' van égy arany gyűrűje, és égy arany lépődönn fekszünk, ha azt é nem lopod, akkor a fejedet levéteöm.

A fiú ément haza, nagyon gondókozik, kérdi az édös-
annya, mér gondókozik. Fia ezt mongya: — Édösanyám,
főzzön égy nagy fazék kását.

Az anyja főzött is égy nagy fazék kását. A fiú este fokta a nagy fazék kását, elment a kirájnak a kapujja felé. Valahugyan belopózott a kapunn, és kinn vót a kiráj és a felesége vizelleni. A köröszfi meg azon idő alatt belopózott a szobába. A királ éty kicsit később gyütt be. Mire kiráj begyütt, addig a felesége elfujta a lámpát. A köröszfi pedig már az ágy alatt vót. Mikor elfujta a lámpát, kibújt a köröszfi az ágy alu, odaszót a királlnének: — Té anyyók — aszongya — add ide az arany gyűrűdet, mer máj gyün az a huncfut köröszfi, és éloptya. Köröszfi zsebrevágta az aranygyűrűt, visszabujt az ágy alá.

Begyütt a királl, kéri az aranygyűrűt, mer máj gyün a köröszfi, aztán éloptya.

Aszongya neki az asszony: — Hászé most attam oda l

Aszongya: — Akkor má az a huncfut köröszfi el is vitte.

Mikor elaluttak, akkor kibújt a köröszfi az ágy alu az nagy fazék kásával, hágatolódik, hogy jó alasznek-é? Hát hallotta, hogy jó alusznak. Fokta, nagy fazék kását, szép csendesen odaburította az lépüdöre. Aszongya neki a királl a feleséginek: — Micsinátá? — aszongya — hogy ijen lutyakos ez a lepidő? Kejj föl — aszongya — és lé kő vénni a lépüdöt az ágyru, és dobd az ágy alá.

Köröszi ennek meg má örüt, hogy mást má meglessz a lepüdő is. Ledopta az ágy alá az asszony a lepüdőt, köröszfi öszetekerte, és várt tovább. Eccer a királ fölébrett me-genn, kiment vizeleni, köröszfi meg azon üdő alatt ki-szökött az ajtón, öment haza.

Akkor réggé megenn mén a komájja, a királl kérdözi komájját: — Komám uram, micsinál a köröszfi?

— Van egy lepüdője, téllé rakta kövel, és egy arany¹ gyűrűje, az arany gyűrűt huzogati az ujján ókor, az lepüdőt meg körül húzza az udvarba, megrakva kövel.

— Mongya neki, hozza vissza.

Vissza is vitte a köröszfi a lepüdőt és aranygyűrűt, aszongya:

— Látom má nagy huncfut vagy köröszfi, má nem tudok rajtad kifogni. De van egy öreganyám az pokolba, ha azt é tudod hozni, akkor mékkapod a leányomat feleségül. De ha nem tudod éhozni, akkor levetetöm a fejedet.

— Jóvan keresztapám, mektészem azt is, de keresztapámnak egy kocsit lóval kell adni.

Fiú öment haza, nagyon gondókozott, kérdi az édes anyya, mér gondolkozik.

Aszongya fiú, nagy földadatot kapott, az keresztaptyá-nak az öregannyát kell elhozni az pokolbu.

A fiú elment a kovácshó, rendeltetett egy kűműves kalapácsot, és egy kűműves kanalat. Fiú elment be a keresztaptyához, hogy a kocsit késziccsék el, mer neki kell indulni.

Kocsit ékészitötték, fölüt, és neki indút. Ment ment, má hosszú utón ment, látott égy kis nyulat. A keresztfi leszát a kocsiru, mekfokta a nyulat, mer gondúta, még erre is léssz szükség. A nyulat beletette égy zsákba, és bekötötte. Ment, ment, má odaért a pokolnak az kapujjához. Látta, hogy az ördögök ott kinn csavarognak a kapuná. Elüvéte a kűműves kalapácsot és kanalat, bement az udvarba,

sok kő és téglá vót ott a pokol udvarába, ékeszte verni őket kalapáccsá. Eccer kiment egy ördög, látta, hogy a köröszfi ott nagyon zörgelődik. Kérdi tőle az ördög. — Mit akarsz itt csinítani, köröszfi?

Azt mongya kereszti, egy kápolnát, és ebbe mindönnap háromszor meg kő jelönnöd imátkozni.

Aszongya neki az ördög: — Mit kívánsz azér, ha nem kő megjelenni?

Az ördög bement, és benn mekpanaszzkodott. Kiment a másik ördög, ennek sőt, azt monta, amit ennek mondott. E is bement megent, mekpanaszzkodott a Pulutónak. Kiment a Pulutó: — Mit akarsz, köröszfi?

— Ide ety kápolnát csinállok, itt mindönnap háromszor meg kő jelönnötök imátkozni.

— Hát mit kívánsz? — kérdözi az ördög.

— Keresztapámmnak az öreganyját.

A Pulutó megígérte neki, hogy mekkapja, és egy kis vártatva má ki is atták neki. Kiment az öreganyával, fölűtek a kocsira, és ballagtak hazafelé. Fut ám egy ördög utánna, má messzirü kiátott nekijje: — Megájj, kereszti, nem ám tied az öreganya.

Megát a köröszfi, az ördög odaért: — Há mit akarsz, ördög?

Az ördög azt monta: — Itt van nálam egy vazsbot, amellik legmagassabra tuggya földobni, azé lessz az öreganya.

Aszongya köröszfi az ördögnek: Ördög vagy, há dobb föl!

Az ördög úgy föl dopta, hogy alig láccott. Mikor leesött a bot, köröszfi mekfokta, de megmozdítani se tutta. Csak néz fölfelé, az ördög azt kérdi: — Mit nézői köröszfi?

Köröszfi azt monta: — Úgy el dobom, ez a bot sohase lessz a tied.

Az ördög azt mondta: — Ne dobb föl, csak vidd az öreganyát.

Kereszti mégenn nekiindút és ment. Gyütt a harmadik ördög utánna: — Megájj kereszti! Nem a tied ám az öreganya l

Akkor megát megenn a köröszfi, odaért az ördög, azt kérdi tőle a köröszfi: — Hát kié?

Az ördög azt feleli neki: — Amellőnk legnagyobb tud sz . . ni.

Aszongya neki a köröszfi: — Hát ördög vagy, sz .. gy!

Az ördög akkora hatarat sz .. t, köröszfi nem látott körösztü rajta. Köröszfi is elkezdétfodalkozni, legugyult, annyirán nyögött, szemei is kidöllettek. Azt kérdi az ördögT” — Mér nyögsz annyirán köröszfi?

Aszongya kereszti: — Akkora határrá sz . . . k, nem tuttok kigyünni a pokol ajtónn.

Aszongya az ördög: Vidd, vidd öreganyádat!

Megenn nekiindút köröszfi, alig megy el kétszáz méterre, mégenn kiabáll a Puhító: — Mégájj, köröszfi l

— Mit akarsz ördög?

— Nem ám tied az öreganya.

— Hát kié?

Aszongya az ördög:, — Amellőnk legjobban tud futni.

Aszongya: — Hát én nem futok teveled, van énekem ety kis öcsém, az is mekfut teveled. Kereszti kivette zsákbu a nyulat, aszongya kereszfi: — Hát ördög vagy, fuss elü!.

Az ördög ökezdettt futni, az kereszfi meg kieresztette a nyulat a zsákból, az ördög nem érte el. Azt mondta az ördög: — Vidd, vidd, öreganyádat!

így kereszfi már mékszabadút az ördögöktü. Ment, mént köröszfi, utóbb hazaért. Bekocult az körösztapjához, hogy' mekhoszta az öreganyát.

Látom köröszfi, nagy huncfut vagy. Van három lányom, — aszongya — mást választhacc, amel'jk teccik; tied léssz a fele királság.

Így aztán a köröszfibü, szegény vét, és királ lőtt.

Itt a vége.

Farkas Péter.

42.

A régi világba élt éty szegény család, vét neki éty fia, és égy leánya. Bekövetközött az tél, nem volt tűzifájjik. Huszonkét éves volt a fia. Azt monta neki az édosapja és az édosannya, hogy mennyen az erdőbe, a favágók vágják a fát, hozzon égy zsák forgácsot.

Volt nekik égy szamarik és egy kis kordé. Kapott a fiú hat zsákot, üresset, rádobta a kordéra,' és elment az erdőbe. Nagyon fújt a szél, égy vastag fa mellé állt az kordéval, számarral. Es égy idegén hang mékcsapta fülét. Fülelödött, nézelödött, és éty kőszikla ajba mékfigyelt égy embört. Hát amint ő figyel az embört — az égy rablóvezér volt — ez azt monta hogy «téza éffédik», varázsszó lehetött ez; mégnylt egy ajtó, és tizenkettőn ott áltak, és bementek, és ő akkor leste, még ezek kijönnek, és hova mennek.

Mikor kijött a tizenkettő, akkor azt monta a rablóvezér: — «Téza t éktik.» Na mást ő fogott égy zsákot az válára, és ő monta, hogy «téza éffédik», és az ajtó kinyillott előtte. Mást ő tizenöt lépcsőn lehallatt, tizenkét szobát tálát. Voltak a szobákban ruhanemük, fegyverék, ezüstpénz, aranypénz, papírpénz, mind külön-külön szobába.

Az tizenkettedik szobába volt égy nagy göcs, és emberhullák, lévagdosott fejek. Tálát aranypézt, ezüstpézt, rézpézt, papírpézt. Papírpézzel megrakta a zsákot, és el-

mönt. Négy zsákkal hazavitt, akkor a szomszéggya elárulta őtet, hogy honnét szöröszte ezt a sok pénzt. Akkor *azt* mondotta neki: — Itt és itt, ezen a helen. Mennyen, majd ő is kap.

Elvitte^négy zsákot, megrakta, elvitte az utolsó lépcsőig. Meg volt zavarodva, nem nyílt ki az ajtó, zárva maradt a barlangba. A rablókapitány kiadott négy embernek utasítást, hogy körözzék, és lessék a betörőt. És éppen mentek hazafelé, az meg kiabát belülről: «téza tektik, tektik, nem hogy effedik.» — őtet röktön levítették az barlangba, és elárúta a szomszéggyát, hogy az monta őneki, hogy hol ez a barlang. És őtet pedig nem eresztették szabadon, röktön a fejét levákták. És ő megmondta, hol lakik az a bizonyos, hány házsám alatt, és mijen a ház.

Mást a kapitány kiatta a parancsot. Mást a kerekekre gumi-sint húztak, gumi patkót a lovakra. Este tíz óraker a tizenhárom ember utrakelt ahhoz a szegén faluból. Országút vezetőit körösztü; harmadik ház volt a falu végétül.

Tizenegy óraker érkesztek közel a faluhó. A testvérgye fenn vót a szobában, világított, kötött, és észrevette, hogy jönnek ezek. Mást mikor beérkezett az rablóbanda, körülszállták az épületet. A kocsi fel volt szerelve mind egygy lajtos kocsi, abba volt egy őrség. Most aztán vitrom olaj vót készen a házná. Bort kért az illető őrszem, vitrom olajt öntöttek be neki, de a leány!

A leány mentötte meg az egész családnak az életét, mert a rablóbanda bent volt a pincébe, mullattak, és ő az őrszemet elaltatta, és ekkor fegyverbe álltak, és akik a pincébe mullattak, az őszest lelüvöldözték. És akkor a kerbe csináltak egy mél likat, és a tizenhárom embert oda betemették, oltatlan meszet és vizet rájik, és be lettek temetve.

És akkor ők elmentek kocsikkal és elhoszták a sok holmit, pénzt, mindönfélét a zárt barlangba. És akkor peddig ez a gyerök ott lett földesur, és azúta vannak földesurak.

Tombi József.

43.

Hát mikor az én édösanyám mékszületött, akkor a bábaasszony azt monta neköm, hogy mennek el a körösztyanyámér. De a körösztyanyám má mékhát, fönt pihent a menyországba.

Hát én nagyon hama fölmöntem, hogy elhívom a körösztyölésre. Hát mást gondolkodunk, hogy hogy megyek haza, gyorsan kőne utazni. Azt monta Szent Józsep: — Nézzed, fiam, itt a sarokba van egy rakás korpa, ebből fogunk sodorni kötelet! — No de egyrétüen nem ért le, ekkor duflán vettem, rákötöttem az derekamra. Mikor asztán a derekamra kötöttem, ereszkedem lefelé, égy huncfut egér vét a közepén, és elrákta a kötelet, és én leestem, és derékig beleestem a föld közé. Az egyik lábamat kihúztam, és bicskával elváltam combtúbe. Akkor elszalattam haza, hosztam égy ásót, és kiástam a lábomat, és a másikat hozzáragasztottam. Mást mikor hazaértem, már az édösanyám még vót körösztyóve, éppen csak nagyszőrű vendégségre értem, és kérdézték, hogy mér nem jön a körösztyanyám. Azt montam, hogy némjöhet, mert nagytakaritás van a ményországba.

Tombi József.

44.

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás tengeren is túl volt, ott volt ety kiráj, annak vót három fia. Azt monta nekik az apjik, hogy mennyének el szerencsét próbáni; adott nekik sok pénzt, élelmet.

Mentek égy darabig egygyütt, mikor égy nagy erdőből értek, ott égymástu elváltak. Méggyelőlték ottan a fát, mind a hárman égy kardot tettek ety fába, hogyha az vérös léssz, mikor valaméjjik visszatér, akkor az bajba van. Améllik visszagyün, akkor az elindul, keresi azon az utonn, améllikön az elmönt.

Akkor a legöregöbbik, mikor elindút, mént jó darabig a zerdöbe, akkor mégehözött. Akkor égy nagy fa alá léüt, nekiát ott enni. Mikor ott övött, akkor hallotta, hogy a fán valaki jajgatott, aszonta: — Juj, de fázok. — Az még égy vén boszorkány vót.

Akkor aszmonta ez neki, fölszót: — Gyere lé melegönni! — mer ez ott tüzet is rakott, szalonnát csurgatott. Asztán anná vót égy vessző, a boszorkámmá, akkor az úgy vágott vele a földre, ekkor odamöntek ijen vadállatok, és összetépték a királlfit. Akkor összevagdáta a busát, asztán lésósza.

Akkor az a második királfi visszatért ahó a fáhó, látta, hogy ennek a kardgya vérös. Az is elindút ezön az utonn, az is éppen úgy járt. Azt is elvagdáta, aztán annak a húsát odatötte emmellé.

Akkor a harmadik királlfi is visszamönt oda, a lekfiatalabbik, akkor látta, hogy a bátytainak a kardgya vérös, a középső utonn indút el az is, améllikönn az öregebbik bátya mönt.

Mikor odaért ez is ahó a fáhó, ez is éppen ahó a fáhó üt lé, ahun a két bátya mékhát, vagyis összevagdáta

a boszorkán. Evvel vót égy kutya is má (de azt nem tudom, hogy &zt most hugyan szorzott magának éty kutyát?) Akkor ennek is monta az a boszorkán: — Jaj de fázok I

Akkor fölnézött, akkor látta, hogy fönn van égy asszon. Akkor aszmonta: — Léménnék, de féllök, hogy összeszaggat a kutyád. — Mer aszonta, hogy gyűjön le melegönni. — Hanem lédobok én égyg vesszöt, avval verd még a kutyát, akkor nem bánt engem.

Hogy lédobta vesszöt, ném vákta még vele a kutyát, de a boszorkány ném látta, az asztán lement. Akkor mikor a boszorkán lement, még vót még a kutya is. A boszorkán nagyon fét, hogy mást összeszaggattati a királlfi. Akkor monta neki a királlfi. — Nem bántlak, ha mégmondod, hogy pai ez a hús itt? — a két királlfinak a húsa.

Akkor kivallotta a boszorkán, akkor fölélesztötte, mégyákta a vesszővel a húsdarabokat, aztán újra királlfiak löttek.

(Hát asztán hogy is történt vélik, a jó Isten tuggya. Gondókonni kell előbb. Hogy is vót akkor? Há mentek? Visszamentek-é? Mást másik mese gyutna eszömbe, de az nem idevaló.)

Aztán újra elindútak, a lekfiatalobbik odaért égy városhó. Az a város egészen fekete posztóval be vót vonva. Akkor mékkérdözte: — Mit jelönt ez, mér van ez a város feketével bevonva?

Akkor mégmonták neki, hogy azér van bevonva, mer itt tartózkodik égy sárkány, annak mindönnap egy lányt kell odanni, és most a királ lányára kerüt a sor. Asztán a királl má nekiigérte a lányát még a fele királságát, ha valaki mégmentené a lányát, a sárkánt légyözhetné.

Akkor az elmént oda, mer nála vót az a vessző, akít

a boszorkántu kapott, mer amit avval megérintett, az megdöglött.

így aztán könnyen bírt a sárkánnyal. Aztán akkor kivőtte a fogát, a sárkánnak a fogát, nem tudom, hányat, akkor betette tarisznyájába. Akkor lefeküött alunni, kicsit pihenni. Akkor egy veres vitéz messzirü nészte, hogy ez micsináll. (Úgy monták, egy veres vitéz.). Odament, az meg levákta a sárkánnak a fejét, azt elvitte oda a királlhó, aztán azt hazutta, hogy ű győzte le a sárkánt.

Na akkor aztán a királlán, mintha megérőszte véna, hogy nem ez győzte lé, meg is monta, hogy ű nem akar ehho férho mönni.

Ezalatt az idő alatt fölébrett a királlfi, aki legyőzte a sárkánt. Akkor vörös posztóval vót bevonva a város. Akkor kérdözte, hogy mit jelönt ez. Aszmonták hogy: — Mást legyőzték a sárkánt, hogy mást a királlány tartya a ménnyegzőjét a Vörös Vitézzel, mer az győzte lé a sár kánt.

Elindút ekkor oda a királlli várba. Éppen ebédötek. Mikor ez belépött, nagyon mégijett, mikor ezt meglátta. Már ott út a ménnyasszony mellett.' Az mégismerte, hogy ez öte még a sárkánt, nem ő. Akkor azt kérdözte a királlfitu: — Ez öte meg a sárkánt? Ez a Vörös Vitéz?

— Igön — aszongya — mer elhoszta vele a fejét is.

Akkor ászt monta: — Nézzék még, hogy hiányzik-é a foga. Ha ez győzte vóna le, akkor én nem véhettem vóna ki a fogát.

így hát kitűnt akkor, hogy ez győzte lé a sárkánt. Akkor azé lett a királléány, evvel esküdött még. Akkor aztán a Vörös Vitézt kivégeztette a királl, mer hazudott.

Akkor aztán étek sokáig boldogann, még mást is ének, ha meg ném hátak.

Fóris Jánosné, Deák Teréz.

45.

Mátyás királlnak a zidejibe történt a dolog. Kinn táboroztak. Mátyás királl Jí meg áluhát vivött magával, asztán körüljárt a táborba, kíváncsi vét, hogy hugyan bánnak a tiszturak a legénységgel. Hát asztán egy legény nagyon szomorkodott ott a többség között a táborba. Aztán Mátyás kiráj odamönt, mekkérdözte, hogy mi a bájjá a legénnek.

Akkor aztán azt monta a legény, hogy az ű sorsát nem akargya tudatni senkivel, mer az ű sorsa nagyon titkos, az ű bánatos sorsa.

Akkor aztán Mátyás kiráj összecsapott vele, hordatta a bort, elkesztek poharazni. Má a legénynek a zsebgye kiürüt, előbb mind a Mátyás királlé. De aközben el is meséte az ű sorsát, hogy mi az ű bánattya, mér bánkódik annyira. Azt meséte el nekijje, hogy az ű lekkedvesebbik baráttya halálra van ítéelve, mer a föllebvalójjának ellenszegüt, aztán hát másnap lössz a kivégzése; hát aztán azér busút.

Akkor Mátyás királl anná bővebben hordatta a bort, de a legénnek nem vót pénze akkor má, de ű se akarta magát hanni. Van neki egy fakargya, aztán a kargyát itt szokta hanni álogba, a a fakardot töszi helibe, amig le nem füzetheti a zadósságát."

Akkor másnap röggel, mikor a kivégzésnek még kellőit történni, hát nincs hóhér, aki a legént kivégezze.

Még a borozás közbe azt monta Mátyás királl a legénnek, hogy né bánkógyon, máj ű is ott lössz a kivégzéseim.

Akkor meksarkantusza a lovát, mer nevetni köllött, hogy nincs hóhér. Azután visszamönt, és ezt a legényt neveszte ki hóhérnak, akivel ivott. Azután meginn el-

vágtatott, és azt mondta, hogy mire visszagyün, a kivégzés méktörténöggyék. Aztán újra visszaért, még mindig nem történt semmi. Akkor ászta mondta, amikor visszaér, még mindig nem történik semmi, akkor annak a fejét veszi le, akit kinevezött hóhérnak.

Akkor a legény aztán hát elégyütt, odaát a baráttya fölé, aztán aszonta.:

Mivel a zemböri szívbe nincs kegyelöm,

Tehozzád forulok, én Istenöm!

Ne engedd, hogy hóhérgya legyek barátomnak,
Változtasd át vasát fává a kardomnak!

Akkor kirántotta a kargyát, hát csakugyan fa. Mindannyian elcsodákosztak, hogy csakugyan fa a kard. Szalattak Mátyás királlhó, az má nagyon nevetött, mert tulta, hogy a kard fává fog változni. Aztán akkor odahivatta a legényt, a hóhért: — Menny fiam, váccsd ki a kardodat. Máskor ha van péndzöd, igya, ha nincs péndzöd, ne igyá, mer fakardos vitézőket nem használhatok.

A másíknak meg aszonta: — Te is möhecc szabadonn, de máskor ne szegüjj ellen a föllebbvalóidnak.

Pál Mihályné, Pap Katalin.

46.

Vót eccer egy Jancsika, meg egy Juliska. Ezök nagyon szerették egymást. A Jancsinak el kellett menni a harcterre, és egy darabig levelesztek, és eccer éhagyta a Jancsi. A Juliska kéccségbe vót esve, hogy hát hun lehet az ő szeretőjje.

Szomszéggyukba vót egy jóslós asszony, elment hozzá,

hogy nem-e tunná, hogy hol van az ő szeretőjje. És ez monta neki, hogy mennyen ki a temetőbe tizenkét óraker, és három sirru hozzon el három marok földet, és három köröszöt, és azt a földet tegye egy fazékba, és avval a három körösztel jó rotyoktassa össze, akkor meg foggya látni a szeretőjjét.

Eccer gyütt is a szeretőjje lóhátonn. A lány éppen vetkőzött le, mikor gyütt a szeretőjje. Mekkocóta a zablakot, hogy eressze be, és ez beeresztötte. Akkor monta neki, hogy készüjjön föl, és mennyen el övele.

A lány föl is készüt, de ű akkor má látta, hogy ez halott. Vót egy vég vászna, azt odacsíptette a konyhaajtóhó, közé. S akkor fölüték a lóra, s elindútak. Jó darabég elmentek, akkor monta a Jancsi:

Lassan ballag a halál,
Szépön süt a hódvilág,
Fész-e rózsám, Juliskám?

Juliska meg aszonta: — Nem félök még tégöd látak. Megenn ballgatak tovább, megenn monta a Jancsi:

Lassan ballag a halál,
Szépön süt a hódvilág
Fész-e rózsám, Juliskám?

— Nem félök, még tégöd látlak.

Akkor tértek a temető félé. Fét az má akkor nagyon, megen ott akkor monta:

Lassan ballag a halál,
Szépön süt a hódvilág,
Fész-e rózsám, Juliskám?

— Nem féllök, még tégöd látlak.

Beértek egy temetőbe, egy sír kettőbe vét nyílván. Leszártak a lóru, aszonta a Jancsi a Juliskának, hogy mennyen be előtte.

Juliska aszonta: —Menny te elü, te jobban értöd az utat.

A Jancsi be is mönt a sírba, a Juliska meg beszalatt a sírházba. A sírház is teli vót halottal. A Juliska alá fekütt a ravatal alá.

Akkor a Jancsi odamönt, aszonta: — Halott pajtás, add ki az elevent!

A halottnak leesött az egyik lába a ravatalon.

Megenn monta: — Hallott pajtás add ki az elevent! Leesött a másik lába.

Megenn monta: — Halott pajtás, add ki az elevent.

Akkor fölüt.

Akkor mekszóllát egy buzaszem, aszonta: — Várgyatok csak, én még mennyit meselök. Aszongya: — Engöm mikor elvetnek levágnak a lábomru — aszongya: akkor engöm kicsépőnek, két kű között összedarának, s megsütnek.. .

Erre mekszóllaltak a kakasok.

így szabadút meg a Juliska.

Itt a vége

Szalaggy vele Bátorszékre.

Pál István

47.

Hát a mi Urunk, Jézus Krisztus utazott az ország-utonn. Talákozott egy rác pappal; aszongya: — Hová utazol barátom?

— Hát énneköm ez a faré, ahun vagyok, nem teccik.

mer nagyon ömlős a buzakenyér, keresők egy jobb fárét, ahun jobb fizetésöm lessz.

De a Jézusnak ez nem teccöt: hát ennek a jó búzakenyér se teccik? Mekharagudott a rác papra, lóvá változtatta. Szépen legjégetött az országútfébe, evögette a fűjét. Gyütt egy szegény embör, vitt a hátán egy zsák petrezsirmot eladásra a piacra. Kérdözte Jézus: — Hová mégy, barátom?

Aszongya: — Piacra.

— Mi van a zsákba?

— Petrezsírom.

— Hát nem vóna neköd valami kis jószágod, hogy magadonn könnyebbittené, hanem ezt a terhet cipelöd?

Aszongya: — Nagy a családom, nem kerül, hogy én jószágot tarthassak.

— Nézd csak, barátom, itt van neköm egy lovam, ezt a -lovat neköd adom. Üsd, hajcsd, egyebet ne aggy neki enni, mind gyaluforgácsot, ne féjj, nem döglük meg ez az én lovam. Esztendő ijenkor gyere ide, mutasd meg neköm, hogy az én lovamon mit szöröztél. Mer ez meg nem döglük, üsd, hajcsd, örülök, mennél többet szöröztél.

Mire meggyütt az esztendő, két ló meg egy csikó lett az embörnek sajátja a Jézus lován kivü.

— Na most má, barátom, látom nincs szükségöd tovább az én lovamra. A harmadik faluba a rác papnének az istállójába kösd be egy éccakára. Majd nem akar az asszony neki helet adni, mer attu fél, hogy megdöglük. «Micsinájjon ű evvel a döggel, ű ássa el, micsinájjon vele, neki ez nem kell.»

De az embör azt monta, hogy a názareti Jézus parancsára ennek a lónak muszájj egy éccakára itt alunni.

Látta az asszony, hogy ez a szegény ló milyen görhes, kőne neki anni ety kis szénát, hogy megenné-e?

Meg akarta csókóni a feleségit, ez még megijett, hogy

a ló mékharapi, aztán a vellanyéllal jó elverte: — Ne te dög, a lábodon alig ász, harapni mégis tunná!

Otthatta az istállóba. Réggé mikor kimén, nézi mi történt itten? Az urát látta odapányvázva a jászóhó. Az éjjeli tizenkét órába a Jézus visszaatta az alakját. Akkor csodálkozott az asszony, mer az embör leverte annak a lónak a csipölit: — Hun vótá te ennyi ideig? Mennyit kerestettelek, sehun se talátek meg!

Akkor atta be a panaszt a feleséginek, hogy égy évig csak gyaluforgácson ét. «Mikor az este kis szénát akartá anni, meg akartalak csókúni, a vellanyéllal még te is elverté.»

Kész.

Pap Tamás Katalin.

48.

Hol volt, hol nem volt, a nagy ópi... ráncos tengeren, a korpakazalokon is túl volt, vót eccér egy ember még égy asszony. Vót nekik égy kedves lányik, akit mindön bajtu, mindöntü nagyon fėjtettek, mindön kívánságát méktették, hogy né fájjon a szíve.

Eccér azt monta szüleinek, hogy a gangba csinyájjanak neki helet, oda vessenek ágyat, hogy este hallgathassa, hogy mijen szépén fütyül a fülemüle. A szülei ném akarták. Fétek, hogy mégijed valamitü, de mégis még kellött engenni, hogy né fájjon a szive.

Elment hozzá este a kedvesse, a szeretőjje. Szépén jácogattak; később elaluttak. Előkerüt a fülemüle, a lány mékfokta a legénynek a fülemüléjjét, a legény még rátetté a fészökre a kézit, szépön aluttak tovább. Hajnába kiment az aptya mégnézni a lányát. Mékfordút bement a feleségihöl, kérdözte a feleségitül, hogy mér is mént ki a lány alunni a gangra?

— Azér mer este nagyon szépen füttyül a fülemüle.

Akkor monta a feleséginek: — Gyere csak ki, nézd meg, mékfogta a fülemülét!

— Hát csak nem át meg neki?

— De igen, megát! Csak gyere, csak nézd meg, még mást is áll!

A lánynak a markába vót a fülemüle, a legénynek meg a fészkönn vót a keze. Kettő szépen alutt, kettő meg szépönn nészte. Eccer egygét gondút az embör, fölkétötte a legényt: Elakart szalanni, kapkodott a gatyájja utánn. De az embör bátorította: — Maraggy csak nyugottan, fiam, ne menny sehásé! Mer a mi lányunknak erre fájt a szive. Mindönkor fokhassa meg a fülemülét, mikor ennek teccik, hogy ne fájjon a szíve.

Pap Tamás Katalin.

49.

A régi világba kevés órák vótak a házakná, aztán az éjjeli örök, ahány óra vót, annyiszor kiátotta az éjjeli ör: — «látlak l» — Hotyha valahun lopok vannak, azt higgyék, hogy az éjjeli ör láttya őket. Ahány óra vót, annyiszor kiátották, hogy «látlak!»

Az embör kimönt szükségre, elkiátotta magát az éjjeli ör, hogy «látlak.» — Akkor az embör hátrább mönt. Meginn elkiátotta az éjjeli ör: — Látlak! — Hátáná meg vót egy meszesgödör, mikor harmaccor kiátotta, hogy látlak, hátrább mént, akkor ebbe belesött.

Akkor káromkodott a meszes-gödörbe, mékszitta a szóméit: — Most má hazucc, mer nem láthacc, mer benn vagyok a meszes gödörbe!

Pap Tamás Katalin.

50.

Hát háború alatt, mikor má elműt a háború, a ló meg a szamár, meg a tehén elmentek a ményország ajtajára. Zörgettek, együtt a szentatya, Pétör, egy nagy rozsdás kujcsal, aszongya: — Mit akartok?

— Bebocsájtást kérünk.

— De ide csak érdömmel lehet bejutni! — Először kérdöszte a lótul hogy: — Mi a te érdömöd?

— Husztam a tréncocsit, a konyhát a katonák után; nyargaltak a hátamonn, a bőrömbül bakkancsokat csináltak.

— Na jó van, te beméhecc!

Kérdözte a Pétör a tehéntül: — Hát neköd mi az érdömöd?

— A tejemmel neveltem a hadiárvákat, a húsomat megették, a bőrömbü szinte bakkancsot csináltak.

— Te is beméhecc — aszongya — te is!

Kerűt a sor a szamárra: — Hát neköd mi az érdömöd?

— Én meg attam a hadikűcsönt.

— Coki, te füles, te átkozott, ezér ligg-lógg a füled, farkad? — Takaroggyál a szömöm elü, ha a kűcsönt nem attad vóna, a háború előbb émút vóna. Látod, te szamár!

Éggyik se a ló még a tehén vót ám; hanem akik a háborúba vótak, az a ló, akik itthun vótak, az a tehén, akik meg a hadikűcsönt atták, azok még a szamár.

Pap Tamás Katalin.

51.

Eggy szép kislány férhöl akart menni. Elment a malomba megnézni, hogy a liszt kész lött-e már a gyűrűzőre. Azt mongya a mónárnak: — Jónapot aggyonisten, Pista bátyám!

— Aggyonisten, de kévé vagy! Talán bizony férhő menté?! — Aszongya: — De abbu nem léssz semmi még mátkalikat se furattá! És aki a mátkalikat előre meg nem furati, férhő nem mehet.

Hát akkor spékulát ety kicsit, gondózkodott, hogy hát ki tunná azt mekfúrni. Aszongya: — Hát Pista bátyám, maga még tunná-é fúrni?

— Hogyha a szerszámomat jó fölálithatnám, akkor talán mékpróbánám.

A malom kis-szobába vót égy ágy, a tetire dopta a kislányt. Mátkalikat mékfúrta.

Akkor a lány azt monta: — Tuggya mit, Pista bátya, furgya még mégéccér, hogy biztosan jó lögyön.

Akkor mikor mégéccér mékfúrta, azt monta: — Na most elméhecc férhő.

Akkor elmént haza, pirongatta, szíttá a zédösannyát, aki ném tanította be a lányát. — Ha a Pista bátyám ném létt vóna, férhő se méhettem vóna! Ijen anya, ki a lányával ném gondol!

— Mi csinyátá te vajon? Ném izétted-e még magadat? — Ejnye — káromkodott egyget az annya, a lányt ütötte, akkor mént a vőlegénye:

— Mi csináll, édösanyám? Én ezt ném engedöm! Én ezt elvételtem, ez az enyöm!

Ekkor az asszony a botot lététté, csönd létt. Kisvártatva szót a vőlegény: — Édösanyám, mit véthetött ekkorát, hogy ennyire mekharagudott rájja?

— Látod, édös fiam, a születésnaptyára kapott poharát még idáig mindig megőriztem, mást máma összetőrette.

— A, édösanyám, nem bajj az, ott egye meg a fene azt a poharat, majd vöszünk helötte egy másikat.

Pap Tamás Katalin.

52.

Hol volt, hol nem volt a nagy óp . . . rancos tengörön, még a korpakazalokon is túl. (Nohát ebbe nem lössz se p . . . cs, se p . . . a), volt eccer egy kiráj. Mindig nagyon szomorú vót. Több évek után gyerökeik nem születtek. Töppszörönként a vadászatba töltötte idejit, hetekig az erdökbe vándorút. Éccer mikor megehözött, gondúkodott, hogy jó lenne inni is, de hol? — mer víz nem vót. Hát ott a közelibe tálát ety fórás-kutat. Ahogyan belenezett, látott éty szép aranypoharat. Gyorsan beleugrott érte. A pohár mégengette magát fogni, de kicsúszt a kezibü a kútnak a másik felire. A királl utánna mönt, ott megenn mekfokta, megenn átalcsuszott a pohár a fórásyiznek a másik felire. Akkor aszmongya neki: — Vigyen el a zördög! Ittam én má aranypohár nékü máskor is, iszok mást is!

Belehajút a fórásba, amikor ivott, aluru mekfokták a szakállát. Erösködött, de fökéni nem tudott. Akkor ottan csak föl akart kóni, de nem tudott. Utóbb akkor mekszólamlodott: — Mi a zisten csudájja vagy, ereszd el a szakállomat!

Aluru azt hallotta a szót: — Én vagyok Araszos Tóbiás, a földalatti birodalom királla, de addig a szakállodat el nem eresztöm, még azt, ami a házodná van a tuttodon kívül, azt neköm meg nem ígéröd, és oda nem adod.

Na most gondózkodott: — Ami az én házamná van, én azt mindönt tudok, még azt is, hogy a feleségömnök hány hajtúje van. — Na akkor aztán, hogy fölszabadít-hasson, odaigérte.

Akkor a szakállát eleresztötte, elmönt haza a királl a vadászatra. Elmonta a feleséginek, hogy mi történt vele. A felesége keserves réyásra fakatt, sírásra fakatt: — Most akartam megmondani, hogy mi van a házunkná, hogy neköm fiam születött!

Akkor mind a ketten elszomorottak, pedig örülni akartak. — De még azt is megmonta, ha tizennyóc évre, tizenkilence nem ágygá, elgyün érte. És ezön nagyon szomorkottak a szülök. Ezt a kisgyerököt Jászkirálfinak neveszték.

Na aztán mikor szépönn nevelödött, tizennyóc év után szép legény lött belüle. Megmonták neki, hogy mi fog történni vele, tizennyóc éves korába el kell neki menni. Szomorúján, bánatossan eleresztették a szülei, siratták.

Abba a zerdöbe ugyanarra főrásra tálát, ahun az aptya szakállát mékfokták, de má akkor nem főrás vót, hanem egy jó nagy álló tó. Mikor odaért, akkor uan bámúvá észrevette, egy bokor mögé elhúzódott, hogy harminckét szép lány fürdik a tóba. Annak a harminckét szép lánynak harminckét csipkés imög ki vót terítve a bokorra. Azután akkor ez a legény odabujt a bokor mellé, azután az egyik ingöt fölvötte magára. És az a harminckét lány, tündérlányok, annak az Arasztos Tóbiásnak a lányai vótak. Akkor azután ezök, mikor mekfüröttek, mindeggyik, fokták az ingeiket, fölötösztek. A lekkissebbiknek az inge elveszett, keservessen siratta az ingit, hogy ű mást nem mehet a többivel égygütt. Akkor a harmincéggy elmönt, a lekkissebbik — az inge nem vót meg — nem mehetött, ott kellötött maranni. De akkor a Jászkirálfi az ingöt levetötte visszatötte a bokorra. Min-

dön szépségüket mondott neki, könyörgött neki: — Nézd csak, itt van az ingod, nem köli neköm, ne sírgyá!

De a Jászkirálfi is nagyon szép legény vét. A lekkisesebbik tündérlány véletlenül mékszerette. Szépen léútek, beszélgettek egymással. Kérdözte, hogy hová akar menni ettü a királlfitu.

— Arasztos Tóbiást, a földalatti birodalom királlát akarom fölkeresni.

— Na máj segiccségödre löszök — a lány monta neki. — 'Nagy bajjaid lösznek az apámmal!

Mikor a lánnyal hazaértek, a lány nem jelöntötte az aptyának, hogy ű elmaratt a többitü, de mikor a Jászkirállfit meglátta, mékszóllította a zöreg: — Na meggyütté Jászkirállfi? Jó megnyötté, látom. Máj meglátom, hogy tucc-e valamit? Röggelre ezt az erdöt vágg ki, irdsd ki, vesd el búzával, a búza megérgyön, és'annak a lisztyibü röggelre neköm kalácsot süssé!

Akkor nagyon mögijett, hogy ez lehetetlen! Panaszkodott a Szulimájjának, a lekkisebbik tündérlánnak-hogy mi az aptya kívánsága.

Aszongya: — Csak feküggyé le, né gondókoggyá sémmirü se, csak nyugottan aluggyá, máj mire kell, mindön kész lessz!

Le akart raganni a szöme a zálomtu, mégse tudott igazán alunni, mer mindig fét. Álom között hallgatta a fejszék csattogását, ahogyan vákták a tündéruk az erdöt. Röggelre csak a kalácsnak a jó szaga ébresztötte föl: — Ne itt van, most vidd el az apámmak.

(Három vagy négy parancsot kellött neki teljesíteni.) Ákkor aszongya: — Na látom, hogy mégis tucc valamit. A másik este gyütt a másik parancs: — Röggelre tizenkét emeletös viaszpalotát épiccs mézkatakkal, a mézkatakbu neköm röggére innya hozzá.

Mikor aztán ez is mektörtént, röggére ott vót a méz,

késszen átak a méz-kutak a viaszpalotával együtt. Vitte röggé a mézet a királlnak.

— Nahát úgy vót, hogy három parancsot kell teljesíteni, de mást négyet, mer látom, hogy mégis tucc valamit. Neköm van harminckét lányom, és ezt neköd égy lakásba beállítottom, mutaszd még, hogy mellik a lekfiatalabbik.

— Na mást — aszongya — eztet még a lektudósabb tündér sé tuggya mégmondani, mer maga az apánk se tuggya mindig megismerni. — Akkor aszongya: — Halom,¹ — azt csinállom, amit neköd mondok. Majd léssz ottan égy ujan picike kis légy, amit alig de alig lehet méglátni, azt" nízzed, hogy kinek az arca körül röpköd az a picike légy, az löszök én.

Akkor aztán mégmonta a zöregnek, hogy ez a lekkisebbik.

Bízott a Jászkirálfí, hogy: mást, hazamöhetök.

— Na most elméhecc haza, ha mégégyet teljesittöl. Neköm röggelre két savanyó buborkából csinyájj két bagariabőr fekete csizmát, hogy'en aztat fölhúzhassam.

— Na mást bajba vagyunk — aszonta a lány — mer ezt nem tuggyuk mégcsináni, ezt még a lektudósabb tündér se tuggya mékcsináni. Tudod mit? Mékszökünk!

Kihúzott a hajából három arany szállat, és evvel az ajtókilincset lékötöszte, és annak a hajszálnak mégmonta, ha az aptya szól, mit-mit mongyon neki. Mikor először szöll, akkor mond neki: — Haggy még pihenni, mer sokat veszöttem a csizmájjaiddal!

Másoccor: — Haggy békömet, had aluggyak!

— Na csak aluggyá, ez lössz az utolsó ámod. Mégsé nyitod föl az ajtót — aszongya — ugye nincsen csizma!

— Itt van a savanyu buborka, édd még té nagyfejü buta, hiába nyött uan nagyra a fejed; még ijent is lehet kívánni l

¹ 'hanem,

Föltörték az ajtót, akkor látta, hogy mi vót itten a mestörség, aszongya: — Tisztába vagyok a dologgal, ennek Szulima vót a mestöre.

Ráparancsót az emböire, hogy amijen gyorsan csak tunnak, fussanak utännuk, ha elérik, hát végezzék ki mind a kettőt.

Akkor szót a lány: — Na — aszongya — most baj van, ég a jobb fülem, gyünnek utännuk! Hamarossan el is érnek. — Aszongya: — Hanem tudod mit? Te itten mást leszöl egy kis templom, én meg a tornyába ety kis ezüst harang. Elfutnak a határig, nem tálának semmit, akkor visszamönnék. Mikor visszamönnék, akkor futunk megenn. ,

Mikor hazaértek, akkor kérdözte a zöreg, hogy: — Mektalátatok-e ükét?

— Nem talátunk semmit, csak ety kis templomot, meg a tornyába ety kis ezüst harangot.

— Hát tik nagy szamarak, nem futtátok, hogy ezök azok? Mér nem düntöttétök össze a templomot, zúztátok vóna össze a harangot I Nem lehet ijjen butákra bízni semmit. Máj megyek én magam!

Elindút. De ezök akkorra, mikor az öreg mönt, má átértek a határonn, má nem tudott nekik vétteni semmit.

— Na mást megvárgyuk — aszmonta a Jászkirálfi — amig ideér a zapád. — Hogy máj micsináll mérgibe, hogy nem árthatott nekik.

Akkor az araszos picike embör a nagy fejín, a nagy szájján mérgibe kifordította magát.

Ezök meg hazamentek. Nagyon megörút az édos-
annya, mikor meglátta a szép fiát, meg a menyasszonyát. Ketten mentek haza. Nagy lakodalmat tartottak.

Étek, hótak, még máig is ének, ha meg nem hótak.

Pap Tamás Katalin.

53.

Hol vót, hol nem vót, vót eccer egy kereskedő. Ennek vót három lánya. Ahányszor a kereskedő útnak indút, sorba kérdezte a lányaitu: — Hát neköd mit hozzak? Hát neköd mit hozzak?

Az égyik azt monta: — Neköm hozzon egy ujan fényös hajtút, hogy mikor a nap arra rásüt, az ű feje legyen minden lányokénál a lekszöbb.

Kérdezte jnásikat: — Hát neköd mit hozzak?

— Égy ojan szép gyöngyöt, hogy ojan szép gyöngye egyg lánynak se lögyön.

A lekkisebbiktü mikor mekkérdeszte.

— Hát neköm mit hozzá? Neköm hozzá ottan Indiába lövő aranyos galambot.

Mikor a kereskedő elindút, a lányai utánna átak, ezzel bucsusztak el az aptyiktu: Még a kívánt tárgyakat meg nem vásárolja, sem kocsi, sem vonat el ne indulhasson, még a kívánt tárgyakat nem hozza.

Mikor má mindön meg lett véna, a zaranyos galambot sehun se taláta. Ez lett vóna a lekkisebb lánya kívánsága. Túnódött a tengerparton; sem hajó, sem vonat nem indút, mer nem taláta az aranyos galambot.

Tengörparton vasutat csinyátak; a munkásokhó fojamodott tanácsér, hogy tunnák-e, hun tunná föltaláni az aranyos galambot.

Az egyik munkás azt mongya neki: — Az aranyos galambot keresi? Csak hallgasson evvel, mer még bajba gyühet. Mutatták neki a munkások, ott a högyönn, ahun az az aranyos tetejü, fényös kastéj van; az az aranyos galamb a királlnének a fia. Mivel az az asszony úgy szerette a fiát, úgy szállította, hogy «aranyos galambom», a népek elnevezték Aranyos Galambnak.

Na mást kételkedött a kereskedő: most hajó se indul sem vonat, hogyan tunnám mékszerezni az aranyos galambot?

Elment az aranyos kastélhoz, hogy ű az aranyos galambbal akar beszélni. Hát azt monták neki, hogy most beteg, nincsen egész jó egészségbe, most fekszik.

Akkor a kereskődő kérte a bebocsáttást; akkor a kereskedőt beeresztötték, bemönt az Aranyos Galambból, mégmonta neki, hogy mi járatba van.

Akkor szót az Aranyos Galamb: — Mijen lányod van neköd? Gyere ebbe a szobába, máj mutatok neköd ety szép lányt, hogy van-e a te lányod uan?

Akkor bemöntek, aszongya a kereskődő: — Az én lányom enné még ezörször is szöbb l

Bementek egy másik szobába. Három szobába három szép lánynak az arca vót rajzóvá. A harmadik szobába lévő szép lány, arról a kirájfí azt álmotta, hogy avval fog mégeskünni.

Mikor a második szobába értek, akkor azt monta a kereskődő, hogy: — Ennél az én lányom még szászszor is szöbb!

A harmadik szobába azt monta a kereskedő, hogy az én lányom tisztán ijen! — Akirü a kirájfí azt gondóta, hogy avval esküdik még.

Akkor szót a kirájfí: — Ha a te lányod éppen ijen, akkor majd annak írok egy levelet.

Elöször beleírta a levélbe, hogyha az a lány az aranyos galambgyát látni akargya, akkor a háznak a falát a sarkonn ki kell likasztani, akkor tögyön az asztalra égy tálat vízzel. — «Itt ezt a gyürüt küldöm, ezt tégye bele abba a vízbe, akkor háromszor kiálcsa, hogy: — Gyere, gyere, Aranyos Galambom!»

A házfalát azér kellött kilukasztani, hogy a galamb azon beröpühessön. Mikor hitta az Aranyos Galambgyát,

a tikon rögtön beröpüt, a tálba mékfürdött, egy gyönyörű szép fiatalembör lett belüle. Mékcsókóták egymást, legnagyobb örömök közt beszélgettek.

Mikor az Aranyos Galamb el akart távozni, adott neki éty szép szöm almát: — Mikor ezt az almát fölvágod, ebbe egy ötözet uan szép ruha rejlik, amilyen éggy lánynak sincs l — Akkor mekcsókóták egymást, mégmozdott, mékfürdött, ismét galammbbá változott, mégerm elröpüt.

Akkor a lány az almáját fölvágtá, szép ruhájába fölöltözött, az egész világ lánya mind ezt mékcsodáta. Nem taláták föl azt a botot, ahun ezt megvásárolhatták, hogy úk is utánnozhatták véna ezt a szép ruhát. Még az ő testvérgyei is iriggyei löttek.

Végre meglesték, hogy ez a lány kicsinyáll. Mikor a lány a szobájába becsjikódott, a kulcslukonn meglesték, bogy kicsinyáll. Az asztralra tette a tálat, beletette a gyúrút, ráöntötte a vizet, fönnhangon kiátotta háromszor: — Gyér, gyér, gyér, Aranyos Galambom! Mégmozdott, mékfürdött, gyönyörű szép fiatal embörre változott. Mékcsókóták egymást, legnagyobb szeretettel gyönyörköttek, örvendesztek egymásnak.

A testvérök még a kúcslikonn lesték. Sukták egymásnak a fülibe: — Nézd csak, még csókolóznak is!

Addig lesték, addig, eztet végig kinézték.

Elmént éty hétre a lány éggy barátnőjjihöl látogatóba. Na ezök csak azt várták, utánnozni akarták a legkissebbik testvérgyiket, és mindéggyik először akart a szobába gyutni. De az éggyiknek a nyakáru a gyöngy elszakatt, léhajút, hogy a gyöngyszéméket összeszeggye, addig még a másik a bezárkózott a szobába.

De mivel hogy már égy pár nap úta ném híttá a lány az Aranyos Galambgyát, hogy ném vót itthun, nagyon sietve röpüt, és ez a lány azt ném vette észre, hogy a tálba van égy kés. Mikor az Aranyos Galamb uan sietve

röpüt, bedugta fejét a tálba, hogy mekfüröggyön, kés a nyakát megvágta. Vörös lett a víz. Nem változott szép, fiatal-emberré, a sebes nyakával visszaröpüt házájába.

Mikor a lány hazagyütt a barátnéjjitü, má több mind egy hete nem látta az Aranyos Galambgyát, hát hitta, de hogy mi történt: azt nem tudta. Nagyon bánatos lőtt, sem ivott, sem övött, lebetegödött. Mer hiába hitta az Aranyos Galambgyát, az nem gyütt. Sírva panaszkodott az édosaptyának, hogy mennyen el mégöccör, keresse föl az ű Aranyos Galambgyát.

Mikor az hiányos Galambnak a lakásából ért, kérte a bebocsáttást. — Nem lehet bejutni hozzá, nagy beteg; az a hír, hogy a szeretőjje elvákta a nyakát.

Ekkor látott a keresködő két madarat, ki a tengör fölött röpüt, csibogták úgy, hogy meg lehetött érteni: Hogyha. a mi vérünkbi a tengörszélli pocsétába keverve kenyöcsöt csinyának, attu gyógyul meg az Aranyos Galambnak a nyaka.

Elövette a fegyverit, rögtön lelötte, mekcsinyáta a kenyöcsöt, kéretözött az Aranyos Galambhoz mind orvos.

Mikor aztán mekkente, aztán nagyon hamarossan meggyógyult. Akkor megmonta a keresködőnek, mongya meg a lányának, hogyha az Aranyos Galambgyát várgya, akkor ne lögyön kés a tálba.

Akkor aztán hamarossan hitta az Aranyos Galambgyát, mikor asztán odaért, akkor elkesztek egymásnak panaszkonni, hogy mi történt.

Akkor mikor ez mektörtént, azt monta a zaranyos királlfi hogy: — Mást nem mögyök haza, mektartyuk az esküvöt eccerre.

De a két testvérgye a kuckóba üdögét, aztán azok nem mullattak, mer irigylötték a lekkissebbik öccsüknek a szöröncséjjit.

Elmullott a lagzi, mindön mektörtént, de a két Ián örökre mémaratt vénlánnak.

Evvel végéért. Boldog étlettel étek, haltak, egy nagy sárga tökbe sz .. tak, ennek meg ennek az öregnek a fejihő vágta, még maig is kopasz.

Pap Tamás Katalin.

54.

Hát akkor vét éccér égy kovácsné. Elszerette a kovácslegént. Aztán megbetegödött a kovácsnének az ura. Persze ezt akarták a kovácsné is, még a kovácslegén is, de nem mertek neki annyit anni, hogy éccerre elpusztujjon. Hát akkor ezök azt csináták magukba: ezök összeházasonnak, de a kovács útba vét. Találtak erre orvosságot. Lassikán adogatták ez embörnek, nehogy kitudógyon. Hát azt akarták ezök, attak annak a betegségnek nevet, hogyva valaki kérdi, hogy mi bájjá a mestör úrnak, azt monták, hogy sorvadásba van.

Egy szép naponn a kovácslegény a méhelbe csinyát égy rettenetös nag'szöget. Kérdözte az asszonytu, hogy a mestör ur mit csinyál. Ebéd után égy kicsit a mestör léfékütt alunni, kovács-legén még bemönt a méhelbű, vitte a nagy .szöget, még a kalapácsot, aztán mutatta az asszonynak, hogy hugyan tarosa oda a szöget a kovácsmestör fejihő. Az asszony meg égy szót sé szót, haném odatartotta a szöget. Akkor az embör fokta a kalapácsot, akkorát ütött a szögre, hogy a kovácsmestörnek, Rigó Ferenc mesternek a fejin körösztü a nyakáig lémönt a szög. Belehúzták a halálsipkát a fejibe, kiharangozták. A Rigó Ferenc mestört eltemették.

A kovácslegény az özvegyet feleségül vette. De akkor mindennek úgy kellött lönni, ahogyan a kovács-legény monta, mer az asszony ném mert ellenkezni. Ha valami nem teccött a második embörnek, akkor jó kirakta, megverte a zasszonyt.

Ez a két bűnös pár bejártak a városba muhatni. Ha a zembör megrészögdött, a zasszonnak vezetni kellett. Megunta a zasszony a második embört, azon spekulát, hogy hugyan tunna rajta segíteni.

Mikor kellett nekik hazagyünni a városbu, az embör részög vót, nem akart gyünni. Vöt a határba egy nagy szakadék. Hogy azt az asszony tanúsíthassa, hogy elgyütt a zurátu, többek láttára onnan elgyütt. Megleste a zurát, mikor az részögenn, sötétbe gyütt, akkorát lökött rajta, hogy ez beleesött a szakadékba, és rögtön mekhalt.

Így szabadút meg a második urátu. Férhő mént harmaccor, de már akkor a Rigó mestörrü maradó szép vagyon elcsúszott. Nem teccöt neki a harmadik embör se, annak is készítötte az ételibe lassanként, amitől elpusztujjon. Az is elpusztút. De akkor má vagyon semmi se vót, öregségire semmi nékü maratt, nem vót semmije.

Vót a kösségbe éty tisztösségös házaspár. Azt monta a menyecske a zurának: — Nézd csak, én ezt a zöreg- . asszont idehozom, jobban tud gondot tartani a zállatokra is még a gyerökökre is mind éty fiatal lány. Itt van ez a kis lakás, ebbe berakhati a holmijját. Ha mékhal, el is temetötöm, ha jól viseli magát.

Húsz év eltelt az első ura holta után. A Rigó nemzeccségök közü égy elhát, a Rigó mestör kovács mellé temették. Odatemették egymás mellé, de a kovács koporsója összeesött, akkor a sirásó még a seggiccsége még-nészték, hgy mijen lehet má ez a holttest. De már húsz év után csak a csontokat, még a rettentő szögeket látták. Csodákosztak rajta, hogy mi történt itten? Ekkora nagy szög a fejkoponyán körösztü! Biztos ez okozta a halállát.

Akkor a sirásó a könyvbe megnézte, hogy hányadik sor, hányadik sír, ahogy föl vót írva: — Ez az én Rigó Ferenc barátom, ennek húsz éve, hogy ez mekhalt. Ennek én ástam a sírját!

Fokta a sirásó a fejkoponyát a szöggel égyütt, egy tálcára tötte, és ety szép fehér zsebkendővel léterítötte. Bevitte a paphó.

Hivatta a plébános, röktön a zasszont, amikor a röggeli mise kimullott. Elkütte a dékánt az asszonhó, hogy hívja a plébános urhó. De az asszony azt felete hogy: — Mi a fenét akar vele. Nem érök én arra rá, hogy a pappal tárgyajak! Mongya meg neki.

A pap megenn csak kütte a dékánt, hogy mongya meg neki, ha ide nem gyün, csöndérökkel hozatom ide, de mégis ide kell neki gyünni.

Mikor a zasszon megjelent, azt kérdezte töle a plébános, hogy: — Hány éve annak, hogy az első urad mékhalt.

— Húsz.

— Mijen betegségbe halt meg a zurad?

— Tudom is én, úgy hiszem sorvadásba. De már húsz éve, mijen testrésztét lehetne annak látni, hím van má az a régi idő.

Ekkor a plébános "elibevitte neki a tácán a zurának a fejkoponyáját. Levette róla a terittót, a zasszony nagyot sikoltott.

— Nézd csak, ismeröd-e eztet?

Akkor elkeszte a plébános úr gyóntatni: — Te asszony, most má teneköd nem sok van vissza, gyónd meg a búneidet, mer másképpen elvisz a zördög.

Mikor a plébános úrnak a szivihöl szóló beszédöket hallotta, annyira megbánta a búneit, hogy még a másik két urát is bevallotta, hogy ő ölte még.

— Né vesziccsd el azér a rövid égy pár napi éllötödér a zörökkévalóságot!

Mikor mindönt bevallott, a plébános úr átatta a törvénnek, a zigasság kiszolgáltatásának. A három embörér fölakasztották.

Pap Tamás Katalin.

Hát most beszéljünk a tulvilági életrü. Vannak ujanok, kik nem hiszik el, hogy van lélok, meg Isten.

*

Vót eccer egy nagyúri herceg. Az ő irodáján dógozatott naponta. Irt egy könyvet, amit a nyomdába be akart anni. Ez a könyv a léloknek a megsemmisítésirü szót, hogy eztet beaggya a nyomdába, és akkor az köz-hírrel lögyön, hogy nincs lélok.

Akkor asztán megjelent nála, mikor megunta az irogállást az irodájába — vót neki ety szép kertye — kimönt abba sétáni. Fölkereste egy szegény asszony. Ledobta magát a *födre* elejbe, sírva-réva könyörgött, hogy csak valami kis segélt is aggyon, hogy a mékhalt urának a lelkiüdvieért csak egy kismisést szógátasson.

— Micsodát? Kismisést? — kérdezte tüle az úr. — Nem kell a döglött lóra patkó! Mire való a mise. — Mer hát ő arru nem hitt semmit.

Amind ott a lábáná térdönnává esedözött, sírva könyörgött azér a kis segiccségér, gondót eggyet a nagyúr, azt gondóta, — belenyút a zsebglyibe: — Ha én mást valamit találtok, ennek az asszonnak adom. De csak azér, hogy énrajtam itt ne nyögölőgyön.

Hát a legnagyobb csodákozására nem tutta, hogy hunnan kerút az az arany a zsebglyibe, de mivel ő azt gondóta magába, hogy azt az asszonynak ágygá, nem másította meg a szándékát.

Nagyon mekköszönte, eltávozott az asszon.

Harmadik naponn, mikor az irodájába a lélok-megsemmisítő könyvvel foglalkozott, írta, ott a közeibe levő egy földműves embör benyitott az irodájába. Mérgessen

rátámatt, hogy ki engette be őtet az irodájába, őtet ottan zavarni. Ezen pillanatban az ember eltűnt.

Fölharagudott az úr, kimönt a cselédséghe, lepirongatta őket, hogy: — Nem meg montam, hogy hozzám senkit be ne ereszettek!

Igazóták magikat, hogy ottan senki se járt.

Másnap a tegnapi jelönet ismétlődött: ugyanaz az embör megenn benyitott. Haragra lobbant, meg akarta raganni az embört. Azonnal eltűnt.

Nagy gondolatokba merüve gondókozott: — Mi az, meg vagyok én boszorkányozva? Vagy ki ez az embör, hogy itt incselködik velem?

A harmadik jelönetkor mékszóllamlott: — Én vagyok ennek az asszonynak az ura, ki pár nappal ezelőtt a lábainál esedözött. Meg van a Jó Istentü engedve, hogy a köszönetemet leróhassam. — És a lélok meksemmisittésirü való könyvet a tűzbe dopta.

Ezután akkor elhitte, tapasztalta, hogy mégis van lélok.

Pap Tamás Katalin.

56.

A Jeszenszky gróf tartotta a névnapját. Sok urak, hercegök, grófok, és bárók még lettek híva a lakomára és névnapi estére. A grófnak az erdejibe laktak az oláh cigányok. — Kérem az egyyk a Jancsi cigány, azt mongya feleséginek: — Azst a zsájándék zсібát, mit á fálubá kaptál, sisd meg és elvisem a gróf úr nevenaptyára, még-ájándékozsom vele.

Tehát a Jancsi elindút a zсібával. Beköszönt a főudvar-mestérné, aszongya: — Szeretnék főudvarmestér ur, á gróf úrral beséni.

— Jónapot Jancsi, mit akarsz? (Mer a cigánynak Jancsi vót a neve.)

— Kezsit, lábát csókolom, méltóságos uram! Azs isten éltesse százs estendeig. A neve náptyará hozstám egy sütt zсібát.

Csodákoztak a nagyurak, hogy a cigány ajándékozza meg égyg sütt zсібával a grófot.

Azt mongya neki a gróf: — Még vagyok veled elégedve, Jancsi, de mi heten vagyunk: két lányom, két fiam, feleségem még én, és ném bírom elosztani a zсібát éty formán.

— Á méltóságos Uraim, áz sémmit ma jd én elostom: Ennek a nagybirtoknak a méltóságos úr a feje: akkor légyén méltóságos úré a feje; és a méltóságos asszony utánna következik: légyén azsé á nyaka. Méltóságos uram a lányokat úgyis sábad sárnyrá eresti, légyén ázsoké a sárnyá. A zsifiurákát még sabád lábra eresti, légyén ázsoké a lába.

Itt a cigán hallgat.

Azt mondja gróf a cigánnak: — Hát a többivel mi lész?

— Kezsit csókolom, méltóságos uram, his nekem (is ván elég rajkóm odaházsa, kik ázst mégésik!

Itt az urak nagyon mektapsóták a cigányt, mindéggyik ötforintos Mária Terézia-pénzt nyomott a markába, úgy hogy hetfen forintra rúgott az összeg; és az egész zсібát elvitte haza.

Kérem, a purdéban, a sátorokná nagy létta a lárma, hogy a Jancsi hetfen forintot is kapott, még a sütt zсібát is elhoszta haza.

Méktutta ezt a Gyuri cigány. A feleséginek öt zсібájja vót, nevelt zсібájja: — Vágg lé ásson mind azs ötöt, a Jancsi kapott érte hetfen forintot, én kapok érte háromszázötfenet.

Elvitte Gyuri cigány az öt sütt zсібát. Az urak már nagyban lakmároznak, mikor a Gyuri cigány beköszönt: — Méltóságos uram, kézit, lábát csokolom, Isten éltesse neve naptýára sázs estendeig, egésségben. A névnáptýára hozstám öt sütt zсібát.

A grófok — bárók elálmékonnak, hogy a falusiak nem gyűnnek a gróft köszönteni, csupán a cigányok.

— Jó van — aszongya — Guri fiam, nagyon szép tüled, öt zсібával tiszteltél meg, de ózd el úgy — mink hatan vagyunk — az öt zсібát, hogy minnyájunknak etyformán jusson.

— Á méltóságos uram, ázs á méltóságosásszony gongyá.

Összenéznek az urak, láttyák, hogy a cigány nem tud semmit. Az egyyik ur tanácsolja a gazdának, szóval a grófgazdának, hivassa el a délelőtti cigányt.

Meg is érkezett a Jancsi cigány; azt mongya a gróf nekijje: — Most nagyobb adatni van szó, mint délelőtt, ha ezt mekfejtöd, adok neked száz forint borraivalót.

— Ó méltóságos ur, gyerekjáték ázs egész!

— De öt zсібá van ám cigány — azt mongya — de ezt úgy ózd el hat felé, hogy etyformán jusson, mer mink hatan vagyunk.

Aszongya neki a cigány hogy: — Délelőtt is benn vótam a kándzsiniába, a keretbe; most nem lesek benn?

— Most is légy beim, akkor heten leszünk.

Az urak etyhangulag kiabálják, hogy: Akargyuk az osztást hallani!

Most a cigány osztja a zсібákat: Méltóságos gróf ur, és a méltóságos asszony, meg egyy zсібá, ázs három. A méltóságos kisásszonyok, meg egyy zсібá: megenn három, a méltóságos grófifjak, meg egyy zсібá: megenn három. Én magam, meg két zсібá: megenn három.

Mást kérem a cigánnak adott az úr maga száz forintot. A többiek is doptak bankókat a cigánynak, és ez dúzs-gazdagon ment haza. Szegény Gyuri elvitte az öt zсібát sírva.

Boros János.

57.

Az ecceri cigány bekopoktat, kérem, a paraszthoz, nem talál odabe senkit. Lemén az istállóba: a lovát eteti. Meg is rukta éppen a ló, és a paraszt kajabál, mérgeződik. Bemén ám a cigány az istállóba: — Jónapot aggyonisten gázsdurám! Jaj de sęp csikái vannak magának, ki atta ezst magának?

Feleli a paraszt rá: A Szűz Mária. Te is menny a templomba, könyöröggy a Szűz Máriának, neked is ad ety pár csikót, ijent én nem áthatok semmit.

A cigány somforodik a templom mellett, hogy mikor tuggyon bemenni, mikor van nyitva. Szombat délután a dékán takarít; láttya, hogy a templomajtó nyitva van. Éppen a dékán a szószéken pucolja le a párkánt, mikor a cigány a templomba besomfordál. Kiváncsi a dékán, mit akar a cigán. Lebukik a szószéken, szóval lesi. A cigány a Szűz Mária szobra előtt letérbetül. Fönhangon elkiálttya: — Édes, sęp sízs Máriám, aggy egy pár sęp csikót l

A dékán pedig a szószékrü (a cigán nem láttya) aszongya: — Nem érdömlöd meg!

Körünéz a cigán, nem lát senkit. A szószék alatt el van belezve Szent Antal képe, tarttya kis fiát.

Megenn fölsóhajt a Szűz Máriához hogy: — Édes, sęp Sízsmáriám, aggy ety pár sęp csikót!

Dékán pedig a szószékrü megenn leszójjja hogy: — Nem érdömlöd meg!

A cigány a hang után néz, nem lát mást mint a Szent Antal képit. Nagyon dühös lett, és látta, hogy más nincs ott, mind a kisgyerök tartya a kisgyerököt, — mer úgy néz ki a Szent Antal képe — és azt monta nekije: — Halgass, te bibas, his nem tétüled kérem, hanem ázs anyádtu!

Boros János.

58.

Vót egyszer egy paraszt embör. Vét neki egy szölleje. A szöllő mellett vót égy gödör. Abba a gödörbe vót égy rókafészök. Vót neki hat kölke az anyarókának. A paraszt-embör aztán mindörmap kimönt a szöllőbe. Látta, hogy a kár nagy, mer a róka be-becsapott a szöllőbe. Odaát a gödörpartra, éktelenül káromkodott, szíttá a rókát; aszmongya: — Kifüstölöm eztet a haszontalan portékát innen.

Az anyaróka nem vót odahaza. Mikor hazaért, a kis rókák panaszkonnak. Az mongyák: — Anyánk, anyánk, takarogyunk innen, röttenetössen káromkodik, vészéibe vagyunk.

Azt mongya az anyaróka: — Hát csupán csak káromkodott? Akkor még nem harakszik.

Másnap ujbu kimén az embör a szöllőbe, még nagyobb kárt talál. Ugyan mégismétölte méggenn az elébbenit.

Harmadik látogatásra megáll a gödörparton, és csak nevetgél. Szóval nem káromkodott, csak nevetött.

Hazamén az anyaróka, kislefiái azt mondják: — No anyánk, most má nem köll hurculkodnunk, a parasztembör kibékűt, mer má nem káromkodott, csak nevetött.

Azt mongya az anyaróka fiainak: Mást hurculkógyunk, mer a parasztembör nevetött, szóvá a magyar embör.

Mer a magyar embör csak akkor harakszik igazába, ha elneveti magát.

Ács József.

59.

Mátyás kiráj fölatta a mérnökeinek, hogy mérgyék föl a Gellért hegyet, hogy hány vékával lönne. Ety hónapi mérést adott nekik, hát ety hónapi üdőt, mer különben mékfosztya ükét a diplomájjiktu, vagyis a ranggyiktu, ha ezt nem tuggyák kimérni.

Az utolsó napon, mikor mentek mérni, talákosztak egy cigánnyal. Persze reményik el vót veszve. Azt mongya a cigány: — Hej uraim, aggyanak kis szivardarabot!

Azt mongya neki a főmérnök: — Van is nekünk kedvünk szivarozni, nem hogy szivarunk vóna!

Azt mongya: — Mi bántya á zsurákát, hogy uán somoruák, tálán tunnák segíteni.

Főmérnök mégis elszánta magát, elmondja, hogy Mátyás kiráj mijen föladatot adott nekik.

Azt mongya a cigány: — Iszen uraim, etysertü ázs égés! Mongyák Mátyás kirájnak, ha nagyobb léssz a véka mind a hegy, akkor egyyel se lössz!

Persze most előkerütek nemcsak a szivardarabok, hanem az egész szivarok is.

Jelőnti a főmérnök a Mátyás kirájnak, hogy végeztek a méréssel.

Nahát ha végeztek, mongyák meg, hány vékával lessz.

Ászt mongya főmérnök: — Fölségös kirájom, ha a véka nagyobb lössz mind a hogy, akkor egyy vékával se lössz!

No tudom, valami cigánytu tanútatok ezt.

Ács József.

60.

Bolonjankó elmönt házasonni — csak így mongyunk parasztosan: házasonni, nem nősüni. — És elmönt elvötte a Katit. Akkor hazamönt, monta az annyának: — Édös-anyám, mökházasottam.

— Hát kid vötté é fiam?

— Elvöttem — aszongya — Katit.

— De hát mit adott jelölségöt?

Azt mongya: — Egy brostút adott, aztán hoztam a kezembe, és elveszítöttem.

Akkor azt mongya az édösannya: — Nem úgy kölött vóna, édös fiam, hanem belétűzni a kalapodba, aztán szépön hazahozni.

Akkor elment másnap meginn a Jankó. Akkor monta a Katinak, hogy nem hiszi el az édesanyja, hogy mekházasodott, aggyon valami jelölségöt, mer elveszítötte a brostút.

Akkor azt mongya Kati: — Hát mos mit aggyak Jankó? Van ety kis kakasom, majd azt odaadom.

Akkor odatta neki a kakast, a Jankó bele tűzte kalaptyába a kakast, aztán mikor ment hazafelé, elröpűt a kakas.

Akkor aztán hazaér meginn: — Adott ám a Kati jelölségöt meginn, ety kakast, aztán ké azt monta, hogy tűzzem a kalapomba; én odatűztem, aztán éröpűt.

— A édös fiam, nem úgy kellött vóna, hanem szépen összekötni a lábát, aztán hónod alá fogni, úgy hozni haza.

Akkor meginn émönt harmadik este. Azt mongya a Katinak: — A kakas, amit attá, éröpűt, aztán édesanyám nem hiszi el, hogy mökházasottam, aggyál valami jelölségöt.

— Hát mit aggyak? Van égy borgyum, azt adom oda.

Akkor aztán odatta neki a borgyut, Jankó kötéllel összekötötte a négy lábát, aztán a hóna alá fokta, úgy vitte. Vitte hazafelé, nagyon nehéz vót neki, odaért egy árokhó, persze nagyon nehéz vót neki, beledopta az árokba. Akkor megenn hazamönt, azt mongya: — Mőkházasottam ám, édősanyám!

— Mit hoztá jelönségöt?

— Egy borgyut hosztam, aztán azt monta ké, hogy kössem össze a négy lábát, foggyam a hónom alá. De aztán nagyon nehéz vót, beledoptam egy árokba.

Akkor aztán azt mongya az annya: — Ej, édös fiam, nem úgy köllött vóna. Kötelet kötni a nyakára, bevezetni az istállóba, szénát anni neki, mög aztán szép szömöket ráhánni.

Akkor meginn émönt a Katihoz, hogy aggyon valami jelönségöt, mer az édösannya még mást se hiszi el, hogy mekházasodott. De má nem vót semmi, amit jelönségnek adhatott vóna, odaatta magát.

Akkor kötelet kötött a Jankó a Katinak a nyakára, bevezette az istállóba, szénát tött eléje, kiszette a birkák szömit, aztán azt hányta rája, mer azt monta az annya, hogy szép szömöket hányyon rája.

Na akkor mönt be nagy örömmel az annyához, hogy odaatta neki Kati magát.

— Hát — aszonta — hol van, fiam 2

— Hát aszmonta: — Bekötöttem az istállóba, aztán a birkák szömit ráhántam, mer azt monta ké, hogy szép szömöket hányrak rá.

— Nem úgy köllött vóna, szépen karonöjdve bevezetni, meksókóni.

Akkor aztán leotta a kötelet róla, bevezette, meksókóta.

Aztán akkor rá egy hétre émöntek kisvendégségbe a Katinak az aptyáhó, annyáhó. De azok má nem vótak

otthon, émöntek a misére. Akkor ezek ketten azért be-
tuttak mönni, méktaláta a Kati a kujcsot.

Akkor éccércsak a Jankó nagyon' ehös vót: — Ej
— aszongya — Kati, nagyon ehös vagyok.

— Mit önné ke? Nincs itt semmi. Na majd émögyök
keresők valamit.

Ez alatt az idő alatt Jankó mögötte a kis macskákat a
kálha között. Aztán mikor a Kati bemönt, azt monta
neki: — De szőrös husféléjje van apádnak!

— Talán nem a kismacskákat ötté meg ke?!

— De az lehet, mer rótt nagyon.

Akkor még nagyon szomgyus vót a Jankó, Kati ki-
kütte, hogy hozzon a pincébü bort hát. — Aztán ott vót a
konyhába rosta, leakasztotta, aztán abba eresztötte a
bort. Fölmén, azt mongya: — Kati, éj de likas csutorájja
van apádnak, eresztöm a bort, aztán mind a földre fött.

— Jaj, talán a rostába eresztötte ke, azért fött ki!

— Léhet — aszongya — mer nagyon likas vót, aztán
mind a földre fött a bor.

Akkor a Kati azt mongya: — Vigyön éty kis hamut,
szórgya ké rá, hogy észre né vögyék, hogy elereáztötte
a sok bort.

Aztán ott vót a pallásfőjáraon égyy zsák liszt, a Jankó
azt vitte le, aztán ráöntözte a borra. Meggy föl, azt mongya
a Katinak: — Ej de fahér hamujja van apádnak!

— Csak ném a tiszta lisztöt öntözte le ke?!

— De léhet, mer nagyon fehér vót.

— Na hájjá ké, most má siessünk innen, hogy még ne
lássák, hogy mink vótunk itt, aztán mennyi kárt tött ké.

Elmöntek, aztán a Kati azt monta a Jankónak, hogy
húzza be utánna a kiskaput. A Jankó még levötte a kis-
kaput, aztán húzta maga után.

Na aztán akkor, mikor mentek hazafelé, égyy erdőhöl
érték, nagyon féték, hogy majd gyün utánnik az aptyuk,

ha meglátta, hogy mijén sok kárt tettek, ezér főmászta a fa tetejire. Kati mönt elü, a Jankó ment utánna, aztán húzta magával a kiskaput.

Aztán a zshiványok meg éppen az alá a fa alá möntek a pénziket óvasni, de ezöket nem látták. Eccer elkezdi a Jankó súgni a Katinak: — Ej Kati, de h... zhatnám van.

—Ej neh....zon ke, mer észrevösznek, hogy idd vágyunk.

— De muázájj!

Akkor aztán a zshiványok aszonták: — Esik az égi harmat.

Éty kis idő múlva suggya a Jankó a Katinak: — De sz.. hatnám van, de nem tudom visszatartani, mer nagyon muszájj.

— Jaj csak mást ne sz ... gyón kő, észrevösznek, hogy hun vagyunk.

— De ha muszájj!

Most meg aszonták a zshiványok, hogy: — Esik az égi manna.

Egy idő múlva sukta neki: — Jaj Kati, uan nehéz az a kis kapu, én ledobom.

— Jaj, ne dobgya ké le, mer akkor igazán észrevösznek.

— De ledobom én, mer má nem bírom tartani.

Ledopta, a zshiványok meg észalattak ijettikbe, olt-hatták a sok pénzt.

Leszát akkor a Jankó meg a Kati, összeszötték a sok pénzt nagy örömmel, aztán möntek hazafelé: Aztán mindönik nagyon téllé szötte a zsebgyit, aztán szalattak. Jankó mögkérdözi a Katit, hogy únála csörög-e még a pénz.

— Énnálam még csörög.

— Énnálam má nem.

Akkor ékesztek szalanni, úgy, hogy a Kati zsebgyibü is öpotyogatták a pénzt.

Hazamöntek a szegénységbe, és még máig is élnek, ha meg nem haltak.

Özv. Gothár Antalné, Bartos Erzsébet.

61.

Volt eccer éty suszter, ez szegény ember volt, és nem volt neki pénze. Ezér gondolja magába, könpe valahol pénzt kérni. És mégy-mégy az utón, találkozik egy ördöggel; az útközbe az ördög kérdi tőle: — Hová mégy, suszter?

Aszongya: — Elmögyök pénzt kérni.

— Hát — aszongya — mennyi köll?

Aszongya^susztér: — Száz pengő.

Hát akkor aszongya neki az ördög: — Adók én száz pengőt, hát mikor adod vissza?

Aszongya neki a suszter: — Mikor a fáru lepotyog a levél.

- De az ördög arru nem gyütt észre, hogy ami rá'szarad a levél a fára, az nem pottyán le. — «És hát mást mikor fogod méganni.» — «Hát ekkor meg ekkor megadom.» És az ördög akkor adott neki száz pengőt.

És az ördög akkor adott neki száz pengőt, és akkor a suszter azzal elment haza, és vett bőrt, és azzal akkor csinált csizmát.

És eccer mégy az ördög: — Suszter, add meg a pénzt!

És aszongya neki, az ördögnek: — Gyere az erdőbe, még mindig nem potyogott lé a levél a fáru! — Mutasztja neki. És az ördög arra ném gyütt észre, hogy ami rászáratt, az ném potyog lé.

Aszongya: — Susztér, add még a pénzümet, mer eviszlek pokóba.

Susztér aszongya: — blém kell engöm vinni, tudok én menni magam is. — És akkor a susztér émont az ördöggé pokóba. A pokóba még ráparancsótak égy nagy korsót, hogy vigye el a kutya, tőccse meg vízzel. A susztér mékfogi a korsót, mék sé bírta mozdítani. (És akkor az ördög foggya a korsót... Mást ötévészttöttem.) Akkor a

suszter fogi az ásót, az ásóval keszta a kutat körülásózni. Az ördög nem győszte várni, hogy a suszter mőnnyőn a korsóval haza, vigye a vizet. Akkor így gyün az, hogy akkor az ördög fokta a korsót, és elvitte kútra. Odaér az ördög a kúthoz, a suszter nagyba keritti a kutat, ásózi köröskörü.

Aszongya neki az ördög: — Mit akarsz, te suszter?

Aszongya: — Hát mind az egész kutat el akarom vinni, hát éty korsóval nem érdömös elvinni!

— Hát mit akarsz, te suszter, hát máskor is kell még ez a kút!

Az ördög fokta a korsót, és megmeritőtte, és akkor vitte haza vizet a korsóba. De a suszter meg hát gyalogossan ment mellette haza a pokóba.

Akkor megenn parancsótak rájja: mennyén az erdőbe, foggyon meg egy fát, tekergye ki a tüvibü, és vigye haza a pokóba.

S émőgy az erdőbe, mékfoggya a fát, de mek se birgya mozdittani. És ekkor mit tövött más egyebet, szedett össze sok gúzst. Má nem győszték az ördögök várni, hogy vigye haza a fát. Mégy az ördög az erdőbe, hogy megnézi, micsináll a suszter, és kérdi az ördög a susztértu: — Hát mit akarsz, te suszter?

Suszter aszongya: — Hát az egész erdőt el akarom vinni, hát éty fát nem érdömös.

Az ördög aszongya suszternek: — Mit akarsz, még máskor is kell ez az erdő! — Az ördög fokta a fát, és kitekerte tövibü, és elvitte haza, a suszter még úgy gyalogossan mént vele, mellette.

Akkor otthun, a pokóba mék ráparancsótak: — Méenny susztér haza a pokóbu, kapsz égy zsák pénzt.

De a susztér aszonta: — Ha hozod az égy zsák pénzt, akkor elmégy ék haza.

Az ördög fokta az égyzsák pénzt a vállára, és vitte,

akkor aszongya neki: — Gyere, suszter! — A suszter meg ment mellette, de mindig csak gyalogosan, komótba. És mikor közel érnek a suszter házához, a suszter gyermekei kinn ásitoztak. A suszter aszongya fiainak: — Ugye éhössek vatytok má, fiaim?

Azok aszongyák az öregnek: — De az ám, édösapám! Megennénk még az ördögöt is.

És az ördög mekhallotta ezt a beszédöt, az ördög ledobta az egygy zsák pénzt, s azzal elfutott, a suszter kurgyál utánna hogy: — Mégáj, ördög, mögöszünk, mégáj, ördög, mögöszünk.

És máig is szalad, hogyha meg nem át.

Végire is értünk.

Nagy Ádám.

62.

Eccer vét három asszon. Mind a hárman komaasszonyok vótak égyütt, és egyiknek nevenaptya vót. Elmentek a kocsmába, fél liter pálinkát parancsét, és megitták. Ki köllött véna fizetni, és egyik se akarta. Vitatkosztak égyütt, hogy egyik se akargya mékfizetni. Kocsmáros meg hágatta, belépött hozzájuk: — Na asszonyok, mijön vitatkoznak?

Égy hangulattal mind a hárman hogy: — Égyönk se akargya a pálinkát mékfizetni.

— Na azér nem érdömös vitatkozni. Ráérnek egy hét múlva is mékfizetni; mennyének szépönn haza, és améllik legbolondabbá tuggya az urát tenni, az füzeti még a pálinkát.

És elméntek szépönn haza. Az egyik aszongya a férjinek: — De jó kedvem kereködött, de szeretnék táncóni, de nem itt lenn, haném a palláson, hun nem láti senki.

Aszongya: — Ne így táncójj — mikor má egy darabig táncótak. — Ne így táncójjunk embör, hanem hosszikássan.

Úgy táncótak hosszikássan, hogy az embört állította a pallásfőjárás felü; amint a pallásjáráshó érték, az embör leesött.

A másik asszon nagyon beteggé tette magát. Az asszony a túlsó faluvégönn lakott, bába asszony az alsó faluvégönn, de a falu roppant hosszú vót. Aszongya az asszony: — Te embör, én szeretnék a bábaasszonyból elmönni, de nem tudok.

Aszongya a férj: — Hívjunk föl!

— Nem lehet, mer akkor azt kejtik föl, hogy én viselő vagyok. Azt tanácsolom, vígy el embör a hátadba.

— De nagyon esik az esső — azt ínongya a férj.

Az asszony megenn azt mongya: — Nem baj, ha esik, csak úgy rogyik is, csak vígy el!

Tehát el is vitte, haza is vitte, az asszony meg is gyógyút.

A harmadik asszony meg szinte beteggé tette magát, de nagyon, és azt monta: — Te embör, főzzé neköm ennivalót.

— Mit főzzek?

— A kénnek a ganyéjjábu ennék.

Az embör fokta magát mingyá a főzeshö az ö ganyéjjábu.

— Na asszony, mást kész az ennivaló.

— Hát jó-e?

— Én nem tudom.

— Mikor kennek főzök, mindig mekkóstolom, addig nem is kinálom meg.

Tehát mekkóstóta az embör, megin kérdi az asszony, hogy jó-e?

— B .. . omszentyinek jó! Magam ganyéjja má nem lehet jó!

— így hát én nem is öszök belüle.

Elment mind a három másnap. Nem vártak ety hetet. Eggyik jobban dicseködött mind a másik, így hát együt köllött nekik mekfizetni.

Itt a vége, fuss el véle.

Nagy Ádámné.

63.

Valamikor történt, még Mátyás kiráj idejibe. Mátyás kiráj az országot járta, és ojan faluba ért, hol a biró tábláján ki volt írva, hogy «Semmi gond».

A kiráj mikor hazaért: ebben a községbe az volt a biró táblára írva, hogy «Semmi gond», majd én adok neki gondot! — A biróhol írt egy levelet a királl: «Mikor én ott jártam, láttam a faluvégönn egygy nagy küvet, és . annak a borit fejese le, küggye el hozzám!»

A biró nagy szomorúságra kerüt, éty pár nap sem ivott, sem övött. A lánya észrevötte, hogy az apjának nagy bájjá van. És a leány addig faggatta az apját, míg meg nem monta, hogy a királ mit írt.

Azt monta a leány: — Kissebb gandom is nagyobb annál. — A leány odaírt a királlnak: — «Tessék eljönni, és vért belüle ereszteni, akkor én léfejtöm a bőrit.»

És megin ideírt a királl a biróhó, a biró meginn búslakodott, és a lánya, megin észrevötte, hogy búslakodik, meginn kérdözte, hogy mi bájjá. »Ki atta azt a tanácsot magának» — a királl visszaírta.

De a biró belött megin a lány felelt, de úgy mintha a biró írná: «A lányom.»

— «Ha magának ujan okos lánya van, fonnyon neköm arany cernát.»

A leány megin odaírta, bepakót három forgácsot ety

.papírba: «Égyik forgácsba csinyájjon arany rokkát, a másikba arany orsót, a harmadikba arany kereket, akkor én fonyok magának arany cernát.»

— «Ha magának ijjen okos lánya van» a király most írt vissza meginn — «akkor küggye föl. De kocsin ne gyűjjön, de gyalog se gyűjjön, de kocsiuton se gyűjjön, de mesztelen se gyűjjön, de ruhába se gyűjjön. Hozzon . ajándékot, de ne is hozzon. Ha ezt meg tuggya tenni, elveszem feleségemnek.»

— Na de aztán mongya még mást neköm, hogy hogyan ment oda?

Hát se kocsin, se gyalog: égy tragocsot tót maga előtt. Se mesztelen, se ruhába: hanem ráterített égy ruhát mesztelenü, és fogott egy galambot a kezibe. Jelöntötték mingyár a kirájnak, hogy ki van ott.

Mént is röktön a kiráj, és a galambot nyújtotta neki. Az még nyút, a királ érte, és eleresztötte a léány: Vót is ajándék, még nem is. Még is mulasztotta magát, hogy se ruhába, sé mesztelen ném vót. Kitakarta, még gyorsan betakarta magát.

És el köllött neki feleségül venni neki.

És amin méntek hozzá panaszra, a királhó, az asszon mindig beleszót, mer okosabban tudott felelni mint a királl. És ez történt többször is rajta, mint kirájon, és mikor má harmaccor méktörtént, negyedikször bocsátotta el, hogy má ném köli, hogy az fi dógába né beszéjjön.

Azt monta neki: — Engedd meg a kávét réggé möginni, akkor émögyök.

Aközbe mégin mént égy kordés kódís. Jeléntette, hogy úneki van éty szamara, a másik társának még vót égy kordéjja. Mégvemhezött a szamár, kordé alatt feküdt a kis szamár. Akié a kordé vót, azt monta, hogy az üjjé a szamár, a picike, mer az ű kordéjja alatt vót. Azt monta a

szamaras, hogy az üjjének kő. lenni, mer a kordé nem vemhezik. Ezt a tanácsot má a királ felesége atta az embörnek.

Azt monta a királl: — Tovább nem lakói a lakásba, neköd mást menni kell, de röktön pucójj!

— El is pucolok, csak aki neköm lekkedvesebb, azt engedd neköm elvinnöm.

Azt monta a királl: — Mindön ékszörbü szedd össze, ami kedvedre van, és vigyed.

— Az ékszerekné még kedvesebb van neköm, azt engedd elvinnöm!

— Megengedem, csak vidd!

— Mást megreggelizünk és mögyünk is.

Megreggeliztek. A királ az asztalná maratt. Az aszszony röktön befogatott a kocsissal: — Hamar a királlt a kocsira!

Északa lett, mire odaértek a lánynak az annyáhó, a semmigond királnéhó. Kopoktatott az ablakon éjjel, hogy odaértek: — Én vagyok, anyám, eresszön be.

Lámpát gyújtanak, kimönnek, csakhamargyorsan a kirájnak ágyat akartak vetni. Azt mongya királlné: — Semmit csak, ety kéve zsuppot!

Nem akart az annyik, a biróné beleeggyezni, de a lány csak azt monta: — Semmit l — És bevitték a szobába, és letötték a földre, a zsuppra. Fölébbrett a királ, mikor má kialutta jól magát. Tapogattya: — Hol vagyok? — Zörög a szalma. Kérdöszte kiráj: — Hol vagyok .?

Azt mongya kirájné: — Édösanyámná, földön fekszünk a zsuppon.

— Hogy kerütem én ide?

— Azon kértelek, hogy ami a lekkedvesebb, engedd elhozni; hát tégöd szerettelek a legjobban.

— Hol van a kocsis? — azt kérdészte a királl.

— Kinn van az istállóba.

— Röktön fogass be vele, hogy itt meg ne véraggyunk.
Ezután tehecc, mit akarsz, mer látom, rajtad kifogni nem lehet.

Itt a vége,
Csupd a jégre,
Fejedhöz dobták,
Mégis kopasz a hele.

Nagy Ádámné.

64

Eccer volt egy ur, annak vót ety kocsissá. Utasztak, hát talátak egy döglött farkasra. Azt monta kocsissának, hogy mongyon a kocsissá nekije arru a döglött farkasra három igazat, ha nem, mökszünt a szolgálattya. Ha pedig három igazat mond, akkor a kocsis jó jutalmat kap.

Akkor a kocsis igen nagyon politikát, hogy hogy bir három igazat mondani éiü a döglött farkasra. Akkor azt felelte neki rájja: — Uram, még ez élt, több elevent evett mind döglöttet, és azontúl többet járt gyalog mind annékünn. Harmaccor nagyobb baja nem vót, mind akibe megdöglött.

Ez most mögvan.

Takács János.

65.

Eccer vót ety farkas, annak az vót az óhajtása, hogy má mindönféle húst övött, de embörhúst még nem övött. Eccer mönt, hogy most mindaddig mögy, míg embörre nem talál, most mög akarja kóstolni, hogy mijen az emberhús.

Talákozott égy öreg emberrel, azt monta a farkas annak az öreg embörnek: — Mi vagy te, embör vagy?

Azt monta az embör: — Én nem vagyok embör, csak vótam.

Ismét möntek, akkor találkoztak egy gyerökkel. Azt mongya farkas: — Hát ez embör?

Azt mongya: — Az nem embör, csak lössz.

Akkor ismét möntek, akkor találkoztak égy lovas katonává, aki má föl vót szerúvé. Azt mongya farkas: — Hát ez kicsoda?

Azt mondja: — Ez embör l

Azt felete neki a farkas: — Te embör vagy?

Azt mongya: — Én embör vagyok.

Akkor azt mongya farkas: — Ha te embör vagy, én már farkas vagyok. Mindönféle húst öttem: csikót, birkát, kecskét, borgyut, de embörhust nem öttem. Hallottam hiribe, hogy az embörhus nagyon jó, azt akarok most enni.

Akkor az farkas a katonát le akarta vonni a lóra, de bizon a katona kapta a kardot, háromszor, néccer a kargyával az farkast jól pofon nyalta, így a farkas otthatta.

Ismét találkozott avval az öreg embörrel és kérdészte farkastul, hogy jó ize vót-é az embörhusnak.

Azt monta a farkas az öreg embörnek: — Nem tudom, mer nem öttem belüle. Mer égy darabig győzköttem vele, de utóbbvégre kivötte a s bú a nyelvít, háromszor-néccör jó pofon nyát vele, ott köllött hagynom, így nem vót szerencsém az emberhúst mékkóstúni.

Takács János.

66.

Eccer még éty kösségbe vót éty fiatal bíró. Hát hivatalba vótak a szolgabírósná, azt monta neki a szolgabíró, hogy őneki az holnap utójjára, mire hivatalba

mönnek, álliccson be egy húszéves pávát, harminc éves farkast, éty hetfen éves báránt.

Hazamönt a biró, reneteg nagy bujába meriít, hogy honnan birgya kiállítani ezt a háromféle föl tételeket.

Kérdözte a felesége tőle, hogy mi az a nagy gond a fejibe. De annak nem mondott semmit. Volt neki egy öreg édösaptya, aki már a hetfen évet elhallasztotta; ismét kérdőre fokta a fiát, hogy mi a bájjá. Akkor monta az édösaptyának, hogy mi az fi gongya. Azt feléte neki az édösaptya, majd fi elmegy vele a hivatalba, máj mekfelel helette.

Azon kitúzött napokra elvitte vele az édösaptyát; akkor bej elöntötte, hogy majd az édösaptya mékfelel helette. Bement az édösaptyával a fiatal biró, behítta a zédösaptyát; akkor az öreg atya azt monta a szolgálbirónak, kérdözte, hogy mi az kívánsága.

— Hogy akargya látni a húsz éves pávát, harminc éves farkast, és hetfen éves báránt.

Akkor az öreg azt monta: — Uram, mikor húszéves .vótam, szép fiató vótam, fölőtöztem szép ruhába, uan vótam mind a páva. Mikor harmincéves voltam, .uan vótam, mind a farkas: amit mögfoktam, nem tuttam elereszteni. Mást hetfen éves elmullottam, ollan vagyok mind egy gyönge bárán. Ha leüllök, alig tudok fölkeni má. Ennek is vége van.

Takács János.

67.

Hát eccer meg, valamikor hajdanába, amikor a postások gyalog, még kocsin horták a postát; még a durok idejibe történt.

Ment a postás, vitte a postát kocsival. Az erdő között mönt a postás. Nyár vót min mást, és a póstásnak a lova

megát, és az árnyékon legét, a postás pedig a kocsiba alutt. Mentek a pandúrok, és látták, hogy a ló legel, a póstás meg aluszik. Figyelmesztették a pandúrok, hogy hogy mer alunni a postakocsiim, mikor az szigorú büntetés. Pandúrok azonnal följegyezték az holnapi dátumot, bejelöntötték a szolgabírónak, hogy itt és itt, ennek a hónapnak ennyiedikén a póstás alutt, a ló legelt.

A póstás még lett hivatva a szolgabírói hivatalba, és föl lött kérdözve, hogy hogy mert az postával alunni.

Azt monta póstás: — Uram, én nem aluttam!

— Hát micsinátá?

Azt mondja: — Spékulátam.

— Miön spékulátá? — ezt kérdözte tüle szolgabíró.

Aszongya: — Azon spekulátam, hogy az tik, lúd, kácsa iszik, öszik, nem hu..... ik.

Körülnéztek az hivatalba. Semmiféle büntetést nem kapott, mer igazat mondott.

Takács János.

68.

Eccer még hajdanába vót éty szégény embör. Nagy szegénységbe vót, utóbb a nagy velágba bujára mönt. Talákozott a Luciperrel, ki átkozott angyalbu ördög lett. Azt kérdézte tüle, hogy mi a bájjá, azt monta, ű kisegítti mindön bajbu, csak ágygyá öneki át magát tíz esztendő léfolta után.

Mégirták a szerződdést, hogy tíz év lefolta után el-mögy érte, ha még nem bir felelni az ű meséjjire, akkor elviszi cakonpakostul.

Elmúlt a tíz év, Léfogyott a szerződés, át a nagy lakoma.

Megmönt az ördög, át az ablakra.

Ez napon odabotlott *eggy* obsitos katona.

Azt kérdezte ettü a házigazdáin, hogy mi az ü nagy bájjá,

Hogyha lehet, majd ü segitt rajta.

Este tizenegy óraker át a lakoma,

Az ördög át az ablakra;

Akkor feléte az lakomás gazdának, ájjon az ablakra,

És felejjen az ü szavára.

De abbizon nem át az ablakra,

Helötte odaát a katona,

Az felét még az ördög szavára.

Azt monta az ördög, hogy lejárt a tízéves szerződés,

Ha most még ném felész szavamra,

Elviszlek cakompakra.

Monda feleletöt a katona.

«Égy.»

«Az utón, kiön gyütté.»

«Kettő»

«Lösz, kiön visszamész.»

«Három»

«Egy kocsiba három kerék ném ölég.»

«Négy»

«Az ippen. ety kocsiba ölég.»

«Öt»

«Te, ördög, csak uan vagy, mind a kocsiba az ötödik kerék.»

«Hat»

«Amel pógárnak hat kaszás fia van, az ném fogad kaszást a réttyire, lekaszáttatya maga.»

«Hét»

«Kinek hét férhömönő lánya van, az nem mögy másbó \ gondot kérni, annak magának is ölég gongya van.» \

«Ergye ördög a pokolba, ott a beled.»

Akkor az ördög nagyot f... ott, az ablakot otthatta.,

Így visszatért a pokolba.

Így a jó gazda ott maradt, a katonának nagy lakomát tartott.

Mégmentötte az ördögtől a katona felelettye.

Takács János.

69.

Valamikor régönn, mer nem mást, mer mást Mártonnak szöllittanak, akkor még Ádám vótam, elmentem kaszáni a rétre; gyün értem az öreganyám: — Gyere haza, édősfiam, mekszületött édősapád!

Hazamegyek, elkezd otthun nagyanyám sopánkonni: — Jaj, édös fiam, eggyel többen vagyunk, és nincs ölég liszt!

Fogom magamat, elmegyek a malomba a kocsival, odaérök a malomba, azt mongya a mónár hogy még kell várni, mielőtt rám kerűne az öjletés.

A malom udvarba két nagy nyárfa vót, azon seregéjek fészketek; nagyon szép fiai vótak. Hát kicsinyájjak unalmamba? — gondótam, kiszödöm őket. Fölmásztam; de hát egy lukba vótak, kivájtam a lukat, és belebujtam értük. Mivel nyár vót, imögbe-gatyába vótam ottan, bele-raktam a madarakat a bögyömbe, kibújtam a fábu, a seregéllök mégéreszték, hogy szabadba vannak, szárnyra-keltek, és elvittek vélik. Vittek egy nagyon hosszú időn keresztül, ety patak fölé értem. Olt asszonyok mostak a patakba, és azt monták, hogy «távozz sátán», én mög úgy értöttem, hogy: «tágiccs Adán!» — Mektágítottam a gatyámat, seregéllök még érüpütek, én még beleestem a patakba, így születtem Mártonnak.

László Márton.

JEGYZETEK

Legelőször is egypár szót kell szólnunk *gyűjteményünk helyesírásáról*. Mindenben a kiejtés lehető leghívebb utánzására törekedtünk. Csak két esetben nem követtük betűhíven a kiejtést: az *azt*, *ezt*, *aztán* stb. alakokat nem írtuk mindig *ászt*, *észt* stb. formában, mert ennek a kiejtése mindenütt egyforma, mindenütt aszí, eszi-nek ejtik. Hasonlóan a *fia*, *fiai* féle alakokat nem írtuk *fija*, *fijaji* stb. formában. A nyílt *e* és a zárt *é* hangokat is állandóan megkülönböztettük, és amikor é-ző nyelvjárásban szokatlan helyen jelentkezik a nyílt *e* hang, ott az ejtésben is *e* hang volt. Igen érdekes jelenség pl. az, hogy a *kell* (nyílt *e*-vel) és a *köll* alak váltakozik egymással. Néha pedig az uraskodó ejtés hozott magával nyílt *e* hangot az *ö* vagy *é* hang helyén. Más esetben ez az uraskodás olyan ejtésekert is eredményezett, amely betűszerinti utánzása a helyesírásnak. Ilyen esetben a *megálj-nak*, vagy *tutijának* írt alak a kiejtésben is megálj, stb.-nek felel meg. (Ilyenféle ejtésekert gyakran lehet hallani falusi műkedvelő színpadokon is; így olvasnak olvasásban járatlan egyszerű emberek, ami leginkább abból ered, hogy majdnem sillabizálnak, betűnkent olvasnak.)

*

A mesék címeiről. A Jegyzetek közt minden mesét címmel láttunk el, mert így könnyebben beszélhetünk róluk, könnyebben számontarthatjuk őket. De néha egyes mesélők maguk is adtak címetek meséiknek, így a cím is hozzátartozik a meséhez, nem hagyhatjuk el őket. Ezért jelezni fogjuk, hogy melyik mesecím származik tőlünk, és melyik a mesélőtől, mégpedig úgy, hogy azokat a címetek, amelyeket mi adtunk, zárójelbe tesszük, azokat a címetek pedig, amelyeket a mesélők adtak elbeszéléseiknek, zárójel nélkül írjuk a mese száma után.

A következőkben gyűjteményünk meséit a világszerte használt mese-típus-rendszerbe próbáljuk besorolni, hogy anyagunkat az összehasonlító mes. kutatás számára hozzáférhetővé tegyük. Irányadónk Antti Aarne mesetípus-rendszere¹, Hl. ennek Stith Thompson által átdolgozott formája.¹

Mesekutatóink már többször megállapították, hogy ezek a mesetípus-rendszerek nem mindenben alkalmasak a magyar meseanyagra.³ Ezért Honti egyes magyar mesetípusokat új típusként vett fel jegyzékében, de típusrendszere lényegében Antti Aarne rendszeréhez alkalmazkodik. A tulajdonképpeni mesék területén is sok a hiányosság, de ez még jobban érezhető a trufáknál. Érdekesen világítja meg ezt a kérdést az az összehasonlítás, amelyet Berze Nagy János tesz a saját, kéziratban lévő típus-jegyzékével és Honfinak fentebb említett, Antti Aarne rendszeréhez igazodó jegyzékével.⁴ Honti jegyzékében 320 típus szerepel, ezek közül 31 állatmese, 205 tulajdonképpeni mese és 66 trufaszerű mese. Berze Nagy János 530 magyar mesetípust tart számon, ezekből 55 típus tartozik az állatmesékhez, 256 a tulajdonképpeni mese, és 209 a trufaszerű mesetípusok száma. A trufaszerű mesék gyarapodása a többihez viszonyítva aránytalanul nagy. Ezt részben az is eredményezte, hogy Honti az addig publikált anyag alapján állította össze a magyar mesék típusait, és a régebbi gyűjtők mostoháiban bántak a trufákkal, inkább gyűjtöttek meséket. Annál jobban sajnáljuk, hogy Berze Nagy János jegyzéke hozzáférhetetlen, mert valószínűleg többször szolgálhatott volna útmutatóul különösen a trufák osztályozása területén. Kevés haszonnal forgathattuk György Lajosnak a magyar anekdóta történetéről írt értékes könyvét is,⁶ mert könyve a világot járó anekdótákkal foglalkozik, és a trufák közt nagyon sok olyan is van, amely egyáltalán nem vándorolhat, mert

¹ Antti Aarne: Verzeichnis der Märchentypen. FFC 4. Helsinki, 1910.

² Antti Aarne-Stith Thompson: The Types of the Folk-Tale. FFC 74. Helsinki, 1928.

³ V. ö. Berze Nagy János: Magyarország Néprajza III. 270. 1. Hans Honti: Verzeichnis der publizierten ungarischen Volksmärchen. FFC 81. Helsinki, 1928. 3—4. 1.

⁴ Magyarország Néprajza IH. k. 270. 1.

⁵ György Lajos: A magyar anekdóta története és egyetemes kapcsolatai. Budapest, 1934.

egyetlen nép gondolkodásmódjához, vagy nyelvéhez van kötve, le sem fordítható idegen nyelvre.

A típusok osztályozásánál mégis elsősorban Aarne-Thompson rendszeréhez ragszkodtam. Új típusok felbukkanásakor Honti eljárását követtem: egy hasonló Aarne-Thompson-féle típushoz, vagy típus-csoporthoz kapcsoltam az új mesét, külön típusnak vettem fel és új számmal jeleztem. Hogy egy új típuszám tőlem származik, azt azzal jeleztem, amivel Honti is előbb említett jegyzékében, hogy a megfelelő szám után kettőspontot tettem. Elég gyakran kellett új típusokat felvennem a tulajdonképpeni mesék osztályozásánál, de különösen sokat kellett felvennem a trufákkal kapcsolatban.

A tulajdonképpeni mesék csoportjában pedig néha egyes egészen újszerű mozzanatokat találtam, amiket nem sorolhattam be az Aarne-Thompon-féle rendszerbe, mert lényegükben különböznek a népmesék eddig számbavett lehetőségeitől is. Különösen sok ilyen elem van Hebenstreit György meséiben, akinek mesemondó karakteréhez tartozik az újítás.¹

Végeredményben minden mese címe után mintegy megnevezésül közlöm Aarne-Thompson rendszeréből a megfelelő típusok számát. Vagy ha az illető típus nincs meg Aarne-Thompon rendszerében, és már Honti új típusnak vette fel jegyzékében, akkor Honti jegyzékének megfelelő számát közlöm, ha pedig általam felvett új típus fordul elő, akkor ezen új típus számát. Ha a mese megvan a Grimm-mesék közt, akkor idézem Bolte-Polívka Anmerkungen-jéből* a mese tárgyalását, ahol a mesék különböző nyelvű variánsainak egész tömegét találhatjuk. Különböző európai népek mesekincsében előforduló változatokat megtalálhatjuk az EEG különböző kötetiben Aarne-Thomson rendszerének megfelelő száma alatt. A magyar variánsokat pedig Honti jegyzékének megfelelő száma alatt találhatjuk meg; ezért nem közlöm minden mese után Honti jegyzékének megfelelő számát sem. De azt megemlítem, hogy egy-egy mese variánsa előfordul Honti összefoglalása után megjelent nagyobb mesegyűjteményekben, mint pl.:

¹ V. ö. a bevezetőben Hebenstreit Györgyről szóló részt.

² Johannes Bolté und Georg Polívka: Anmerkungen zu den Kinder- u. Hausmärchen der Brüder Grimm. I—V. Leipzig, 1914 — 1932, ennek I—III. kötete

Ortutay Gyula: Nyíri és rétközi paraszttmesék, illusztrálta Buday György. Gyoma, é. n.

Ortutay Gyula: Fedics Mihály mesél. Új Magyar Népköltési Gyűjtemény I. Budapest, 1940.

Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok I—III. Pécs, 1940. II. kötete.

Vágyi János:

1. (Szép Úrnő.) Honti 467. az égig érő fa típus + Honti 300 I. a gonosz elpusztításának új típusa. Tehát a mese mindkét eleme eredetien magyarnak látszik, bár a második csak egy hasonló típus elkülönülő változata. Az égbenyúló fa motívumával Solymossy Sándor foglalkozik Keleti elemek népmeséinkben c. az Ethnographia 1922. évfolyamában megjelent tanulmányában a 38. kk. lapokon. Ez a motívum egyetlen kivételtől eltekintve csak a magyar mesékben és a magyarsággal érintkező nemzetiségek meséiben fordul elő. Ezek alapján csakugyan Keletről magunkkal hozott elemnek látszik, és Solymossy a népmesékben szereplő égig érő fát az ugor-török sámánok túlvilágjáró szertartásfájával tartja azonosnak.

Hebenstreit György:

2. Mirkó kirájl. Honti 463. a királyfinak az apja távollakó barátját kell elhozni + Aarne-Thompson 531., vagy 532. az okos, ill. segítő ló (tátos) segíti ebben a királyfit + 370: legyőzi a katonákat szövő boszorkányt 4- Aarne-Thompson 300. legyőzi az óriást. Így sikerül aztán elvinnie apja barátját.

3. Tülinkó Jankó. Aarne-Thompson 1525 A. 4-a mesterlopó + az ördög becsapásának különböző formái 1047: a templomépítéssel való fenyegetés + 1063 a versenydobás + 1072 a versenyfutás + 1084 a versenyt kiabálás. Újabb magyar változatai Ortutay: Nyíri és rétközi paraszttmesék 21. sz., Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 180. és 299. sz. mesék. A sírból kinövő és meglevencedő virág motívuma megvan Ortutay: Fedics Mihály mesél I la és 11b sz. meséiben. Egyéb változatai gyűjteményünkben a 34., 38., 41. sz. mesék.

4. A kecskepásztor. Ez a mese felépítésében és belső világában alig mesei. Az eleje és vége teljesen evilági történet csak egész kis mértékben keverve mesei elemekkel. A középső, mesei része kapcsolható Aarne-Thompson 300. sz. típusához. Nagyon hasonlít a meséhez különösen azokban a részekben, amelyek nem meseszerűek, Ortutay: Nyíri és rétközi parasztt-

mesék 16. számú, szintén új formájú meséje a Millió Mille-resről.

5. (Károl és Ilonka.) Még az előbbinél is jobban különbözik a mese világtól, inkább elbeszélésnek, novellának tarthatnék.

Egyetlen mesei elem benne a halott felélesztése, amely Aarne-Thompson 612. sz. típusához kapcsolható. Bolte-Polívka I. 126. kk. 16. sz. Felépítésében és modorában hasonlít hozzá Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 87. sz. mese, bár ez inkább meseszerű maradt és kevésbé teljes változat.

6. Dácus. Ez az elbeszélés tiszta legenda. Nincs tudomásom arról, hogy ilyen nagy terjedelmű, és ennyire irodalmi legendát közöltek volna a nép ajkáról. A mesélő egy búcsújáró asszonytól hallotta. Bizonyosra vehető, hogy irodalmi forrásból származott, valami vallásos ponyva lehet a végső forrása. Egyes elemei Szent Elek és Nagy Konstantin legendájára emlékeztetnek; az álombéli egér szerepe pedig a legenda és a mese határán mozog.

7. (Zoltán, Árpád, Győző.) Ezt a mesét Hebenstreit úgy olvasta. Belső világa elég jól megfelel a mese világának. De a mese kiélezetten jelképes értelme, nagyon is világos szerkezete elárulják irodalmi eredetét.

8. (A hűtlen anya.) Aarne-Thompson 315. sz. típusához a hűtlen nővér . meséjéhez kapcsolhatjuk + közbeékelődik a gonosz elpusztítása és a királylány megszabadítása, amely Aarne-Thompson 300. számú típusához kapcsolható. Azt a módot, ahogy a megvakult fiú visszanyerte szemvilágát, valószínűleg mesélőnk alakította az ismert formából. Újabb magyar változatai Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 4. sz.; Dégh Linda: Hét bagi népmese Budapest, é. n. 6. sz. mese. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 24. és 25. sz. mesék.

9. Brunsvík. A híres ponyva mesei változata. Belső világa a mese és az izgalmas ponyvák világából tevődött össze. Maga a mesélő hallomásból tanulta.

10. (A pap két tehenese.) Aarne-Thompson 1536.A. sz. típusához kapcsolható, csak az ok más, amely miatt az öreganyót megölték. Magyar változatairól nem tudok. Csak a hozzá igen hasonló 1537. sz. típusnak, a többször megölt holttest típusának vannak magyar változatai. Egy rövidebb változata gyűjteményünkben a 21. sz. mese.

Keresztúri István:

11. (A vén bakkancsos katona). Aarne-Thompson 330.A. sz. típusához kapcsolhatjuk: Szent Péter a katona jóságáért teljesíti három kívánságát + 475. eljut a pokolba, ott megleckézeti az ördögöket, és kiszabadítja a pokol katlanában sínylődő lelkeket. Bolte-Polívka II. 149. kk. 81. sz. Újabb magyar változatai: Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 32., 33. sz. mesék.

12. (A kegyetlen szolga.) Aarne-Thompson 650.A. Újabb magyar változatai Ortutay Gyula: Fedics Mihály mesél 30. sz.; Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 89., 178. sz. mesék.

13. (Az együgyű parasztból pap lesz.) Honti 1413. sz.: az együgyű ember nem ismeri meg a házát, mert a felesége kivágatta a ház előtt lévő fát + Aarne-Thompson 1825. B., a parasztból pap lesz típus. Újabb magyar változata Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 226. sz. mese.

14. (Hazudós mese.) Aarne-Thompson 1875. kalandja a betyároknál: a farkánál megfogott farkas szabadítja ki a hordóból -f- Aarne-Thompson 1881. sz.: az inge alá dugott madarak elviszik a gyereket. Újabb magyar változatai Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 267., 268. sz. mesék; azonkívül gyűjteményünkben a 30., 43., 69. sz. mesék.

15. (Szabad rabló, szabad gyilkos, szabad koldus.) Talalós kérdésekből összefűzött talalós mese.

16. A székel asszony. Az első rész kapcsolható a mindenben ellenkező asszony típusához: Aarne-Thompson 1365. sz., mint új típust felvehetjük 1365.I: számú típusnak -f- Aarne-Thompson 332. sz. a halál-koma típusa. Bolte-Polívka I. 377. kk.

44. sz. B mese lényeges vonásaiban teljesen megegyezik a Magyar Népköltési Gyűjtemény III. 6. sz., Kriza János hagyatékából kiadott mesével. E mese egy rövidebb változatának látszik. Különösen a «székel asszony» kitétele arra enged következtetni, hogy mesénk Kriza előbb említett meséjéből olvasmány útján került a nép szájára.

17. (Az együgyű ember és a békák.) Kapcsolható Aarne-Thompson rendszerében az 1642. sz. típushoz, összevethető vele Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 238., 239. sz. meséje, valamint gyűjteményünkben a következő mese.

18. (Az ostoba fiú.) Kapcsolható Aarne-Thompson 1642. sz. típusához. Igen hasonlít e meséhez Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 239. sz. mese, de hasonlít hozzá a 238. sz. is.

19. (A disznó hátán viszi a papót.) Aarne-Thompson 1838., Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 263. sz. mese.

20. (A hordóba fenekeit zsidó.) Kapcsolható Aarne-Thompson rendszerében az 1730. sz. típushoz azon az alapon, hogy a megkísértett asszony egyetért a férjével, de a történet nem azonos, ezért új típusnak vehetjük fel 1730. I: számmal. Rokon e mesével Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 249., 250. sz.

21. (A tanító megdögleszti a pap disznait.) Aarne-Thompson 1536. A. Változata gyűjteményünkben a 10. sz. mese.

Takács István:

22. A kis lámpa. Aarne-Thompson 561. Általában Aladin lámpája címen ismert mese. Változata Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék. 3. sz. mese.

23. (A Fagörbítő, Kütörő és Vasgyuró.) Aarne-Thompson 301. A. Bolte-Polivka II. 297. kk. 91. sz. Újabb magyar változatai Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 2. sz.; Ortutay: Fedics Mihály mesél 7. sz. mese. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 12., 13., 14., 15. sz. mesék; összevethető még vele gyűjteményünkben a következő 24. sz. mese.

Lukács János:

24. (Este, Éjfél, Hajnal.) Aarne-Thompson 301A. Ilyen még kötetünkben az előbbi, a 23. sz. mese. L. annak jegyzeteit is.

Sánta János:

25. (Az elátkozott királykisasszony.) Az apja nem akarja férjhez adni lányát, azért elátkozza, hogy legyen nyúl, oroszlán és sárkány; a mesének ez a része kapcsolható Aarne-Thompson 401. ill. 433.A. sz. típusához. A felmentés kapcsolható a 443.A., a 442. és távolabb a 410. sz. típusokhoz. E mese irodalmiasan átstilizált formában megtalálható Várady Ferenc: Baranya múltja és jelene Pécs. é. n. I—II. c. monográfiájában, mint a magyaregregyi Máté várhoz kapcsolt monda.

26. (Elrejtőzés a királylány elől.) Aarne-Thompson 329. sz. Bolte-Polivka III. 365. kk. 191. sz.

27. (A jávorfa meséje.) Aarne-Thompson 780. Bolte-Polívka I. 260. kk. 28. sz. Változata gyűjteményünkben a 36. sz. mese.
28. (Anyám darabokra szedett, apám megevett.) Aarne-Thompson 720. Bolte-Polívka I. 412. kk. 47. sz. A magyar anyagban igen ritka mese.
29. (Az angyalbárányok.) Honti 829. Idegen változatait 1. Magyar Népköltési Gyűjtemény XII. 465. 1. a 14. sz. meséhez írt jegyzetben. Ezt a mesét Sánta János kis leánya elemi iskolai olvasókönyvéből olvasta. (Az olvasmány rövidebb változatát adja Magyar Népköltési Gyűjtemény I. 2. sz. meséjének.) Érdekessége ennek a mesének, hogy a nép elbeszélései közé minden valószínűség szerint moralizáló tanítások alapján került, azután mint népmesét följegyezték, iskolai olvasmány lett belőle, és onnan ismét visszakerült a szóhagyomány meséi közé.
30. (Hazudós mese.) A madarak elviszik az embert: Aarne-Thompson 1881. E kötetben közölt változatai a 14. (1. ennek jegyzet is), a 43. és a 69. sz. mesék.
31. (Az együgyű lány és a kérők.). Mint tréfás mesét új típusnak vehetjük fel és 2214: számmal jelezhetjük. (V. ö. a 49. sz. mesénkhez írt jegyzeteket.) Változata Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 21. sz. adoma.
- Budi Péter:
32. (A férfi Hamupipőke.) Aarne-Thompson 510A -|- 530. Bolte-Polívka I. 165. kk. 21. sz. Újabb magyar változatai Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 66., 67. számú mesék; Ortutay: Fedics Mihály mesél 9. sz. mese.
33. (A királyfi, aki Tündérországból akar nőülni.) Aarne-Thompson 313A. Egye'len epizóddá szétkopott mese. Bolte-Polívka I. 442. k. 51. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 22. sz. mese.
34. (Az ördög becsapása.) Aarne-Thompson 1071 + 1063 + 1072. Ebben az alakjában szétkopott mesének tarthatjuk. Ortutay: Nyíri és rétközi paraszttmesék 21. sz. darabja szintén ilyen szétkopott formában önálló meseként mondja el ezt a hármas kalandot. Bővebb változatai Berz - Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 229. sz. mese; és gyűjteményünkben a 3., 38. és 41. sz. mesék.
- Budi Péterné, Kovács Teréz:
35. (Jancsi és Juliska.) Aarne-Thompson 327A. Igen kedvelt mesetárgy. Bolte-Polívka I. 155. kk. 15. sz.

Özv. Budi Ádámné, Beke Erzsébet:

36. (Mese a jávorfáról.) Aarne-Thompson 780. Bolte-Polivka I. 260. kk. 28. sz. V. ö. Solymossy Sándor tanulmányával: Mese a jávorfáról (Ethnographia 1920); e tanulmányához térképet is csatol, amely a mese különböző változatainak elterjedését ábrázolja. A mi mesénkben eddig ismeretlen és szokatlan dolog bukkan föl: az elásott királylány sírjából fa nő, a fa ágából *hegedűvonót* készítenek, ez árulja el a két gyilkos testvért. Solymossy térképén fából készített furulya, a lány csontjából készített síp, és a lány hajából felhúrozott hárfa szerepel leplező hangszerként. Magyar változataiban a furulya otthonos. Az új hangszer alkalmazását azzal magyarázhatjuk, hogy a többi mesében szereplő hangszerek részben már ritkán lelhetők fel e tájon, mint pl. a furulya, a csontból készült síp és a hárfa majdnem teljesen ismeretlenek, ezek helyett a mesélő egy közkeletű hangszert, a hegedűt szerepelteti. E mesének a gyűjteményünkben meglévő változatában, a 27. sz. mesében a hagyományos furulya szerepel.

Magyar István:

37. A szegényember három fia. Aarne-Thompson 563. *a* terülj asztalkám típus. Bolte-Polivka I. 346. kk. 36. sz. Berze Nagy János: Baranyaimagyar néphagyományok II. 80.sz. mese.

38. Kiráj őfelsége és a cigány. Aarne-Thompson 1525A a mesterlopó típusa + az ördög becsapásának különböző módjai: 1047 + 1072 + 1084 + 1063. Újabb magyar változatai: Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 21. sz.; Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 229. sz. mese; és gyűjteményünkben a 3., 34., 41. sz. mesék.

Takács Istvánná, Rajna Mária:

39. (Két szem magyaró.) Aarne-Thompson 707. az aranyhajú két testvér típusának különösen rövidé de érdemes változata. Bolte-Polivka II. 380. k. 96. sz. Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 10. sz., Ortutay: Fedics Mihály mesél 1. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 157. sz. mese.

Tombi János:

40. (A királykisasszonyok cipője.). Aarne-Thompson 306. Bolte-Polivka III. 82. k. 133. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 20. sz. mese.

Farkas Péter:

41. (A köröszfi.) Aarne-Thompson 1525Á, a mesterlopó

típusa + az ördög különféle becsapásai 1047: + 1063 + 1088: (a veresenyevésnek ellenkező megoldású változata) + 1072. Újabb magyar változatai Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 21. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 229., azonkívül gyűjteményünkben a 3., 34., 38. sz. mesék.

Tombi József:

42. (Téza effedik.) Aarne-Thompson 676. A «téza effedik» és a «téza tektik» kitételei arra vallanak, hogy német forrásból származott e mese, és ezen értelmetlenné vált kifejezés varázsszóként fennmaradt. Bolte-Polívka III. 137. kk. 142. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 93. sz.

43. (Hazudós mese.) Honti 1962. Apám lakodalma típus. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 267., 268. sz. mesék.

Fóris Jánosné, Deák Teréz:

44. (A három fiú vándorlása.) Aarne-Thompson 303. a két egyforma királyfi típusa + 300 a gonosz elpusztítása. Bolte-Polívka I. 528. kk. 60. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 16., 17., 18. sz. mesék.

Pál Mihályné, Pap Katalin:

45. (Mátyás király katonája.) Új típusnak vehetjük fel 952 I: számmal.

Pál István:

46. (A halott vőlegény.) Aarne-Thompson 365. Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 27. sz.; Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 41., 42., 43. sz. mesék.

Pap Tamás Katalin:

47. (Krisztus és a rác pap.) Aarne-Thompson 761. sz. típusához kapcsolhatjuk: a kegyetlen uraság az ördög lova lesz, de új típusnak vehetjük fel 761 I: számmal jelezhetjük. Változata Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 13. sz.

48. A fülemüle. Boccacio Decameron-jából származik: Ötödik nap, negyedik novella: Catherina és a fülemüle.

49. (Látlak.) Tréfás meseként új típusnak vehetjük fel, és Aarne-Thompson rendszerében a 2200-tól a 2250-ig üresen hagyott számok közül 2210: számmal jelezhetjük.

50. (A háború után az állatok a mennyországban.) Jellem-ábrázoló tréfás mesének vehetjük fel új típusként és 2220: számmal jelezhetjük. (V. ö. az előbbi meséhez írt jegyzetet is.)

Lehetséges, hogy e trufának egy kalendárium adomája lehetett forrása.

51. (A tapasztalatlan menyasszony.) Új típusnak vehetjük fel Aarne-Thompson rendszerébe az egy asszonyról vagy lányról elmondott tréfás mesék csoportjában és 1459: számmal jelezhetjük.

52. (A hosszúszakállú király.) Aarne-Thompson 313A. Bolte-Polivka I. 442. k. 51. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 22., 23. sz. mesék.

53. (Az aranyos galamb.) E mesét úgy olvasta a mesemondó. Inkább csak a mesélő egyéniségének megvilágításakévéért vettem fel gyűjteményembe. Másrészt annak bemutatására is szolgálhat, hogy hogyan lesz irodalmi olvasmányból szóbeli mese.

54—55. Kilenc koporsósözög, vagy a kárhozat uttya. (Van-e lélek?) Mind a kettőt erkölcs javító ponyvából olvasta, csak a mesélő egyéniségének alaposabb megismerése végett közlöm őket.

Boros János:

56. (A cigány elosztja a zsidókat.) Aarne-Thompson 1533* Bolte-Polivka II. 360. k. György Lajos: A magyar ánekdóta története 51. sz. alatt. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 232. sz. mese.

57. (A cigány csikót kér a Szűz Máriától.) Cigányokról elmondott trufaként új típusnak vehetjük fel és 2230: számmal jelezhetjük. (V. ö. a 49., 50. sz. trufáinkhoz írt jegyzeteket.)

Ács József:

58. Mikor haragszik a magyar ember? Minden biztonnal olvasmány alapján került a nép ajkára ez a mese.

59. (Mátyás király mérnökei.) Tréfás meseként új típusnak vehetjük fel 2211. számmal. (V. ö. 49. sz. trufához írt jegyzeteket.)

Özv. Gotthár Antalné, Bartos Erzsébet:

60. Bolonkata meg a Bolonjankó. Aarne-Thompson 1685 + 1653. Bolte-Polivka I. 520. kk. 59. sz. Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 243. sz.

Nagy Ádám:

61. (A suszter és az ördög.). Aarne-Thompson 1166* Ortutay: Fedics Mihály mesél 30. sz. meséjének második fele.

Nagy Ádámné:

62. (A víg asszonyok becsapják férjeiket.) Aarne-Thompson 1046.

63. (Mátyás király okos felesége.) Aarne-Thompson 875. Bolte-Polivka II. 349. kk. 94. sz. Ortutay: Nyíri és rétközi parasztmesék 23. sz., Ortutay: Fedics Mihály mesél 36. sz. mese.

Takács János:

64. (Három igaz a döglött farkasról.) A tréfás mesék közt új típusnak vehetjük fel 2212: számmal. (V. ö. a 49. sz. trufához írt jegyzeteket.)

65. (A farkas emberhúst akar enni.) Aarne-Thompson 157. sz. Bolte-Polivka II. 96. kk. 72. sz.

66. (Húszéves páva, harmincéves farkas, hetvenéves bárány). Jellemábrázoló tréfás mesék csoportjában új típusnak vehetjük fel 2222: számmal.

67. (A postakocsis.). Tréfás mesék csoportjába új típusnak vehetjük fel 2213: számmal.

68. (Az obsitos katona elkergeti az ördögöt.) Bolte-Polivka III. 15. 1. 125. sz. meséhez írt jegyzetben: az ördög kérdi a számok értelmét. Újabb változatai Berze Nagy János: Baranyai magyar néphagyományok II. 146., 147. sz. mesék.

László Márton:

69. (Hazudós mese.) Aarne-Thompson 1881. Változatai gyűjteményünkben a 14., 30., és 43. sz. mesék.

TARTALOM

	Lap
A szerkesztő előszava.....	1
Bevezető.....	5
Vágy! János:	
1. (Szép Úrnő).....	45
Hebenstreit György:	
2. Mirkókirájfí.....	58
3. Tillinkó Jankó	65
4. A kecskepásztor	77
5. (Károl és Ilonka.).....	91
6. Dácius	102
7. (Zoltán, Árpád, Győző.)	107
8. (A hűtlen anya.).....	115
9. Brunszvik	126
10. (A pap két tehenese.).....	132
Keresztúri István:	
11. A vén bakkancsos katona.....	136
12. (A kegyetlen szolgál.)	142
13. (Az együgyű parasztból pap lesz.)	144
14. (Hazudós mese.)	146
15. (Szabad rabló, szabad gyilkos, szabad koldus.).....	147
16. A székel asszony.....	148
17. (Az együgyű ember és a békák.)	150
18. Az ostoba fíú.)	150
19. (A disznó hátán viszi a papot.).....	152
20. (A hordóba fenekait zsidó.)	153
21. (A tanító megdögleszti a pap disznait.)	155
Takács István:	
22. A kis lámpa.....	156
23. (A Fagorbittó, Kűtörő és Vasgyuró.) ...	164
Lukács János: '	
24. (Este, Éjfé1, Hajnal.)	172

	Lap
Sánta János:	
25. (Az elátkozott királykisasszony.).....	170
26. (Elrejtőzés a királylány elől.).....	182
27. (A jávorfa meséje.)	185
28. (Anyám darabokra szedett, apám megevett.)	187
29. (Az angyalbárányok.).....	189
30. (Hazudós mese.)	192
31. (Az együgyű lány és a kérők.).....	192
Budi Péter:	
32. (A férfi hamupipőke.)	193
33. (A királyfi, aki Tündérországból akar nőülni.) ...	197
34. (Az ördög becsapása.)	202
Budi Pétemé, Kovács Teréz:	
35. (Jancsi és Juliska.).....	204
Özv. Budi Ádámné, Beke Erzsébet:	
36. (Mese a jávorfáról.)	208
Magyar István:	
37. A szegényember három fia	210
38. Kiráj őfelsége és a cigány	214
Takács Istvánná, Rajna Mária:	
39. (Két szem magyaró.)	222
Tombi János:	
40. (A királykisasszonyok cipője.).....	226
Farkas Péter:	
41. (A köröszfi.).....	230
Tombi József:	
42. (Téza elfedik.).....	236
43. (Hazudós mese.)	238
Fóris Jánosné, Deák Teréz:	
44. (A három fiú vándorlása.).....	239
Pál Mihályné, Pap Katalin:	
45. (Mátyás király katonája.).....	242
Pál István:	
46. (A halott vőlegény.)	243
Pap Tamás Katalin:	
47. (Krisztus és a rác pap.).....	245
48. A fülemüle	247
49. (Látlak.)	248
50. (A háború után az állatok a mennyországban.) ..	249
51. (A tapasztalatlan menyasszony.).....	250
52. A hosszúszakállú király.).....	251

	Lap
53. (Az aranyos galamb.)	256
54. Kilenc koporsószög, vagy a kárhozat uttya	260
55. (Van-e lélek?).....	263
Boros János:	
56. (A cigány elosztja a zsidókat.).....	264
57. (A cigány csikót kér a Szűz Máriától,).....	267
Ács József:	
58. Mikor haragszik a magyar ember?	268
59. (Mátyás király mérnökei.).....	269
Özv. G-othár Antalné, Bartos Erzsébet:	
60. Bolonkata meg a Bolonjankó	270
Nagy Ádám:	
61. (A suszter és az ördög.).....	274
Nagy Ádámné:	
62. (A víg asszonyok becsapják férjeiket.).....	276
63. (Mátyás király okos felesége.).....	278
Takács János:	
64. (Három igaz a döglött farkasról.)	281
65. (A farkas emberhúst akar enni.)	281
66. (Húszéves páva, harmincéves farkas, hetvenéves bárány.).....	282
67. (A postakocsis.).....	283
68. (Az obsitos katona elkergeti az ördögöt.).....	284
László Márton:	
69. (Hazudós mese.)	286
Jegyzetek	287